

مرکز آموزش و تعالی صنعت ساختمان

فروشگاه

مرجع تأمین کتب و نرم افزارهای تخصصی صنعت ساختمان با امکان ارسال به اقصی نقاط کشور
www.CStore.ir

کاریابی

تأمین فرصت های شغلی مناسب برای دانش آموختگان خانہ عمران
www.CJobs.ir

آموزش

طرح و اجرای دوره های آموزشی کاربردی و بودمانهای جامع شغل محور در صنعت ساختمان
www.CTrain.ir

سالنامه های کاربردی

تولید ۱۴ نوع سالنامه تخصصی صنعت ساختمان با امکان اختصاصی سازی و قیمت مقرون به صرفه برای سازمان های نظام مهندسی ساختمان
www.CCalendar.ir

پرورش مدیران حرفه ای

برگزاری دوره های یکساله جهت پرورش مدیران حرفه ای در گرایش های مختلف صنعت ساختمان با مدرک انحصاری CMBA
www.CMBA.ir

گروه تخصصی HSE ساختمان

ارائه خدمات آموزشی، پژوهشی و مشاوره HSE در پروژه های ساختمانی و عمرانی
www.CHSE.ir

انتشارات

نشر کتاب های کاربردی
www.CPub.ir

مرکز همایش ها و سمینارها

برگزاری رویدادهای بزرگ علمی - تخصصی جهت تعالی صنعت ساختمان
www.CConf.ir

معماریکا

کانون حرفه ای معماری داخلی طراحی، اجرا، آموزش

پایسا

مشاوران عالی ساختمان مشاور تخصصی ساختمان های بلند مرتبه و مجتمع های تجاری - اداری

سایمن

نشان کیفی ساختمان ایمن

ما به مهندسانی فرهیخته، بناهایی ایمن و ایرانی آباد می اندیشیم.

برگزاری دوره های اختصاصی و فشرده ویژه شرکت ها، ادارات و سازمان های نظام مهندسی ساختمان سراسر کشور

تهران، میدان آرژانتین، بلوار بیهقی، خیابان چهاردهم شرقی، شماره ۹
www.CivilHouse.ir خط ویژه: ۰۲۱-۸۴۳۶۰

سازمان نظام مهندسی ساختمان
(شورای مرکزی)

پیش نویس اصلاحیه مبحث دوم

پس پیشنهادی مشترک هیأت رئیسه شورای مرکزی و کمیسیون نظام فنی، اجرایی و کنترلی

بهار ۱۳۹۱

هجدهمین اجلاس هیأت عمومی سازمان نظام مهندسی ساختمان ۳۰ الی ۳۱ تیرماه ۱۳۹۴ - اردبیل

سازمان نظام مهندسی ساختمان
(شورای مرکزی)

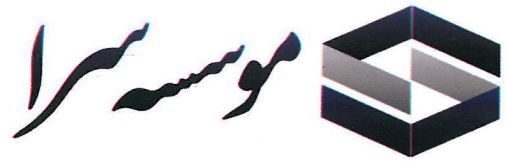
عناوین برنامه های عملیاتی
خط مشی مصوب هیأت عمومی ۱۳۹۲

به کوشش
شورای مرکزی دوره هشتم
و دبیرخانه های خط مشی در سراسر کشور
بهار ۱۳۹۲

- آیا اخلاق مهندسی برای حرفه مهندسی ساختمان سودمند است؟
- نظام فنی اجرایی الگو و مکمل نظام مهندسی ساختمان است
- استاندارد سازی و بومی کردن فناوری های نوین
- نقش مهارت آموزی کارگران ساختمانی در کاهش حوادث ساختمانی انکار ناپذیر است

شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان

ماهنامه فنی مهندسی شمس سال یازدهم، شماره ۱۰۲
خردادو تیر ۱۳۹۴
قیمت ۵۰۰۰ تومان

گروه آموزشی دکتر خلوتی

برگزارکننده دوره‌های تخصصی مهندسی ساختمان

بهبود لایه‌های سازه‌ها
Ansys
AutoCad
MS Project
OpenSees
HSE
Abaqus
MATLAB [کاربرد در سازه و زلزله] و ...
متره و برآورد
ETABS
Etabs & Safe
اجرای ساختمان‌های فلزی و بتنی [از جواز تا پایان کار]
تشریح ویرایش چهارم استاندارد ۲۸۰۰

اعطای گواهینامه مشترک معاونت فرهنگی دانشگاه صنعتی شریف و موسسه سرا

انجام کارهای تخصصی مهندسی ساختمان
معاونت فرهنگی، دفتر آموزش فوق برنامه
دانشگاه صنعتی شریف

- دوره آمادگی آزمون ورود به حرفه پایه ۳ - ویژه مهندسان و کارکنان فنی ساختمان [عمران، معماری، برق و مکانیک]
- تشریح و تفسیر ویرایش‌های جدید مقررات ملی ساختمان
- دوره‌های ارتقاء پایه پروانه کارکنان فنی ساختمان
- آزمون‌های آزمایشی تخصصی
- دوره‌های مدیریت پروژه و قرارداد
- دوره جامع تربیت مجری حرفه‌ای ساختمان
- آمادگی آزمون کارشناسی رسمی دادگستری [از مرداد ۹۴]
- دوره جامع طراحی تاسیسات مکانیکی و تهویه مطبوع
- سمینارهای تخصصی یک‌روزه و نشست‌های رایگان

اساتید سرا، بنیانگذاران و پیشگامان آموزش‌های حرفه‌ای در صنعت ساختمان

آموزش‌های اختصاصی ویژه سازمان‌ها و شرکت‌ها در سطح کشور:

- ثبت نام کارشناسان به صورت گروهی و انفرادی با تخفیفات و مزایای ویژه
- برگزاری دوره اختصاصی (در محل سازمان یا موسسه)

نشانی: خیابان شریعتی، خیابان دولت، کوچه جلالی، پلاک ۲۰، واحد ۳ و ۴

تلفن: ۲۲۶۳۸۷۱۳
فکس: ۲۲۶۳۸۷۱۴
www.OmranSara.ir
info@OmranSara.ir

لطفاً جهت عضویت در موسسه و دریافت لیست کامل دوره‌ها، نام و رشته خود را به شماره ۳۰۰۰۶۴۴۴۴۴۴۴۴ پیامک نمایید.

دیگ‌های ۱۳۰۰

قابل نصب در: ساختمان‌های بلند، هتل‌ها، بیمارستان‌ها، مراکز تفریحی - ورزشی و...

با قابلیت تحمل فشار ۱۰ بار

شوفاژکار، گرم و ماندگار

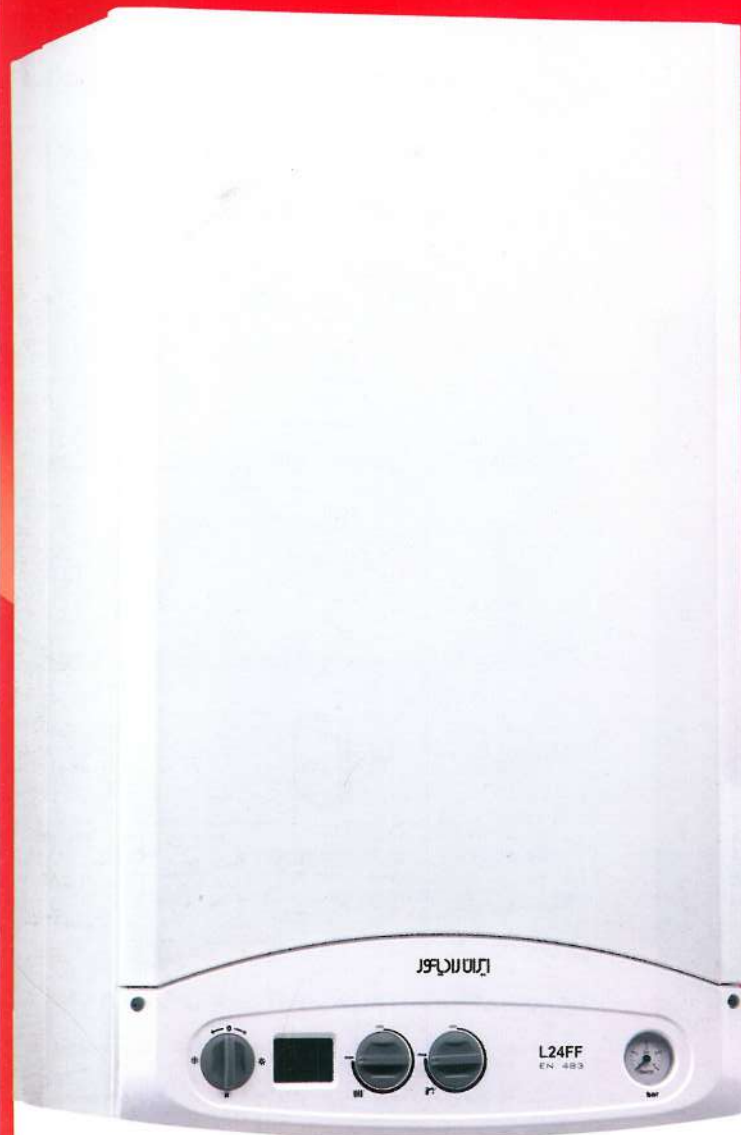
۰۲۱-۴۸۷۳

www.chauffagekar.com

ایران رادیاتور

پکیج شوفاژ دیواری

دارای رده انرژی 3 STAR
(راندمان 93.91%)

* دارای گواهینامه استاندارد CE اروپا

* مجهز به هیدرولیک ست برنجی (ساخت ایتالیا) با طول عمر بسیار بالا در مقایسه با نوع پلاستیکی

استاندارد ایران

گواهینامه مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

استاندارد خدمات پس از فروش

0051

استاندارد اروپا

تلفن: ۸۴۰۲۱۰۰۰

www.iranradiator.ir

BUILDING AUTOMATION

توماسیون ساختمان آترینا

مهندسان مشاور (با مسئولیت محدود)

www.Atrinaco.ir | info@Atrinaco.ir

www.futurasmus.ir

Lighting

Room Climate

Blinds And Shutter

Temperature

Awning Control

Time Controlled Switching

Security

Visualisation

Music

زندگی در فردا را امروز تجربه کنید

تهران ، فرمانیه، بلوار اندرزگو،
خیابان برادران سلیمانی غربی،
شماره ۹۰، واحد ۲

ارتباط مشتریان:

۲۲ ۶۹ ۴۶ ۷۹ ۲۲ ۲۰۸ ۲۰۷
۲۲ ۶۸ ۵۹ ۴۳ ۲۲ ۶۸ ۵۹ ۴۳

مشاوره، طراحی، تأمین تجهیزات، نظارت، برنامه ریزی، اجرا
ارائه دهنده کلیه راه حل های جامع اتوماسیون ساختمان
(مسکونی، اداری، تجاری، ویلا، بیمارستان، هتل، ...)
نماینده و عرضه کننده تجهیزات معتبر اروپایی و آمریکایی،
Honeywell, ALC, Schneider, MDT, JUNG, ABB
اتوماسیون خانگی (روشنایی، تهویه مطبوع، صوت، پرده و ...)
کنترل تأسیسات برقی (سیستم های روشنایی، تردد و ...)
کنترل تأسیسات مکانیکی (سیستم های تهویه مطبوع، گرمایش و ...)
برگزارکننده دوره ها و کارگاه های آموزشی - تخصصی
دارای گواهینامه استاندارد مدیریت (ISO 9001, 14001, 18001)
دارای گواهینامه استاندارد رضایت مشتریان 10002
دارای گواهینامه استاندارد HSE از مؤسسه انگلستان

- HVAC
- ACCESS
- LIGHTING

Room Controller

Smart Control LP

Busch-Pion

Busch- Triton

KNX sensors

MDT GLASS

Made In Germany

مجتمع تجاری خلیج فارس - شیراز - تقویت موضعی تعدادی از تیرها و ستونها با FRP به دلیل تغییر کاربری

موزه دکتر شریعتی در تهران - بهسازی لوزه ای و تقویت ساختمان اجری با FRP با همکاری شرکتهای SMTeam و EMPA (سوئیس)

مصلی بزرگ تهران
تقویت سازه های بتنی به روش Steel Jacketing

پل جانبازان تبریز - ترمیم و تقویت تیرهای بتنی با FRP به دلیل از بین رفتن میلگردها در اثر برخورد وسایل نقلیه

مترو شیراز - تقویت تیرها و دالهای سقف ایستگاه مترو با FRP برای افزایش ظرفیت باربری سقف

بروزه بانک جهانی - ساختمانهای مهم استان کرمان (بیمارستانها، مراکز امداد و ...)
مطالعات بهسازی لوزه ای با همکاری شرکت DRM (سوئیس)

مرکز تجاری گلستان - شهرک مکانشهر - اردبیل
تقویت سازه بتنی به روش Steel Jacketing و FRP به دلیل تغییر سیستم سقف

سفارت سوئیس در تهران
مطالعات بهسازی لوزه ای با همکاری شرکت Weber & Brönnimann (سوئیس)

برج تندیس - تهران - نیاوران - تقویت موضعی تیرها و ستونهای بتنی با FRP به دلیل تغییر کاربری طبقات بالا

هتل بزرگ استقلال تهران
پرجهای شرقی و غربی - طرح بهسازی لوزه ای با همکاری شرکتهای SMTEAM و EMPA (سوئیس)

هتل بزرگ آزادی تهران - بهسازی لوزه ای ساختمان ۲۸ طبقه بتنی تقویت ستونها با FRP و استفاده از میراگرهای هیدرولیک با همکاری شرکتهای SMTeam و EMPA (سوئیس)

هتل بزرگ آزادی تهران
کاربرد میراگرهای هیدرولیک (Viscous Dampers) برای جذب انرژی جانبی با همکاری شرکت FIP (ایتالیا)

مجتمع تجاری الناس - تهران - چهارراه مینی سیتی
بهسازی لوزه ای و تقویت سازه بتنی با FRP

پل قم رود - قم - تقویت تیرهای بتنی با FRP Laminate

کارخانه سیمان آباد - تقویت سیلوهای بتنی و سازه های صنعتی با FRP برای افزایش عمر مفید سازه ها

کلکسیون از بزرگترین پروژه های مقاوم سازی کشور

شرکت رادیاب

همکار اختصاصی موسسه EMPA سوئیس در ایران

تهران، بلوار آفریقا، خیابان ستاری، شماره ۶۶، واحد ۱

تلفن: ۸۸ ۸۸ ۴۴ ۷۳

WWW.RADYAB.CO

Tests by:

RADYAB
Engineered Solutions

WWW.RADYAB.CO
شرکت خدمات مهندسی

FRP میلگرد

- مقاومت کششی بالا تر از میلگرد AIII
- بدون خوردگی
- قیمت مناسب
- وزن سبک
- غیر الکتریکی و غیر مغناطیسی

RADYAB
Engineered Solutions

WWW.RADYAB.CO

شرکت خدمات مهندسی

شرکت رادیاب

تهران، بلوار آفریقا، بلوار ستاری، شماره ۶۶

تلفن: ۸۸ ۸۸ ۴۴ ۷۳

www.Radyab.Co

شرکت سازه کاران بامداد

مقاوم سازی سازه و خاک

نیلینگ مرکز تصویر برداری اطهری (خیابان مطهری)

مقاوم سازی پارکینگ طبقاتی (شهرک غرب)

آزمایش بار گذاری و مقاوم سازی مسجد نواب

تقویت سازه بتنی خیابان دولت

تقویت برج مسکونی (کوهسار و درکه)

حذف ستون ضعیف پروژه اقدسیه

آزمایش کشش الیاف FRP

بهسازی لرزه ای بیمارستان یزد

Parsiyan Lloyd

دستگاه خودکار قطع گاز حساس به زلزله

SV Seismic Valve

استاندارد آمریکا ASCE 25-06

تایید پژوهشگاه زلزله شناسی و UL

ASCE
American Society of Civil Engineers
25-97

QM Quake Master

استاندارد TS - 12884

مطابق استاندارد ASCE 25-06

تایید CSA آمریکا

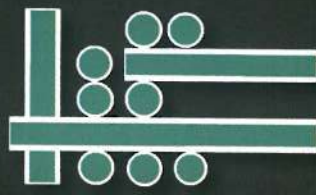
❖ با عملکرد دقیق مکانیکی و بدون نیاز به برق و باتری

❖ مورد تایید و جزو ویندور لیست شرکت ملی گاز

❖ با ۵ سال گارانتی و مطابق با استاندارد ملی ۱۰۹۴۲

❖ آماده همکاری با مهندسان مکانیک

www.parsiyanlloyd.com

شرکت لوله و پروفیل سپنتا تهران

SEPANTA

نیم قرن
تولید

API 5L-B (ISIRI 3574-35)

استاندارد شرکت ملی گاز ایران (IGS)

کلیه محصولات سپنتا دارای
مجوز سازمان ملی استاندارد ایران است

- لوله گالوانیزه
- لوله گاز خانگی و گاز شبکه
- لوله های سیاه
- لوله و قوطی های مصارف صنعتی
- قوطی و پروفیل های مصارف ساختمانی

www.sepanta-tehran.com

از متخصصین و کارشناسان ما بدون هیچ گونه هزینه ای مشاوره بگیرید

تلفن: ۰۶۶۲۵۰۰۶۹ - ۰۶۶۲۵۰۴۸۰ - ۰۶۶۲۵۰۴۸۲ فکس: ۰۲۱-۶۶۲۵۰۴۸۲

شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان
ماهنامه فنی مهندسی شمس سال یازدهم، شماره ۱۰۲
خردادو تیر ۱۳۹۴، قیمت ۵۰۰۰ تومان

صاحب امتیاز:

شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان

زیر نظر هیئت تحریریه

مدیر اجرایی:

هدی سالاریه

امور هماهنگی و پشتیبانی:

سعید اله باداشتی

گرافیک و صفحه آرایی:

حامد ماهوت فروشها

مسئول آگهی:

مزدک محبوب نژاد: ۰۹۱۲۱۳۸۲۷۴۸

با تشکر از همکاری:

دنیا عباسی کسبی، حسین میار رستمی، حجت اله
خدشاهی

و سهیل محمدزاده نوین

یادآوری می شود: علاقمندان می توانند مقالات خود را از
طریق پست الکترونیکی shamsmagazine@irceo.net
به تحریریه ماهنامه ارسال نمایند.

نشانی: تهران میدان ونک، خیابان شهید خدای، خیابان
تک شمالی، پلاک ۱ سازمان نظام مهندسی ساختمان

صندوق پستی: ۵۸۸-۱۹۹۲۵

تلفن و نمابر: ۸۸۸۷۰۷۰۲

تلفن اشتراک: ۸۸۷۷۷۱۲

وب سایت: www.irceo.net

سامانه پیامکی: ۲۰۰۰۹۷۱۰۵

چاپ مقالات در "شمس" به معنای تأیید مطالب نبوده و
مسئولیت مندرجات هر مقاله با نویسنده آن است.

علاقمندان می توانند جهت اشتراک در نشریه شمس به
آدرس www.irceo.net مراجعه فرمایند.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نظام فنی اجرایی الگو و مکمل نظام مهندسی ساختمان است/ ۱۱

نیاز سالیانه کشور به یک میلیون واحد مسکونی در سال/ ۱۲

بررسی و تصویب چهار نظام نامه پیشنهادی در هجدهمین اجلاس هیات عمومی/ ۱۳

استاندارد سازی و بومی کردن فناوری های نوین/ ۱۴

نقش مهارت آموزی کارگران ساختمانی در کاهش حوادث ساختمانی انکار ناپذیر است/ ۱۵

عناوین برنامه های عملیاتی خط مشی سازمان نهایی شد/ ۱۶

مهندسی ساختمان ایران با چالش های گوناگون روبرو است/ ۱۸

قوانین ساخت و ساز در ایران باید اصلاح شود/ ۱۹

طرح های مسکن به مطالعات دقیق نیاز دارد/ ۲۲

خانه ها را روشن تر بسازیم!/ ۲۵

مبحث دوم مقررات ملی ساختمان (نظامات اداری) تحلیل بر نحوه اجرای قانون مجریان ذیصلاح/ ۲۸

در مسیر قانونی شدن تا اجرا/ ۳۰

اجلاس هجدهم و چالشهای پیش روی سازمان نظام مهندسی ساختمان/ ۳۸

ملاک عمل شایسته سالاری است/ ۴۰

نگاهی اجمالی به قطعنامه هیات های عمومی/ ۴۱

جلب اعتماد عمومی مهمترین هدف نظام مهندسی ساختمان/ ۴۳

اجلاس هجدهم محور همفکری، همزیانی و برنامه ریزی اصولی خواهد بود/ ۴۴

باید ضمانت های اجرایی قانون نظام مهندسی ساختمان را محکم تر کنیم/ ۴۶

آیا اخلاق مهندسی برای حرفه مهندسی ساختمان سودمند است؟/ ۴۹

از آغاز سازمان نظام مهندسی ساختمان تا کنون/ ۵۴

سازمان های نظام مهندسی ساختمان کشور و مباحث فلسفه مالیات/ ۶۴

مرور زمان در مسؤولیت مهندسان/ ۶۸

آشنایی با برنامه CAD STA۴ در عرصه تحلیل و طراحی مهندسی/ ۷۲

نگاهی آسیب شناسانه به فعالیت های سازمان نظام مهندسی ساختمان/ ۷۶

نقش معماری ایرانی، اسلامی بر آموزش ارزش های فرهنگی/ ۷۹

غیبت شهرسازی توسعه نامتعادل شهرهای مازندران/ ۸۴

توسعه پایدار و آینده نگری مهندسی عمران/ ۸۸

چرا در بهینه سازی مصرف انرژی موفق نبوده ایم؟/ ۸۹

بزراری مؤثر در پایداری شهرها/ ۹۲

فتوت نامه ها، میراث جوانمردان دیروز/ ۹۶

اخبار مربوط به گروه های تخصصی و کمیسیون های تخصصی شورای مرکزی/ ۱۰۰

بازدید رئیس و جمعی از اعضاء سازمان نظام مهندسی ساختمان از پژوهشگاه زلزله شناسی/ ۱۰۲

برگزاری مراسم سوگند کارشناسان ماده ۲۷/ ۱۰۳

برگزاری سمینار تخصصی تاسیسات مکانیکی ساختمانهای بلند/ ۱۰۴

ضرورت پایبندی به شرافت کاری و اخلاق حرفه ای در جامعه مهندسی

سخن اول

مهندس در جامعه امروز به واسطه نوع ارتباطی که با مخاطب برقرار می کند، در جایگاهی قرار دارد که از آن الگو برداری و به محض بروز یک رفتار، مورد تحلیل واقع شده و خود را در برابر میز محاکمه افکار عمومی می بیند. از سویی دیگر سازمان نظام مهندسی ساختمان همواره فعالیت خود را در چارچوب ارزش هایی می داند که اگر به واقع مورد توجه قرار گرفته بود تا به امروز می بایست سازمان نظام مهندسی ساختمان در مطلوب ترین و ایده آل ترین شرایط خود قرار می گرفت اما باز می بینیم که این امر محقق نشده است.

گاهی لازم است هر "ارزش محوری" راه خود را از بین حرف و سخن و شعار به میدان عمل باز کند و یک انگاره ذهنی را در بین مهندسان بوجود آورد که هر فعالیتی بدون توجه به این ارزش ها از چارچوب استانداردهای سازمان خارج است و بی توجهی به آن پیامدهای ناخوشایندی را در مرحله اول در جامعه و اذهان عمومی و در مرحله دیگر بر اثری که به جای می گذارد، خلق شده است.

برای تاکید بر این حوزه از کار مهندسی در اذهان مهندسان و بانیان ساخت و ساز کشور، زلزله ارسباران و بوشهر و لحظه ای درنگ در اندیشه یک چنین فاجعه ای در تهران کافی است تا به گونه ای دیگر اندیشید و عمل کرد. احساسی که امروزه با همت سازمان های ذیربط در بین متخصصان ساخت و ساز درک می شود و سازمان نظام مهندسی پرچمدار این حرکت بزرگ و سازنده است لذا رسالتی که این سازمان به عهده گرفته است پدید آوردن یک دانش جمعی در این خصوص است و اگر بتوان این سرفصل های مهم و حیاتی را به بطن جامعه مهندسی تزریق کرد، اخلاق حرفه ای نیز محقق می شود.

اگر حوزه مهمی چون تامین مسکن جامعه بر عهده قشر متخصص است، در انجام خدمات حرفه ای در سایه اخلاق حرفه ای، نکته ای را که نباید فراموش کرد اینست که هر بنایی که ساخته می شود را بدون در نظر گرفتن منافی در نظر گرفت که شخص را بر جمع ارجحیت می دهد.

مهندس و کاردان های فنی و معماران تجربی و... همگی کسانی هستند که این مسیر را طی می کنند. اولویت قرار دادن منافع ملی و حراست از آن، کاهش ائتلاف منابع و رعایت استانداردهای متداول فنی که به صراحت در قوانین و مقررات ملی ساختمان به آنها پرداخته شده است، از جمله سرفصل هایی است که مهندسان به عنوان رکنی اساسی برای مسئولیت پذیری منابع انسانی می بایست به آن معتقد باشند.

جامعه امروز کشور، جامعه ای است که در خصوص رسیدن به درک و بینش اجتماعی روز به روز سریع تر پیش می رود و در مقابل هر عمل بلافاصله عکس العمل نشان می دهد. مردم، آگاه و تحلیل گرند، پس تلاش ها را باید در جهت ارتقای منزلت حرفه ای مهندسان به کار گرفت و از هر گونه اعمالی که باعث مخدوش شدن اذهان عمومی شود، پرهیز نمود. خوشبختانه میزان سرمایه گذاری سازمان نظام مهندسی ساختمان به خصوص در جذب و آموزش و اجرای برنامه های توسعه مهارت های حرفه ای و ارزش های اخلاقی مهندسان بسیار قابل توجه می باشد. این سازمان از تمام توان بالقوه مهندسان عضو خود در تمامی سطوح اعم از فردی، تیمی و سازمانی بطور بهینه استفاده خواهد کرد تا تمامی دغدغه ها و پریشان دهنی های افکار عمومی به آرامش بدل شود و در مقابل صنعت ساختمان نیز از افرادی بهره ببرد که از عوامل حاشیه ساز و چالش برانگیز بدور است.

لذا باید به نقطه برسیم که در مسیر دستیابی به توسعه پایدار، پایداری مقدم بر توسعه باشد. اما این پایداری تنها با جلب اعتماد و رسیدن به باوری مشترک و پذیرش و تسلیم در برابر حرفه ای گرای و رویکرد به اخلاق حرفه ای محقق خواهد شد.

■ دکتر اکبر ترکان

رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور

مصاحبه

دکتر ترکان:

نظام فنی اجرایی الگو و مکمل نظام مهندسی ساختمان است

دهیم و باید این مسئله که تمامی شاخه‌های مهارتی در صنعت ساختمان از ارزش و احترام برخوردارند را به جامعه القا کرد تا تنها نام و حرفه مهندسی ارزشمند نباشد.

وی تأکید کرد: امنیت شغلی نیز باید تا زمانی معنی داشته باشد که شخص کار کند در غیر اینصورت باید ترس از دست دادن شغل داشته باشد. عدم توجه به این مسئله آسیب رسان خواهد بود.

مهندس ترکان در تشریح شرایط اعطای استاندارد به خدمات و مصالح ساختمانی نیز اظهار کرد: موسسه استاندارد هنوز سازماندهی استاندارد را نساخته است و برای کار حرفه ای مورد تأیید، این سازمانم باید سازمان‌های مختلفی را ایجاد کند تا حوزه استاندارد و ثانویه در ساختارهای حرفه ای تشکیل شود و ساختمان نیز از این مسئله مبری نیست و وزارت راه جایگاهی است که باید این استاندارد ثانویه در قالب سازمان تابعه ایجاد شود که در حال حاضر وجود ندارد لذا نمیتوان کار را به شکل منسجم مدیریت کرد. وی در توصیف رعایت اخلاق حرفه ای در تمامی بخش‌ها اینگونه گفت: ویژگی‌هایی است که اگر رعایت نشود کسب روزی حلال نیست. اگر کم کاری در کاری اتفاق بیفتد این مسئله رخ می دهد بنابراین باید توجه داشت وفای به عهد و عدم پیمان شکنی از اصولی است که در صورت عهدهم رعایت آن روزی حلال به خطر می افتد و اگر این مسئله اتفاق بیفتد تأثیرات مخربی بر جای خواهد گذاشت.

بوده و شاهد بروز آن هستیم در حال حاضر این است که بابت کار کردن نظام مشوق نداریم و پول را به نظارت می دهیم نه کار کردن. بنابراین ترتیبات ارجاع نظارت تنها بخش درآمدی است و به جایی رسیده ایم که تکنسین‌ها نیز می خواهند نظارت کنند و این مسئله به دلیل مدرک گرایی است که جامعه به آن تن می دهد.

مهندس ترکان با اشاره به اینکه انبوهی از مدرک گراهای بیسواد وارد جامعه شده و از نظر دانش فنی، کیفیت لازم را ندارند می گوید: همین اشخاص به عنوان مهندس از اعتبار مهندسی برخوردار می شوند و نتیجه آن است که امروز مهندسان حاضرند زیر حداقل دستمزد کارگر نیز کار کنند در حالی که خیلی از شاخه‌های فنی و مهارتی درآمدی بیش از حد تصور یک مهندس دارند. لذا باید به سمتی برویم که تنها نظارت نداشته باشیم و نظام مهندسی باید به سمت حرفه و کار واقعی برگردد و قانون نیز در این مسیر مورد بازبینی قرار گرفته و اصلاحیه این قانون نیز مورد استقبال قرار گیرد تا بتوانیم همانند نظام فنی و اجرایی موفق تر عمل کنیم.

رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور معتقد است: آموزش عالی ما دچار نقص و کاستی‌های جدی است. دانشگاه‌های ما برای تعیین ظرفیت‌های خود با دستور اداری عمل می کنند و این همان سیل فارغ التحصیلان را بدون پشتوانه علمی و فنی و بدون برنامه ریزی برای آینده شغلی روانه بازار کار می کند لذا باید ارزش‌های اجتماعی را نیز مورد بازبینی قرار

ساز و کارهایی که در ساخت و ساز مسکن طراحی شده است مکمل‌هایی نیاز دارد که هنوز برقرار نشده است.

رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور با بیان این مطلب گفت: در سال ۱۳۳۴ با تاسیس سازمان برنامه و بودجه و برای اجرای طرح‌های عمرانی و کارفرمایی دولتی مجموعه مصوباتی تهیه شد که زنجیر وار بهم متصل بود که اصلی ترین آن نظام فنی و اجرایی است. این نظام از چند مکمل برخوردار است. فهرست بهای عملیات ساخت، نظام رتبه بندی پیمان کاران و قرارداد یکپارچه به عنوان شرایط پیمان را برای کلیه ساخت و سازها تعیین کرده است.

وی افزود: این سیستم تا به امروز کارایی داشته و با وجود حجم بالای کارهای عمرانی کمترین بحث و مجادله و طرح دعوی در این بخش است و یقیناً به دلیل قرارداد محکمی است که در این پروسه وجود داشته و تفکیک وظایفی است که در آن دیده شده است.

مهندس ترکان ادامه داد: در سال ۸۴ قانون نظام مهندسی ساختمان در ماده ۳۳ همین ترتیب را تعیین و طراح، مجری، ناظر و... ساختمان را مشخص کرده است که در ابتدای آن آمده است و در ادامه نیز مواردی چون فهرست بها و... دیده شده است که البته کارکرد موفقی نداشته است که دلیل آن تنظیم توسط کسانی است که از علم کافی در این زمینه برخوردار نبوده اند.

وی اذعان کرد دلیل بروز اتفاقاتی که بعضاً ناخوشایند

■ دکتر حامد مظاهریان
 معاون وزیر راه و شهرسازی

نیاز سالیانه کشور به یک میلیون واحد مسکونی در سال

معاون وزیر راه و شهرسازی گفت: طبق آمار مرکز ایران در سال ۹۰ تعداد یک میلیون و ۶۰۰ هزار خانه خالی در کشور وجود دارد، این در حالی است که وجود یک میلیون و ۲۰۰ هزار واحد مسکونی کسری داریم. دکتر حامد مظاهریان در مورد وضعیت کمبود مسکن در کشور بیان داشت: یکی از دلایلی که سبب این مسئله شده عدم تطابق سطح واحدهای ساخته شده با استطاعت نیازمندان است زیرا تسهیلات جهت ساخت خانه‌های لوکس صادر شد که خرید آنها از استطاعت افراد نیازمند خارج است.

وی با بیان اینکه طبق تحقیقات به عمل آمده در سال ۹۲، ۶۴۵ هزار واحد مسکونی در نقاط شهری و ۵۱۷ هزار واحد مسکونی در نقاط روستایی کمبود وجود دارد تصریح کرد: این در حالی است که موجودی مسکن نقاط شهری ۱۵۵۵ میلیون واحد و موجودی نقاط روستایی ۵۳۸ میلیون واحد است.

مظاهریان تعداد خانوارهای موجود در نقاط شهری را ۱۶۰۲ میلیون خانواده و نقاط روستایی را ۵۰۹ میلیون خانوار اعلام کرد و گفت: سهم مسکن از بودجه خانوار ۳۳ درصد است بدین معنی که یک سوم درآمد خانوار ایرانی به خرید مسکن اختصاص می‌یابد.

این استاد برجسته دانشگاه تهران با اشاره به مهمترین وقایع بخش مسکن در دولت یازدهم گفت: این اقدامات شامل ادامه روند تسهیل پروژه‌های مسکن مهر، بافت‌های فرسوده و اسکان غیررسمی، ابزارهای نوین مالی و صندوق زمین و ساختمان است.

دکتر مظاهریان با بیان اینکه یکی از اولویتهای راه و شهرسازی در دولت یازدهم طرح جامع مسکن و بازنگری در آن است و مسکن یکی از بخش‌های مهم زندگی انسان و به عنوان یکی از با ارزش‌ترین دارایی‌های انسان محسوب می‌شود گفت: سهم مسکن از سرمایه ثابت در کشور ۳۰ درصد، سهم اشتغال مستقیم ۱۲ درصد، سهم تسهیلات بانکی ۲۵ درصد، سهم گردش نقدینگی کشور ۲۰ تا ۳۰ درصد و سهم دولت در تامین مسکن نیم درصد است که نشان دهنده تامین مسکن توسط خود مردم است.

دکتر مظاهریان با بیان اینکه اگر هر ساله کمتر از یک میلیون واحد مسکونی تولید شود، زنگ خطر محسوب می‌شود گفت: هر ساله حدود ۷۶۰ هزار واحد مسکونی در ایران ساخته می‌شود.

مصاحبه

مهندس حجت اله عامری

دبیر اجرایی شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان

بررسی و تصویب چهار نظام نامه پیشنهادی در هجدهمین اجلاس هیات عمومی

اجلاس هیات عمومی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها، در دوره هجدهم از تاریخ ۲۹ تیر ماه آغاز و در تاریخ ۳۱ تیرماه به کار خود پایان می دهد.

حجت الله عامری با اعلام این خبر اظهار کرد: در اجلاس امسال، جلسات گروه‌های تخصصی در ماه مبارک رمضان و در محل سالن کنفرانس شورای مرکزی برگزار شد تا بررسی و تصویب چهار نظام نامه پیشنهادی به هیات عمومی با محدودیت زمانی مواجه نشود.

وی گفت: این چهار نظام نامه شامل نظام نامه تشکیل و اداره مجامع عمومی و فوق العاده سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها، نظام نامه برگزاری انتخابات شورای مرکزی، نظام نامه تاسیس صندوق مشترک سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها و نظام نامه بند ۲۱ قانون نظام مهندسی که به موضوع حل و فصل اختلافات بین ارکان داخلی سازمان‌های نظام مهندسی استان و یا بین اعضای سازمان‌های استان، با سازمان خود از طریق داوری- عامری در خصوص نظام نامه تشکیل و اداره مجامع عمومی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها توضیح داد: به دلیل اینکه تا کنون نظام نامه تصویب شده ای در این خصوص در دسترس نبود، این نظام نامه بسیاری از مشکلات این بخش را حل خواهد کرد. این نظام نامه در شورای مرکزی به تصویب رسیده و آماده طرح در اجلاس هیات عمومی است. وی افزود: تدوین نظام نامه تشکیل و اداره مجامع

عمومی بنا به ضرورت و به دلیل بروز مشکلاتی بود که در استان‌ها و در زمان برگزاری مجامع عمومی با آن مواجه بودند. لذا امیدواریم با تدوین، بررسی و

چهار نظام نامه شامل نظام نامه

تشکیل و اداره مجامع عمومی و

فوق العاده سازمان نظام مهندسی

ساختمان استان‌ها، نظام نامه

برگزاری انتخابات شورای مرکزی،

نظام نامه تاسیس صندوق

مشترک سازمان نظام مهندسی

ساختمان استان‌ها و نظام نامه بند

د ماده ۲۱ قانون نظام مهندسی که

به موضوع حل و فصل اختلافات

بین ارکان داخلی سازمان‌های

نظام مهندسی استان و یا بین

اعضای سازمان‌های استان، با

سازمان خود از طریق داوری.

تصویب این نظام نامه این مشکلات نیز مرتفع شود دبیر اجرایی شورای مرکزی ابراز امیدواری کرد: امیدواریم در آینده و با برنامه ریزی موثرتر شرایط به گونه ای فراهم شود تا اجلاس سالیانه هیات عمومی در شرایط ایده آل تر برگزار شود و شورای مرکزی نیز بتواند به وظیفه قانونی خود در این خصوص به نحو احسن عمل کند.

وی اعلام کرد: امسال اجلاس سازمان میزبان چهره‌های سیاسی و اقتصادی مختلفی خواهد بود که دکتر جهانگیری، معاون اول رییس جمهور، دکتر آخوندی، وزیر راه و شهر سازی و دیگر مقامات کشوری و همچنین استانی از آن جمله اند.

اجلاس سالیانه هیات عمومی سازمان، یکی از فرصت‌های تعامل و تبادل نظر اعضای هیات مدیره استانی با یکدیگر است و لیکن متأسفانه زمان محدود و کوتاه مدت اجلاس مانع از بروز و ظهور این تعامل و تبادل نظر است.

به نظر می رسد باید چاره اندیشی کرد تا تجربیات استان‌های مختلف به نحو مناسبی به سایر استان‌های مختلف به نحو مناسبی به سایر استان‌ها دیگر منتقل شود. بخصوص مشکلاتی که اخیراً بیشتر از گذشته استان‌ها دچار آن شده اند فاصله گرفتن از وظایف قانونی هیات مدیره‌هاست که در ماده ۱۵ قانون وظایف و اختیارات تصریح شود و زمین ماندن برخی بندها و وظایف متأسفانه، سازمان‌ها را آسیب پذیر کرده است.

■ محمد شکرچی زاده
رئیس مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

استاندارد سازی و بومی کردن فناوری‌های نوین

مشی آمده است که باید افزایش سطح کیفیت مصالح ساختمانی را به طور جدی مورد توجه قرار داده و به دنبال آن مردم نیز به سمت مصالح کم کیفیت نروند. رئیس مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی در ادامه گفت: حتی در مورد فناوری‌های جدید نیز باید این مسئله را مورد توجه قرار داد چرا که بومی سازی و مطابقت دادن آن با استانداردهای داخلی از اهمیت بسیاری برخوردار است.

وی افزود: تا به امروز همواره شعار در همسو شدن با رشد تکنولوژی در صنعت ساختمان بوده اما نباید فراموش کرد که این تکنولوژی باید بر اساس اقلیم کشور ما در مناطق مختلف انتخاب شده و به دیگران توصیه شود.

شکرچی زاده اذعان داشت: برای دست یابی به این مهم بهتر است فرهنگ سازی مناسب انجام شود که تشریح مزیت‌های فن آوری‌های نوین برای مردم، برشمردن فواید این فن آوری‌ها برای صنعت گران، آموزش مهندسان و تدریس در دانشگاه‌ها بخشی از این فرهنگ سازی را شامل می‌شود.

دکتر محمد شکرچی زاده، رئیس مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی گفت: هنوز بسیاری از اقلام پرمصرف ساختمانی از کیفیت و استاندارد قابل قبول برخوردار نیستند که برای رفع این مشکل می‌بایست اقدامات جدی صورت بگیرد.

وی بیان داشت: از حیث میزان کیفیت مصالح ساختمانی و همچنین استفاده از تکنولوژی‌های بروز صنعت ساختمان فاصله زیاد و قابل توجهی با کشورهای پیشرفته داریم و برای رفع این مساله در وهله اول لازم است که یک نوع افزایش سطح دانش عمومی را در این راستا ایجاد کنیم. معاون وزیر راه و شهرسازی ادامه داد: بنابراین در این راستا هم به نحوی افزایش سطح آگاهی عمومی اهمیت دارد، هم سازندگان که مصالح استاندارد را تولید می‌کنند باید تقویت بشوند و هم نظام نامه‌های اجرایی را می‌بایست به نحوی باشد که در مواردی جنبه اجباری دارد ولی مهمتر از آن سطح توقع است و باید یک بازار رقابت ایجاد شود.

وی با اشاره به خط مشی شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور یادآور شد: در این خط

نقش مهارت آموزی کارگران ساختمانی در کاهش حوادث ساختمانی انکارناپذیر است

در صورتی که هم اکنون بندهایی از قوانین و مقررات مرتبط با حفاظت فنی، بکارگماری افراد ذیصلاح را الزام می داند ولی به دلیل عدم نظام مهارت آموزی، عملاً شناسایی و بکارگماری افراد ذیصلاح برای کارهای خطیری که طبق آیین نامه های حفاظتی مشخص شده اند، میسر نیست ولی با تأسیس این نظام، شناسایی و بکارگماری افراد ماهر در هر حرفه ای برای کارفرمایان میسر و الزام قانونی ایشان به این مهم عملیاتی خواهد شد. معاون وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی اذعان داشت: افزایش مهارت آموزی و تمهید شرایط مهارت آموزی و الزام کارفرمایان به بکارگماری کارگران ماهر و آموزش دیده، موجب می شود تا کلیه ی کارگران به منظور حفظ شغل و ارتقای شغلی خود به مهارت آموزی روی آورند که این مهارت ها درجه بندی خواهند داشت و این که می توان کارگرانی که مبانی شغلی و حرفه ای خود را به خصوص در امر ایمنی رعایت نمی کنند، را با اهرم تنزیل درجه مهارت و یا حتی ابطال موقت و دائم کارت، ملزم به رعایت اصول حرفه ای و ایمنی نمود. وی تأکید کرد: ایجاد نظام مهارت آموزی در کارگران، منجر به تشکیل یک بانک اطلاعاتی منسجم که پیش نیاز خدمت رسانی مناسب به کارگران است، خواهد شد. هم اکنون بیمه ی کارگران ساختمانی به دلیل همین عدم بانک اطلاعاتی به نحو درستی انجام نمی شود که با مهارت آموزی و شناسایی کارگران در صنوف ساختمانی، عملاً مشکل بیمه کارگران و همه ی اعمالی که به بانک اطلاعاتی نیاز دارد مرتفع خواهد شد؛ وجود چنین بانک اطلاعاتی می تواند بستری برای تشکیل صنوف قوی و منسجم، ارائه ی خدمات رفاهی از سوی دولت و پشتیبانی فنی و آموزشی از کارگران در دوره های مشخص و حتی تدوین نظام حقوق و دستمزد قانونی متناسب با نوع و درجه مهارت برای کارگران ساختمانی ایجاد نماید و هرگز نمی توان تأثیر آرامش روانی و امنیت شغلی را در کاهش حوادث ناشی از کار به خصوص در مشاغل خطرناکی مانند ساختمانی انکار نمود.

ایمنی در کارگاه ها و کاهش حوادث ناشی از کار منشأ اثر خواهد بود. رییس سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور اظهار کرد: حقیقتاً بسیاری از کارها اگر به شیوه درست انجام شوند، کارگر را در موقعیت خطرناک قرار نمی دهند و با تحلیل بسیاری از حوادث ناشی از کار می توان متوجه شد که با اتخاذ شیوه های درست کاری اصلاً به وقوع نمی پیوستند، یکی از مسائلی که در نحوه ی انجام هر کاری مهم است، انتخاب ابزار متناسب با هر کاریست، اگر کارگری سنگ متناسب با دستگاه فرز دستی را انتخاب نکند، با توجه به امکان متلاشی شدن سنگ سمباده، برای خودش و اطرافیانش ریسک خطر ایجاد کرده است. وی افزود: نکته ی دیگر این که یقیناً در مهارت آموزی ها، یکی از سرفصل های آموزشی شناساندن خطرات هر حرفه و روش دفع آنها خواهد بود و این به معنی ارتقای ایمنی در اثر مهارت آموزی به کارگران است؛ یعنی کارگران نه تنها به واسطه ی نحوه ی انجام کار بلکه به لحاظ شناسایی خطرات کار و نحوه ی مقابله با آنها کمتر دچار حوادث ناشی از کار خواهند شد.

کوروش پرند گفت: یکی دیگر از جنبه های مهارت افزایی، صدور گواهی نامه و کارت مهارت است، این مسئله موجب خواهد شد تا کارفرمایان و یا کارآفرینان بتوانند با شناسایی و انتخاب کارگران ماهر از بروز حوادث ناشی از کار در کارگاهها خودداری کنند، هم اکنون یکی از مسئولیت های مهندس مجری ساختمان همین انتخاب کارگر ماهر برای امور ساختمانی است، ولی به دلیل عدم سازوکار لازم جهت شناسایی این افراد، در بسیاری از موارد افراد مناسبی برای کارها انتخاب نشده و همین عدم انتخاب فرد ذیصلاح موجب بروز حوادث ناشی از کار می گردد.

وی با اشاره به اینکه ایجاد فرصت مهارت آموزی و افزایش تعداد افراد ماهر و آموزش دیده موجب می شود تا بتوان کارفرمایان را مکلف به انتخاب و به بکارگماری کارگران ماهر و شناسنامه دار نمود، گفت:

کوروش پرند با تأکید بر اینکه افزایش مهارت، موجب افزایش ارتقای ایمنی در کارگاه های ساختمانی و افزایش ارتقای مهارت کارگران یکی از اهداف و برنامه های سازمان فنی و حرفه ای کشور است، گفت: علی رغم این که مهارت آموزی برای کلیه کارگران در کلیه صنوف یک مسئله ی ضروری و لازم به نظر می رسد اما صنعت ساختمان بیش از سایر صنایع به این مهم نیازمند است چرا که در صنعت ساختمان، عملاً کارها موقت و پروژه ای بوده و بعضاً آن قدر کوتاه مدت هستند که امکان شناسایی و دعوت به کار کارگران ماهر و حفظ آنها در بسیاری از موارد عملاً میسر نمی شود، در حالی که کارگران صنایع غیر فصلی و بلندمدت در طول دوره ی کاری خود متناسب با نیازهای خود از سوی کارفرما مورد آموزش قرار گرفته و با توجه به کسب مهارت در کارگاه ارتقای شغلی می یابند.

وی ادامه داد: یکی دیگر از دلایل اهم بودن مهارت آموزی در بخش ساختمانی، خطرات و حوادث زیادی است که در این صنعت وجود دارد. هم اکنون حدوداً نیمی از حوادث ناشی از کار، در کارگاه های ساختمانی رخ می دهد که این کمیت بالا متأسفانه با شدت آسیب دیدگی نیز همراه است.

پرند تأکید کرد: تحقق مهارت آموزی کارگران به خصوص در مورد کارگران ساختمانی و عمرانی، به یک نظام منسجم مهارت آموزی نیازمند است که تحقق چنین نظام گسترده ای بدون ورود بخش خصوصی عملاً میسر نخواهد بود، البته به مانند صدور گواهینامه رانندگی، مرجع آموزش مهارت می تواند از مرجع صدور گواهی نامه مستقل باشد. تأمین هزینه های نظام مهارت آموزی نیز می تواند از محل بودجه شبکه بیمه ای کشور صورت گیرد چرا که مهارت آموزی موجب کاهش حوادث ناشی از کار و تقلیل هزینه ی شرکت های بیمه ای خواهد شد. نظام مهارت آموزی نه تنها موجب ارتقای کیفیت ساختمان ها و کاهش هزینه های تعمیرات و رفع معایب می گردد بلکه از جهات مختلف بر ارتقای

دکتر حمید بدیعی

عضو هیئت رئیسه شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان و رئیس ستاد اجرایی خط مشی سازمان

گفت و گو: هدی سالاری

مصاحبه

عناوین برنامه‌های عملیاتی خط مشی سازمان نهایی شد

تمایل داشته باشند که چارت اداری بر اساس این فصل‌بندی تغییراتی داشته باشد.

← آیا از سوی شورای مرکزی تا کنون هیچ‌یک از برنامه‌ها عملیاتی شده است؟

بیش از یک سال است که همکاران ما منتظرند تا که تغییرات مبحث دوم مقررات ملی به سمع و نظرشان برسد گرچه وزارت راه و شهرسازی در این زمینه کار کرده و تلاش زیادی انجام داده ولی چون تا کنون متنی منتشر نشده است اعضای محترم شورای مرکزی ابزار تمایل نمودند که پیش نویسی از سوی شورا تهیه شود و لذا در چارچوب خط مشی مصوب اجلاس هیأت عمومی سال قبل، هیأت رئیسه شورای مرکزی و کمیسیون نظام فنی و اجرایی و کنترلی، مشترکا پیش نویسی تهیه شد که اینک چاپ و آماده می‌باشد و در اجلاس پیش رو تقدیم حضور شرکت کنندگان خواهد شد و پس از نظرخواهی از آنها و همه استان‌های کشور پیش‌نویس نهایی شده را ما تقدیم وزیر محترم راه و شهرسازی خواهیم کرد. وزیر محترم به هر تصمیمی که برسد عمل خواهد شد.

← در نگاه کلی، مبحث دوم پیشنهادی شورا چه تفاوتی با متن قبلی آن دارد؟

چند تفاوت اساسی دارد. مهمترین آن‌ها اینکه کارفرما قبل از مراجعه به شهرداری نماینده فنی و امین خود را از بین مهندسان خبره انتخاب می‌کند

کشور چاپ و منتشر کنیم. این نظرخواهی هم اتفاق افتاد و دوستانی از سراسر کشور از کمیسیون‌ها و شورا نظرات خود را اعلام کردند. خوشحالیم که به اطلاع همکارانمان برسانیم که در اجلاس پیش رو به صورت نهایی شده چاپ و در اختیار اعضا محترم هیأت عمومی قرار خواهد گرفت. از این به بعد این استان‌ها و شورای مرکزی است که باید به این تکلیفی که هیأت عمومی بر دوشش گذاشته، عمل کند و در حد توان و بضاعت عناوین را اجرایی کند.

این نکته را اضافه کنم که ذیل هر یک از بندهای خط مشی این عناوین درج شده و اضافه بر این برای کل برنامه‌ها موضوع بندی صورت گرفته و فصل بندی شده است که عبارتند از:

- ۱- آموزش
- ۲- مطالعات و پژوهش
- ۳- تدوین و تألیف کتاب
- ۴- تهیه لوح فشرده
- ۵- توسعه فعالیت‌های رسانه ای
- ۶- تدوین ضوابط، تهیه نظام نامه‌ها، شیوه نامه‌ها و چک لیست
- ۷- برنامه‌های ستادی

و هر کدام از این فصل‌ها بخشی از فعالیت‌های آتی شورای مرکزی و سازمان‌های استانی ما را به خودش اختصاص خواهد داد و ممکن است حتی در رابطه با چارت سازمانی، همکاران ما و هیأت مدیره‌های جدیدی که تشکیل می‌شود،

همین طور که کم و بیش همگان اطلاع دارند ابتدای سال ۱۳۹۳ و مقارن با شروع به کار شورای مرکزی ششم عناوینی تحت عنوان خط مشی سازمان نظام مهندسی ساختمان به صورت یک پیش‌نویس مقدماتی انتشار پیدا کرد و ظرف دو سه ماه با جلساتی که برگزار شد با جمع بندی دیدگاه‌ها از سراسر کشور نهایتاً خط مشی سازمان در هفده بند به هیأت عمومی سال گذشته که در تیرماه در تهران برگزار شد، تقدیم شد. این خط‌مشی توسط شخص آقای دکتر ترکان در آن جلسه تشریح شد و با رأی قاطع به تصویب هیأت عمومی رسید. این تصویب هیأت عمومی به این معناست که از این پس یک تکلیف قانونی هم بر دوش سازمان استان‌ها و هم بردوش شورای مرکزی می‌گذارد. پس از اتمام اجلاس در ادامه فعالیت‌های سازمان، هیأت رئیسه شورا و آقای دکتر ترکان به این جمع‌بندی رسیدند که دبیرخانه‌های در سطح کشور ایجاد شود که این دبیرخانه‌ها با کمک استان‌هایی به صورت معین همچون کمیسیون‌های شورای مرکزی در رابطه با استخراج عناوین برنامه‌های عملیاتی به شورا کمک کنند. و این اتفاق ظرف ۶ ماه افتاد و ۱۰ دبیرخانه در سراسر کشور فعالیت کردند و ما این افتخار را داشتیم که هم زمان با شروع سال دوم فعالیت‌های شورای ششم در اسفند ماه ۹۳، عناوین برنامه‌های عملیاتی را در کتابچه‌ای تحت عنوان پیش‌نویس برنامه‌ها جهت و نظر خواهی از همکارانمان در سراسر

حقوق بهره‌بردار که خوشبختانه

تدریجاً دارد جایگاه خودش را

پیدا می‌کند در همه بخش‌های

مختلف فعالیت سازمان این لغت

و ادبیات دارد شکل می‌گیرد که

هیچ اشتغالی از مهندسی در

کشور پایدار نیست، مگر این که

حقوق بهره‌بردار لحاظ شود.

خدمات مهندسی به مردم عرضه کنند که دارای کارنامه حرفه‌ای باشند ما در کشور چیزی را به عنوان مهر و امضاء به رسمیت نمی‌شناسیم. یقیناً درآمدی که فقط به وسیله مهر و امضاء حاصل شود، نامشروع است و این تأکید جدی رئیس محترم ماست و تأکید مستمر ایشان است و باید کاری کنیم که کسانی که دارای رزومه حرفه‌ای مشخص و شفاف هستند، خدمات مهندسی ارائه نمایند چه در طراحی، پیمانکاری، نظارت، بازرسی و کنترل، ارائه خدمات آزمایشگاهی و حتی تأسیس شرکت مراقبت و نگهداری ساختمان و غیره هیچ کس حق ندارد صرفاً با یک مدرک تحصیلی و بدون رزومه حرفه‌ای ادعای فعالیت مهندسی در کشور داشته باشد. در برنامه‌های خط مشی سازمان است که این کارنامه حرفه‌ای دارای پایگاه باشد. انشاء... به زودی جزئیات بیشتری را به سمع و نظر همکاران در سطح کشور می‌رسانیم کلیه مهندسانی که دارای پروانه اشتغال مهندسی هستند مشخصاتشان در این پایگاه لحاظ خواهد شد پیش‌بینی شده است که خود اظهاری آنها ملاک اولیه این بانک اطلاعاتی باشد و البته پیش‌بینی شده با هرگونه مطلب ناصحیح به نحوی عمل که هیچ کس نتواند فعالیت انجام نگرفته‌ای را به خودش نسبت دهد البته بعد از آن هر فعالیتی که در سازمان‌ها ثبت می‌شود و هر شناسنامه فنی که رقم می‌خورد مشخصات آن پروژه به نام همه مهندسانش به بانک اطلاعاتی منتقل می‌شود این پایگاه شورای مرکزی خواهد بود ولی اطلاعات آن در استان‌ها وارد می‌شود با حمایت وزارت راه و شهرسازی این اطمینان خاطر را می‌توانیم به مردم عزیز بدهیم که در آینده نزدیک، قادر خواهند بود از طریق پایگاه جامع اطلاعات کارنامه حرفه‌ای مهندسان، به همه مهندسان دارای رزومه حرفه‌ای شفاف و قابل ارزیابی، دسترسی داشته و واجدین شرایط را برای خود انتخاب کنند.

که در همه کارها و تصمیم‌گیری‌ها به وی کمک کند اما خود وی در آن پروژه، طراح یا پیمانکار یا ناظر و غیره نخواهد بود و صرفاً به عنوان قائم مقام کارفرما عمل می‌نماید و مدیر ساخت نامیده می‌شود. مدیر ساخت دارای کارنامه حرفه‌ای و سوابق طولانی فعالیت حرفه‌ای در طراحی و یا پیمانکاری بوده و براساس دستورالعمل‌های صادره توسط وزارت راه و شهرسازی پروانه اشتغال "مدیریت ساخت" دریافت خواهد نمود مدیر ساخت نماینده فنی و امین کارفرما بوده و توسط وی از طریق "پایگاه جامع اطلاعات کارنامه حرفه‌ای مهندسان" انتخاب و به شهرداری معرفی می‌شود تا پروانه ساختمان به نام "مدیر ساخت" صادر گردد. وی در رابطه با فرآیند طراحی و احداث ساختمان مسوولیت حرفه‌ای خواهد داشت. انتخاب پیمانکار یا پیمانکاران توسط مدیر ساخت صورت می‌گیرد و همچنین مهندس ناظر کارگاهی را وی انتخاب می‌کند تا در کارگاه حضور داشته و مراقبت نماید که نقشه‌های اجرایی دقیقاً توسط پیمانکاران رعایت شوند. در واقع در این فرمول، مهندس ناظر حافظ منافع کارفرماست. اما در حوزه مراقبت از منافع عمومی و حقوق بهره‌بردار، چنین پیش‌بینی شده است که شرکت‌های بازرسی فنی و کنترل تأسیس شود. دستورالعمل مربوطه توسط وزارت راه و شهرسازی تهیه شود و در این خصوص آمادگی کامل وجود دارد. شرکت‌های بازرسی فنی و کنترل که توسط سازمان نظام مهندسی انتخاب می‌شوند، وظیفه کنترل از نقشه‌های اجرایی تا جزئیات کنترل‌های اجرایی کارتابل را عهده دار خواهند بود. شایان ذکر است که وجود هیات حق الزحمه‌های مهندسان در حساب‌های سازمان نظام مهندسی ساختمان وارد نخواهد شد و همکاران ما در هیات مدیره‌های سازمان‌های هم‌مهمه‌های ناروایی که هر روز بیشتر هم می‌شود مصونیت خواهند یافت.

← در صحبت‌ها از (پایگاه اطلاعات کارنامه حرفه‌ای مهندسان) نام بردید. لطفاً کمی در این خصوص توضیح دهید.

خط مشی تنظیمی و مصوب سال ۱۳۹۳ دو محور پررنگ دارد:

۱. حقوق بهره‌بردار که خوشبختانه تدریجاً دارد جایگاه خودش را پیدا می‌کند در همه بخش‌های مختلف فعالیت سازمان این لغت و ادبیات دارد شکل می‌گیرد که هیچ اشتغالی از مهندسی در کشور پایدار نیست، مگر این که حقوق بهره‌بردار لحاظ شود.

۲. محور دوم: پایگاه اطلاعات کارنامه حرفه‌ای مهندسان است: حرف اساسی بزرگان ما در مجموعه مهندسی کشور این است که کسانی باید

سازمان نظام مهندسی ساختمان
(شورای مرکزی)

پیش‌نویس اصلاحیه مبحث دوم

مجلس مهندسان و مشترک هیات رهنمای شورای مرکزی
و کمیسیون نظام فنی، اجرایی و کنترلی

بهار ۱۳۹۴

سازمان نظام مهندسی ساختمان
(شورای مرکزی)

عناوین برنامه‌های عملیاتی

خط مشی مصوب هیات عمومی ۱۳۹۳

به کوشش:

شورای مرکزی دوره ششم

و دبیرخانه‌های خط مشی در سراسر کشور

بهار ۱۳۹۴

■ منوچهر شیبانی اصل
مدیرکل دفتر سازمان‌های مهندسی و تشکل‌های حرفه‌ای

مهندسی ساختمان ایران با چالش‌های گوناگون روبرو است

در پرده تعریف و تمجید پنهان شود، دیری نخواهد بود که حجم و عرصه این مشکلات نیز گسترده شود. باید بی‌هیچ تعارفی به علل این مشکلات پرداخت و با تدبیر برای آنها چاره یافت. می‌توان به آرامی از کنار مسائل و مشکلات موجود و همه چیز را آرام نشان داد تا با ساماندهی پرمشقت آن روبرو نشد و برخی دل‌ها را نیز نرنجانند. اما نباید فراموش کرد که پویایی سازمان در گرو این نگاه از درون است. این نکته قابل درک است که وجود برخی کاستی‌ها و کجروی‌ها مانع چنین نگاهی شود و ادامه روند پرفراز و نشیب کنونی را مرجح شمارد. اما در نهایت نه تنها باید این نگاه جاری شود، بلکه باید از سختی‌های راه نهراسید و حتی اگر لازم باشد. به درمان و جراحی نیز تن داد تا عمر این نهاد فزونی یابد و سلامت و شادابی آن تأمین و تضمین شود. بدیهی است اتخاذ هرگونه رویکرد اصلاحی بنیادین نیازمند همراهی اعضای سازمان‌ها و جامعه حرفه‌ای است.

نباید فراموش کرد که بیست سال اجرای قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان و فعالیت‌های سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان، تجربه گرانقدری در اختیار قرار می‌دهد که غفلت‌پذیر نیست. امید است هیأت عمومی هجدهم در کنار امور جاری و تصمیمات عادی سالانه به این مهم نیز توجهی ویژه نماید باشد که از این مسیر توسعه و تعالی آینده را رقم زند.

در هماهنگی امور سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان استانه‌هاست. ولی این امر دلیل بر استفاده نکردن از فرصت بغایت نیکوی حاصل از گردهم‌آیی اشخاص دست‌اندرکار حرفه در مسئولیت اداره این سازمانها برای پرداختن به این موضوعات نیست. ماههای پایانی دوره ششم هیأت مدیره سازمان‌های استانه‌ها، زمان خوبی است دو پروژه آسیب‌شناسی سازمانها و مطالعه تجارب مثبت و منفی بیست سال اجرای قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان آغاز شد. ارزیابی دقیق وضعیت ارایه خدمات مهندسی ساختمان و کیفیت ساخت و سازها و کشف نکات ضعف و قوت آن در یک چارچوب سیستمی، به دور از هرگونه شعارگرایی و با در نظر گرفتن واقعیت‌های موجود، کمک شایانی به تقویت قوت‌ها و رفع عیوب و برطرف کردن ضعف‌ها می‌کند. در غیر این صورت آنتروپی‌های درونی به توسعه ضعف‌ها و روند روبه تلاشی منجر می‌گردد. سازمان‌های موفق امروز سازمان‌های یادگیرنده‌اند، سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان استانه‌ها به حدی از بلوغ رسیده‌اند که یادگیر سازمانی را به عنوان یک اولویت غیرقابل اجتناب پیش روی خود دارند و گام اول این یادگیری آسیب‌شناسی درونی و بیرونی به دور از هر نوع تعارف و تکلف و چشم‌پوشی است. مشکلات سازمان‌ها بر فعالان و مدیران این عرصه پوشیده نیست اگر رویایی با این مشکلات در پرده کتمان یا

هجدهمین اجلاس هیأت عمومی سازمان نظام مهندسی ساختمان در شرایطی در سال ۱۳۹۴ برگزار می‌شود که قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان در بیست سالگی است. گرچه سابقه این قانون به قانون نظام معماری و ساختمان مصوب سال ۱۳۵۲ و در پی آن قانون نظام مهندسی ساختمان مصوب ۱۳۷۱ می‌رسد و با این حساب می‌توان سن نظام مهندس ساختمان را در ایران ۴۲ سال دانست، هرچند اصلاً مهندسی در ایران دارای تاریخچه‌ای بیش از ۵۰۰۰ سال است. اما تردیدی نیست که در روزگار کنونی مهندسی ساختمان ایران با چالش‌های گوناگونی روبروست. یکبارچه‌سازی نظام‌های ساخت و ساز، توسعه مهندسی، تجمیع خدمات مهندسی، فرآیندهای اشتغال و ارائه خدمات مهندسی توسط مهندسان، تعداد روبه فزونی دانش‌آموختگان و نحوه آموزش در رشته‌ها و مقاطع تحصیلات عالی مهندسی، در کهنه دخالت اشخاص فاقد صلاحیت در حرفه، زخم کهنه کارهای صوری، سیر نزولی اخلاق مهندسی، نحوه فعالیت سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان در استان‌ها، تعاملات نهادهای عمومی دولتی با این سازمان‌ها و فراگردهای مخلف متمرکز در آنها، قانونمندی و قانون‌گرایی، تأمین حقوق شهروندی مهندسان و احاد جامعه در خدمات مهندسی ساختمان از مهم‌ترین این چالش‌هاست. گرچه ساختار بنیادین هیأت عمومی

■ سید مهدی شیرکوند

دکترای برنامه ریزی و مدیریت شهری
عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی

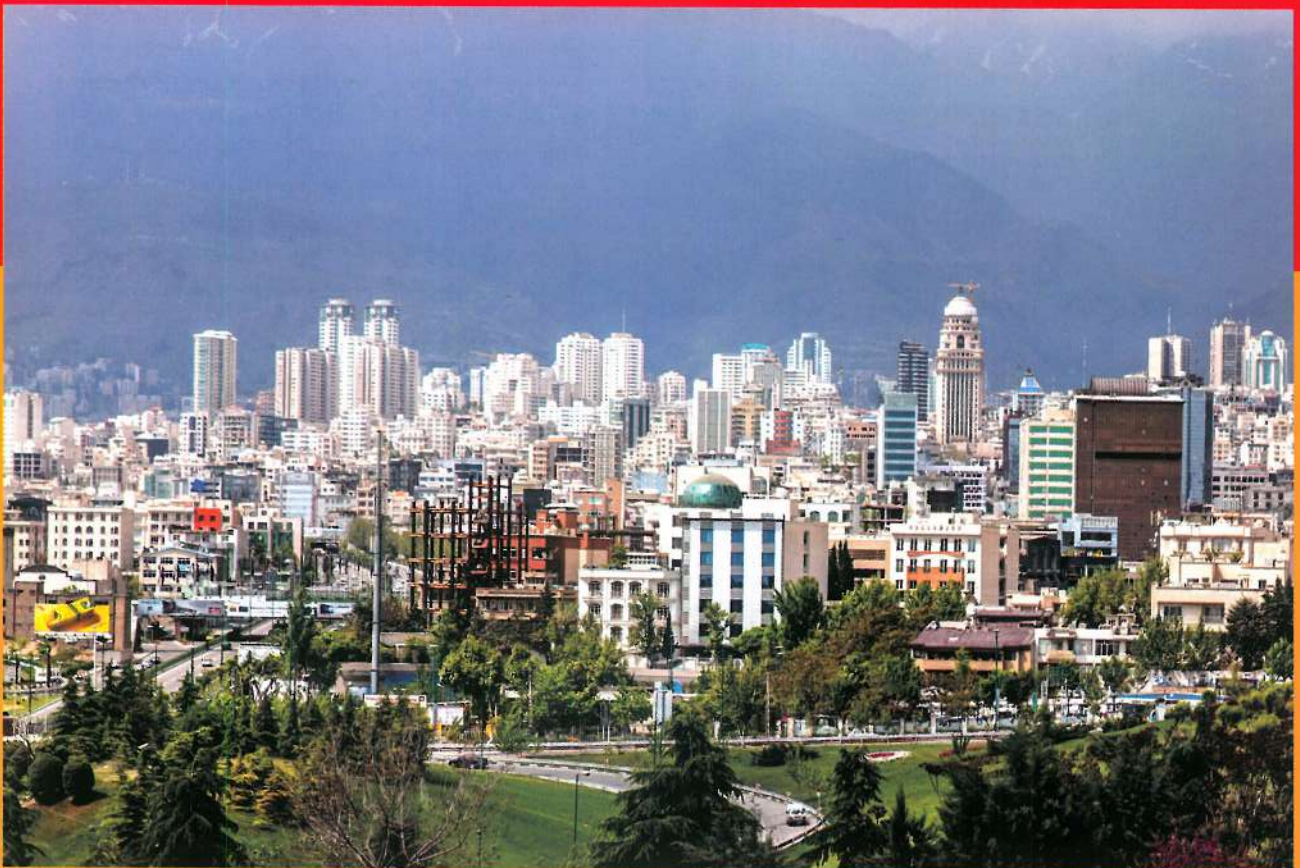
قوانین ساخت و ساز در ایران باید اصلاح شود

بررسی روند رو به رشد جمعیت و به تبع آن نیاز روز افزون جوامع نسبت به تامین سرپناه و مسکن مورد نیاز مردم، روشن و واضح نشان می دهد که برای رسیدن به چنین هدف بزرگی می بایست کلیه ارگانهای مدیریتی کشور از حوزه برنامه ریز تا اجرا و بالاخص قانون گذار بخش زیادی از ظرفیتهای خود را به این امر اختصاص دهند. لذا این رویکرد می تواند اهمیت پرداختن اصولی به ساخت و ساز را در سطح جامعه افزایش دهد و در بالا بردن کیفیت در این صنعت زیر بنایی کشور اثر گذار باشد.

آیا بالا بردن کیفیت ساخت و ساز را در رفتارهای قانون مدار به عنوان حفاظت از سرمایه های ملی مد نظر قرار گرفته است؟

آیا قوانین به حد کفایت الزام آور بوده تا بتواند مجریان را در حوزه کاری خود به اجرای آنها مجبور کند؟

ساخت و سازهای کشور در حوزه تامین مسکن تا چه اندازه در رشد و توسعه ایران نقش داشته و امنیت و آسودگی خاطر را به جامعه ارائه نموده و آیا می توان به طور کلی گفت که در این خصوص عملکرد قابل قبولی وجود داشته است؟

Ⓚ خصوصیت سازی

یکی از بزرگترین چالش‌هایی که دولت در حوزه اداره کشور و بر آورده نمودن نیازهای مردم با آن روبرو بوده است حجم بالایی از کار است که در این خصوص بر عهده دولت گذارده شده بود لذا رهبر معظم انقلاب در تایید سند چشم انداز ۱۴۰۴ بر خصوصیت سازی تاکید فراوان داشتند و دولت را بر کوچک کردن حجم سازمانی و گستره کاری ملزم نمودند. لذا بر این اساس اگر این انگاره کار ساز به عنوان سرلوحه کار قرار گیرد، می تواند مرتفع نمودن بخش عظیمی از مشکلات را به خود مردم واگذار نماید. در خصوص حوزه ساخت و ساز نیز این مسئله به خوبی قابل مشاهده است. شیرکوند در اینباره اظهار میدارد: "خوشبختانه بخش بزرگی از ساخت و سازهای صورت گرفته در چند سال اخیر حاصل مشارکت مستقیم بخش خصوصیت است و توفیقات کسب شده در این رابطه نشان می دهد که بخش خصوصیت قادر خواهد بود جایگاه ایده پردازی را در حوزه قانون گذاری کسب نموده و مجلس را برای با افکار و رویکردهای جدید کمک نماید و خود نیز بانی اعمال قانون باشد. اگر این اتفاق صورت پذیرد می توان اطمینان خاطر داشت که از هدر رفت سرمایه که موجبات آسیب رسانی به بدنه اقتصاد را فراهم می سازد جلوگیری نموده ایم."

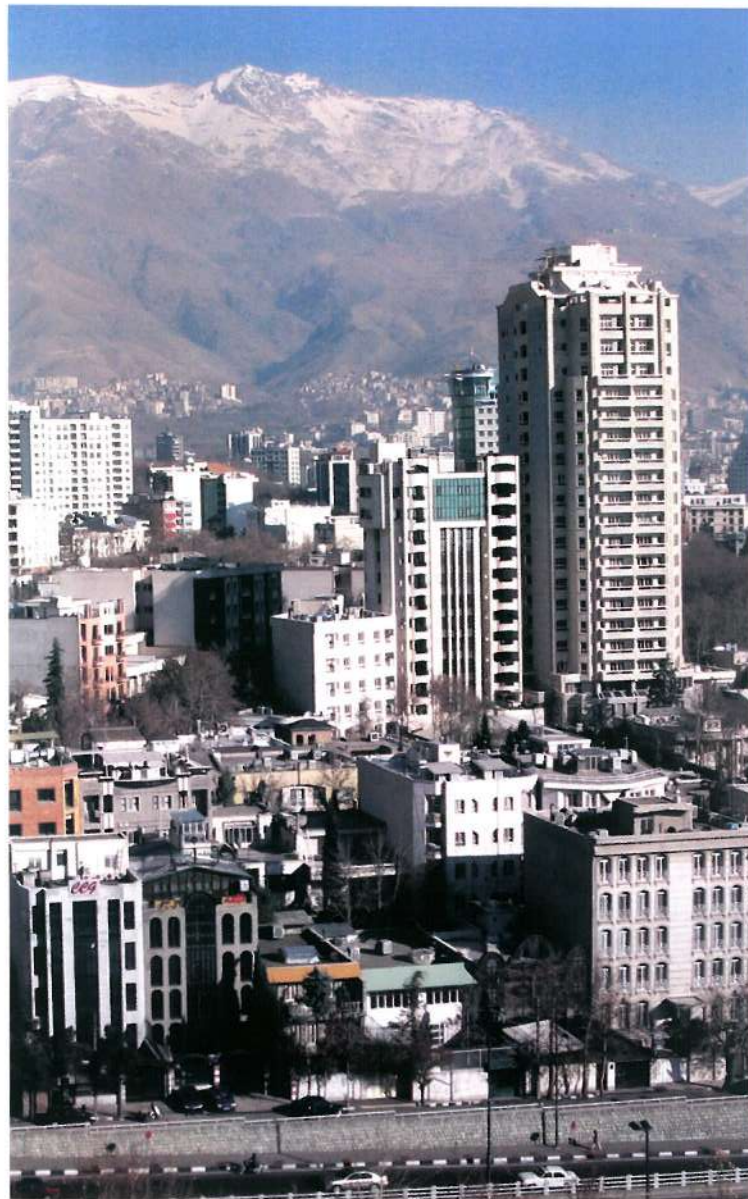
اما اینکه ارگان‌های مختلف هر کدام به چه میزان از قانون گذاری، نظارت و اجرا سهیم می برند سوالی است که وی اینگونه پاسخ می دهد: "در صنعت ساختمان بخش‌های مختلفی دست اندر کار و متولی امرند. این زنجیره به هم پیوسته از مجلس قانون گذار شروع می شود و به صنوف پیوند خورده و بخش دولتی با عنوان وزارت راه و شهر سازی به آن متصل می شود. اما در دولت اوضاع کمی متفاوت تر است چرا که به دلیل شیوه کنترلی خاصی که وجود دارد، دولت نمی تواند به طور مستقیم وارد عمل شود. اما برای مجلس و صنوف شرایط اینگونه نیست و برای دخالت مستقیم هیچ مانعی وجود ندارد. پس می توان با تعریف منابع مشخص و تصویب قوانین قابل اجرا راه را برای رسیدن به شرایط مطلوب تسهیل سازیم." به نظر می رسد اصل ۴۴ قانون اساسی به راحتی جایگاه خود را در تمامی بخش‌ها پیدا نموده است و اگر موانع قانونی برطرف شود به خوبی می تواند در تمامی بخش‌ها چون ساخت و ساز وارد شده و بار سنگینی را از دوش دولت بردارد و نباید فراموش کرد که هر چه آزادی عمل بیشتر باشد، روند رو به رشد کیفیت در ساخت و ساز و به تبع آن آمادگی برای رویارویی با حوادث مترقبه نیز افزایش خواهد یافت.

Ⓚ نقص قوانین ساخت و ساز در ایران

بررسی با زیاد شدن تقاضا در بخش مسکن در جوامع و گسترش افقی و عمودی شهرها و رویکرد بازسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و قدیمی، تحولات شگرفی در صنعت ساختمان همگام با تکامل و پیشرفت در حال روی دادن است. این مسئله در کشور ما هم به واقع قابل لمس است. نه در حوزه تحول بلکه در بخش افزایش تقاضا. و اینگونه است که سازندگان برای بهره گیری هر چه بیشتر و بهتر با این بازار پر تلاطم عرضه و تقاضا هم سو می شوند و شاهد هستیم که آن چه نتیجه می دهد یک پایان هم خوشایند و هم ناخوشایند است. مبحث آماده سازی و مقاوم سازی سازه‌ها در سراسر جهان بویژه در کشورهای توسعه

یافته مورد توجه قرار گرفته است. با اینکه اهمیت این بخش از صنعت و تکنولوژی ساختمان از سوی محافل علمی معتبر مورد تاکید است متأسفانه در ایران در بعد علمی و کاربردی آنگونه که باید و شاید مورد توجه قرار نگرفته است و ایران نیز با توجه به شرایط ژئوفیزیکی خود که باید در چنین مسائلی پیشگام باشد، در جایگاه خوبی قرار ندارد. دکتر مهدی شیرکوند در اینباره می گوید: "ایران از شرایطی خاصی از لحاظ جغرافیایی و از نقطه نظر زمین شناسی برخوردار است و این مسئله لزوم داشتن نگاه جدی تر و علمی تر را برای حفاظت از جان شهروندان بیش از پیش آشکار می سازد در حالی که عمر ساختمان‌های ایران در حالی معمول و به دور از شرایط اضطرار بسیار پایین است و با

کشورهای توسعه یافته قابل مقایسه نمی باشد. و همین مسئله موجب شده تا اتلاف سرمایه‌ها در این بخش بسیار نگران کننده بوده و سازه‌های تولید شده با طول عمر متوسط ۵ تا ۱۰ سال به سرانجام تخریب برسند. با این شرایط بایستی به سمتی گام برداریم تا بر حفظ سرمایه تاکید داشته و ساخت اصولی با حرکت در جهت دانش روز صورت پذیرد. عمر ساخت و ساز در کشور آنقدر کوتاه نیست که دلیل نوپا بودن را بر حاکم شدن چنین شرایطی برشمیریم بلکه باید به دنبال نقصان در قوانین و مقرراتی باشیم که به دامن زدن به آن می افزایند و سپس اعمال سلیقه و ملاحظات مالی و محیطی را از این بخش جدا کنیم. دکترای برنامه ریزی و مدیریت شهری در تشریح

نقص قوانین در سازمان‌ها

زمانی رسیدن به اهداف بلند مدت و کوتاه مدت به آسانی میسر می‌شود که تمامی برنامه ریزی‌ها در جهت تسهیل و هموار نمودن مسیر صورت پذیرد. نگاه به روند به سرانجام رسیدن پروژه‌ها در ابعاد کوچک می‌تواند بر اهمیت حوزه وضع قوانین مشروح و قابل اجرا صحه بگذارد. پس نگاه کارشناسانه مبتنی بر قانون و عملکرد بر اساس اندیشه قانون مداری بسیار حائز اهمیت است. چنین رویه ای باعث می‌شود که هر نقص قوانینی که به چشم خورد بلافاصله اقدام اساسی و موثر صورت گیرد. شیرکوند با تاکید بر این موضوع قانون را تنها یک روی قضیه دانسته و تشکیلات سازمانی مجری قانون را در طرف دیگر قرار می‌دهد و می‌گوید: "اگر کوتاهی و عدم رضایت از خدمات ارائه شده به چشم می‌خورد مجری نیز تا حد زیادی مقصر خواهد بود. اگر سازمان نظام مهندسی ساختمان، مدافع حقوق اعضا خود و به تشکیلات معتقد باشد، مدافع قانون و در اجرای آن موفق تر است."

وی در ادامه می‌افزاید: "قانون نظام مهندسی نیز برای اینکه بتواند بهتر جوابگو باشد و سازمان مربوطه را یاری رساند نیازمند بازنگری و بررسی اصولی در مجلس شورای اسلامی است. در این راستا، تلاش مجلس و کمیسیون عمران حاکی از آن است که الزاماتی به دولت ابلاغ شود تا بر اساس آن مرجعیت نظام مهندسی عملیاتی و جایگاه آن ارتقا پیدا کند. قوانین و آئین نامه‌ها و مصوباتی که تا کنون مجلس داشته است به پیشرفت‌های قابل ملاحظه ای در حوزه ساختمان و نظام مهندسی انجامیده است. اما با تمام این تلاش‌ها و اقدامات صورت گرفته به نظر می‌رسد فاصله زیادی تا رسیدن به استاندارد جهانی و سطوح بین المللی وجود دارد. به نظر من از دلایل آن می‌توان عدم توفیق در محقق ساختن مصوبات قانونی در جهت ایفای وظایف در جامعه برشمرد. از این رو ساماندهی و بازنگری در قوانین نظام مهندسی بایست در درجه بالایی از اهمیت قرار گیرد و از هدر رفت سرمایه‌های ملی به دلیل عدم وجود احساس وظیفه در نظارت اصولی جلوگیری شود. در این خصوص مجلس نیز با تمام توان خود در کمیسیون عمران و دیگر کمیسیون‌ها آمادگی خود را برای همکاری و همراهی کامل در بخش قانون گذاری با دیگر بخش‌ها اعلام نموده و با ریاست مهندس‌هاشمی بر کمیسیون عمران مجلس، پیشنهادات ارائه شده در دوره جدید مدیریت‌های نظام مهندسی در کشور با آغوش باز پذیرفته خواهد شد."

سخن آخر

اگر ایمان داشته باشیم که از توانمندی‌های بسیار بالایی در ساخت و ساز بهره می‌بریم و نیروهای خلاق می‌توانند سردمدار حرکت‌های نو و بر پایه دانش باشند، با همدلی و اتفاق نظر خواهیم توانست ظرفیت‌های علمی و منابع انسانی متخصص را در نهادهای مختلف برای دستیابی به آرمانی ترین شرایط در صنعت ساختمان که همانا پیاده سازی اصول علمی و ساخت و ساز اصولی است، به کار بگیریم و کشور را در جهت سرعت بخشیدن به توسعه همه جانبه بر اساس تامین زیر ساخت‌ها یاری رسانیم.

بوجود می‌آید و آنها را در ساخت و ساز در خود شهرها با مشکل روبرو می‌سازد. البته خوشبختانه دولت، رویکرد مسکن مهر را در پیش گرفته و در دستور کار خود دارد که به نظر من هم مثبت عمل نموده است اما، اگر واقع بین باشیم این به تنهایی کافی نیست و انبوه سازان نیز می‌بایست با توجه به رسالتی که دارند سهم بزرگی از این تولید مسکن را به عهده بگیرند و در تامین قشر متوسط و ضعیف جامعه، دولت را یاری برسانند که باز هم می‌توانیم کارهای خوبی از این دست را در جاهای مختلفی از کشور مشاهده نماییم. ورود به حوزه بافت‌های فرسوده از مهمترین مسائل است که اگر به موقع ترمیم و بازسازی شود نگرانی‌ها را از بابت بالا بودن تلفات حوادث طبیعی کاهش خواهد داد."

صنوف در بخش‌های مختلف، تحولات اساسی در وضع موجود ایجاد نمایند."

اما به راستی می‌توان ضعف قوانین را به تنهایی عامل بوجود آمدن چنین شرایطی بر شمرده؟ آیا اصلاحات قانونی می‌تواند راهگشای این مشکل باشد؟ عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی پاسخ به این سوال را در بالا بودن قیمت تمام شده مسکن نیز می‌داند و معتقد است که با کاهش دادن این نرخ می‌توان خانواده‌ها را از شرایط ساخت‌های غیر اصولی و نا سالم نجات داد و در ادامه می‌افزاید: "در راستای ائتلاف سرمایه‌ها از جانب حوادث طبیعی، حاشیه نشینی را می‌توان از کانون‌های مهمی برشمرد که متحمل بیشترین خسارت از این بخش هستند که از هزینه بالای شهر نشینی

این بخش اظهار می‌دارد: "ساخت و سازهای صورت گرفته در اکثر مناطق کشور با مشکلات و نقص‌های بسیاری روبروست و همانطور که می‌بینیم یک زلزله ۶ ریشتری به راحتی می‌تواند ویرانگر باشد. حال با توجه به زلزله خیز بودن کشور ما که در هر بازه زمانی ۱۰ ساله یکی از این رخدادها ناگوار را تجربه می‌کند، منجر به از دست سرمایه‌های بسیاری شده و تلفات زیادی بر جا می‌گذارد، هنوز مجلس، جامعه صنفی کشور و دیگر بخش‌های مرتبط، در تعریف یک الگوی جامع و مشخص برای جلوگیری از این ائتلاف سرمایه ناتوانند و هنوز قادر نیستند از صدمات انسانی که ممکن است این بخش به جامعه وارد کند بکاهند. در این زمان لازم است حوزه قانون گذاری و فعالین

تأمین مسکن، وظیفه دولت‌هاست

مهدی موذن، رییس سازمان نظام کاردانی ساختمان کشور با اشاره به اینکه اقدامات امدادی دولت در تأمین مسکن جامعه به عنوان نیاز اساسی و استراتژی راهبردی دولت در جلوگیری از ایجاد موج‌های اجتماعی و نابسامانی‌های اقتصادی تلقی می‌شود، می‌گوید: "نیاز به چنین طرح‌هایی از آنجا شروع می‌شود که به دلیل شرایط خاص درآمدی در بین دهک‌های پایین جامعه امکان خانه دار شدن آنها به شیوه‌های مرسوم امکان پذیر نیست، از این رو ضرورت اجرای طرح‌هایی چون مسکن مهر ضرورتی انکارناپذیر به شمار می‌رود. لذا مشکل در جای دیگری است و اصل پروژه درست بوده اما پیاده‌سازی طرح، نظارت و... مشکلاتی را که امروز مشاهده می‌کنیم به وجود آورده است. عرف بر این است که برای اجرای یک پروژه، مراحل مطالعاتی آن از منظر شهرسازی، ترافیک، زیرساخت‌های شهری و طراحی فنی و... مورد بررسی قرار می‌گیرد و بر اساس نتایج حاصل از آن، پروژه وارد مرحله اجرا می‌شود اما در خصوص مسکن مهر، بلافاصله پس از طرح موضوع، بدون پیش‌بینی نیازها و طراحی اولیه و بررسی کارشناسی، پروژه وارد فاز اجرایی شد و طبیعی است که برای پروژه‌ای به گستردگی اینچنینی و در پهنه جغرافیایی کشور و با معیار و تیراژهای میلیونی، چنین تصمیم‌گیری نمی‌تواند درست باشد و مشکلات را پوشش دهد."

مهندس مهدی موذن
رییس شورای مرکزی سازمان نظام کاردانی ساختمان

طرح‌های مسکن

به مطالعات دقیق نیاز دارد

آنچه مسلم است، یکی از مهم‌ترین نگرانی‌های مسئولین در سالهای اخیر تأمین مسکن بوده است. از این رو دولت نهم و دهم طرحی را با هدف اسکان قشر کم درآمد جامعه به نام "مسکن مهر" ایجاد نمود. اما به زعم تلاش‌های بسیار، به دلیل نبود ساختار مطالعاتی مناسب و شتاب زدگی در برنامه ریزی و اجرای طرح ملی مسکن مهر، امروزه این پروژه عظیم به یک مشکل بزرگ مدیریتی در سطح کلان تبدیل شده است. پروژه ساخت مسکن مهر به لحاظ گستردگی، اجرا و به عنوان یک پدیده کلان بی نظیر در بخش انبوه‌سازی واحدهای مسکونی سطح کشور، دارای نقش کلیدی نیز در گردش اقتصاد ملی، اشتغال و فرصتی مناسب در سید مالی هزاران خانواده روستایی و شهری متقاضی تأمین مسکن تلقی می‌شد اما ردپای آسیب‌هایی از جمله، مشکل کم‌کاری بعضی تعاونی‌های ذی ربط در طرح مسکن مهر، کندی عملیات اجرایی، عدم توجه به کیفی سازی و استفاده از مصالح نامرغوب و... در برخی پروژه‌ها باعث شد تا پروژه ملی مسکن مهر به بزرگترین تهدید برای اقتصاد جامعه و تورم‌زا ترین اقدام دولت در تأمین زیرساخت‌های اساسی کشور تبدیل شود. سالیان متمادی است که مشکل دیرینه انبوه‌خانه‌های مستأجر کم درآمد و هزینه‌های جابه‌جایی و خانه به دوشی این قشر پرجمعیت مطرح بوده و قرار بود با اجرای طرح مسکن مهر، آنان طعم آسایش روان و آرامش فکر را در کام زندگانی‌شان احساس کنند اما اجرای این طرح، نه تنها دردی از دردهای قشر کم درآمد جامعه کم نکرد بلکه سرمایه آنان را نیز به دلیل عدم مدیریت صحیح، به خطر انداخت. برآنیم تا در یک گفتگو با مهدی موذن، رییس سازمان نظام کاردانی ساختمان کشور به آسیب‌شناسی مواردی بپردازیم که از آنها می‌توان به عنوان عامل بروز چنین چالش، شکست و ناکامی بزرگ یاد کرد.

مسکن مهر طرحی برای اقشار کم درآمد

جدای از اشکالات مطالعاتی و خलाهای نظارتی در اجرای طرح مسکن مهر، بعضاً موضوعاتی دیگری نظیر تأمین مبالغ پرداختی برای ساخت و تحویل گرفتن واحد مسکونی پیش روی متقاضیان قرار گرفت. موذن با بیان این موضوع می‌گوید: "به یکباره حرف‌های متولیان مسکن مهر تغییر کرد و صورت مسئله اولیه‌ای که عنوان شد شکل دیگری به خود گرفت. در ابتدای شروع پروژه مبالغی جهت آماده سازی زمین تعیین شده بود و با کمتر از ۱۰ میلیون تومان آورده مردم صاحب خانه می‌شدند. اما اقشاری که باید صاحب مسکن می‌شدند ذی نفعان و ذی حقان این پروژه به حساب می‌آمدند در این میان به سوال بی جوابی رسیدند و تعاونی‌های محلی شکل گرفته برای ثبت نام از متقاضیان به معضلی تبدیل شدند.

در بخش اجرایی ساخت مسکن، انتخاب مجریان و پیمانکاران بدون در نظر گرفتن صلاحیت، توان مسئولیت پذیری، مدیریت و قدرت مالی باعث مشکلات متعدد از جمله، کاربرد مصالح با کیفیت کم، استفاده از نیروی انسانی فاقد تخصص، عدم نظارت، تأخیر در عملیات، طرح را به بیراهه کشاند.

رییس شورای مرکزی سازمان نظام کاردانی ساختمان تأکید می‌کند که: "دقیقاً اشتباه از اینجا شروع شد. که ساده انگاشتن موضوع به این پیچیدگی مطمئناً تبعاتی به دنبال دارد که جبران آن بسیار هزینه‌بر و زمان‌بر خواهد بود در مرحله اجرا نیز بی‌برنامگی گذشته صدمات جبران‌ناپذیری بر جای گذاشت. شرکت‌های تعاونی که به تازگی

نابجاست. اگر هدف تامین زیر ساخت‌های کشور بر اساس نیاز روزافزون جامعه به مسکن تعبیر می‌شود پس شایسته سالاری و واگذاری کار به افرادی که دارای صلاحیت علمی، فنی و مدیریتی هستند اجتناب ناپذیر است. مهدی مودن در این خصوص معتقد است: "ارجاع انتخابی و انتصابی، در بخش اجرای این پروژه بود، به گونه‌ای که دارا بودن صلاحیت از مولفه‌های انتخاب کنار گذاشته شد. هر فردی که فکر می‌کرد می‌تواند بسازد وارد این حوزه می‌شد و اگر نیاز بود در آینده صلاحیتی نیز برای آن تعریف می‌شد. این گونه عملکرد را چگونه می‌توان توجیه کرد؟"

⊗ عدم توجه به حقوق بهره برداران در دریافت‌های ریالی از متقاضیان

رییس سازمان نظام کاردانی ساختمان کشور می‌گوید: "ساختمانی که قرار بود با کمتر از ۱۰ میلیون تومان آورده، تحویل داده شود، چگونه می‌توان امروز با بیست میلیون تومان آورده متقاضی را در برابر عمل انجام شده قرار داد و بیش از آنچه گفته شد درخواست کرد؟ آنچه مسلم است چنین پروسه طولانی، تبعات منفی را نیز به دنبال دارد و با گذشت زمان، هزینه‌های بسیاری را به پروژه تحمیل می‌کند و این نتیجه یهمان بروکراسی معیوب اداری، کم کاری پیمانکاران، تامین مالی به موقع و عدم برنامه ریزی مناسب است و تنها شهروندان هستند که در این میان متضرر می‌شوند."

⊗ عدم تامین بخش‌های زیر ساخت‌های شهری و تاسیسات مکانیکی

در اجرای طرح مسکن مهر تنها به خانه دار کردن افراد آن هم بدون در نظر گرفتن زیر ساخت‌های آموزشی، بهداشتی، تاسیسات مکانیکی و زیر ساخت‌های مدیریت شهری توجه شد و آنچه امروز

داخلی و بین المللی کار منطقی به نظر می‌رسد؟ اگر چنین است چرا باید این مبنای قیمت ثابت بماند؟ اما افرادی که در این مورد آگاهی کافی داشته و پذیرفته اند که اجرای آن را به عهده بگیرند مطمئناً سود خود را در جای دیگری جستجو کرده اند، با کاهش کیفی سازی و استفاده از مصالح نامرغوب و بی کیفیت، سرمایه گذاری خود را به سودآوری رساندند."

⊗ خلا نظارت متخصصان در اجرای مسکن مهر

اما نظارت نیز مسئله دیگری است که شرایط را پیچیده تر می‌کند و به اذعان سازمان نظام مهندسی ساختمان، نظارتی از سوی این نهاد متخصص و نظارتی انجام نشده است. مودن با بیان این مطلب می‌افزاید: "سازمان نظام کاردانی ساختمان در طول این سال‌ها بارها و در طی مکاتبات بسیاری که انجام داد اعلام کرد اعضای این سازمان آمادگی دارند که در کل کشور حوزه نظارت را در پروژه‌های مسکن مهر بر عهده گرفته و به اجرای بهتر آن کمک کنند اما هیچ کمکی از سازمان‌های نظام کاردانی در سراسر کشور خواسته نشد. از این رو می‌توان به همین یک دلیل اعلام کرد که استاندارد در ساخت این ساختمان‌ها به چشم نمی‌خورد چون زمانی ساختمان سالم و استاندارد ساخته می‌شود که عوامل اجرایی هر کدام در حوزه‌های اجرایی خود دست به دست هم داده و زنجیره ساخت و ساز را تکمیل کنند و بتوان گفت ساختمان ساخته شده سالم و بدون اشکال است در حالی که در پروژه مسکن مهر این زنجیره تکمیل نشده است چون تکنسین‌ها یا همان کاردان‌های فنی حضور نداشتند. لذا با قطعیت می‌توان گفت که ساخت اینساختمان‌ها خارج از حوزه نظارت فنی و عملکرد اصولی بوده است."

ارجاع‌ها و انتصاب‌های مصلحتی و خارج از ضابطه گاهی ابزار تاسف برای آنچه رخ داده، بیپهوده و

شکل گرفته بودند و هیچ معیاری برای سنجش سابقه، تجربه، تخصص و میزان سرمایه آنها وجود نداشت به عامل دیگری برای شکست پروژه مهر تبدیل شدند."

وی ادامه می‌دهد: "با پایان یافتن دولت نهم عملاً کار مشخص و موثری در فرایند اجرای پروژه مسکن مهر انجام نشد تا زمانی که وزارت راه و شهر سازی به مهندس نیکزاد سپرده شد. در این دوره کار جدی تر دنبال شد بدون آنکه کیفیت و دقت لازم در فرایند اجرای طرح دیده شود و اینگونه بود که کل کشور درگیر اجرای پروژه مسکن مهر شد."

⊗ قیمت گذاری مسکن مهر

وعده مسکن ارزان قیمت و وسوسه آن اگر چه بسیاری از مردم را از همان ابتدا به خود جذب کرد، اما خیلی زود، مشکلات بی برنامه بودن اجرای این طرح بزرگ خود را نمایان کرد. افزایش قیمت‌ها و تورم موجود در جامعه که یکی از مهم‌ترین دلایل آن، ساخت مسکن مهر عنوان می‌شد، هزینه ساخت طرح‌های مسکن مهر را نیز تحت تاثیر قرار داد به طوری که سهم آورده اعضای تعاونی‌های مسکن افزایش یافت تا کسری و گران شدن مصالح جبران شود. همچنین در مواردی سازنده به دلیل مشکلات مالی، به صورت نیمه کاره رها و اجرای پروژه‌ها را متوقف کرد.

مودن در این باره می‌گوید: "آنچه در ابتدای امر عنوان شد، مبلغ ۳۰۰ هزار تومان به ازای هر متر مربع بود که سراسر کشور را پوشش می‌داد و نمی‌تواند حرف درستی باشد. آیا می‌توان اظهار داشت کهسازندگان در تمامی نقاط کشور برای ساخت و ساز به یک میزان هزینه می‌کنند؟ تعیین مبنای قیمت واحد برای تمام پروژه‌ها در سطح کشور با هر نوع ساخت و هر نوع تکنولوژی در طول سال و بدون توجه به گرانی و تورم ناشی از جریان‌های

ساخته ایم، شهرک‌هایی است که از هرگونه امکانات ابتدایی آسایش و رفاه برای زندگی شهروندان محروم هستند.

مؤذن با بیان این مطلب می‌افزاید: "با این شرایط چگونه می‌توانیم توقع داشته باشیم که مردم بدون آب، برق، گاز و دیگر امکانات در ساختمان‌های پروژه‌های مسکن مهر زندگی کنند."

وی می‌گوید: "ساخت و ساز مسکن مهر با تمام فراز و نشیب‌های خود در طی سال‌های گذشته، امروز دیگر برای مردم سودآور نیست و با رکودی که در صنعت ساختمان و بازار مسکن شاهد هستیم، قیمت مسکن مهر همچنان گران است و این نتیجه قصوری است که از سال ۱۳۸۵ تا به امروز در برنامه ریزی‌های کلان برای تامین مسکن نیازمندان اتفاق افتاده است."

📍 مکان یابی مسکن مهر

یکی از مبانی مهم طرح مسکن مهر، کم کردن قیمت زمین از هزینه‌ی مسکن بوده است. از این رو، مکان‌یابی برای مسکن مهر به یکی از دشواری‌های این طرح مبدل شده است. بر این مبنای، عموماً زمین‌هایی که برای طرح مسکن مهر در نظر گرفته شدند خارج از شهرها و در حاشیه‌ی آنها قرار دارند که به نوعی به حاشیه‌نشینی شیک تبدیل شده‌اند.

به گفته مؤذن: "بیشترین پروژه‌های مسکن مهر در مناطقی ایجاد شده است که از بافت اجتماعی خاصی برخوردار نبوده‌اند. دوری از شهرها و جمع شدن عده‌ای از مردم با پایگاه‌های اجتماعی متفاوت و به دور از خانواده و بدون هیچ شناخت و پیوندی نسبت به سایر خانواده‌ها، به نوعی سبب ازهم گسیختگی و بی‌هویتی ساکنان شده و از آنجایی که افراد هیچ گونه شناختی نسبت به هم ندارند، فضا برای انواع ناهنجاری‌های فرهنگی مهیا شده است. اما از سویی دیگر برخی از مکان‌یابی‌هایی که در خصوص مسکن مهر اتفاق افتاده بدون توجه به بحران‌های طبیعی چون بحران کمبود آب بوده و تامین زیرساخت‌هایی چون آب و فاضلاب را برای پروژه‌هایی که در ارتفاعات ساخته شده‌اند مشکل کرده است. ما خانه‌هایی ساخته ایم که بعید نیست تا سال‌های آینده مسکن مهر را به مخروبه‌ای تبدیل کرده و مردم این شهرها را ترک کنند. وقتی ابتدایی‌ترین اصول شهرسازی را فراموش می‌کنیم و حق تنفس در شهری آرمانی و مطابق با استانداردهای شهرسازی را از مردم می‌گیریم، مسلم است که استقبال از ساخت و سازهای صورت گرفته کم باشد."

وی در ادامه تأکید می‌کند: "اگر بتوانیم زیرساخت‌های اساسی را در تمامی بخش‌ها فراهم کنیم و تمهیداتی اندیشیده شود تا ساکنان برای حضور در محیط کار مجبور به ترک محل زندگی و شهرک‌های خود نباشند، شاید بتوان امیدوار بود که

از آنچه سرمایه‌گذاری کرده و ساخته ایم نهایت بهره را برده ایم. مسکن مهر جز گرفتاری برای مسئولان وزارت راه و شهرسازی چیزی نداشته است چون به جای کیفی‌سازی، کمی‌سازی را مد نظر قرار داده‌اند. ادامه دادن این پروژه ادامه جریان غیر کارشناسانه دولت قبلی و هزینه کردن بسیار است و اگر متوقف شود با افکار عمومی مواجه خواهیم بود. اما برای ادامه دادن مسیر، باید به کار صحیح و اصولی اعتقاد داشت. برای تامین مسکن مورد نیاز بر پایه سیاست مسکن مهر، کارشناسان باید بهترین نقاط را به لحاظ زیرساخت‌های اساسی و قابلیت توسعه‌شناسایی کنند.

مؤذن تأکید می‌کند که ساخت و ساز هر خانه‌ای باید با توجه به اقلیم و معماری آن منطقه صورت گیرد و نباید از یک الگوی مشابه برای تمام نقاط کشور استفاده کرد چرا که انسان‌ها با زندگی در شهرهای خود هویت می‌گیرند و ما نباید با ساخت و ساز غیر اصولی و مغایر با معماری اقلیم، بحران هویت را در شهرها رواج بدهیم. پذیرش افکار عمومی و تصورات ذهنی شهروندان در یک شهر با اصالت معماری همان شهر شکل گرفته است لذا توجه به این نکته نیز لازم و ضروری است."

باید به این باور رسید که برای برنامه ریزی‌های کلان، مسئولان دولتی لزوماً تنها برنامه ریزان و متخصصان کشور نیستند. باید به سمتی برویم که از تفکرات تخصصی بخش‌های کارشناسی کشور استفاده کنیم.

📍 در پایان...

دولت نهم و دهم به جای سیاست‌گذاری در حوزه مسکن، خود وارد عمل شدند و کار تبلیغی زیادی در بخش ساخت مسکن مهر انجام دادند تا جایی که بسیاری ساخت این نوع مسکن را تبلیغی برای اهداف سیاسی دولت دانستند.

جریان شتابزده دولت در این بخش، تبعات اقتصادی فراوانی به بار آورد به طوری که در یک دوره حدود دو ساله (یعنی از سال ۸۸ تا ۹۰) به‌صورت شتابزده حدود ۴۰ هزار میلیارد تومان یعنی حدود ۲۵ درصد از گردش نقدینگی کشور در بیابان‌های کشور و نقاطی دفن شد که بدون برنامه‌ریزی و ایجاد زیرساخت به

محل ساخت مسکن مهر تبدیل شدند. اما تصمیم دولت یازدهم نیز بر آن است که پس از تکمیل واحدهای ناتمام مسکن مهر، طرحی به نام مسکن اجتماعی، جایگزین طرح مسکن مهر شود. در حال حاضر دولت باید پروژه‌های مسکن مهر را بررسی و برای هر کدام از آنها نسخه‌ای مستقل بپیچد و مشکلات مربوط به آن را حل کند.

لذا فعالان حوزه مسکن منتظر هستند که دولت برنامه جامع و عملیاتی خود در حوزه مسکن را اجرا کند و راه‌های تامین منابع مالی در این بخش و نحوه جذب و دسترس‌یمنابع، مانند صندوق‌های مسکن، مسکوکات، رهتائوپهوفاینانس‌ساز را از طرف بخش‌های مشخص و صی را مشخص کند، زیرا برای تولید بیش از یک میلیون واحد مسکونی در سال، منابع زیادی لازم است و فراموش نشود آنچه که رخ داده دیگر تکرار نشود.

اما آیا مسئولان صنعت ساختمان به این نتیجه رسیده‌اند که برای ادامه این راه پر پیچ و خم از نظرات کارشناسی صاحب نظران در این حوزه استفاده کنند؟

رییس سازمان نظام کاردانی ساختمان کشور جمع بندی می‌کند:

← باید به این باور رسید که برای برنامه ریزی‌های کلان، مسئولان دولتی لزوماً تنها برنامه ریزان و متخصصان کشور نیستند. باید به سمتی برویم که از تفکرات تخصصی بخش‌های کارشناسی کشور استفاده کنیم.

← با تغییر القاب و عناوین پروژه‌ها اتفاقی نخواهد افتاد. مسکن مهر یا مسکن اجتماعی و یا بخش دولتی دیگری که خود را در امر ساخت و ساز وارد می‌کند، تنها تشدد بوجود آورده و با تزه‌های دکتر آخوندی، وزیر راه و شهرسازی در منقافات کامل است چرا که ایشان معتقدند باید به سمت یکپارچه سازی روش‌ها با نظام یکپارچه ساخت و ساز برویم. ← احترام به جایگاه کلیه نیروهای متخصص فعال در صنعت ساختمان از مهندسان، کاردان‌های فنی، معماران تجربی و کارگران ماهر و نیمه ماهر از مسائل مهم و حیاتی است.

← یکپارچه سازی روش‌ها و مسیرهای پروسه ساخت و ساز ضروری است و همه بخش‌هایی که با حوزه عمران شهری در ارتباط هستند باید از یک مسیر واحد به هدف خود برسند.

← پرهیز از مدیریت‌ها و عملکردهای سلیقه‌ای و جزیره‌ای در حوزه‌های قانون‌گذاری، نظارتی و اجرا

← تنظیم برنامه مدون قابل قبول در صنعت ساخت و ساز

← کاهش تولید دولت بر تامین مسکن مورد نیاز جامعه با توجه به اصل ۴۴ قانون اساسی و با اعتماد به ظرفیت‌های بخش خصوصی

دکتر علیرضا شکرگزار

محقق علوم روانشناسی و استاد دانشگاه آزاد اسلامی

مصاحبه

خانه‌ها را روشن‌تر بسازیم!

نور نقش بسیار مهمی در آرامش و سلامت روانی افراد دارد و این مساله تا آنجا اهمیت داشته که تحقیقات نشان داده مردم در فصل زمستان بیشتر دچار افسردگی می‌شوند. علاوه بر فصل سرما، گسترش پدیده آپارتمان نشینی در دنیای امروز موجب شده مردم کمتر در معرض نور و روشنائی قرار گیرند که این امر آسیب‌های سلامتی و روانی زیادی بر انسان‌ها وارد می‌کند. برخی روانشناسان براین باورند که زندگی در خانه‌های کوچک و کم نور نه تنها تنش‌های خانوادگی را افزایش می‌دهد بلکه حتی بر میل به پرخاشگری نیز می‌افزاید.

نیست که زندگی در خانه‌های کوچک و بی نور منجر به بزهکاری شود، اما می‌توان به آن به عنوان یکی از عوامل موثر در تنش‌های روحی توجه کرد. کم نوری در برخی موارد موجب پایین آمدن آستانه تحمل افراد و مشاجره‌های خانوادگی می‌شود و هرچه خانه‌ها کوچک‌تر و تاریک‌تر باشند، تنش‌های خانوادگی نیز افزایش می‌یابد و موجب تاثیر استرس‌های محیطی بر روابط خانوادگی می‌شود. این استاد دانشگاه گفت:

علیرضا شکرگزار افزود: با افزایش جمعیت و زندگی در آپارتمان‌ها طبعاً برخورداری از نور آفتاب نسبت به زندگی در خانه‌های حیاط دار گذشته کاهش یافته و اغلب آپارتمان نشینان از محیط خانه دلزده شده‌اند که این امر در کنار عوامل دیگر مثل فقر، نبود امکانات تفریحی در محیط زندگی و ناتوانی در کنترل نفس ممکن است موجب شود آنان برای تفریح دست به خشونت بزنند. وی اظهار داشت: البته این بدان معنا

یک محقق علوم روانشناسی و استاد دانشگاه آزاد اسلامی کرج گفت: روانپزشکان سال‌هاست به نقش تاثیر نور در سلامت روانی انسان‌ها پی برده‌اند و حتی معتقدند برخی انواع افسردگی مثل افسردگی فصلی در پاییز و زمستان به دلیل کاهش نور دریافتی بدن و در پی آن کاهش هورمون ملاتونین مغز رخ می‌دهد و بر همین اساس، شیوه نور درمانی را برای درمان این گروه از بیماران ابداع کرده‌اند. دکتر

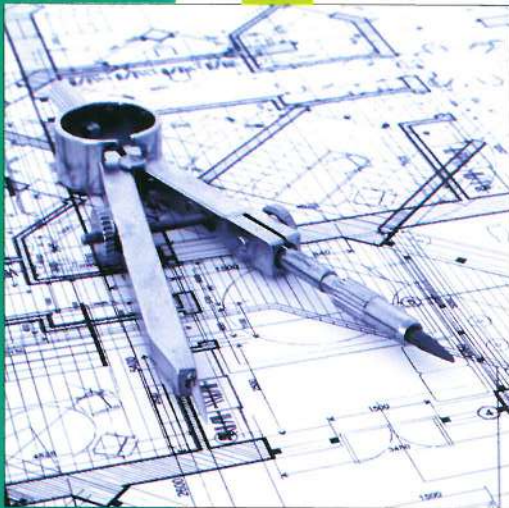
انرژی خود را تخلیه کند و دچار افسردگی یا لجبازی می شود که تنش در کودک به مادر و دیگر اعضای خانواده نیز منتقل می شود. دکتر شکر گزار می گوید: شاید مساله ارتباط بین نور و حالات روانی انسان ها بیشتر به باوری عامه شبیه است تا حقیقتی علمی، اما واقعیت این است که روانپزشکان سال ها است این ماجرا را دریافته اند و حتی معتقدند برخی انواع افسردگی به دلیل کاهش نور دریافتی بدن و در پی آن کاهش هورمون ملاتونین مغز رخ می دهند و بر همین اساس هم آن ها شیوه ی نور درمانی را برای درمان این گروه از بیماران ابداع کرده اند. به گفته ی این پژوهشگر اجتماعی، خانه هایی که در گذشته وجود داشتند دارای فضای بزرگ تر، حیاط، باغچه، حوض و معماری زیبا و دلنشین بودند و از شیشه های رنگی و نور در خانه های قدیمی بسیار استفاده می شد اما در زندگی آپارتمانی کنونی، خانه ها کوچک و تاریک شده اند و سر و صدای خیابان های اطراف وارد خانه می شود که این عوامل استرس زای زندگی آپارتمانی موجب تنش میان خانواده می شود.

برای رفع این مشکل لازم است امکانات و محیطهای شهری برای استفاده از نور آفتاب و هوای آزاد مهیا شود تا گامی در جهت کاهش ابتلا به بیماریهای روحی، روانی و حتی بزهکاری های اجتماعی و جرم و جنایت در شهرهای بزرگ (که اغلب منشا روحی، روانی دارد)، برداشته شود. با افزایش جمعیت و زندگی در آپارتمانها طبعاً برخورداری از نور آفتاب نسبت به زندگی در خانه های حیاط دار سابق کاهش یافته است. ساکنان این قبیل منازل، خانه را محیطی مناسب برای گذراندن اوقات فراغت نمی دانند و از محیط خانه دلزده می شوند و تغییر در روحیاتشان در کنار عوامل دیگری مثل فقر، نبود امکانات تفریحی در محیط زندگی، عدم بازدارندگی قوانین، تربیت نادرست و ناتوانی در کنترل نفس باعث می شود حتی ممکن است برای تفریح به جرایمی خشن دست بزنند. وی می افزاید: همیشه مضرات زندگی در خانه های کوچک و بی نور به اندازه روی آوردن به بزهکاری بزرگ نیست و در برخی موارد به پایین آمدن آستانه تحمل افراد و مشاجره های خانوادگی می انجامد. زمانی که خانه کوچک باشد کودک نمی تواند

دکتر شکر گزار می گوید: شاید مساله ارتباط بین نور و حالات روانی انسان ها بیشتر به باوری عامه شبیه است تا حقیقتی علمی، اما واقعیت این است که روانپزشکان سال ها است این ماجرا را دریافته اند و حتی معتقدند برخی انواع افسردگی به دلیل کاهش نور دریافتی بدن و در پی آن کاهش هورمون ملاتونین مغز رخ می دهند

گزارش

⌚ مبحث دوم مقررات ملی ساختمان (نظامات اداری) تحلیل بر نحوه اجرای قانون مجریان ذیصلاح

⌚ در مسیر قانونی شدن نا اجرا

مبحث دوم مقررات ملی ساختمان (نظامات اداری) تحلیل بر نحوه اجرای قانون مجریان ذیصلاح

در چند سال گذشته برای جلوگیری از فعالیت افراد غیرمتخصص در صنعت ساخت و ساز، قانون جدیدی به نام مجریان ذیصلاح مورد اجرا قرار میگیرد. به موجب این قانون در ساختمانهای با زیربنای قابل توجه و مترهای بالا، تنها باید توسط مجری ذیصلاح که توسط سازمان نظام مهندسی تایید صلاحیت می شود و شخصی با تحصیلات دانشگاهی و مهندس عمران یا معماری عنوان می شود، به طور کامل مورد اجرا قرار گیرند. به موجب این قانون و بر اساس مواد مندرج در مبحث دوم مقررات ملی ساختمانی (نظامات اداری)، مجری باید در تمامی مراحل کار ساخت و اجرا حضور کامل داشته باشد و کلیه مراحل اجرایی تنها توسط مجری مورد اجرا و مدیریت قرار بگیرد. به تبع این موضوع مسئولیتهای سنگینی نیز مطابق مبحث دوم بر دوش مجری قرار داده شده است. اما در این زمینه مسایلی به چشم می خورد که متأسفانه نادیده گرفته شده است.

🎯 هدف از مجری ذیصلاح چیست؟

تنها هدف از این قانون تخصصی کردن اجرا و جلوگیری از ورود افراد غیرمتخصص به حوزه ساخت و ساز است. و درج چنین مواردی در قانون نظام مهندسی ساختمان، تنها نظارت مجری بر امر ساخت و ساز آنها به صورت نظارت موردی و در فواصل زمانی طولانی نبوده است؛ چه اگر منظور این بود دیگر با توجه به وجود مهندس ناظر اضافه کردن مجری ذیصلاح کاری عبث و بیپوده می باشد. پس لازمه این موضوع، حضور کامل و تمام وقت فرد مجری به عنوان مجری واقعی و نه حداکثر به عنوان یک ناظر دوم است.

بدیهی است که حضور مجری زمانی معنا می یابد که خود کاملاً مراحل اجرایی کار را در دست داشته باشد و مالک ساختمان بر حسب نوع قرارداد تنها وظیفه تامین مالی و مصالح و نیروی کاری را داشته باشد. اما آنچه که در عمل دیده میشود در بیش از ۹۰ درصد موارد نه تنها با هدف قانونگذار فاصله دارد، بلکه هیچ شباهتی هم به شرایط معین شده در قانون نظام مهندسی ساختمان نیز ندارد.

در عمل آنچه که مسلم است اکثریت مالکان به دلایلی که بر همه روشن است تمایل به استفاده از مهندس ناظر و مجری دارند که کمتر بر سر کار حضور داشته باشد. این موضوع البته برای برخی از مهندسان، که به دلیل مشغلههای فراوان اساساً امکان حضور حداقل به صورت نیمه وقت بر سر کار ندارند البته خیلی هم ناخوشایند نیست و افزون

بر آن تعداد بالایی افراد دارای صلاحیت و مجری ذیصلاح نسبت به تعداد کارهای موجود خود باعث رقابتی شدن این موضوع و به تبع آن افت شدید قیمت کارهای مجری ذیصلاح نسبت به تعرفه شده است. بدیهی است که اگر کسی بخواهد طبق تعرفه کار کند، به هیچ وجه صاحب کاری نخواهد شد و اگر بخواهد با قیمتهای رایج سهمیه مجری اخذ نماید، با توجه به مبلغ دریافتی حضور حتی نیمه وقت او بر سر کار نمیتواند صرفه اقتصادی داشته باشد و نتیجه ای جز آنچه مبینیم نخواهد داشت

متأسفانه در مدت اجرای این قانون حتی درصد کمی از آنچه که در قانون مورد نظر بوده است

نیز تامین نشده است. آرایه کار به افرادی که همه میدانند به صورت تمام وقت در استخدام ادارات و سازمانهای دولتی هستند و به هیچوجه قادر به حتی نظارت کارهای اجرایی ساختمان نیستند (چه برسد به اجرای کامل پروژه از ابتدا تا انتها)، عدم نظارت حتی موردی بر روند اجرایی پروژهها و کنترل حضور یا عدم حضور مجری یا نماینده قانونی آن بر سر کار، عدم پیش بینی راهکارهای پیشگیرانه جهت بالا بردن هزینههای بیدقتی و اهماالکاری همکاران در اجرای کار و.... همه نشانه آنست که مسئولان محترم درگیر با بحث مجریان ذیصلاح تمایل چندانی به اجرای صحیح این قانون ندارند.

مورد دیگری که در بحث مجریان ذیصلاح دارای مشکل است و مشکلات آن به مرور در حال آشکار شدن است، بحث قراردادهای مجریان میباشد.

بر آن تعداد بالایی افراد دارای صلاحیت و مجری ذیصلاح نسبت به تعداد کارهای موجود خود باعث رقابتی شدن این موضوع و به تبع آن افت شدید قیمت کارهای مجری ذیصلاح نسبت به تعرفه شده است. بدیهی است که اگر کسی بخواهد طبق تعرفه کار کند، به هیچ وجه صاحب کاری نخواهد شد و اگر بخواهد با قیمتهای رایج سهمیه مجری اخذ نماید، با توجه به مبلغ دریافتی حضور حتی نیمه وقت او بر سر کار نمیتواند صرفه اقتصادی داشته باشد و نتیجه ای جز آنچه مبینیم نخواهد داشت

متأسفانه هر چند در مبحث دوم نمونههایی از قراردادهای تیپ اجرایی قرار داده شده است، اما در عمل به علت ناآشنایی نسبی برخی از مهندسين با این قراردادها و مهم تر از آن اختلاف فاحش بین ضوابط مبحث دوم و قراردادهای تیپ این مبحث که اصولاً با توجه به این ضوابط نوشته شده اند، با آنچه که در عمل اتفاق می افتد، باعث تنظیم قراردادهایی شده است، که مطمئناً اگر تا به حال هم مشکل زان نشده اند، در آینده بسیار نزدیک مشکلات حادی را به وجود خواهند آورد.

برخی از این مشکلات به شرح زیر هستند:

← **قراردادهای دستنویس:** عمده قراردادهای نوشته شده بین دو طرف (مالک و مجری) به صورت دستنویس هستند و دفاتر ثبت اسناد هم قراردادهای اینچنینی که شامل مبلغ باشند را به دلایلی حتی گواهی امضا نیز نمیکنند، چه برسد به آنکه به طور قانونی و ثبتی در بیاورند. بدیهی است که چنین قراردادهایی هر چند که از لحاظ قانونی بی ارزش نیز نیستند، اما به دلیل دستنویس بودن و عدم تایید امضای طرفین در دفاتر ثبتی میتواند مورد خدشه نیز قرار گیرد و عملاً مشکل زا شود.

← **محتویات قرارداد:** همانطو که گفته شد در مبحث دوم نمونههایی از قراردادهای اجرایی ساختمان قرار داده شده است، اما در عمل این قراردادهای نمونه به دلایلی که قبلاً اشاره شد، نمیتواند با وضعیت موجود مورد عمل قرار گیرد. بندهای این قراردادها را که برای شرایط آرمانی نوشته شده است با شرایط

اخذ مالیات مهندسی تنها بر اساس مبلغ درج شده در قرارداد انجام گردد.

۴- در صورتی که هر یک از دو طرف نسبت مفاد قرارداد تخلفی نمایند، سازمان نظام مهندسی پس از شکایت متضرر و اثبات تخلف طرف مقابل، با اخذ تدابیری به دفاع از حقوق طرف متضرر نماید. در اینحالت اگر مالک به تعهدات خود عمل ننماید، سازمان نظام مهندسی میتواند از طریق ابزارهایی که در اختیار دارد، جلوی ادامه کار مالک را بگیرد و کلیات مراحل اداری انجام کار مالک را متوقف نماید و اگر تخلف از طرف مجری رخ داده باشد، پرونده تخلف انجام گرفته را به شورای انتظامی ارجاع دهد و مطابق ضوابط و قوانین با آن برخورد شود

۵- بر مراحل اجرای کار توسط کنترل مضاعف، نظارت متناوب بر اجرای کار انجام گردد. بر این اساس باید نظارت کامل به گونه ای انجام شود که در تمامی مراحل انجام کار یک نفر از اعضای دفاتر اجرایی که قبلاً به سازمان نظام مهندسی معرفی شده است و در پروژه دیگری مشغول به کار نیست به طور تمام وقت در محل حضور داشته باشد و شخص مالک هیچگونه دخالتی در مسایل اجرایی نداشته باشد. در این زمینه توجه کامل به رعایت مسایل ایمنی در کارگاه نیز باید مورد توجه قرار گیرد

۶- بر تهیه مواردی نظیر برنامه زمانبندی کار، ارایه نقشه‌های چون ساخت و... توسط مجری نظارت دقیق انجام گردد و یک نسخه از این اسناد در زمانهای لازم از مجری درخواست گردد.

البته در صورتی که مبلغ قرارداد با ضوابط میحث دوم مطابقت داشته و یا اختلاف ناچیزی داشته باشد (به طور مثال حداکثر ۵ درصد کمتر یا بیشتر باشد) نامه معرفی به شهرداری صادر گردد.

۳- برای جلوگیری از ثبت قراردادهای صوری، یک نسخه از قراردادها به اداره دارایی ارجاع داده شود و

شرایط پایان قرارداد:

در قراردادهای نمونه به صراحت

از شرایطی سخن گفته شده است

که قراردادهای اجرایی توسط هر

یک از دو طرف قابل فسخ است.

اما در عمل سازمان نظام مهندسی

فرض را بر آن گذاشته است که

هر ساختمان باید توسط یک

مجری از ابتدا تا انتها پیش برود

و متأسفانه در مواردی که مالک

ساختمان از مفاد قرارداد عدول

میکند به هیچوجه حمایتی از

مجری انجام نمیشود.

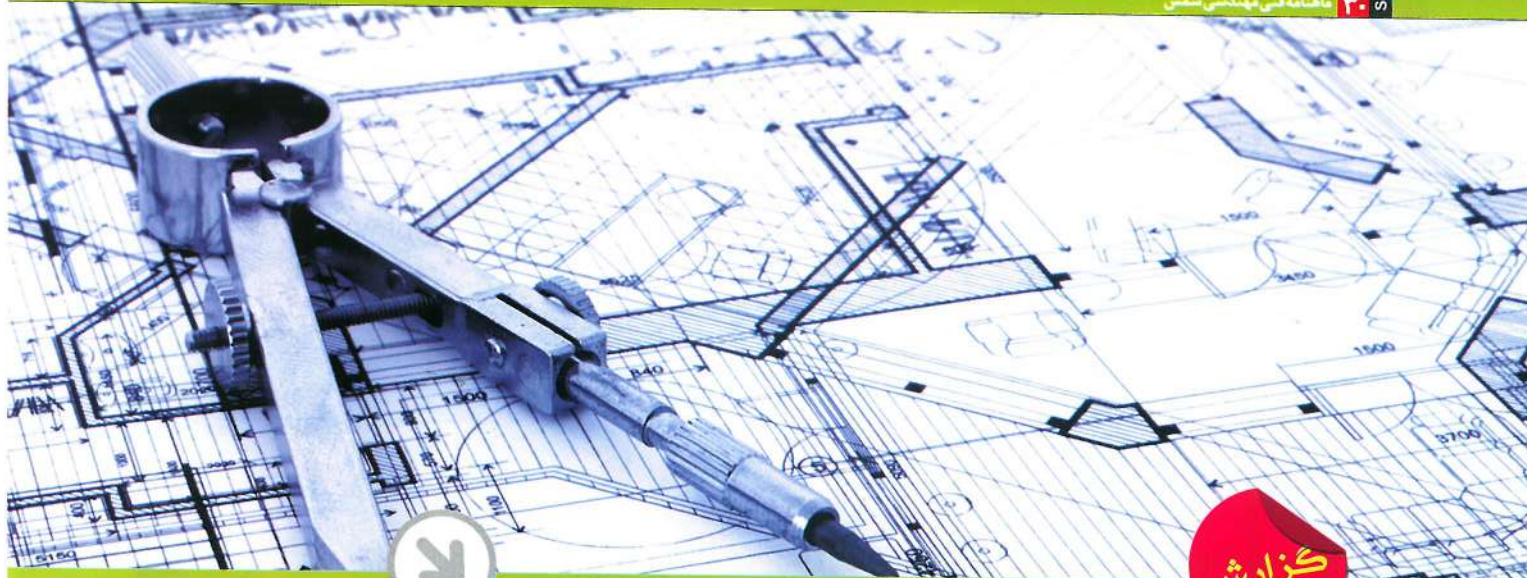
جاری مقایسه نیستند. پس عملاً دو طرف مجبورند قرارداد را به سلیقه خود تنظیم نمایند. در این شرایط با توجه به آنکه معمولاً دو طرف قرارداد افرادی بعضاً نامطلع از قوانین حقوقی هستند، قراردادهایی تنظیم میشود که در برخی موارد اساساً در هیچ محکمه ای قابل اجرا و استناد نمیباشند. در حالی که مطابق میحث دوم لازم است که یک نسخه از قرارداد به سازمان نظام مهندسی تحویل شود اما در عمل سازمان اجباری برای دریافت این نسخه از قرارداد را ندارد.

← **شرایط پایان قرارداد:** در قراردادهای نمونه به صراحت از شرایطی سخن گفته شده است که قراردادهای اجرایی توسط هر یک از دو طرف قابل فسخ است. اما در عمل سازمان نظام مهندسی فرض را بر آن گذاشته است که هر ساختمان باید توسط یک مجری از ابتدا تا انتها پیش برود و متأسفانه در مواردی که مالک ساختمان از مفاد قرارداد عدول میکند به هیچوجه حمایتی از مجری انجام نمیشود.

📌 چه می توان کرد؟

۱- در سریعترین زمان ممکن به تشکیل دفاتر مهندسی اجرا اقدام گردد و کارهای مجری ذیصلاح تنها به دفاتر اجرایی واگذار گردد.

۲- قبل از آنکه به مجری مجوز ثبت کار در سهمیه سالانه داده شود، قرارداد فیما بین مجری و مالک توسط سازمان نظام مهندسی بررسی گردد و تنها در صورت مطابقت مفاد قرارداد با ضوابط میحث دوم و ترجیحاً ثبت قرارداد در دفاتر ثبت اسناد رسمی و

گزارش

میزگرد مجریان ذی صلاح

در مسیر قانونی شدن تا اجرا

به اجرای کامل پروژه از ابتدا تا انتها)، عدم نظارت حتی موردی بر روند اجرایی پروژه‌ها و کنترل حضور یا عدم حضور مجری یا نماینده قانونی آن بر سر کار، عدم پیش بینی راهکارهای پیشگیرانه جهت بالا بردن هزینه‌های بیدقتی و اهمالکاری همکاران در اجرای کار و... همه نشانه آنست که مسئولان محترم درگیر با بحث مجریان ذیصلاح تمایل چندانی به اجرای صحیح این قانون ندارند. مورد دیگری که در بحث مجریان ذیصلاح دارای مشکل است و مشکلات آن به مرور در حال آشکار شدن است، بحث قراردادهای مجریان می باشد. متأسفانه هر چند در مبحث دوم نمونه‌هایی از قراردادهای تپ اجرایی قرار داده شده است، اما در عمل به علت ناآشنایی نسبی برخی از مهندسان با این قراردادهای و مهم‌تر از آن اختلاف فاحش بین ضوابط مبحث دوم و قراردادهای تپ این مبحث که اصولاً با توجه به این ضوابط نوشته شده اند، با آنچه که در عمل اتفاق می افتد، باعث تنظیم قراردادهایی شده است، که مطمئناً اگر تا به حال هم مشکل زا نشده اند، در آینده بسیار نزدیک مشکلات حادی را به وجود خواهند آورد.

ناظر و مجری دارند که کمتر بر سر کار حضور داشته باشد. این موضوع البته برای برخی از مهندسان، که به دلیل مشغله‌های فراوان اساساً امکان حضور حداقل به صورت نیمه وقت بر سر کار را ندارند البته خیلی هم ناخوشایند نیست و افزون بر آن تعداد بالای افراد دارای صلاحیت و مجری ذیصلاح نسبت به تعداد کارهای موجود خود باعث رقابتی شدن این موضوع و به تبع آن افت شدید قیمت کارهای مجری ذیصلاح نسبت به تعرفه شده است. بدیهی است که اگر کسی بخواهد طبق تعرفه کار کند، به هیچ وجه صاحب کاری نخواهد شد و اگر بخواهد با قیمت‌های رایج سهمیه مجری اخذ نماید، با توجه به مبلغ دریافتی حضور حتی نیمه وقت او بر سر کار نمیتواند صرفه اقتصادی داشته باشد و نتیجه ای جز آنچه میبینیم نخواهد داشت. متأسفانه در مدت اجرای این قانون حتی درصد کمی از آنچه که در قانون مورد نظر بوده است نیز تأمین نشده است. آرایه کار به افرادی که همه میدانند به صورت تمام وقت در استخدام ادارات و سازمانهای دولتی هستند و به هیچوجه قادر به حتی نظارت کارهای اجرایی ساختمان نیستند (چه برسد

تنها هدف از این قانون تخصصی کردن اجرا و جلوگیری از ورود افراد غیرمتخصص به حوزه ساخت و ساز است. و در چنین مواردی در قانون نظام مهندسی ساختمان، تنها نظارت مجری بر امر ساخت و ساز آنهم به صورت نظارت موردی و در فواصل زمانی طولانی نبوده است؛ چه اگر منظور این بود دیگر با توجه به وجود مهندس ناظر اضافه کردن مجری ذیصلاح کاری عبث و بیفایده میباشد. پس لازمه این موضوع، حضور کامل و تمام وقت فرد مجری به عنوان مجری واقعی و نه حداکثر به عنوان یک ناظر دوم است. بدیهی است که حضور مجری زمانی معنا می یابد که خود کاملاً مراحل اجرایی کار را در دست داشته باشد و مالک ساختمان بر حسب نوع قرارداد تنها وظیفه تأمین مالی و مصالح و نیروی کاری را داشته باشد. اما آنچه که در عمل دیده میشود در بیش از ۹۰ درصد موارد نه تنها با هدف قانونگذار فاصله دارد، بلکه هیچ شباهتی هم به شرایط معین شده در قانون نظام مهندسی ساختمان نیز ندارد. در عمل آنچه که مسلم است اکثریت مالکان به دلایلی که بر همه روشن است تمایل به استفاده از مهندس

اکنون زمان مناسبی است که نقاط قوت و ضعف این دستورالعمل را مورد بررسی قرار دهیم. شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان بر آن است تا با بررسی همه جانبه، آسیب شناسی دقیقی را بر روی این مسئله داشته باشد. هدف به چالش کشیدن این قانون است که چه نتایجی در پی داشته و باز خورد آن در بین مردم و مهندسان چگونه بوده است؟ چرا در بسیاری از استان‌ها به اجرا در نیامده و در برخی که

دستورالعمل مربوط به سازندگان مسکن تدوین شد. از آن زمان تا کنون قریب به سه سال می گذرد و در این مدت جز برخی از استان‌ها که در اجرای آن پیش‌تاز بوده اند، اما در بقیه موارد هنوز به طور کامل اجرایی نشده است.

این مسئله را می توان همچون املائی نانوشته عنوان کرد که تا زمانی که نوشته نشود، کاستی‌ها و مشکلات آن مشخص نمی شود. از این رو

مهندس رایان، عضو هیات مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استان بوشهر

فصل سوم مبحث دوم مقررات ملی ساختمان به مهندسان و مجریان ذی صلاح اختصاص دارد و از زمانی که شیوه نامه ماده ۳۳ و یا به عبارتی مبحث دوم مطرح شد، علاوه بر طراحی و نظارت تمامی ساخت و سازها را مکلف نمود که باید از مهندس مجری بهره ببرند و پس از آن فصل سوم ملغی و

هر بخش از هر یک از این عناوین استفاده می کند. اما در بند ۹ ماده ۲ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان اگر توجه داشته باشیم می توان به صراحت کلمه سازندگان ذکر شده است. اگر جایی از مجریان صحبت شود در اینجا به نام سازنده عنوان شده است. کلمه پیمانکار در بین مردم با واکنش و برخوردهای خاصی از سوی مردم روبروست و مجریان ذی صلاح نیز کمی با مشکل بیان صلاحیت روبروست. زمانی که از مجری صحبت به میان می آید در خصوص صلاحیت وی نیز باید اطمینان وجود داشته باشد از این رو به کار بردن خود کلمه ذی صلاح نیز مسئله است. جدا کردن مجری و یا ناظر از کلمه ذی صلاح اشتباه است چرا که هر کس برای فعالیت در این حوزه باید از شرایط و استانداردهای لازم برخوردار باشد که صلاحیت آن بر اساس پروانه اشتغالی که به وی داده می شود تعیین می گردد. به نظر بنده سازندگان و کلمه سازندگان عنوان مناسب تری است و خوب است که صرفاً به مسکن اطلاق نشود و در برگزیده حوزه گسترده تری باشد که ساختمان برای آن بیان می شود. بخش دولتی از قانون نظام فنی تبعیت کرده و بخش خصوصی پیرو قانون نظام مهندسی ساختمان است. همین مشکل ساز شده و دولت خود را صرفاً مقید به ساختن مسکن برای مردم می داند و بخش خصوصی تمامی جوانب را در نظر می گیرد. من معتقد هستم لفظ سازندگان صحیح است و قسمت دوم نیز باید به گونه تعیین گردد که جامعیت لازم را داشته باشد و صرفاً به بخش مسکن اطلاق نشود.

در ادامه عوامل بسیاری بر سر راه اجرای این قانون وجود دارد که عوامل کارگاهی، مصالح استاندارد، شهرداریها، شوراهای شهر و حتی استانداریها در برابر آن مقاومت می کنند که لازم است هر کدام را به شکل مجزا مورد بحث و تبادل نظر قرار داد. باید تمامی اصول مورد پذیرش قرار گیرد با تمام نواقصی که وجود دارد.

لزوم آن لزوم شلاقی نیست بلکه کیفیت را تضمین کرده و ارتقا می دهد. باید عملکرد استانها در این زمینه از چیزی که امروز مشاهده می شود به شرایط بهتری برسد. سازمانهای نظام مهندسی کشورهای توسعه یافته با وجود عمر کمتری که نسبت به سازمان نظام مهندسی ساختمان ایران دارند در شرایط بهتر و درجه بالاتری از رسیدن به استانداردها قرار گرفته اند. باید دید که آنها چگونه عمل کرده اند که ما نتوانسته ایم لذا باید ریشه یابی و عوامل موثر و وضعیت موجود کاملاً روشن باشد تا مسیر صحیح ترسیم شود.

استانهایی که بر شرایط خود در اجرای این قانون اشرافیت کامل داشته باشند به راحتی می توانند آسیب شناسی کنند و با در دست داشتن اعداد و ارقام مشخص مسیر رشد سازمان خود را به وضوح دنبال

ادارات کل راه و شهر سازی استانها نیز با این جریان همراهند.

مردم معتقدند اجرای این قانون موجب بالا رفتن هزینهها خواهد شد و سوال اینجاست که آیا می تواند هزینههای را افزایش دهد؟

ساختمانی که از مجری ذی صلاح بهره می برد، علاوه بر ارزش افزوده ای که ایجاد می کند، عمر بیشتری دارد و دوام آن بالاتر است. در ایران عمر ساختمانها بین ۳۰ تا ۴۰ سال عنوان می شود و در صورت بهره گیری از مجری، ۲۵ تا سی درصد به عدد اطلاق شده افزوده خواهد شد.

همچنین در گروه تخصصی عمران مباحثی مطرح شد که با توجه به اجرای قانون، چه عنوانی برازنده کسی است که کار اجرای ساخت و ساز را به عهده دارد؟ پیشنهاداتی مطرح شد که مجری ذی صلاح همان عنوان مناسب است و برخی دیگر نیز معتقدند

ساختمانی که از مجری ذی صلاح

بهره می برد، علاوه بر ارزش

افزوده ای که ایجاد می کند، عمر

بیشتری دارد و دوام آن بالاتر

است. در ایران عمر ساختمانها

بین ۳۰ تا ۴۰ سال عنوان می شود

و در صورت بهره گیری از مجری،

۲۵ تا سی درصد به عدد اطلاق

شده افزوده خواهد شد.

که این جایگاه چندان با عنوان مجری سازگار نیست. مجری کسی است که کلیه مسائل و مسئولیتها را تحت نظر داشته باشد در حالی که مسئله مالی به دست مالک است و ساخت و ساز به دست مجری سپرده می شود در حالی که اینجا قضیه به گونه دیگری است.

سازنده در حال حاضر به این جایگاه اطلاق می شود و همگان این گروه متخصص را سازندگان مسکن می شناسند و در گذشته مقاطعه کار نیز عنوان می شود و در پروژههای عمرانی نیز پیمانکار نیز نامیده می شود. اما اگر نام دیگری می توان برای این جایگاه طرح نمود خوب است که کامل و جامعه بوده و مسئولیت را سلب و یا اضافه نکند.

اگر مبحث دوم مقررات ملی ساختمان را مطالعه کنیم، خیلی واضح و روشن می توان دید که خود این کتاب نیز بین مجری، سازنده و پیمانکار معلق است و در

اجرای شده، ناقص بوده است؟ آیا ساختمانهایی با مترژ پایین می توان در برابر این قانون مستثنی کرد و گفت که به مهندس مجری نیاز ندارد؟

سوالهای بی شماری در این خصوص وجود دارد که می توان در عناوین زیر خلاصه کرد:

- ← ضرورت اجرای قانون مهندسان مجری و دستورالعمل سازندگان مسکن به معنای عام
- ← ایرادات دستورالعمل سازندگان مسکن
- ← موانع اجرای قانون مجریان ذی صلاح در سازمان استانها و شهرها
- ← بالا رفتن هزینههای ساخت با اجرای قانون مهندسان مجری
- ← چه نامی می توان برای آن برگزید؟ مجری، سازنده، پیمانکار و یا مقاطعه کار
- ← مسئولیت مهندسان مجری در کجا، تا کی و به چه ترتیب

← نوع قراردادهای اجرا و تعیین روش مفید تر با توجه به سه روش ذکر شده

← نحوه پرداخت حق الزحمه و ورود سازمان نظام مهندسی ساختمان به این موضوع

← جایگاه مهندسان مجری در پر کردن دفترچه فنی ملکی ساختمان

← نحوه کنترل صحت مندرجات در شناسنامه و دفترچه فنی ملکی ساختمان

← نحوه کنترل مضاعف بر مهندسان مجری

← انبوه سازان و مهندسان مجری و تعیین جایگاه هریک در ساخت و ساز

← وجود حلقههای اتصال ساخت و ساز و عوامل کارگاهی و مسئولیت مهندس در برابر آن

← بیمه مسئولیت مهندسان مجری و بیمه تضمین کیفیت ساختمان

← عدم وجود مصالح استاندارد و بکارگیری آنها و چالش مجریان در برابر مالکان برای استفاده از مصالح استاندارد

← حق فسخ قرارداد در بین کار توسط مالک و یا مجری

← فرهنگ سازی برای بکارگیری مجریان ذی صلاح و پذیرش افکار عمومی در این خصوص

← و...

یکی از مواردی که بسیار حائز اهمیت است، فرهنگ سازی در این خصوص است و این مسئله که جامعه تا چه اندازه آمادگی پذیرش اجرای این قانون را دارد. من همیشه برای چنین شرایطی مبحث نوزده را مثال می زنم. مبحث نوزده قوانین و مقررات ملی ساختمان به خوبی فرهنگ سازی شده در حالی که بقیه موارد مغفول مانده است. مباحث بسیار مهم دیگری نیز وجود دارد که باید همچون مبحث نوزده مقررات ملی به آن پرداخته شود. در بسیاری از استانها مردم در برابر این قانون مقاومت می کنند و شهرداریها و شوراهای شهر نیز در این خصوص مقصراند و بعضاً،

کنند. باید نقش بخش‌های مختلف را تعریف کرد تا به موفقیت رسید. این مسئله ای است که نیاز به شفاف سازی دارد.

امروز روشی که در پیش گرفته شده راضی نگه داشتن همه است. دو سال پیش هم شرکت‌های حقوقی و هم دفاتر مهندسی همزمان در حال فعالیت بودند که دیوان عدالت اداری رای به این مسئله داد که یک فرد با وجود نداشتن شرکت و یا دفتر مهندسی می تواند سازنده باشد. مشکل به قبل بر می گردد که هر کسی خود را از ساخت و ساز دارای سهم می داند که سود آوری این بخش و ورود مردم به این بحث باعث شده است تا شرایط به این سمت پیش برود. پیامد این مسئله به زودی مشخص خواهد شد و نتیجه آن صنعت ساختمان را نشانه رفته است.

دولت‌های قبلی به ما بدهکار هستند و هیچ دولتی نخواست است که ساخت و ساز را به دست کسانی بسپارد که صلاحیت انجام آن را دارند و سال‌ها در تلاش هستیم که نقش سازندگان دارای صلاحیت را به جامعه اثبات کنیم اما هر بار با مشکلات و موانع بسیاری مواجه هستیم. بحث جمعیت در استان قزوین سال‌هاست که تلاش می شود به سرانجام برسد اما نتیجه نگرفته و آسیب شناسی نشده است. همیشه فرد گرایی سودآورتر بوده است چرا که اگر دولت همت می کرد و جمعیت را در کشور نهادینه می کرد و جامعه از فردی سازی دور می شد شرکت‌ها رشد کرده و بحث مجریان و صلاحیت و عدم صلاحیت آنها نیز مطرح نمی شد و چیزی تحت عنوان صوری بودن و یا نبودن نیز وجود نداشت.

مشکل ماکوتاهی دولت برای کوتاه کردن دست مافیای ساخت و ساز از این بخش است.

اینکه مجری باید حتماً مهندس باشد را باید کمی مورد توجه قرار داد. جلسه ای با سازمان نظام کاردانی ساختمان استان تهران برگزار شد و موضوع مورد بررسی قرار گرفت. استان‌هایی که در اجرای قانون سازندگان مسکن پیش رو هستند را اگر مد نظر قرار دهیم، باز هم توانسته‌اند تمام ساختمان‌ها را تحت پوشش این قانون بیاورند. ما به خاطر اینکه در حال حاضر از تعداد محدودی از مجریان دارای صلاحیت بهره می‌برند قانون توانسته به طور تمام و کمال اجرا شود. در روستاهای ما نیز نیاز به سازنده ای است که صلاحیت آن مورد تایید باشد و شخص سازنده از حداقل دانش فنی مورد نیاز بهره‌بردار. ممکن است نتوان با این شرایط حال حاضر انتظار داشت تمام ساختمان‌های موجود اعم از روستایی و شهری توسط مهندس ساخته شود.

پس نمی‌توان برای معنای عام سازنده دارای صلاحیت تنها از نام مهندس استفاده کرد در این صورت اتفاقی که برای ساخت و ساز روستایی می افتد شامل این موضوع نخواهد بود. از این رو گستره معنایی سازنده دارای صلاحیت فراتر از نام مهندس

است و شاید بتوان برای بخش‌هایی از ساخت و ساز که در طبقات محدود و کم تعریف می‌شود دیگر تخصص‌ها خصوصاً مقطع کاردانی را نیز وارد کرد که می‌تواند در دسته سازندگان دارای صلاحیت قرار گیرند.

در بحث مهم بعدی به موضوع نحوه ساخت می‌رسیم که قرارداد مدیریت پیمان، با مصالح و بدون مصالح و... را شامل می‌شود. در مورد خود اجرا، خیلی از استان‌ها به صورت کلید تحویل، تعریفی ندارند و چون استحکام ساختمان مهم است تا قبل از نازک کاری تعهد ایجاد می‌شود. در برخی نیز شیوه به گونه دیگری است. به نظر بنده، دغدغه مهندس عمران خود سازه است. این ساختمان در هر مرحله ای، هر مسئله ای را که تجربه کند و هر چیزی که در آن قرار گیرد باید روی پای خودش بایستد تا خدای ناکرده بر اثر یک سانحه و یا رخداد طبیعی آسیبی نبیند و

آخرین آماري که از تعداد

مهندسان و کاردان‌های کشور

آمده است می‌توان دید که

شرایط در ایران کاملاً وارونه است.

یعنی اینکه تعداد مهندسان عضو

سازمان نظام مهندسی ساختمان

نسبت به تعداد کاردان‌های

سازمان نظام کاردانی رقم پنج

برابری را نشان می‌دهد.

خسارتی وارد نیاید.

اما وقتی نگاه می‌کنیم و می‌بینیم که مواردی نیز علاوه بر سازه وجود دارد که درجه اهمیت آن کمتر نیست. برق و تاسیسات نیز بخش‌هایی است که با جان مردم ارتباط دارد و می‌تواند از خود سازه کشنده تر باشد. در جای جای کشور می‌توان به تعدد مشاهده کرد که قضیه مرگ‌های خاموش تا چه اندازه خسارت‌های جانی به بار آورده است. این دو بخش هم حائز اهمیت است. نما نیز دیگر موضوعی است که در کنار دیگر بخش‌ها اهمیت می‌یابد. معماری داخلی منازل هم که مایه آرامش خانواده است هم مشمول این وضعیت است اما مورد بی توجهی قرار می‌گیرد. به نظر بنده استفاده از مجری و سازنده دارای صلاحیت ساختمان باید به صورت کلید تحویل باشد.

در بحث دیگر نحوه اجرای ساختمان مورد سوال است. اگر پروژه دولتی باشد تکلیف آن مشخص

است اما برای ساخت و سازهای غیر دولتی چه روشی مفید است؟ باید چه روشی به روش‌های ذکر شده در مقررات ملی اضافه شود؟ آیا الزام چنین کاری درک می‌شود؟ از نقاط ضعف و قوت روش‌های موجود چه چیز استنباط می‌شود؟

پیمان مدیریت از یک بابت مورد تایید است و آن نوسانات شدید قیمت‌ها بر روی پیمان تائیری نخواهد داشت. برخی از مالکین شکایت دارند که چون مجری مصالحی از طرف خود در کار دخیل نمی‌کند و تنها درصد خود را دریافت می‌کند، متهم به بی توجهی به دو موضوع است. یکی مدیریت هزینه و دیگری عدم دلسوزی برای صرفه جویی در انجام کار و صوری بودن با وجود پیمان مدیریت بدون حضور مستقیم مجری و بدون توجه به اینکه کار توسط چه کسی انجام می‌شود. وقتی کار با مصالح انجام می‌شود، مجری موظف می‌شود به اینکه کار را با مدیریت هزینه انجام دهد و هر جزئی از مصالح که مورد استفاده قرار می‌گیرد با کار کارشناسی و نهایت صرفه انجام می‌شود در کنار اینکه کیفیت اجرا حفظ شود. می‌توان اینگونه از پرت مصالح جلوگیری کرد و این به نفع مالک خواهد بود. از سویی نوسانات شدید قیمت نیز ممکن است مشکل ساز شود. به خاطر دارید که در سال ۱۳۹۱، میلگرد با کیلویی ۳۲۰ تومان به عدد ۱۰۰۰ تومان در هر کیلو گرم رسید.

این ضرر بسیاری وارد کرد و شکست بدی تجربه شد و اشخاص بسیاری آسیب دیدند. اگر کار بدون مصالح باشد نسبت به آسیب‌های نوسانات قیمت در امان است اما چون بر روی نوع مصالح کنترل وجود ندارد، ممکن است کیفیت کار را تحت الشعاع قرار دهد. از سویی چون تامین نیروی انسانی نیز بر عهده مجری است، ممکن است با افزایش نرخ دستمزد کارگران جور دیگری با مشکل مواجه شویم. کدام نوع از پیمان مدیریت برای ساخت و سازهای بخش خصوصی مناسب تر است؟

در حال حاضر کار را می‌توان با مصالح و حتی بدون مصالح نیز انجام داد اما بهترین انتخاب را پیمان مدیریت می‌دانیم و به نظر می‌رسد که تنها به مسائل فنی محدود نشده و گستره شمول بیشتری داشته باشد. اگر تنها بحث فنی مطرح باشد در واقع مجری به یک ناظر دوم تبدیل خواهد شد.

مبحث دیگری که لازم است در خصوص مجریان به آن پرداخت نقش کنترل مضاعف در این خصوص است. بیان این مسئله به دلیل آن است که دغدغه این است که در برخی از جاها مشاهده می‌شود مهندسان مجری همزمان چند کار را عهده دار می‌شوند و آنچنان که شایسته است به مسئولیت خود عمل نمی‌کنند و یا به عبارتی کم کاری می‌کنند. در این خصوص چه باید کرد؟

در این خصوص به نظر می‌رسد کنترل مضاعف جوابگو خواهد بود. زمانی که قرار است کاری بر

و خود را در اینز مینه مدعی می داند. این اعتقاد وجود دارد که مهندسان و سازمان نظام مهندسی ساختمان در خصوص این مسئله مظلوم واقع شده است. از این رو باید شرایط را آسیب شناسی کرد تا بتوان از موانع موجود گذشت. مهمترین مسئله را می توان در عدم اجرای بهنگام قانون توسط دولت و مراجع قانونی عنوان کرد که بزرگترین آسیب را به ساخت و ساز کشور وارد ساخته است. در رشد و اجرای نا متوازن قوانین در بخش نظارت عملکرد موفق تری نسبت به بخش اجرا داشته ایم. در حالی که بخش نظارت مولود یک حادثه بوده است. اگر زلزله سال ۱۳۶۹ رودبار اتفاق نمی افتاد، سیستم مهندسی همچنان مورد بی اعتنائی قرار داشت و پس از آن بود که قانون نظام مهندسی ساختمان نوشته شد و سازمان امروز حاصل همان حادثه است.

دو مسئله مطرح است. ما یک ضعف درونی داریم و یک ضعف بیرونی. ضعف درونی از جایی ناشی می شود که ما خود قانون را تبیین نکرده ایم و ضعف بیرونی از قانون گذار ناشی می شود. نمیتوان ساختمانها را به دلیل مترائ کم از این قانون محروم کنیم. قانون محدودیتی در این خصوص ندارد. چه در بخشهای اقتصاد، فنی و...

اگر مدیریت کارگاه به دست فردی باشد که از علم مدیریت بر درآمد و هزینهها و... آگاه است و تقدم و تاخر در فعالیتهای کارگاه را به خوبی هدایت می کند، مسلم است که هزینهها کاهش می یابد. افکار عمومی از لزوم بهره گیری از مجری و نتایجی که در پی دارد آگاه نیستند و این مسئله از ضعف درونی که عنوان شد ناشی می شود. مردم در فضای سنتی قرار دارند و هنوز وارد نگاه صنعتی به ساخت و ساز نشده اند و شخصی سازی هنوز رواج دارد.

همین موارد نگرش افزایش هزینه را با حضور ناظر و مجری ذی صلاح رواج داد در حالی که ما ثابت کرده ایم که با چنین شرایطی منحنی رشد کیفیت، شیب مثبت خواهد داشت و روند صعودی افزایش قیمتها کنترل می شود و مباحث علمی و فنی مشخصی نیز در این باب وجود دارد.

در مورد صوری بودن و یا عدم صوری بودن مجریان، نمی توان مجریان را در این خصوص معصوم دانست. باید آسیب شناسی شود که ریشه بوجود آمدن این کلمه از کجاست. در سال ۸۴ که نظامات اداری مصوب شد و مجریان ذی صلاح استارت خورد، بهترین قرارداد در این کتاب، بخش مدیریت پیمان بود که نرخ خدمات مهندسی را ۱۰ درصد قیمت تمام شده عنوان می کرد. به حدی تهاجم به این مسئله در استان افزایش یافت که این نرخ بسیار کاهش یافت. نرخ خدمات مهندسی در این جا مهمترین عاملی است که به سوری شدن فعالیت مجریان دامن می زند و آنها را به تخلف سوق می دهد. در حال حاضر نیز بحثهایی در این خصوص در استانهای مختلف

در کشورهای پیشرفته، حتی برای به دست گرفتن یک سیم جوش ساده نیز باید دوره تخصصی را گذرانند در غیر اینصورت اجازه کار ندارد. در کشور ما پس از سال ۷۴ و پس از تصویب قانون و آیین نامه اجرای قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان، در ماده ۴ به این مسئله اشاره دارد علاوه بر مهندس ناظر، طراح و مجری و همچنین کاردان فنی که از پروانه اشتغال رسمی برخوردار باشند، کارگران نیز که از عوامل کارگاهی به شمار می روند باید کارت مهارت فنی داشته باشند و بر اساس گرید بندی حرفه ای به کار گرفته شوند در حالی که تنها در برخی از استانها اجرایی می شود.

اگر مدیریت کارگاه به دست فردی

باشد که از علم مدیریت بر درآمد

و هزینهها و... آگاه است و تقدم

و تاخر در فعالیتهای کارگاه را

به خوبی هدایت می کند، مسلم

است که هزینهها کاهش می یابد.

Ⓜ مهندس معارفی، عضو کمیته سازندگان مسکن و ساختمان شورای مرکزی

از سال ۸۴ و پس از تصویب آیین نامه اجرایی ماده ۲۳ قانون، استان قزوین با مشکلات بسیاری روبرو بوده است. در خصوص مجریان ذی صلاح و ضرورت اجرای آن باید گفت که قانون چرا ندارد و لازم الاجرا است. قانون درباره آن به روشنی سخن گفته و مالکان را موظف به تمکین به آن می کند.

اما در سیستم دولتی و سازمان نظام مهندسی ساختمان در حال حاضر، می توان گفت، موفق عمل نکرده و رشد نامتوازنی داشته ایم. در اجرای قوانین نظام مهندسی نیز دولتهایی که بر سر کار آمده اند، بدهکار سازمان نظام مهندسی ساختمان هستند چون کسی جز دولت و مجلس شورای اسلامی، آن را تدوین و تصویب نکرده اند. در اجرای کامل قانون، خصوصاً اجرای قانون مجریان ذی صلاح، رشد منفی به چشم می خورد و این مسئله نگران کننده است.

در اجرای این قانون به دلیل شیوه سنتی حاکم بر ساخت و ساز، مقاومتهایی صورت گرفت که سالهاست ادامه دارد و باعث شده سودهایی بسیاری را به جیب رانت خواران به دلیل وجود دیدگاه سنتی در ساخت و ساز، روانه سازد. اما همواره سازمان نظام مهندسی ساختمان در برابر اجرای قانون کوتاه نیامده

اساس پیمان مدیریت و یا با مصالح انجام شود، لازمه آن این است که مجری وقت خود را صرف کارهای دیگری چون تهیه مصالح نیز نکند. از این رو نباید این مورد را به عنوان راه گریزی برای فاصله گرفتن از مسئولیت دانست. از این رو در خصوص کنترل مضاعف را چگونه می توان پیاده سازی کرد که این سوالی که باید در خصوص آن کارشناسی تر عمل کرد.

مبحث بعدی مصالح استاندارد و فرهنگ سازی و نحوه بکارگیری زنجیره انسانی در ساخت و ساز که از عوامل موثر به شمار می رود و یکی از ۱۳ یا چهارده عامل ذکر شده برای آن می باشد، است. در ساخت و ساز همانند پروسه ای که در در یک عمل جراحی اتفاق می افتد نیازمند رده مختلف تخصصی است.

آنچه مشهود است کلیه تخصصها حضور داشته و در جایگاه خود قرار دارند و هیچ یک جای دیگری را پر نمی کند و بدون حضور هر یک از منابع انسانی پروسه اتفاق نمی افتد. اما در ساخت و ساز چنین سلسله مراتبی حکمفرماست یا نه؟ آیا هرم نیروی انسانی در ساختمان سازی رعایت می شود و آیا می توان گفت با دادن کار به مهندس مجری و واگذار کردن کار به وی می توان بقیه اجزا و منابع انسانی را نادیده گرفت؟

در یک پروژه ساختمانی همانگونه که به مهندس نیاز است تکنسین نیز مورد نیاز است. حضور کاردانها و معماران تجربی در کارگاههای ساختمان در کنار کارگران از الزامات ساخت و ساز به شمار می روند و می توان چه در پروژههای بزرگ و چه در ساخت و سازهای روستایی از حضور آنها بهره گرفت. اما همین نیروی انسانی ذکر شده از چه شرایطی برخوردار باشند؟

اگر حتی مهندس ناظر و یا مجری از برترین رتبه علمی و جایگاه اجتماعی برخوردار بوده اما نیروی انسانی که در اختیار دارد و عوامل کارگاهی شرایط ایده الی نداشته باشند آیا مهندس مورد نظر می تواند عملکرد خوبی داشته باشد؟ آیا نباید به سمتی برویم تا تمامی عوامل دست اندرکار در پروسه ساخت و ساز در جای خود قرار گرفته و افراد مورد نظر نیز از لحاظ فنی مورد تایید باشند؟

در آخرین آماري که از تعداد مهندسان و کاردانهای کشور آمده است می توان دید که شرایط در ایران کاملاً وارونه است. یعنی اینکه تعداد مهندسان عضو سازمان نظام مهندسی ساختمان نسبت به تعداد کاردانهای سازمان نظام کاردانی رقم پنج برابری را نشان می دهد. در حالی که این هرم در جاهای دیگر شکل دیگری است. سیستم آموزشی ما نیز مقصر است و به همگان اجازه ورود به عرصه مهندسی را می دهد و این به خاطر آن است که نوانسته ایم به افراد جایگاه بدهیم و مشاهده می شود که تعداد مهندسان از کاردانها پیشی می گیرد.

وجود دارد.

مهندسی که نرخ خدمات وی از ۱۰ درصد به ۲ درصد تقلیل یافته است را چگونه می توان مجبور کرد بر طبق قانون عمل کند. استان‌هایی که بر اساس مصوبه شورای مرکزی مبنی بر افزایش ۴۰ درصدی نرخ خدمات مهندسی عمل کرده اند با مسئله سازمان تعزیرات حکومتی مواجه و متهم به تشویش اذهان عمومی شده اند.

با تجربه من در این بخش معتقدم جامعه مهندسی از دو بخش در حال ضربه خوردن است. یک بام و دو هوا بودن نظام مهندسی که در بین دو قانون نظام فنی و اجرایی و قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان گرفتار شده اند. مردم نیز در این بین درست را از غلط تشخیص نمی دهند و دولت مسبب این قضیه است.

تا زمانی که نرخ خدمات مهندسی واقعی نشود، مهندسان حاشیه امنیتی در خصوص معیشت درک نخواهند کرد و مهندسی که باید بر سر یک پروژه تمرکز داشته باشد، برای تامین نیاز خود به چند کار همزمان متوسل می شود و زمانی که باید صرف یک پروژه شود را در بین چند پروژه تقسیم می کند و سوری بودن و کم کاری و به دنبال آن عدم کیفیت نیز اتفاق می افتد.

هدف از اجرای قانون سازندگان مسکن و یا قانون مجریان، ایجاد اشتغال نبوده بلکه ارتقای کیفیت ساخت و ساز عنوان می شود. اگر هدف را اشتغال بگذاریم، هیچ زمان مردم به سمت مهندسان نخواهند آمد و نگاه به این بخش نگاه کاسبکارانه است. باید اصلاح دیدگاه صورت گیرد.

اما یک سوال، که آیا اگر مهندس معادل ریالی فعالیت خود را دریافت کند دیگر چیزی تحت عنوان سوری بودن وجود نخواهد داشت ؟

ما در ابتدای راه هستیم و تغییر روش در اصول ساخت، نیازمند کار بیشتر و زمان بیشتری دارد. ضعف درونی سازمان نظام مهندسی است که در بستر سازی فرهنگی خوب عمل نکرده و در این بین حمایت قانون گذار نیز وجود نداشته و رفتار عجولانه در این خصوص نیز خود مسئله است.

در استان قزوین پنج لایه نظارتی وجود دارد و حتی برای حضور دائم و تعریف قانونی آن در اجرا، سازو کار مشخصی وجود دارد که چهار لایه آن در سازمان استان وجود دارد. این موفقیت‌ها باعث شده تا در سال گذشته رتبه برتر در اجرای قانون را به خود اختصاص بدهیم اما هنوز با شرایط ایده آل فاصله داریم و همین لایه‌های نظارتی باعث شد تا مجریان دقت بیشتری در کار داشته باشند.

تمامی ۵۵ هزار واحد مسکونی ساخته شده در مسکن مهر استان قزوین با وجود مخالفت‌های وزیر وقت راه و شهر سازی با حضور مجریان ذی صلاح انجام پذیرفت و باعث شد که جناب آقای نیکزاد منحنی

ارتقای کیفیت در ساخت مسکن مهر را به خوبی درک کند لذا پیشنهاد می شود تا بحث نظارت را در راضی نمودن مسئولین اجرایی اعمال کنیم.

برخی از استان‌ها هنوز برای ورود به این قانون اقدام نکرده اند و لذا برای داشتن یک عملکرد خوب و مناسب و آماده سازی افکار عام جامعه برای اجرای قانون نیاز به زمان و کار کارشناسی دارد و انتظار می رود روابط عمومی استان‌ها در این خصوص جدی تر عمل کنند چرا که راه بسیار زیاد است اما باید به درستی عمل کرد.

در حال حاضر و از ابتدای اجرای قانون مجریان ذی صلاح، متأسفانه بدعتی در استان‌ها گذاشته شد و پیمان تا پایان سفت کاری پیش کشیده شد که در آن زمان بهترین درمان بود اما امروز گریبان گیر ساخت و ساز بخش خصوصی شده است. استان‌هایی هستند که با پیش قدم شدن ادارات کل راه و شهر سازی، قراردادهای را تا پایان کار برقرار می دانند اما متأسفانه هیات‌های سه نفره، مخالف این قضیه هستند که

پیمانکاران بهترین مدیران یک

پروژه به شمار می روند از این رو

نباید در توانایی‌های آنها شک

کرد. پس نباید تدارکات کار را در

پروژه ساختمانی از مهندس سلب

کرد.

ضربه بزرگی را به حوزه مجریان ذی صلاح وارد کرده است.

در هیچ جای کتاب قوانین و مقررات ملی ساختمان نیامده است که وظیفه مجری را تا مرحله خاصی تعریف کرده باشد. همین نیمه کاره رها کردن قضیه، مقاومت‌های درون سازمانی را نیز به وجود آورد و تاسیسات مکانیکی و برق نادیده گرفته شد. برای اصلاح امور، حرکتی باید صورت گیرد که البته بسیار مشکل است و برای تغییر رویه ای که مردم تا پایان سفت کاری حضور مجری را ضروری می دانند، باید چاره اندیشی کرد.

شورای مرکزی و سازمان‌های نظام مهندسی در استان‌ها برای این تغییر برنامه ریزی کرده و آن را به حالت اول برگردانند. یکی از بزرگترین چالش‌های ما در حال حاضر، نازک کاری و نمای ساختمان است. اتفاقاتی که در حوزه نما در حال رخ دادن است خارج از عرف بوده و معماری ایرانی را به حاشیه کشانده است.

نماهای الحاقی سوال بزرگی است که باید پاسخ داده شود. مهندسی که در طی اجرای عملیات ساختمانی هیچ گونه دخالت مستقیمی نداشته و در جریان امور نبوده است کار نازک کاری را انجام می دهد. در شورای انتظامی می توان به تعدد دید که مالکینی از نحوه نصب کلید و پریزها و تاسیسات مکانیکی ناراضی بوده و معترض شده اند و این تنها از جایی ناشی می شود که مهندس سازنده تا پایان کار حضور ندارد.

البته مهندس برق و مکانیک هم مقصر نیست. زمانی که کار به پایان رسیده و ساختمان در مراحل آخر و نزدیک به بهره برداری است، از این دوستان خواسته می شود تا کار را امضا کرده و تحویل دهند. این مسئله از دید پروننده‌های شکات را در داشته و از آنجایی که مجری تا پایان مرحله نازک کاری حضور نداشته به چنین نتیجه منجر گردیده است.

در نوع قراردادهای نیز، پیمان مدیریت یک قرارداد گلوبال است و در سطح دنیا نیز به آن توجه شده است. در مدیریت پیمان، چهار بخش فنی و اجرایی و مالی و اداری مطرح است. در استان قزوین مدیریت پیمان چهار سال اجرایی شد و به شکست انجامید و دلیل این بود که مجریان تنها بخش فنی را متقبل می شدند و به یک ناظر ثانویه تبدیل شده بودند.

لذا تصمیم بر آن شد تا مدیریت پیمان لغو شود چرا که ماده ۳۳ و شیوه نامه آن را زیر سوال می برد. در بیشترین استان‌هایی که با مشکل مجریان ذی صلاح مواجه شدند، مجری ذی صلاح نقش یک ناظر ثانویه را بازی می کند که باید حل شود. اگر شرایط اقتصادی به آرامش برسد و به گونه ای باشد که حاشیه امنیت به چشم بخورد، قرارداد اجرا با مصالح بهترین نوع قرارداد برای مجریان خواهد بود.

مسئله ای که در قراردادهای بخش خصوصی به چشم می خورد غافل شدن از شرایط خصوصی این نوع قراردادهاست. ما دوماً مسئله را در قراردادهای خصوصی فراموش کرده ایم. یکی مکاتبات بین مالک و مجری و دیگری صورت جلساتی است که در پروژه تنظیم می گردد. این مسئله در پروژه‌های دولتی نیست چرا که برای آن تعریف مشخصی وجود دارد اما در پروژه‌های خصوصی عملاً مکاتبه و صورت جلسه ای وجود ندارد. و دیگر مسئله شرایط خصوصی است که تعدیل و تاخیر در آن دیده شده است. باید به گونه ای عمل کنیم که حتی مالکی که از سواد بالایی برخوردار نیست از تعدیل و بقیه مسائل آگاه شود. کشور ما دائماً در بخش‌های مختلف با نوسانات قیمت و عدم ثبات اقتصادی روبروست و ۹۹ درصد قراردادهایی که در بخش خصوصی است، شرایط خصوصی ندارند.

در دوره ای کلاس‌هایی جهت عقد قرارداد، صورت جلسه نویسی و مکاتبات بین مالک و مجری برگزار شد اما مسئله این است که خود مهندسان زیر بار این

طبیعی است که چنین اعتقادی داشته باشد. چون اصل حضور مهندسان مجری که دائماً در کارگاه هستند و روند کار را نظارت می کنند، ممکن است هزینه های بخش فنی را کمی افزایش دهد اما با مدیریت فرایند ساخت و ساز هزینه ها را کاهش می دهد و کارفرما نیز منتفع خواهد شد. پیشنهادهایی که مجری ذی صلاح در حین ساخت ارائه می دهد، هزینه های پرت مصالح و دیگر موارد را به شدت کاهش داده و برای مالک سودآوری به دنبال خواهد داشت. بکارگیری علم مدیریت اجرایی ساختمان، باعث تقلیل هزینه می شود. در استان فارس، ساختمان هایی که توسط مجری ذی صلاح ساخته می شود، بین ۳۰۰ تا ۵۰۰ هزار تومان به ازای هر متر مربع ارزش افزوده ایجاد کرده است و مردم هم از این مسئله استقبال کرده و در بین مالکانی که از مجری ذی صلاح استفاده کرده اند، افزایش درآمد به وضوح قابل مشاهده است.

آشنایی مهندسان مجری با روش های اجرا و تحلیل هزینه و شیوه هایی که برای اجرا و با توجه به تخصص خود بر می گزینند، کاهش هزینه کارفرما را به دنبال دارد. کارفرما که از علم ساخت و ساز سالم، مدیریت ساخت و برنامه زمان بندی اجرایی مطلع نیست، زمانی که یک متخصص را در کنار خود می بیند، همیشه سود آوری را پیش رو خواهد داشت.

حتی زمانی که یک ساختمان طراحی می شود و مجری احساس می کند که اشتباهی رخ داده است، می تواند محاسب را از اشکال موجود مطلع سازد. مالک، مجری ذی صلاح را نماینده خود می داند و مجری نیز در چنین موقعیتی می تواند از حقوق مالک در برابر محاسب دفاع کند و اشتباه رخ داده را اصلاح کند که در این بین مالک از همه بیشتر از نقطه نظر اقتصادی در امنیت خواهد بود. مهندس مجری دقیقاً اقتصاد ساختمان را رعایت می کند. اما باید توجه داشت که همه می توانند ساختمان بسازند اما کسی که ساختمان را فنی تر و اقتصادی تر می سازد، مهندس مجری است.

در زمانی که ساختمان مشکل طراحی و محاسباتی ندارد، مجری ذی صلاح می تواند با مدیریت ساخت صحیح و استفاده از تجربیات گذشته و برنامه زمان بندی صحیح در اجرا و کاهش پرت مصالح هزینه های را کاهش و با تنظیم سرعت اجرا و مشاوره در انتخاب و خرید مصالح، حتی زمان رسیدن به بهره برداری را نیز کاهش دهد.

در رابطه با مجری کم کار، سازمان نظام مهندسی یک راهکار بسیار قدرتمند در اختیار دارد و آن مدیریت کنترل و ارزیابی است که تعریف شده است. هر کاری که به یک مجری ذی صلاح ارجاع شده، کنترل مضاعفی نیز برای آن تعریف شده است. نماینده مجری در سازمان نظام مهندسی، مهندس دارای پروانه اشتغال است. در هر چند وقت یکبار نیز تمام فرایندها توسط مدیریت کنترل و ارزیابی

گیرد، مدیریت کارگاه در مطلوب ترین حالت اتفاق می افتد و موارد عکس نیز وجود دارد، لذا مردم را با این ضرورت آشنا ساختن، بسیار حائز اهمیت است. استان مازندران در اجرای قانون مجریان در سال های اخیر در بین سه استان برتر بوده است. در بحث سازندگان مسکن، این استان اولین استانی بود که در این بحث پروانه صادر کرد. در سال ۱۳۸۷ با ابلاغ دستور جدید مجریان، کارگروه مربوطه تشکیل و پروانه هایی در این بخش بلافاصله صادر گردید. آماری که وجود دارد ۳۹ درصد کل مترای ساخت و ساز در استان و ۱۷ درصد از نقطه نظر تعداد از مجری بهره می برند. این بر روی کاغذ مطلوب است اما ایده آل هایی که در قانون آمده است با این اعداد و ارقام فاصله دارد و همین مسئله نارضایتی ایجاد می کند. در حال حاضر کارگاه های ساختمانی باید از یک سرپرست کارگاه برخوردار باشند و این از اقداماتی است که استان برای رسیدن به نقطه ایده آل انجام داده است. باید فعالیت ها و حتی قانون نیز مورد نقد و بررسی قرار گیرد تا مشکلات آشکار شده و برای حل آنها راهکار ارائه شود.

در استان مازندران حتی در ساخت و سازهای روستایی نیز از مجری استفاده می شود و این به دلیل ساخت و سازهایی است که در متراژ بالا در این مناطق اتفاق می افتد. در تمامی جاهایی که طبق ابلاغیه وزارت کشور، تمامی مناطق را مشمول ماده ۴ دانست، ما کل استان را در ضوابط یکسان در نظر گرفته ایم. یکی از دلایلی که اجرای این قانون را در شهرهای کوچک با مشکل مواجه کرده است، متأسفانه دیدی است که با درون مایه حمایت از مستضعفین در بین مسئولیت جا افتاده که شهرهای کوچکی را به شکل حلبی آباد و ساخت و سازهای ضعیف در مجاورت شهرهای بزرگ شکل داده است و این اعتقاد را بوجود آورده که در صورت ورود نظام مهندسی به این بخش هزینه ساخت و ساز افزایش می یابد.

ما شاهد بودیم که ده سال پیش حتی مقاومت هایی نیز در خصوص استفاده از ناظر برق وجود داشت لذا مشکل بزرگ، دید مسئولین استانی به این قضیه می باشد که باید در خصوص آنها نیز فرهنگ سازی لازم صورت گیرد چرا که مستضعفین جامعه هم به خانه هایی خوب و با کیفیت نیازمندند. شهرداری و فرمانداری و حتی استانداری ها نیز در این قالب می گنجد که به فرهنگ سازی نیاز دارند.

📌 مهندس باقریان پور، عضو کمیته مجریان ذی صلاح سازمان نظام مهندسی ساختمان استان فارس

شخصی ساختمان غیر فنی با مصالح نامرغوب می سازد و زمانی که همین شخص تصمیم بر ساخت و ساز اصولی و فنی می گیرد، هزینه ها را بالا رفته می بیند. سرمایه گذاری که صرفاً ساخت و ساز می کند،

آموزش نمی روند. مهندسان ما از مشارکت اجتماعی و آموزش فراری هستند. شرایط بسیار تغییر کرده و مطلوب نیست و به نظرمی رسد اخلاق حرفه ای فراموش شده و از کار متعهدانه فاصله گرفته ایم.

نیمی از مشکل با شرایط فرهنگی حاکم بر حوزه فنی، از خود ماست. در جامعه ما، کسی که پول داشته و سرمایه دار است حرف اول را می زند. سرمایه های سرگردان از سوی مردم به سمت مسکن سوق داده شده و صاحب سرمایه نیز ساخت و ساز را در توان خود می بیند و دیگر جایی به مهندس مجری نمی دهد. این مشکلات فرهنگی باید حل شود تا در نحوه کار نیز تجدید نظر شود.

پیمانکاران بهترین مدیران یک پروژه به شمار می روند از این رو نباید در توانایی های آنها شک کرد. پس نباید تدارکات کار را در پروژه ساختمانی از مهندس سلب کرد.

در خط اول قرار داد مدیریت پیمان ذکر شده که مجری امین صاحبکار است از این رو نمی توان این مسئله که اعتماد مالکان باید جلب شود را بهانه کرد و در بخش مهمی که انتخاب مصالح است، مهندس نقشی نداشته باشد.

📌 مهندس یوسفی، کارشناس کمیته مجریان ذی صلاح سازمان نظام مهندسی ساختمان استان مازندران

آنچه قابل توجه است نارضایتی است که حتی با وجود اجرای قانون مجریان از سال ۱۳۸۳ در استان مازندران، همچنان از سوی استانداری، شهرداری و حتی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان عنوان می شود. از این قانون ۹ سال می گذرد و همچنان این احساس وجود دارد که حتی نظارت را نیز شامل شده است.

الگو برداری هایی نیز از استان هایی چون قزوین صورت گرفته است اما اتفاقی که افتاده همچنان سوری بودن فعالیت های مجریان به چشم می خورد با وجود اینکه در بخش تعرفه خدمات نیز اصلاحاتی صورت پذیرفته همچنان نارضایتی حاکم است. زمانی رضایت حاصل می شود که کارفرما بدون دلخوری و نارضایتی تن به قانون دهد. کف متراژ در استان مازندران ۸۰۰ متر است و کارفرما نیز تمام تلاش خود را می کند که این متراژ را به زیر ۸۰۰ متر برساند تا تن به قانون ندهد. شیوه کار از پیمان مدیریت به دستمزدی تغییر کرده است اما با این تغییر رویه دورنمای روشنی دیده نمی شود.

اگر قانون ضرورت را تعیین کرده و آن را لازم می داند، زمانی سوری، عدم سوری و یا شدت و ضعف خودنمایی می کند که این ضرورت درک نشود. وقتی نظارت صحیح اعمال شود می توان انتظار داشت که مجری هم در جایگاه خود قرار گیرد و به درستی عمل کند. در کارهایی که نظارت های قدرتمند صورت می

گذشته خود مالک نوع و شیوه پیمان را مشخص می کرد که آن انتخاب مالک بود و این یکی الزام قانون.

ما نتوانسته ایم فرهنگی را جا بیندازیم که مردم با رضایت خود به مجری مراجعه کنند. ما به زور قانون تحمیل شده ایم لذا ما را از خود نمی دانند و حاضر نیستند تا پول خود را در اختیار مهندس قرار دهند و معتقدند که اگر مهندس توانایی داشته باشد برای خود کار می کند لذا باید بر روی اعتماد مالک برای سرمایه ای که در اختیار مجری قرار می دهد کار شود و مردم را تحت فشار قرار ندهیم. در حال حاضر بهترین و مناسب ترین حوزه ای که می توان مجری را در آن دخالت داد بحث فنی است که اگر صلاحیت فنی مجری به مردم ثابت شود دیگر به مشکلی برخورد خواهیم خورد.

در پروژه های دولتی، کار سه ویژگی دارد و پیمانکار و مشاور و ناظر بدون مشکل با هم تعامل دارند اما سرمایه گذار بخش خصوصی ته مجری ذی صلاح را قبول دارد، نه ناظر و نه محاسب را.

بخش فرهنگ سازی این قانون نتوانسته است حقانیت مجریان را به جامعه تزریق کند. ما باید در امور مالی آزادی عمل بیشتری به مالکان بدهیم تا اعتماد آنان برای کار با مجریان جلب شود. مالک نباید حضور مهندس در پروژه نگرانی در مالکان به وجود آید. ما بیشتر باید به کیفیت ساخت توجه کرده و به مدیریت ساخت اهمیت بدهیم.

صنعتی به سازندگان دارای صلاحیت نیازمند است. زمانی که از نظام مهندسی ساختمان سخن می گوئیم کلیه بخش ها و حوزه ها را مد نظر داریم در نتیجه سازندگان دارای صلاحیت ساختمان گستره بیشتری را پوشش می دهد.

به اعتقاد بنده نیز پیمان مدیریت می تواند به طور صد در صد بهترین شیوه باشد زیرا ارتقای کیفیت ساخت و ساز که هدف نهایی نظام مهندسی ساختمان است، تولید ساختمان خوب است. در بحثی که عنوان شد گفتیم که مدیریت هزینه انجام نمی شود. اما دستمزد معین برای مدت زمان مشخص بهترین نوع کار است و مالکینی هستند که به مجریان سازمان نظام مهندسی ساختمان پاداش می دهند که مدیریت درست هزینه ها را انجام داده و تا حد قابل ملاحظه ای از هزینه های اضافه پرت مصالح را کاهش داده است. سازندگان دارای صلاحیت ساختمان باید در تمام مراحل ساخت ساختمان حضور داشته باشند و بر اجرای تمام بخش ها نظارت داشته باشند. اینگونه می توان از حوادث پیش بینی نشده ای که جز از سوی سازه ممکن است در مواقع بحران بوجود آید، جلوگیری کرد. سازنده دارای صلاحیت ساختمان متولی اجرای تمام بخش هاست. می توان از جزئیات ریز چشم پوشی کرد اما اصول باید زیر نظر سازنده صورت گیرد.

سرمایه گذار بخش مسکن حق دارد که نگران سرمایه خود باشد. ما بر اساس قانون به مالک تحمیل شده ایم که از حضور ما استفاده کند. در

بررسی می شود.

برای از بین بردن مجریان کم کار، باید شرکتها را قدرتمند کرد. شرکت هایی که اجرای ساختمان را در زمره فعالیت خود دارند اگر برای کار خود ارزش قایل باشد، حتماً تمام تلاش خود را خواهد کرد تا به بهترین نحو مسئولیت خود را انجام دهد. هر کسی که حق الزحمه خود را بر اساس فعالیت صورت گرفته اخذ کند، نمی تواند مدعی باشد و مطمئناً کارفرما نیز هزینه کار انجام نشده را نمی پردازد.

اگر جایی مجری کم کار و یا سوری وجود دارد ناشی از وجود کارفرما و مالکی است که می خواهد ساختمان بی کیفیت بسازد. مردم از تولید خوب استقبال می کنند. نباید مالک و کارفرما را با مردم یکی کرد. کسی که به دنبال سود مالی است مردم عادی نیست. به هر کسی نباید اجازه ساخت داد و متخلفان باید مورد بازخواست قرار گرفته و در سوابقشان درج گردد.

مردم متقاضی مسکن خوب و با کیفیت هستند و کسی که سرمایه های مردم را به یغما می برد در مقابل اجرای قانون مقاومت می کند.

اما استفاده از عنوان سازندگان مسکن تنها آن را در حوزه مسکن محدود می کند در صورتی که مجری ذی صلاح ساختمان می سازد. اگر بخواهیم اسم را از مجری ذی صلاح تغییر دهیم، سازندگان صلاحیت دار ساختمان بهترین عنوانی است که می توان به کار برد چرا که کلی تری بوده و آن را به ساخت و ساز مسکن محدود نمی نماید و کلیه ساخت و سازها از مسکونی، تجاری، اداری و

ویژه اجلاس

⌚ اجلاس هجدهم و چالشهای پیش روی سازمان نظام مهندسی ساختمان

⌚ ملاک عمل شایسته سالی است

⌚ نگاهی اجمالی به قطعنامه هیاتهای عمومی

⌚ اجلاس هجدهم محور همفکری، همزیانی و برنامه ریزی اصولی خواهد بود

⌚ باید ضمانت‌های اجرایی قانون نظام مهندسی ساختمان را محکم‌تر کنیم

⌚ جلب اعتماد عمومی مهمترین هدف نظام مهندسی ساختمان

⌚ آیا اخلاق مهندسی برای حرفه مهندسی ساختمان سودمند است؟

مهندس محمدرضا اسماعیلی
 مشاور بهینه سازی مصرف انرژی شورای مرکزی نظام
 مهندسی ساختمان

اجلاس هجدهم و چالشهای پیش روی سازمان نظام مهندسی ساختمان

و شهرسازی و تأسیس سازمان‌های نظام مهندسی و ایفاء نقش پررنگ در ارائه خدمات مهندسی اکنون می‌توان ادعا نمود که اکثر ساختمان‌های احداثی خصوصاً در شهرهای بزرگ مقاوم در برابر زلزله و ویژگی رعایت مقررات ملی ساختمان می‌باشند و در برخی استان‌ها، ساختمان‌ها دارای شناسنامه فنی ملکی می‌باشند.

با نگاهی اجمالی به هفده دوره قبلی اجلاس مشاهده می‌گردد که ارائه طریق جهت عملیاتی نمودن بندهای مصوب قطعنامه هر اجلاس توسط شورای مرکزی یا سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان استان‌ها ضعیف می‌باشد و از این فرصت پیش آمده گردهمایی نهایت استفاده را نبرده‌ایم. از این رو در اجلاس هجدهم که در پایان تیرماه امسال در استان اردبیل برگزار می‌گردد، با توجه به شرایط پیش آمده در هیأت مدیره سازمان‌های

سازمان‌های نظام مهندسی در تغییر فرهنگ ساخت و ساز در بخش خصوصی و آشنا نمودن مردم با ساخت و ساز اصولی و مقررات ملی ساختمان و فراموش نمودن ساخت و سازهای سنتی که در پنجاه سال گذشته به اسم ساختمان‌های بساز و بفروش و بدون فونداسیون و اسکلت فلزی یا بتنی و به صورت دیوارهای ۲۲ سانت به اصطلاح باربر بدون شنتناژ افقی و عمودی و تا چهار طبقه را نباید فراموش نمود. و با تلاش جمعی مهندسان در جای جای سی و یک استان کشور و با کمک وزارت راه

از بدو تصویب قانون نظام مهندسی ساختمان در اسفند ماه سال ۱۳۷۴ تاکنون هر ساله اعضای هیأت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی برابر ماده ۱۹ قانون و ماده ۱۰۲ آئین‌نامه اجرایی قانون نظام مهندسی ساختمان گرد هم می‌آیند تا از عملکرد شورای مرکزی و نظام مهندسی استان‌های مختلف مطلع و نسبت به بررسی مشکلات مطروحه توسط استان‌ها اقدام و با نظر جمعی نسبت به ارائه راهکارهای برون رفت از مشکلات اقدام نمایند. از حق نباید گذشت که در بیست سال گذشته

عالی.

ج- برگزاری سمینارهای آموزشی در سطح ملی و بین‌المللی جهت ارتقاء دانش فنی ایشان و همچنین اعزام گروهی ایشان به کشورهای پیشرفته جهان و کسب تجارب جهانی از نظر شهرسازی و معماری

۴. اتخاذ تصمیم در مورد تنظیم روابط بین نظام مهندسی استان‌ها با یکدیگر از لحاظ تبادل تجارب و اطلاعات و رسیدن به وحدت رویه در همکاری با شهرداری‌ها و مراجع دولتی و عمومی

۵. تشکیل کمیته حل و فصل اختلافات بین ارکان داخلی نظام مهندسی استانها با یکدیگر یا بین اعضاء نظام مهندسی استان‌ها با نظام مهندسی استان خود از طریق داوری.

۶ همکاری با وزارت راه و شهرسازی در امر نظارت بر عملکرد نظام مهندسی استان‌ها و اصلاح خط مشی نظام مهندسی استان از طریق مذکره و ابلاغ دستورالعمل و همچنین مسارت سازمان‌های نظام مهندسی استان و شورای مرکزی در برگزاری آزمون ورود به حرفه.

۷. تثبیت جایگاه‌های سازمان‌های نظام مهندسی در ارائه نظرات مشورتی به دولت و دستگاه‌های اجرایی در زمینه برنامه‌های توسعه و طرح‌های بزرگ ساختمانی، عمرانی و شهرسازی حسب درخواست دستگاه‌های مربوطه.

باشد تا انشاء... در این اجلاس مهم که با حضور وزیر محترم راه و شهرسازی جناب آقای دکتر آخوندی که خود از بدنه سازمان نظام مهندسی می‌باشند و اکثر اعضای هیأت عمومی با افکار و اهداف ایشان از جمله استقرار نظام فنی واحد در کشور و شایسته سالاری در ارائه خدمات مهندسی و جایگاه سیاست‌گذاری سازمان‌های نظام مهندسی و حفظ استقلال آن می‌باشند و همچنین معاونین محترم ایشان، شهرداران، مدیران کل راه و شهرسازی استانها و دیگر مسئولان، رئیس محترم شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی جناب آقای دکتر ترکان و کلیه اعضاء ارکان نظام مهندسی ساختمان استان‌های کشور این نوید را می‌دهد که انشاء... در این اجلاس مهم با تصمیمات منطقی نقش سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان را در آبادانی کشور و همچنین ارائه خدمات مطلوب مهندسی ایفاء نموده و بیشتر از همیشه نقش خود را در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی و فنی کشور پررنگ تر از همیشه ایفاء نمایم.

انشاء...!

۳. با توجه به عدم هماهنگی آموزش عالی با وزارت راه و شهرسازی و روبرو شدن کشور به دلیل فارغ‌التحصیلان جوان در رشته‌های هفتگانه دو مسئولیت خطیر بر دوش سازمان‌های نظام مهندسی از این بابت سنگینی می‌نماید که یکی جزو وظایف برابر قانون سازمان می‌باشد و آن برنامه‌ریزی جهت ارتقاء دانش فنی ایشان با توجه به کثرت مدارس آموزش مهندسی عدم هم‌طرزازی از نظر سطح آموزش علمی و عدم توان استفاده از اساتید دانشگاهی دارای درجه استادی یا استادیاری و در نتیجه عدم آموزش کافی و مورد نیاز حرفه توسط مهندسان که این مهم بایستی با تأسیس مجتمع‌های آموزشی یا عقد قرارداد با ایشان توسط سازمان نظام مهندسی اقدام و نسبت به روز نمودن سطح دانش این مهندسان جوان سازمان اقدام و در دستور کار اجلاس هجدهم قرار گیرد.

بحث بعدی مربوط به اشتغال ایشان می‌باشد که جزء شرح خدمات و مسئولیت قانونی سازمان‌های نظام مهندسی استان نمی‌باشد لیکن این سرمایه عظیم نیروی انسانی و فنی کشور که هزینه بسیار بالایی جهت تربیت ایشان توسط خانواده‌ها و دولت ایران برای آنها پرداخت شده است، بایستی در دستور کار اجلاس قرار گیرد تا این خیل عظیم سرمایه انسانی بتواند نقش خود را در آبادانی کشور عزیزمان ایران ایفاء نماید.

راهکاری پیشنهادی در این زمینه به شرح ذیل می‌باشد:

الف- اجبار نمودن شرکت‌های ساختمانی و دفاتر حقوقی مهندسی و حتی مهندسان حقیقی پیشکسوت در فاصله زمانی سه ساله که بین فارغ‌التحصیلان تا آزمون ورود به حرفه از وجود ایشان استفاده تا انتقال تجربه حرفه‌ای که نقش بسیار بالایی در تربیت ایشان دارد عملی گردد.

ب- آموزش زبان‌های بین‌المللی و آموزش اصول مناقصات خارجی در دستور کار سازمان‌ها قرار گیرد تا بتوانیم از این پتانسیل نیروی فنی کشور در صدور خدمات فنی مهندسی و اعزام آنان به خارج از کشور اقدام و ارز آمدی به اقتصاد کشور استفاده نمود.

پ- با تأسیس بنگاه‌های سرمایه‌گذاری و جلب سرمایه‌گذاران در غالب طرح‌های مسکن و تأسیسات و مستحذات عمرانی عام المنفعه که برابر قانون نظام مهندسی می‌باشد شرایط حضور این عزیزان را در بازار کار مهیا نمود.

ت- همکاری با مراکز تحقیقاتی و علمی و آموزشی و ارائه مشورت‌های لازم در زمینه تهیه موارد درسی و محتوای آموزش علوم و فنون مهندسی خصوصاً فناوری‌های نوین در سطوح مختلف به وزارت خانه‌های آموزش و پرورش و فرهنگ و آموزش

نظام مهندسی ساختمان و اختلافات پیش آمده بین ارکان سازمان‌های بعضی از استان‌ها و عدم توان جذب مهندسان پیشکسوت و مطرح در سازمان‌های نظام مهندسی استان و همچنین توقع و انتظارات ایجاد شده از سازمان‌های مذکور در بین آحاد و دولتمردان و نهادهای ذیربط مسئولیتی بس سنگین بر دوش این دوره هیأت عمومی می‌باشد تا با بررسی چالش‌ها و مشکلات راهکارهایی مدیریتی به صورت کوتاه مدت، میانه مدت و بلند مدت جهت برون رفت از مشکلات به شرح زیر ارائه و انشاء... در جهت تحقق اهداف ده گانه قانون نظام مهندسی اقدام نماید.

۱. با توجه به نیازهای روز جامعه و جبر زمان و عدم توانایی برخی نهادها در مسئولیت‌هایشان از جمله کنترل موارد فنی ساخت و ساز، تربیت کارگران ماهر، کنترل مصالح استاندارد، کنترل ضوابط شهرسازی بناچار سازمان از مأموریت‌های اصلی خود دور و وارد خدمات اجرایی گردیده است. لذا بازنگری در مبحث دوم مقررات ملی ساختمان جهت آماده نمودن بستر فعالیت‌های بخش خصوصی در قالب شرکت‌های حقوقی خدمات طراحی، نظارت، اجرا، بازرسی و کنترل شامل کنترل ضوابط شهرسازی، کنترل ضوابط کیفیت فنی، کنترل مصالح استاندارد در هر خط تولید، کنترل مصالح در بدو ورود به کشور و همچنین اجرایی نمودن بیمه کیفیت در ساخت و ساز کشور و... همچنین تقاضای اصلاح قانون خصوصاً در بخش انتخابات هیأت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی و شورای مرکزی جهت بکارگیری حداکثری از مهندسان شایسته جوان و پیشکسوتان دارای تجربه. همچنین درخواست اجرایی شدن نظام واحد فنی و ساخت و ساز در کشور از جمله اقدامات مهم در تصمیم‌گیری‌های این اجلاس می‌باشد.

۲. ارائه راهکار در استفاده و بکارگیری مباحث ۲۲ گانه مقررات ملی ساختمان و الزام بکارگیری آن برابر قانون جهت تأمین ایمنی، بهداشت، صرفه اقتصادی و آسایش بهره‌برداران در ساخت و سازهای بخش خصوصی کشور که متأسفانه به دلیل عدم وجود مدیریت واحد در بخش ساخت و ساز کشور این مهم تاکنون به صورت صددرصد اجرایی نشده است. به طور مثال در مبحث دوم ایمنی در مقابل حریق، مبحث چهارم الزامات معماری در ساختمان مبحث نوزدهم صرفه جویی در مصرف انرژی در ساختمان، مبحث هجدهم عایق کاری صوتی در ساختمان هنوز در ابتدای راه می‌باشیم. لذا تحقق این امر منتهی به صدور شناسنامه فنی ملکی و برچسب انرژی در ساختمان و نتیجتاً حفظ سرمایه ملی و تبدیل آن به ثروت ملی می‌شود.

ملاک عمل شایسته سالاری است

نمود که مقرر بود در ۲۵ خرداد ماه سال جاری برگزار شود اما به جهت استقبال اعضای نظام مهندسی استان‌ها و همچنین عدم امکان برگزاری همایش‌ها طی نامه وزارت راه و شهرسازی در فاصله زمانی مذکور، برگزاری همایش به تعویق افتاد.

این همایش در راستای تحقق اهداف تونمند سازی بانوان مهندس فعال در صنعت ساختمان کشور بوده و کمک جهت افزایش اشرافیت جامعه مخاطب کارفرمایی به قابلیت و توانایی‌های این قشر از جامعه مهندسی می باشد. این همایش یک روزه بوده و طبق برنامه ریزی انجام یافته، به صورت سالانه برگزار خواهد شد.

محورهای همایش عبارتند از:

- ← نقش بانوان مهندس در حوزه‌های مختلف طراحی تخصصی.
- ← نقش بانوان مهندس در حوزه‌های مختلف طراحی تخصصی در ارائه مطلوب خدمات مهندسی ساختمان.
- ← توانایی‌ها، قابلیت‌ها، تجربیات و مشکلات بانوان مهندس در نظارت پروژه‌های ساختمانی.
- ← موقیعت‌های حرفه ای و موانع پیش رو بانوان مهندس در اجرای پروژه‌های ساختمانی
- ← مدیریت شایسته جامعه بانوان مهندس ساختمان به عنوان یکی از منابع انسانی متخصص در دسترس.
- ← سرمایه گذاری در حوزه ساختمان و نقش بانوان مهندس در عرصه‌های کارخانه ای و پروژه ای.
- ← موانع شیشه ای موجود پیش روی فعالیت جامعه بانوان مهندسان در حوزه‌های سه گانه طراحی، نظارت و اجرا.
- ← شایسته سالاری حرفه ای و نحوه مشارکت و تعامل سازنده بانوان مهندس و جامعه مهندسی همچنین مقدمات برگزاری همایش بین المللی با محوریت نقش بانوان مهندس با هدف تبادل اطلاعات، دانش فنی و تجربیات حرفه ای بانوان مهندس سایر کشورها فراهم شده است.
- از سایر فعالیت‌های این دوره میتوان به برگزاری جلسات استانی در کرمانشاه و ایلام، همچنین شناسایی و انجام مصاحبه با بانوان مهندس موفق که بترتیب در سایت شورای مرکزی درج خواهد شد اشاره نمود.
- در نهایت هدف اصلی اتخاذ تدبیری بوده است که ضمن شناخت ذینفعان بهره مند از خدمات مهندسی، تحقق فرصت‌ها و زمینه‌های کاری مناسب و همسان، امیدواریم بتوانیم از تمام توان نیروی انسانی متخصص مهندسی ساختمان در مسیر توسعه کشور بهره مند گردیم. در نهایت آنچه از سازمان استان‌ها انتظار است حمایت کامل و مشتاقانه برای مایل شدن به افکار مذکور می باشد با توجه به این اصل که ملاک، شایسته سالاری خواهد بود و حق انتخاب برای ذینفعان همیشه محفوظ است.

شود در حقیقت ادامه فعالیت کمیسیون قبلی است که لازم است در اینجا از زحمات همه عزیزانی که در دوره پنجم با کمیسیون همکاری نموده اند قدر دانی نماییم.

در دوره ششم رویکرد جدیدی مدنظر بوده و مأموریت‌ها و اهداف براساس زاویه دید جدیدی نسبت به موضوع تنظیم شده است. لذا به جهت نوع مأموریت‌های تعریف شده، کمیسیون مشورتی به کمیته ارتقا یافت که قابلیت و توانایی اجرایی دارد و این امر در راستای سیاست‌های ریاست سازمان مبنی بر توجه به حرفه مهندسی و بازنشانی اهمیت حضور مهندسان حرفه ای فعال در ساخت و ساز کشور و حمایت‌های اعضای شورای مرکزی تحقیق یافته است.

بر اساس نتایج حاصل از فعالیت‌های این مدت به نظر می رسد مسئله اصلی عدم آگاهی کافی جامعه مخاطب (جامعه کارفرمایی) از توانایی و قابلیت ارائه خدمات مهندسی همسان توسط بانوان مهندس می باشد و ذهنیت غالب، مردانه بودن حرفه مهندسی ساختمان است. عدم اشرافیت لازم و کافی کارفرما و جامعه مخاطب باعث ایجاد موانع شیشه ای جهت تحقق عرصه‌های فعالیت مناسب برای بانوان مهندس شده است. عواملی این چنینی دست به دست هم موجب شده اند تا جامعه کارفرمایی در قبال اخذ خدمات مهندسی صرفا از آقایان مهندس، شرطی شوند. این مسئله باعث شده است که صنعت ساختمان کشور از بخشی از نیروی انسانی متخصص غافل شود. در حالی که توجه به منابع نیروی انسانی متخصص در فرایند توسعه کشورها از اهمیت بالایی برخوردار است.

آمار و ترکیب جنسیتی دانشکده‌های فنی مهندسی بیانگر این است که در آینده بانوان مهندس جمعیت قابل توجهی از نیروی مهندسی را به خود اختصاص خواهند داد و این امر لزوم پرداختن به توانمندسازی این قشر و معرفی توانایی فنی و مدیریتی آنان را دو چندان می نماید.

رویکرد فعالیت کمیته مذکور تمرکز بر توانایی‌ها و قابلیت‌های فنی و حرفه ای این گروه از مهندسان کشور می باشد و هدف تلاش برای کمک به تبدیل استعدادهای بالقوه به بالفعل و تأمین زمینه‌ها و فرصت‌های فعالیت در جامعه برای بانوان مهندس می باشد در همین راستا می توان به اولین همایش ملی با عنوان نقش بانوان مهندس در صنعت ساختمان اشاره

دکتر مهدوش کاظمی

مشاور امور بانوان شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان

در سال ۱۳۸۹ همزمان با شورای مرکزی دوره پنجم به پیشنهاد ریاست وقت سازمان نظام مهندسی کشور جناب آقای دکتر هاشمی کمیسیون مشورتی بانوان به منظور پرداختن به مباحث مربوط به بانوان مهندس در کشور تشکیل یافت. از فعالیت‌های انجام یافته در دوره پنجم میتوان به بررسی و اسبب شناسی موانع پیش روی فعالیت بانوان از طریق تهیه پرسشنامه‌های تخصصی، تشکیل کمیسیون بانوان در تعدادی از استان‌ها، منطقه بندی کشور جهت مدیریت و برنامه ریزی بهتر فعالیت کمیسیون استان‌ها، انتخاب و معرفی روسای مناطق، برگزاری اجلاس سراسری و منطقه ای اشاره نمود.

پس از اتمام دوره پنجم و برگزاری انتخابات در هفدهمین اجلاس هیئت عمومی، نتایج آرا بیانگر اعتماد اعضای هیئت مدیره استانها به بانوان، مهندس بود که جا دارد از حسن اعتمادشان تشکر نمایم. در ادامه با انتخاب و حکم وزیر محترم راه و شهرسازی جناب آقای دکتر اخوندی که ضمن احترام به ارای هیئت عمومی برگرفته از منش دولت تدبیر و امید بود توفیق خدمت به عنوان عضو شورای مرکزی برای اینجانب حاصل شد. پس از شروع شورای مرکزی دوره ششم با تأکید جناب آقای دکتر ترکان ریاست سازمان نظام مهندسی کشور، مبنی بر ادامه فعالیت‌های مربوط به بانوان مهندس طی حکمی اینجانب را به عنوان مشاور انتخاب نمودند.

در انتهای دوره پنجم با تحقق برنامه‌های مورد نظر کمیسیون مشورتی، نتایج حاصله جهت برنامه ریزی برای فعالیت‌های دوره جدید مورد استفاده قرار گرفت و در حقیقت مأموریت دوره قبل به موفقیت به پایان رسید. آنچه که در حال حاضر در این حوزه انجام می

■ مهندس ابوالحسن سمیع یوسفی
عضو گروه تخصصی نقشه برداری شورای مرکزی

و هر بار در یکی از استانهای کشور برگزار می شود، گزارش های تخصصی هر یک از نظامات استانها از عملکرد هیات مدیره و گروه تخصصی و کمیته ها و در همه جهات و ابعاد به استحضار حاضرین در اجلاس می رسد و با برنامه ریزی ها و زمان بندهای دقیق، و با توجه به آخرین توصیه ها و رهنمودهای مقامات و نهادها در عالیترین جایگاه های کشور و بر اساس احساس نیاز به ایجاد تغییرات و تحولات در آیین نامه ها و اعمال اصلاحات در آنها، برای وحدت رویه و اجرا مصوب می گردد. تردیدی نیست اجلاسی در چنین اهمیت و ویژگی نمی تواند در روند کاری و فعالیت های جاری جامعه مهندسی کشور تأثیر گذار نباشد. متأسفانه در اجراء، مصوبات اجلاس هیات عمومی و در پیاده سازی تصمیمات اتخاذ شده در هیات عمومی از طریق کمیسیون های مختلف تخصصی و کمیته ها که در قالب کلی

برگزاری سالیانه اجلاس هیات عمومی سازمان نظام مهندسی ساختمان همیشه فرصت بسیار مناسبی است در جهت تبادل نظر و انتقال تجارب کسب شده و در کنار آن اتخاذ تصمیمات متناسب با شرایط جدید برای پیشبرد اهداف سازمان نظام مهندسی، و این شایسته ترین اتفاق در فعالیت سازمان نظام مهندسی است که می تواند در صورت پیگیری مصوبات آن به نتایج درخشانی برسد. در این اجلاس که به دعوت از اعضای شورای مرکزی و با حضور اعضای فرهیخته هیات مدیره سازمانهای نظام مهندسی کشور، بازرسان، روسای شورای انتظامی، روسای سازمانهای نظام کاردانی، معاونین امور عمرانی استانداردها، مدیران کل ادارات راه و شهرسازی، شهرداران مراکز استانها و هم چنین مقام عالی وزارت راه و شهرسازی و معاونین ایشان و بسیاری دیگر از شخصیت های والا مقام اجرایی و اداری

نگاهی اجمالی به قطعنامه های عمومی

به بیانیه و قطعنامه‌های اجلاس تبدیل می‌شوند، در مواردی مغفول واقع شده و یا اعمال آنها به دلیل بعضی عوامل به کندی محقق می‌شوند. مقایسه بیانیه‌های پایان در اجلاس در دوره‌هایی گذشته به آسانی نشان دهنده این توقف در پایه و یا اجرای ضعیف این مصوبات در مواردی هستند که به هر جهت در ایجاد یک نگاه منفی ولو مختصر به جایگاه بسیار والای این نهاد تخصصی که به حق عالیترین مرجع تخصصی کشور در ایجاد مهندسی لقب گرفته است تاثیر خواهد داشت. در آنجا نیکو بیانیه ناظر بر دامنه بی‌گیری‌های مصوبات دوره گذشته تا حصول نتیجه می‌گردد، حتما این مفهوم به ذهن متبادر می‌شود که تلاش‌ها برای تحقق برخی مصوبات در حد کفایت نبوده و یا شرایط لازم برای اجراء آنها فراهم نبوده است. (برای مثال و پرهیز از تطویل کلام به بندهای ۵-۶-۹-۱۰-۱۱-۲۰-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۲۷-۲۸-۲۹-۳۰-۳۱-۳۲-۳۳ قطعنامه ۱۶ اجلاس اشاره می‌گردد که پس از گذشت مدت‌ها هنوز اجرا نگردیده اند و به دلیل ارتباط تخصصی اینجانب با گروه تخصصی نقشه برداری مایلم بند ۱۱ قطعنامه مذکور را در مورد مقررات ملی نقشه برداری مورد تاکید مضاعف قرار دهم.

این اتفاق در موارد نادری در مجامع عمومی هر یک از نظامات استانی نیز رخ می‌دهد. به نحوی که در مجامع عمومی نوبت دوم سازمانها که قرار است به عملکرد هیات مدیره‌ها و سیاست‌های مالی نظامات استانی رای داده شود، همچنانکه به دفعات شاهد بوده‌ام، در گزارش بازرسان سازمانها و یا مستقیما توسط حاضرین در مجامع ایراداتی و اعتراضات مسموع می‌شود که محتوای آنها مسکوت گذاشتن مصوباتی هستند که در مجمع یا مجمع‌های گذشته به شدت در مورد آنها تاکید شده بود.

ارائه اجراء ضعیف و ناکارآمد مصوبات یک عامل بوده و عامل دیگر عدم اجراء مصوبات است که مورد اعتراض اعضا سازمانها می‌باشد و در هر دو مورد اعضا سازمان و ارکان داوری خواستار اعمال مدیریت درست در اجراء از یک سو و نصب العین قرار دادن همه مصوبات می‌باشند. در شرایطی که قانون نظام مهندسی ساختمان، مجامع عمومی سازمانها و با لامل اجلاس هیئت عمومی را در راس تشکیلات سازمان قرار داده و تصمیمات آن را لازم الاجرا می‌داند، شایسته نیست؛ عدم پیگیری و یا احتمالا مصلحت اندیشی برخی مصوبات این مجامع و اجلاس مورد غفلت و فراموشی قرار گیرند. چون از یک طرف انگیزه حضور در هیات عمومی را برای هیات مدیره رفیق می‌کند و هم چنین باعث دل‌سردی شرکت کنندگان در هیات عمومی می‌باشد که در نتیجه باعث بد بینی و ایجاد عدم اعتماد بین شرکت کنندگان می‌گردد.

البته برخی مفاد قطعنامه‌ها، تاکید بر اعمال سیاست‌گذاری‌هایی را در حالات کلی و بدون استفاده

از مکانیزم را دارند که به دلیل کلی بودن و در حد تعاریف قرار دارند و نحوه دستیابی به آنها مشخصا تعیین نمی‌شوند.

ولی در همین زمینه به جهت چاره اندیشی به انتشار یک نشریه در حد تخصصی (با پوشش تمام تخصص‌های هفتگانه) تاکید شده که در دو سه اجلاس اخیر مورد تاکید واقع شده اما به نتیجه خاصی منجر نشده است. متأسفانه بحث اصلاح قانون علی‌رغم تاکید فراوان آن در اجلاس‌های گذشته و علی‌رغم اظهار نظرهای متفاوت موافق و مخالف، بالکل منتفی شده و ظاهرا با وجود اتفاق نظر در عدم مغایرت موادی از آن با شرایط امروزی هم چنان باید معیار فعالیت‌های مهندسی باشد، در حالیکه در اجلاس‌های قبلی تاکید بر اصلاح و بازنگری آن بوده است. ما مجبور نیستیم قطعنامه ای با ۲۵ یا ۳۴ بند به تصویب برسانیم بعدا قادر به انجام آن نباشیم که اصلا برانزده شئون مهندسی نیست. حداقل ۲ تا ۵ بند به تصویب برسد که قابلیت اجرایی داشته باشد.

شورای مرکزی نظام مهندسی هر چند به صورت قانونی مسئولیت ویژه ای در رفع مشکل بیکاری مهندسان در نتیجه رکود در ساخت و ساز ندارد، اما با توجه به اینکه وسعت هراس انگیز بیکاری مهندسان و تقریبا تعطیلی بسیاری از دفاتر مهندسی نمی‌تواند ذهنیت مهندسان (بیکار) را نسبت به جایگاه شورا خدشه دار نماید، لازم است با اتخاذ تدابیر و سیاست‌های مطلوب در حل این مشکل چاره ساز بشود و با توزیع مناسب نیروهای مهندسی به جای تراکم آنها از یک سو و ایجاد مشاغل صرفا مهندسی در سازمانها از طریق ارتباط با مراکز صنعتی و تولیدی مرتبط با ساخت و ساز به ایجاد مشاغل مهندسی اقدام نماید، البته این جانب به اختصار مطلبی را در زمینه معضل بیکاری مهندسان در شماره زمستان ۹۲ و بهار ۹۴ فن و هنر، فصلنامه سازمان نظام مهندسی ساختمان گیلان نگارش نموده ام. (تصویر پیوست است)

⊗ مشکل بیکاری مهندسان

نگاهی به اخبار مهندسی در رسانه‌ها و یک مرور اجمالی در سایت‌های خبری و مراجعات مکرر عضو نظام نشان از رشد و افزایش مشکلی می‌دهد که از چند سال پیش در کشور حادث شده و متأسفانه رویکرد مناسبی برای مقابله با آن از هیچ جایگاهی مشاهده نمی‌گردد. بیکاری مهندسان ساختمان در سالهای دور گرایش جوانان به رشته‌های مهندسی در کنار عنوان خوش‌آهنگ آن، امکان حضور در جایگاه‌های تولیدی مناسب این رشته‌ها بود که چشم‌انداز و آینده روشنی را برای علاقمندان ورود به دانشگاه‌ها در چشم آنان ترسیم می‌نمود.

امروزه به جهت انبوهی فارغ التحصیلان این رشته‌ها از یک سو و شرایط اقتصادی خاصی که با آن مواجه

هستیم از سوی دیگر، متأسفانه جذب مهندسان در محیط‌های کاری مرتبط با رشته‌های مهندسی به یکی از مشکلات جدی اقتصادی تبدیل گردیده و چنانچه روند آن متوقف نگردد به دنبال خود سیل بکاران را در سلیر حرف و صنوف ایجاد خواهد کرد. شگفت‌آور آنکه علی‌رغم افزایش فارغ التحصیلان رشته‌های مهندسی و عدم ایجاد فرصت‌های شغلی برای آنان، اشتیاق برای حضور در رشته‌های مهندسی در مراکز آموزشی نه تنها کاهش نیافته بلکه به دلیل تشویق‌ها و ترغیب‌های پیامکی این مراکز شاهد افزایش بی‌سابقه فارغ التحصیلان رشته‌های مهندسی می‌باشیم. این خود به معنی افزایش گروه عظیم بیکار مهندس به جویندگان فعلی کار است. بدیهی است که در کنار این پذیرش‌ها و میزان توقعات ایجاد شده در فارغ التحصیلان آن‌ها باید منتظر پدیده ناهنجار کاهش تمایل و علاقمندی در مشارکت‌های عاطفی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در میان افراد جامعه باشیم.

این وظیفه مهم اکنون بر دوش نهادهای آموزشی و مراکز مدیریتی و اقتصادی کشور نهاده شده است که با عقابت اندیشی و برنامه ریزی مناسب راهکارهای مقابله با مشکل بیکاری مهندسان را یافته و اجرایی نمایند. بیکاری مهندسان ساختمان شخصا "ارتباطی به سازمان‌های نظام مهندسی ندارد اما افزایش دامنه آن گریبانگیر سازمان‌های نظام مهندسی خواهد گردید. نتیجه رکور فعالیت‌های مهندسی مترادف با بیکاری صدها شغل و حرفه است که هر کدام از کارگر گرفته تا استاد کار به شکل مستقیم یا غیر مستقیم به حرفه مهندسی ارتباط دارند. اعتقاد شخصی بنده این است که با اعمال روش‌های مدیریتی مطلوب می‌توان تا حدود زیادی دامنه این مشکل را کاهش داد و به عنوان مثال در صورت برنامه ریزی منطقی به کاهش ظرفیت‌های مهندسی در دانشگاه‌ها لازم است با توزیع جغرافیایی مهندسان به جای تراکم آن‌ها در مراکز استان و شهرها و در کنار آن ایجاد مراکز جذب نیروهای مهندسیو ایجاد مشاغل هم به چیدمان مهندسان در نقاط مورد نیاز و هم به ارتقای منزلت‌های اجتماعی آنان کمک نمود. باری به هر جهت نظامات استانی لازم است با استفاده از خروجی و شرایط بومی، پیشنهاد خود را در زمینه اجرایی نمودن زمینه‌های ارتقاء و منزلت و شان مهندسان که در هر بیانیه اجلاس عمومی مورد تاکید است در جلسات مجمع مطرح کنند و با کوتاه نمودن دست عوامل سوداگر و غیر متخصص، جایگاه واقعی مهندسان را که اکنون تا حدودی متزلزل گردیده، مجددا در تعریف شایسته آن قرار دهند. در خاتمه آرزومند توفیق همه مسئولین و اعضا محترم حاضر در اجلاس هجدهم هیات عمومی که قرار است در آینده نزدیک تشکیل بشود در تدوین و تنظیم برنامه‌های مطلوب برای تحقق اهداف نظام مهندسی ساختمان می‌باشم.

دکتر جمال قناعت

خزانه دار شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان

جلب اعتماد عمومی مهمترین هدف نظام مهندسی ساختمان

یکی از مواردی که همواره در سال‌های اخیر در سازمان نظام مهندسی ساختمان در سراسر استان‌ها چالش برانگیز بوده و در مقاطع زمانی مختلف موج‌های ناراضی‌تی در بین جامعه مهندسان بوجود آورده، نحوه مدیریت مالی فرآیند ارائه خدمات مهندسی به جامعه مخاطب بوده است.

در دوره پنجم شورای مرکزی و با تصویب و ابلاغ نظام نامه ارجاع نظارت کار مهندسان عملاً این مسئله شدت یافت تا جایی که برخی از استان‌ها نیز هنوز به اجرای صد در صد آن تن نداده اند. اما مسئله در اینجا است که چنین مدیریتی علاوه بر اما و اگرهای بسیاری که دارد و ضعف‌هایی که برای آن عنوان می‌شود می‌تواند یکی از موثرترین و کارآمدترین شیوه برای کنترل خدمات ارائه شده از سوی مهندسان باشد. در این میان سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان استان‌ها نیز می‌توانند از محل درآمد حاصل از اجرای آن خدمات بیشماری به مهندسان عضو خود ارائه نمایند.

بزرگترین دستاورد سازمان نظام مهندسی ساختمان مطمئناً اعتماد عمومی است که علاوه بر مهندسان از سوی افکار عمومی را نیز باید جلب شود. لذا باید سیستم‌های مالی موجود در سازمان‌ها به گونه‌ای ساماندهی و برنامه ریزی شود تا کوچکترین خدشه و یا ایرادی به این دستاورد وارد نسازد.

شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان در دوره ششم همواره در صدد بوده است تا با این نگاه در صدد اصلاح امور گام بردارد و با اقداماتی که صورت گرفته و جلسات متعدد و منظمی که در محل شورای مرکزی با حضور مدیران و کارشناسان مالی

سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها، بخش عمده‌ای از نگرانی‌ها، مشکلات و خلاءها برطرف کرد و با آسیب شناسی بقیه موارد در آینده نظام نامه متناسب با آن نیز که در حال تدوین است به تصویب خواهد رسید. در تمامی جوامع توسعه یافته،

شورای مرکزی سازمان نظام

مهندسی ساختمان در دوره ششم

همواره در صدد بوده است تا با این

نگاه در صدد اصلاح امور گام بردارد

و با اقداماتی که صورت گرفته و

جلسات متعدد و منظمی که در محل

شورای مرکزی با حضور مدیران

و کارشناسان مالی سازمان نظام

مهندسی ساختمان استان‌ها، بخش

عمده‌ای از نگرانی‌ها، مشکلات

و خلاءها برطرف کرد و با آسیب

شناسی بقیه موارد در آینده نظام

نامه متناسب با آن نیز که در حال

تدوین است به تصویب خواهد

رسید.

سازمان تخصصی و دانش محور به عنوان بازوی کارشناسی دولت و نماینده حاکمیت به شمار می‌رود هر چند در ساختار تعریف شده آنها شکل‌گیری بر اساس پایگاه مردمی مطرح باشد. سازمان نظام مهندسی ساختمان نیز با این تعریف در زمره مجموعه‌های حیاتی و با منشا اثر گذاری گسترده در حوزه صنعت ساختمان قرار می‌گیرد از این رو بار مسئولیت سنگینی را به دوش می‌کشد.

سازمان نظام مهندسی ساختمان در طول سال‌های گذشته، خصوصاً در دوره ششم شورای مرکزی، گام‌های موثری در حمایت از حقوق مردم در صنعت ساختمان در بهره‌گیری از محیطی امن و همراه با آسایش خاطر برداشته و همواره شعار رعایت از مقررات ملی ساختمان را به عنوان اصلی انکار ناپذیر در نحوه فعالیت و برنامه ریزی‌های کوتاه مدت و بلند مدت خود مد نظر داشته است.

در دوره ششم شورای مرکزی پذیرش افکار عمومی از مهندسان، به عنوان صاحب نظر و کارشناس عالی ساخت و ساز در فضای مطلوبی قرار دارد و فضای اعتماد بوجود آمده در جامعه دستاورد ارزشمندی است که نمی‌توان از آن چشم پوشید. امری که با تحقق آن بستر اجرای تعهدات قانونی به جامعه و همچنین داشتن نگاه فرا صنفی به صنعت ساختمان فراهم شده است.

این همان رمز بقای سازمان‌هایی است که در بطن مردم شکل گرفته و با برجسب حاکمیت، موج‌های بحران و چالش‌های فرا روی صنعت را رفع نموده و کشور را در رسیدن به جایگاه تعالی اقتصادی یاری می‌رسانند.

■ مهندس علی اکبر رضائی
رییس دبیرخانه دائمی هیئت عمومی

اجلاس هجدهم

محور همفکری، هم‌بانی و برنامه‌ریزی اصولی خواهد بود

هجدهمین اجلاس هیأت عمومی سازمان نظام مهندسی ساختمان روزهای بیست نهم، سی ام و سی و یکم تیرماه ۱۳۹۴ در سالن اجلاس سران کشورهای اسلامی در اردبیل برگزار می‌شود.

رییس دبیرخانه اجرایی هیأت عمومی سازمان نظام مهندسی ساختمان با اعلام این خبر افزود: این اجلاس در چارچوب ماده ۱۹ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان و ماده ۱۰۲ آیین‌نامه اجرایی آن هر ساله میزبان اعضای هیأت مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها خواهد بود.

وی گفت: همزمان با برگزاری اجلاس جلسه ۱۹۰ شورای مرکزی نیز برگزار خواهد شد.

مهندس علی اکبر رضائی اظهار کرد: از دیگر برنامه‌های هیأت عمومی تصویب ترازنامه مالی و بودجه خواهد بود و در کنار آن چهار نظام نامه تدوین شده و مصوب در شورای مرکزی برای تصویب هیأت عمومی قرائت خواهد شد. رییس سازمان نظام مهندسی ساختمان خراسان شمالی همچنین اعلام کرد که گزارشی نیز در خصوص فعالیت‌های شورای عالی معماری و شهرسازی توسط معاون وزیر راه و شهرسازی ارائه می‌شود و قطعنامه پایانی نیز در زمان برگزاری اجلاس تهیه و تدوین و در مراسم اختتامیه جهت تصویب مطرح خواهد شد.

وی در تشریح اهمیت برگزاری اجلاس هیأت عمومی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها تاکید: مشارکت و حضور حداکثری هیأت مدیره‌ها نشانگر اهمیت این اجلاس برای تعیین نقشه راه این

سازمان در یک سال پیش روست لذا این اجلاس باید محور همفکری، هم‌بانی و برنامه‌ریزی اصولی برای مدیریت بهتر صنعت ساختمان کشور باشد

رضائی یادآور شد: قانون نظام مهندسی یک قانون متعالی دارای ابعاد مختلف فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، رفاهی، بهداشتی و محیط زیست و برپایه‌های تخصصی لازم است که این قانون قرار بوده در یک بازه زمانی ده ساله در کل کشور اجرایی شود بر هیچ کس پوشیده نیست اگر این قانون در بازه زمانی تعریف شده اجرایی می‌شد اثر و ثمر مطلوب برای جامعه و مردم رقم می‌زد لذا هرچه قدر به تأخیر افتد تأثیر آن قطعاً کمتر از حد انتظار است این قانون پس از ۲۰ سال هنوز قسمت‌های زیادی از آن اجرایی نشده است و قسمت اعظمی از سهم اجرا شده دستخوش تعبیر و تفسیرهای غیر واقعی صنعتی، حاکمیتی و سودجویانه و سوداگرانه قرار گرفته است و هیچ وقت از ظرفیت‌های حمایتی مستتر در قانون، بهره‌گیری نشده است و سازمان‌ها اداریاتی که مسئولیت قانون در حوزه حمایت را بعهده دارند به جای حمایت، نقش بازدارندگی داشته‌اند می‌بینیم همان قسمت از قانون که اجرا شده است توانسته تحولی را در کیفیت ساخت و ساز نسبت به گذشت ایجاد کند پس چنانچه همه ظرفیت‌های قانونی در زمان خود اجرایی می‌شد امروز منافع و ارزش‌های واقعی قانون نظام مهندسی در زندگی و محیط زیست شهروندان ملموس‌تر و مشهودتر می‌بود و میراث معماری و مهندسی دیرین ما می‌توانست پایه‌ای

محکم برای و تکیه گاهی مطمئن برای معماری و مهندسی امروز زمان باشند

وی به انتخابات پیش روی هیأت مدیره‌ها اشاره کرد و بیان داشت: انتظار از هیأت مدیره دوره هفتم تلاش، پشتکار، قانون‌مندی، شفافیت، دارای روحیه مشارکت باشند. مسئولیت‌ها و مأموریت‌های هیأت مدیره‌های را بشناسند و بدانند، دفاع از حقوق بهره‌برداران را به صورت جدی دنبال کنند، به حفظ منافع ملی بیاندیشید و در راستای حفظ و حراست از آن بکوشد. تلاش در جهت حفظ محیط زیست را در تمام تصمیم‌های خود مدنظر قرار دهند- آموزش و به روز رسانی دانش مهندسان و صاحبان حرفه را جدی بگیرند و بدانند توسعه در حرفه بر پایه آموزش باشد ارزش افزوده پایداری را با خود برای جامعه به ارمغان می‌آورد از طریق از تباط با دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و فنی و حرفه‌ای شرایط واقعی برای کارآموزی خلق کنند و فرصت‌های واقعی در محیط کار را برای کارآموزان شناسایی کنند این نگرش، فصلی جدید در سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور رقم خواهد زد که به سبب اهمیت این رخداد، اجلاس هیأت عمومی امسال بر برگزاری هر چه بهتر و سالم‌تر این انتخابات تاکید خواهد داشت.

وی در پایان تاکید: مشارکت حداکثری مهندسان عضو سازمان نظام مهندسی ساختمان در انتخابات هیأت مدیره‌ها، علاوه بر انجام رسالت قانونی مهندسين، می‌تواند در رشد و تعالی سازمان نظام مهندسی در بین افکار عمومی جامعه نیز موثر واقع شود.

گزارش تصویری جلسات اجلاس هجدهم

■ دکتر سعید غفرانی
رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان

● گفت و گو: دنیا عباسی کسبی

رئیس سازمان نظام مهندسی استان تهران در تشریح آسیب شناسی عملکرد نظام مهندسی گفت:

باید ضمانت‌های اجرایی قانون نظام مهندسی ساختمان را محکم‌تر کنیم

در سال ۱۹۸۱ با فروریختن هتل‌هایت ریجنسی در کانزاس سیتی آمریکا، ۱۱۴ نفر جان خود را از دست دادند و بیش از ۲۰۰ نفر مجروح شدند. قاضی ایالتی اعلام کرد که مهندس طراحی این راهرو به دلیل بی‌اعتنایی عمدی به وظایف حرفه‌ای-اش مقصر شناخته می‌شود. قاضی در جلسه دادگاه به وظایف حرفه‌ای مهندسان اشاره می‌کند. یعنی مهندسان به دلیل حرفه‌ای بودن خود، مسئولیت‌های اخلاقی خاصی دارند. هر حرفه تأمین‌کننده خدمات مهمی برای جامعه است. جامعه برای دریافت مطمئن خدمات به کاربرد مسئولانه این تجارب و معلومات نیازمند است. برخورداری از دانش خاصی که برای رفاه و آسایش دیگران اهمیت دارد، قدرت و اختیار بسیار زیادی به صاحب حرفه می‌بخشد. اگر این دانش بدون شایستگی یا بدون رعایت جنبه‌های اخلاقی به کار برده شود، می‌تواند برای جامعه خطرناک شود. با توجه به اهمیت حرفه‌گرایی در جامعه مهندسی و قانون سازمان نظام مهندسی ساختمان گفتگویی را آقای دکتر غفرانی رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران است که چندین سال است این مقام را به عهده دارد انجام دادیم و نظر ایشان را در این رابطه جویا شدیم.

⊙ برای آغاز گفت و گو به نظر شما سازمان نظام مهندسی ساختمان از زمان تاسیس تا کنون توانسته است مروج حرفه‌گرایی باشد؟

برای پاسخ به سوال شما اگر بخواهیم آنچه را که در متن قانون نظام مهندسی ساختمان و آیین نامه و مقررات ملی ساختمان آمده است را مدنظر قرار دهیم و به آن استناد کنیم، نه خیر ما در این زمینه موفق نبوده ایم و واقعیت آن است که در ترویج حرفه‌ی مهندسی تاکنون موفقیتی بدست نیاورده ایم که از دلایل آن می‌توان به عدم اجراء کامل قانون نظام مهندسی ساختمان پس از تصویب در مجلس شورای اسلامی اشاره کرد. شما در نظر بگیرید اکنون قریب به حدود بیست سال از زمان تصویب قانون می‌گذرد و بنده در این مدت به جرأت می‌توانم بگویم که این قانون در هیچ کجای کشور ما به شکل کامل اجراء نشده و طبیعی است ما در این بخش همواره با خلأ مواجه بوده و هستیم و همین امر نارضایتی‌های فراوانی را به همراه داشته است. لذا در اینجا نیز متأسفانه قانون مانند سایر بخش‌ها نتوانسته است به طور کامل عملیاتی شود.

آن هستیم که بعد از سپری شدن این همه سال از تأسیس سازمان نظام مهندسی ساختمان، هنوز مردم به ما اعتماد ندارند و سازمان هم نمی تواند به خیلی از وظایف خود عمل کند. بنابراین مشخص است که یک جای این قانون اشکال دارد لذا بنده معتمد که این قانون باید بازنگری و اصلاح و آسیب شناسی نسبت به رفع آسیب‌هایش در مجلس شورای اسلامی اقدام شود تا تبدیل به یک قانون ساده، شفاف، واقع‌بین و با یک ابزار اجرایی محکم تر شود. مثلاً در قانون ما آمده است که شهرداری‌ها مکلف هستند فلان کار را انجام دهند در حالی که ما می بینیم شهرداری آن کار را انجام ندهد و ما ابزاری هم نداریم تا شهرداری‌ها را مکلف به انجام آن کار کنیم. در حال حاضر حتی وزارت مسکن و شهرسازی نیز حضور مهندسیین ما را به این شکلی که اکنون است واقعاً قبول ندارد و دیدگاهشان کاملاً صحیح است. به طور کلی این چرخه ای که نظام مهندسی ساختمان در بخش ساختمان‌سازی ورود پیدا کرده است چرخه معیوبی است و اگر معیوب نبود تاکنون عملیاتی شده و وزارت مسکن و شهرسازی هم از این عیوب و اشکالات آگاه است. شهرداری‌ها نیز مسلماً با وضعیتی که وجود دارد از ما تمکین نمی کنند و در نتیجه وضعیت آن می شود که در حال حاضر شما مشاهده می کنید.

Ⓒ به صورت کلی شما نقاط قوت و ضعف سازمان نظام مهندسی ساختمان را در چه مواردی می‌دانید؟

به نظر بنده نقاط قوتش همان بندهای قانونی اش است البته به جزء بندهایی که اشکال دارد، آن زمان که این قانون را قانون گذار ما می نوشت یکسری از بندها را بسیار محکم و خوب نوشته است و ما را هدایت می کند تا از مهندسیین برای ساخت ساختمان‌های پایدار و مستحکم استفاده کنیم. مثلاً ماده ۳۳ قانون که می گوید در طراحی باید از چهار رشته استفاده شود، یعنی هر ساختمانی در سطح شهر از ده متر تا صد هزار متر که بخواهد ساخته شود این چهار رشته (برق، مکانیک، عمران، معماری) باید با هم طراحی انجام دهند، مسلماً این نقطه ی قوت قانون نظام مهندسی ساختمان است. پس این بخش از قانون کامل است و به شرطی که واقعاً اجرایی شود. در جای دیگر ماده ۳۳ آمده است که حتماً این ساختمان را باید افراد حرفه ای و حرفه مند بسازند، در واقع آدم‌هایی که رفته اند صلاحیت حرفه ای کسب کرده اند و صلاحیت قبول این مسئولیت را دارند، اما متأسفانه در حال حاضر اینگونه نیست. یا قانون می گوید همه‌ی ساختمان‌ها باید چهار نظره باشد اما متأسفانه هنوز این بند از قانون در خیلی از شهرهای ما اجرایی نشده و شهردارها نیز تمکین نمی کنند و به بندهای نقاط قوت قانون نظام مهندسی ساختمان عمل نمی شود. درخصوص نقاط

بدست آورد. در واقع ما یک زمانی کار مهندسی انجام می دهیم برای کسب درآمد و پول که مسلماً تجربه ثابت کرده است که در سطح جامعه این نمی تواند جوابگو باشد اما یک زمان دیگری است که ما کار مهندسی انجام می دهیم برای خدمت به جامعه و مردم و به صورت کلی کمک به سرمایه‌های ملی کشورمان. بنده به این باور هستیم، مهندسیین ما باید قبل از اینکه به کسب درآمد خودشان فکر کنند به این باور رسیده باشند که در ابتدا کارشان را در مسیر خدمت به مردم و جامعه بدانند. مهندسیین ما زمانیکه ساختمانی را احداث می کنند به خود بگویند که در این ساختمان قرار است، مردم زندگی کنند و این همان ساختمانی است که در آینده افراد ساکنش را در برابر حوادث طبیعی و غیرمترقبه محافظت کند و این ساختمان احداثی بنا است در برابر حوادث طبیعی مقاومت کند. اگر به این موارد مهندس ما فکر کند و به صورت حرفه ای نیز به آن بپردازد، مسلماً مردم به مرور زمان به او و جامعه مهندسیین اعتماد خواهند کرد، متأسفانه مروری بر تاریخ بیست ساله سازمان نظام مهندسی ساختمان بیانگر آن است که ما مهندسیین نتوانسته ایم اعتماد مردم و کارفرمایان را بدست آوریم حال من این پرسش را مطرح می کنم که چرا با وجود این سرمایه‌های اعظم تخصصی از آن استفاده

هر ساختمانی در سطح شهر از

ده متر تا صد هزار متر که بخواهد

ساخته شود این چهار رشته (برق،

مکانیک، عمران، معماری) باید با

هم طراحی انجام دهند

نمی شود؟ چرا ما نتوانسته ایم این اعتماد را بدست آوریم؟ مهندسیین ما هم جزء سرمایه‌های انسانی هستند که از تجربه و دانش شان استفاده نمی شود، متأسفانه این باور، و اعتماد هنوز به وجود نیامده است در حالی که ما برای ایجاد این باور و اعتماد دائماً در حال تلاش هستیم، به طور کلی به نظر بنده ساختار کلی سازمان نظام مهندسی ساختمان نیازمند بازنگری مجدد است. زیرا متأسفانه بعد از ۲۰ سال هنوز این ساختار نتوانسته به نیازهای ما جوابگو باشد و باید یادآوری کنیم که اگر این ساختار و قانون نظام مهندسی کنونی مناسب و پاسخگوی نیازهای ما بود مسلماً تاکنون باید حداقل حدود هفتاد تا هشتاد درصد آن اجرایی می شود، اما حال ما شاهد

Ⓒ **پراساس آنچه که فرمودید می توانیم از فرمایشات شما این گونه نتیجه بگیریم که از نظر شما سازمان نظام مهندسی ساختمان نتوانسته است به اهدافی که در قانون نظام مهندسی ساختمان آمده برسد؟**

بله دقیقاً، متأسفانه ما به اهداف قانون نظام مهندسی ساختمان دست پیدا نکرده ایم هرچند که در این خصوص تلاش داشته و داریم. مثلاً در حال حاضر در نظام مهندسی ساختمان استان تهران در زمینه ی ترویج حرفه گرایی و آشناکردن اعضاء و کارشناس‌ها با مسائل حرفه ای خودشان آموزش‌هایی را می دهیم که بعضی از آنها اجباری و برخی از این کلاس‌ها اختیاری است. به طور کلی در تمام بخش‌ها تلاش خودمان را می کنیم اما متأسفانه هنوز به شکل کامل و جامع، آنچه را که قانون گذار از اجراء قانون نظام مهندسی ساختمان مدنظرش بوده است به آن دست پیدا نکرده ایم، البته نه تنها ما در استان تهران بلکه در سطح ملی هم به اهداف نرسیده اند و باید بررسی کنیم که واقعاً اشکال کار در کجاست؟ البته توجه داشته باشید که کار ترویجی و حرفه ای نمی تواند یک وجهی باشد، ما هر اندازه که مهندسیین و کارشناس‌ها را با کار حرفه ای خودشان مطلع کنیم، اما مردم و کارفرمایان که یک وجهی در مقابل ما هستند که اگر با مهندسیین همراه و هماهنگ نباشند و فرهنگ سازی نیز در سطح جامعه در این خصوص نشده باشد، خوب مسلماً طبیعی است که موفقیتی برایمان حاصل نخواهد شد. بنابراین به نظر بنده نباید به ترویج مهندسی نگاه یک وجهی داشت بلکه این امری است دوسویه، در واقع ما باید روی مردم در سطح جامعه کار فرهنگی انجام دهیم. باید مردم را نیز با کارهای ترویجی و مسائل فنی مرتبط با خودشان آشنا کنیم تا کل جامعه به این باور برسد که حضور مهندسیین بر سر ملک و ساختمانی که در حال ساخت آن هستند، تأثیر مثبتی دارد و بسیار لازم و ضروری است.

Ⓒ **در راستای فرمایش قبلی شما مبنی بر لزوم ارتباط دوسویه میان مردم و مالکین با مهندسیین و جامعه مهندسان، به نظر شما در حال حاضر این ارتباط وجود دارد و مردم ما به سازمان نظام مهندسی ساختمان و مهندسان اعتماد دارند؟**

نه خیر متأسفانه مردم به نظام مهندسی ساختمان اعتماد ندارند و این اعتماد را بنده مشاهده نمی کنم و در اینجا لازم می دانم در این خصوص توضیح بیشتری داده شود و در ابتدا یادآور می شوم که اعتماد همیشه در یک پروسه و فرآیند تاریخی بدست می آید، مثلاً شما وقتی مسئولیت‌هایی را به سازمان نظام مهندسی ساختمان سپرده اید و اگر این سازمان مسئولیت‌ها و وظایف محول شده را در همان چارچوب قانون به درستی عمل کند می تواند با همین حرفه ای عمل کردن اعتماد مردم را نیز

ضعف نیز نکاتی است که قبلاً اشاره کردم مخصوصاً در مبحث دوم مقررات ملی ساختمان باید بازنگری جدی صورت بگیرد و اشکالات جدی در آن رفع شود و به دلیل همین اشکالات نتوانسته تاکنون عملیاتی شود که خوشبختانه وزارت راه و شهرسازی در حال بازنگری مبحث دوم است تا بتواند مبحث دوم واقع بینانه‌تر شده و پاسخگوی کارفرما و همچنین مهندسین باشد.

از دیگر نقاط ضعف که باز به آن تاکید می‌کنم عدم باور و اعتماد میان مالکین و مهندسین ما است که می‌تواند جز اشکالات جدی در این زمینه باشد.

📌 در بازنگری قانون و آیین‌نامه اجرایی آن، از نظر شما کدام بخش‌ها ضرورت تغییر بیشتری دارد؟

اگر بخواهیم به صورت خلاصه عرض کنم، بایستی ضمانت‌های اجرای قانون را بسیار محکم‌تر کنیم، در حال حاضر ضمانت‌های اجرایی قوانین ما بسیار ضعیف است، مثلاً در حال حاضر فلان شهرداری قانون را اجرا نمی‌کند و کسی هم نمی‌تواند با آن برخورد کند، در حالی که این قانون آنقدر باید محکم شود تا شهرداری‌ها مکلف شوند به همکاری و اجراء آن و نتوانند از آن سرباز زنند. شما می‌بینید که شهرداری قانون را اجرا نمی‌کند و کسی هم با آن کاری ندارد و ما همیشه از این جهت ضربه خورده ایم در حالیکه اگر شهرداری‌ها تخلف می‌کنند و قانون را اجرا نمی‌کنند و این نوع سرپیچی‌ها برایشان تبدیل به جرم شود یعنی این تمکین نکردن تبدیل به جرم شده نه تخلف، مسلماً دیگر هیچ شهرداری جرأت نمی‌کند که از قانون سرپیچی کند. یادآوری نیز می‌کنم که ما مرجعی بالاتر از قانون در کشورمان نداریم. در هر کشوری قانون بالاترین مرجع است مگر آنکه ضمانت‌های اجرایی آن دیده نشده باشد و قانون نظام مهندسی کنونی ما دارای اشکال است و ضمانت‌های اجرایی در آن خوب دیده نشده که خود سبب می‌شود تا شهرداری‌ها و عوامل ذیل ربط از اجراء آن سرباز می‌زنند و همکاری نمی‌کنند.

📌 شما و همکارانتان در سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران برای آنکه ساختمان‌ها اصولی ساخته بشود چه دغدغه‌هایی دارید و چه اقداماتی انجام داده‌اید و تا چه اندازه با شهرداری و نهادهایی که این قانون را اجراء نمی‌کنند درگیر هستید؟

بنده از حدود پنج سال قبل که مسئولیت نظام مهندسی ساختمان استان تهران را قبول کردم، تلاشم آن بود تا بتوانم قانون را در استان تهران اجراء کنم، به هر حال شما باید این را همواره مدنظر داشته باشید که اجراء یک قانون بد خیلی بهتر از بی قانونی است. بنده در سؤالات قبلی شما شرح دادم که قانون نظام مهندسی ساختمان دارای ایراد و اشکال است و باید بازنگری شود اما همین قانونی

که در حال حاضر وجود دارد به دلیل آنکه اجرایی نمی‌شود اکنون سبب شده تا ما مشکلات فراوانی در ساخت و ساز مواجه شویم، لذا بنده تصمیم گرفتم برای اجرایی کردن قانون ساخت و ساز در استان تهران از راه‌های مختلف استفاده کنم. یکی از راه‌های اصولی و منطقی را در این دانستم که برویم با کسانی که از قانون تمکین نمی‌کنند وارد مذاکره شویم، و با منطق و استدلال آنها را متقاعد کنیم که بیایید از قانون تمکین کنید و بگوییم که اگر قانون اجرا شود به نفع کشور است و همیشه به این باور بوده‌ام که ما برای حل مشکلات نباید وارد مجادله شویم. بنابراین ما جلسات زیادی را در سطح وزارتخانه، شورای شهر، مدیریت شهرداری تهران و نظام مهندسی ساختمان گذاشتیم که شاید حدود دو سال این جلسات به طول انجامید و هر هفته جلسه داشتیم. ما در این جلسه‌ها مشکلات را بیان کرده و

شهرداری تهران پذیرفت که حداقل معرفی ناظران طبق مبحث دوم مقررات ملی ساختمان از طریق نظام مهندسی صورت بپذیرد و در واقع معرفی مهندسین ناظر اولین گام موفقیت آمیز ما بود

استدلال می‌کردیم و در مقابل آن‌ها مشکلاتشان را بیان می‌کردند و از محدودیت‌هایشان می‌گفتند، در نتیجه با گفت و گوهای دو جانبه و در یک روند به اصطلاح منطقی، به تجزیه و تحلیل مسائل پرداختیم از یک سال و نیم پیش کارمان را شروع کردیم، یعنی شهرداری تهران پذیرفت که حداقل معرفی ناظران طبق مبحث دوم مقررات ملی ساختمان از طریق نظام مهندسی صورت بپذیرد و در واقع معرفی مهندسین ناظر اولین گام موفقیت آمیز ما بود و که در دوران ریاست این‌جناب صورت رفت، و ما توانستیم رابطه‌ی بین مالک و ناظر را قطع کنیم که در قانون هم شما مشاهده می‌کنید که قانون‌گذار به آن تاکید داشته و گفته است، هیچ رابطه‌ی مالی میان مالک و مهندس ناظر نباید باشد چرا که اگر این رابطه مالی به وجود بیاید، مهندس ناظر وام‌دار مالک خواهد شد و به وظایف قانونی خودش نمی‌تواند عمل کند. قطع این رابطه برای ما یک موفقیت بزرگ بود که برای اولین بار در تاریخ نظام مهندسی

به آن عمل شد.

📌 آیا قطع رابطه‌ی مالک و مهندسین ناظر تأثیری هم در ساخت بناهای ما در شهر تهران داشت؟

بله تأثیر زیادی داشت و نتیجه آن شد که ما مهندسین را بیشتر زیر ذره بین بردیم و اکنون به کارشان بیشتر نظارت می‌کنیم. مهندسین هم به دلیل آنکه حق و حقوقشان را به صورت کامل از مالک می‌گیریم، بیشتر از پیش دل به کار می‌دهند، و به تعهدشان بیشتر عمل می‌کنند و این‌ها همه جنبه‌های مثبت است، شما حساب بفرمایید که ما تا کنون در شهر تهران حدود شانزده، هفده هزار گود را بازرسی کردیم و این خیلی کار بزرگی است، و نزدیک حدود هزار و چهارصد پانصد گود پر خطر را بررسی و رصد کرده ایم و تذکر داده‌ایم و ما به ناظرین تکلیف کرده‌ایم که نگذارند ساختمان‌ها توسط افراد غیرحرفه‌ای ساخته شود، و ناظرین ما اکنون دارند به وظیفه خودشان عمل می‌کنند، بخصوص در شهر تهران با این همه گسل‌های زلزله‌خیز و خطرناک وظیفه مهندسین ناظر بسیار مهم و حساس‌تر است، و دائماً در حال آن هستیم که این بسترها هرچه بهتر و بیشتر فراهم شود و حقیقتاً تلاش کنیم تا ساختمان‌ها به شکل مهندسی ساز ساخته شود.

📌 برای آخرین سوال این گفت و گو می‌خواهم از محضر شما این را بپرسم با توجه به جایگاه و اهداف سازمان نظام مهندسی ساختمان مسلماً برای رسیدن به این اهداف و نهادها و ارگان‌های دیگر نیز باید با سازمان همکاری داشته باشند مثل شهرداری، شورای شهر تهران و غیره. شما چه انتظاری از این نهادها جهت همکاری برای رسیدن به هدفان دارید؟

خوب با توجه به اینکه بنده در شهرداری هم بوده‌ام و مشکلات آن طرف را هم دیده‌ام و از سوی دیگر حضور شش ساله‌ام در سازمان نظام مهندسی ساختمان بنده را کاملاً با مشکلات نظام مهندسی آشنا کرده است، و حال اگر مطلبی را می‌گویم کاملاً آگاهانه بیان می‌کنم و به آن اشراف دارم، اکنون به این باور هستم که اگر شهرداری‌ها و شورای شهر یک مقدار بستر را فراهم کنند برای مهندسین و اعتماد کنند به حرفه‌ی مهندسی، که البته اکنون متأسفانه در شهرداری و شورای شهر ما این اعتقاد به اعضاء نظام مهندسی وجود ندارد و این عدم اعتقاد بستر ساز مناسبی برای حضور مهندسین ما نیست، و به دلیل این عدم اعتماد و فقدان بستر سازی و همراهی که وجود ندارد ما نمی‌توانیم آن گونه که دلمان می‌خواهد و آن گونه که قانون گفته است، از مهندسین در چرخه ساخت و ساز هایمان استفاده کنیم، لذا من از مدیران شهری و شورای اسلامی شهرها می‌خواهم اجازه بدهند و بستر سازی مناسب کنند تا این مهندسین که فرزندان همین آب و خاک هستند بر سر پروژه‌ها و ساختمان‌ها حضور پیدا کنند

■ علی دیزانی، عضو هیئت علمی همکار دانشگاه صنعتی امیرکبیر، ارشد سازمان نظام مهندسی ساختمان

آیا اخلاق مهندسی برای حرفه مهندسی ساختمان سودمند است؟

دانشجویان رشته‌های مهندسی در مؤسسات آموزش عالی و دانشگاه‌های ایالات متحده آمریکا اجباری است. مهندسان برای اخذ مجوز فعالیت‌های حرفه‌ای با شرکت در فعالیت‌های یادگیری اخلاق، امتیاز لازم را کسب می‌نمایند. آکادمی علوم آمریکا سالیانه مبلغ هنگفتی را برای پژوهش در حوزه اخلاق مهندسی اختصاص می‌دهد.

پس از شروع فعالیت‌های چشمگیر آمریکا در حوزه اخلاق مهندسی در اواخر قرن بیستم، کشورهای اروپایی و آسیایی پیشرفته نیز توجه شایانی به اخلاق مهندسی نموده و به پژوهش، آموزش و تدوین کد اخلاقی و کتاب درسی بر اساس نظام اخلاقی خود نمودند. در پی این کشورها، کشورهای در حال توسعه مثل کشورهای عربی از جمله کشورهای حوزه خلیج فارس، کشورهای جنوب شرق آسیا مثل مالزی،

اخلاق مهندسی با حمایت دولتی و درخواست برخی سازمان‌های حرفه‌ای از دانشکده‌های مهندسی برای آموزش اخلاق مهندسی موجب شد که از آن زمان تاکنون اخلاق در حرفه مهندسی به‌مانند حرفه‌هایی چون پزشکی و وکالت، مرکز توجه سازمان‌ها و دانشگاه‌های مهندسی گردد.

امروزه علاوه بر وجود کدهای اخلاقی متعدد در حوزه مهندسی در جامعه مهندسی آمریکا که هر یک نقش معینی را ایفا می‌کنند، آموزش اخلاق در انجمن‌ها و سازمان‌های حرفه مهندسی به روالی معمول تبدیل شده است. دهه‌ها مرکز پژوهشی، اساتید رشته‌های مهندسی و فیلسوفان اخلاق مشغول پژوهش و تدریس در حوزه اخلاق مهندسی هستند. بر اساس دستورالعمل سازمان اعتباربخشی به مدارک مهندسی در سال ۱۹۹۷ میلادی، آموزش اخلاق مهندسی برای

در دهه ۱۹۶۰، برخی فسادهای مالی بین روابط افراد دولتی و شرکت‌های خصوصی مهندسی، کلاهبرداری‌های متعدد و همچنین سوانح هواپیمایی و خودرویی در جامعه آمریکا، موجبات نارضایتی مردم را در فعالیت‌های مهندسی فراهم کرد. در حوزه‌های دیگر مثل پزشکی، حقوق و تجارت، اتفاقاتی مشابه منجر به آن شد که توجه اجتماعی به اخلاق در حرفه‌ها افزایش پیدا کرده و تغییراتی در امور تجاری و حرفه‌ای در جامعه آمریکا اتفاق بیفتد. در مورد مهندسی، مقالات متعددی در باب ضرورت توجه به اخلاق، نكوهش غفلت از اخلاق در حرفه‌ها، چیستی و ماهیت اخلاق منتشر شد. توجه انجمن‌های مهندسی و سازمان‌ها به تدوین کدهای اخلاقی، توجه روزافزون دانشگاه‌ها و مراکز آموزش مهندسی به انجام پژوهش و تدوین منابع آموزشی برای

ویتنام، بنگلادش و همچنین کشورهای آفریقایی اقدام به تدوین کد اخلاقی مهندسی و فعالیتهای پژوهشی و آموزشی نمودند.

کشور ما ایران اگرچه بر اساس آثار به جای مانده از ایران باستان، پس از مصر، اولین کشوری است که توجه به اخلاق در حرفهها نموده است؛ با وجود آنکه دین مبین اسلام در حوزه نظام اخلاقی و اخلاق در کسب و کار و حرفهها، گنجینه‌ای از اصول کاربردی برای رشد و باروری اخلاق مهندسی است و علیرغم آن که کتابهای اخلاقی بجای مانده از عالمان فیلسوف و اخلاقی مسلمان ایرانی بیانگر تلاشهای مجدانه برای کشف اصول اخلاق حرفه‌ای است که از صدها سال پیش برای ما به ودیعت گذاشته شده است؛ ولی علم اخلاق مهندسی در زمان حاضر در جامعه دانشگاهی و حوزوی ما هنوز رواج پیدا نکرده است. در سالهای گذشته، علیرغم آن که وزارت فرهنگ و آموزش عالی برای دانشجویان کارشناسی در رشته‌های مهندسی، این درس را مورد توجه قرار داده است، به دلیل عدم وجود کتاب درسی و استاد، به جز چند دانشگاه معدود، این درس ارائه نمی‌گردد.

نوشته حاضر قصد دارد با تعریف اخلاق مهندسی و تبیین آن، فایده و ضرورت پرداختن به این رشته علمی را برای بزرگترین سازمان حرفه‌ای کشور یعنی سازمان نظام مهندسی ساختمان توضیح دهد. ابتدا جهت آشنایی مقدماتی، قبل از تعریف اخلاق مهندسی چند مسئله اخلاقی ارائه می‌شود.

چند مسئله:

← در حال تردد در سطح شهر، گودی عمیق بدون حفاظ را مشاهده می‌کنید. از تابلوی نصب شده در مجاورت گود، متوجه می‌شوید که گودبرداری برای احداث یک ساختمان بوده و کارفرما، ناظران و طراحان چه کسانی هستند. از خود می‌پرسید «چرا این گود برای عابران ایمن سازی نشده است؟ ممکن است افراد رهگذر با کمترین بی‌توجهی به درون گود سقوط کنند.» وظیفه شما چیست؟ آیا کارفرما یا ناظر را پیدا کرده و او را مطلع می‌سازید؟ آیا به سازمان نظام مهندسی استان و یا شهرداری خبر می‌دهید؟ و یا این که چون این پروژه در حوزه مسئولیت قانونی شما نیست، وظیفه‌ای متوجه شما نخواهد بود؟

چند سال قبل ساختمانی را طراحی کرده‌اید. اطلاع دارید که ساخت آن هنوز آغاز نشده است. در این چند سال مقررات ملی ساختمان تجدیدنظر شده است و نکاتی جدید در طراحی اضافه گردیده است به گونه‌ای که رعایت این نکات، موجب کارایی و ایمنی بهتر می‌شود. با توجه به شرایط، سازمان کنترل کننده طرح‌های ساختمانی در استان شما، هنوز تجدیدنظر طرح‌های قبل بر اساس مقررات ملی جدید را اجباری نکرده است. هم‌اکنون مسئولیت شما در مورد تجدید طراحی ساختمان موردنظر و رعایت نکات جدید چیست؟ اگر کارفرما درخواستی برای تجدید طراحی

نداشته و بابت آن نیز دستمزدی پرداخت نکند، آیا شما باید در طرح بازنگری کنید؟ اگر مقررات جدید در ایمنی و سلامت ساکنان آینده این ساختمان تأثیر بسیار داشته باشد چطور؟

← از طرف یکی از کمیته‌های تخصصی سازمان، طرحی به هیئت‌مدیره می‌رسد. این طرح موجب اشتغال بیشتر مهندسان عضو سازمان نظام مهندسی و همچنین ارتقای محدود در کیفیت سیستم ساختمانی می‌شود. ولی اجرای این طرح موجب صرف هزینه بیشتر برای کارفرمایان به‌ویژه مردم عادی با بودجه محدود می‌شود. آیا رواست که چنین طرحی مورد تصویب سازمان نظام مهندسی گردد؟ اگر جواب منفی است، متعادل سازی توجه به ایمنی، اشتغال سازی و توجه به میزان درآمد مردم چگونه باید انجام گیرد؟

← طرح‌های انبوه‌سازی، موجب خانه‌دار شدن قشر متوسط و ضعیف می‌شود. دولت موظف است در حد ممکن نسبت به نیازهای اساسی مردم مثل مسکن توجه کند. ولی طرح‌های ارائه شده موجود از نظر کارشناسان شهرسازی و کارشناسان علوم انسانی مربوطه، در بلندمدت موجب برخی ناهنجاری‌های اجتماعی می‌گردد. وظیفه دولت در تصویب و پشتیبانی این طرح‌ها چیست؟ در این مورد، آیا پشتیبانی از ارزش‌هایی مثل «عدالت اجتماعی» و توجه به «رفاه عمومی حداقلی» در پشتیبانی از خانه‌دار شدن قشر متوسط و ضعیف جامعه در انبوه‌سازی مهم‌تر است یا مصونیت از آسیب‌های اجتماعی موردنظر کارشناسان که ارزش‌هایی چون «بهداشت روانی»، «سلامت اجتماعی» و «امنیت عمومی» را در خطر قرار می‌دهد؟ چگونه و با چه فرآیندی باید داوری کرد؟

⊗ اخلاق مهندسی چیست؟

بسیاری از مهندسان و یا حتی مدیران سازمان‌های حرفه‌ای، زمانی که سخن از اخلاق به میان می‌آید، گمان می‌کنند اخلاق حرفه‌ای مربوط به نحوه معاشرت مهندسان با کارفرمایان، سازمان متبوع و در کل افراد و نهادهایی است که مهندسان با آن‌ها سروکار دارند. در بسیاری از موارد آن‌ها زمانی که قصد دارند از اخلاق

اخلاق مهندسی مثل اخلاق در حرفه‌های دیگر به مجموعه پدیده‌ها و نیایدی‌هایی اطلاق می‌شود که یک مهندس، از آن حیث که مهندس است از حیث اخلاقی الزاماً باید انجام دهد.

مهندسی سخن به میان آورند، تنها به ارزش‌هایی همچون احترام به کارفرمایان، وفای به عهد، توجه به درخواست‌ها و نیازهای آنان، اخذ دستمزد منصفانه و امثالی از این قبیل اشاره کرده و اخلاق را منحصر به این گونه ارزش‌ها می‌پندارند. ضمن قبول آن که مهندسان باید در معاشرت‌ها، اخلاقی رفتار کنند و در کسب و کار انصاف مالی را رعایت کنند؛ ولی اخلاق مهندسی مثل اخلاق در حرفه‌های دیگر به مجموعه پدیده‌ها و نیایدی‌هایی اطلاق می‌شود که یک مهندس، از آن حیث که مهندس است از حیث اخلاقی الزاماً باید انجام دهد. به عبارت دیگر اخلاق مهندسی توجه به آن دسته از گزاره‌های اخلاقی می‌کند که هویت مهندسی سبب آن می‌شود و در ایمنی، سلامتی و رفاه عمومی - افراد متأثر از فعالیت مهندسی - تأثیر گذار است. به این دستورالعمل‌ها نگاه کنید.

⊗ نمونه دستورالعمل‌های اخلاقی در حرفه مهندسی

← در مواردی که تصمیم مهندسی جان یا مال کسی را به مخاطره می‌اندازد، باید به همه طرف‌های ذینفع اطلاع‌رسانی کرد.

← تنها مدارک مهندسی‌ای قابل تأیید است که مطابق استانداردهای مربوط باشد.

← هرگونه تأیید یا تکمیل طرح‌ها یا مشخصه‌ها تنها در صورت مطابقت با استانداردها انجام شود. اگر طرف مقابل بر رفتار غیرحرفه‌ای اصرار بورزد، ضمن آگاه‌سازی مسئولین ذی‌ربط، قطع همکاری در پروژه ضروری است.

← هر تعارض منافع آشکار یا بالقوه‌ای که گمان می‌رود بر قضاوت یا کیفیت خدمت‌رسانی تأثیر گذار است باید افشا شود.

← از تلاش برای به دست آوردن موقعیت شغلی یا پیشرفت یا عقد قراردادهای حرفه‌ای با انتقاد نامنصفانه از سایر مهندسان یا سایر روش‌های نامناسب بپرهیزند.

← از هرگونه رقابت ناسالم و غیراخلاقی با سایر مهندسان بپرهیزند. در صورت مشاهده رفتار غیراخلاقی مهندسان دیگر، به مسئولان ذی‌ربط گزارش شود.

← اطلاعات حرفه‌ای در زمینه تخصصی با شرکت در دوره‌های آموزشی، مطالعه منابع فنی و شرکت در جلسه‌ها و نشست‌های حرفه‌ای به‌روز نگه داشته شود.

بنابراین اخلاق معاشرت و یا اخلاق‌های دیگری مثل اخلاق کسب و کار، اگرچه وظیفه‌ای اخلاقی بوده و در کارایی حرفه مهندسی مؤثر است، ولی با اخلاق مهندسی تفاوت دارد. بر این اساس، الزام‌های اخلاقی حرفه مهندسی حتی با الزام‌های اخلاقی حرفه‌های دیگر مثل پزشکی و وکالت تفاوت پیدا می‌کند. رویکردهای دیگر در تعریف اخلاق مهندسی بر

به‌عنوان مثال در مورد سرقت، قانون‌گذار با تعیین مجازات فرد سارق، سعی بر ممانعت از ارتکاب این جرم در جامعه می‌کند؛ ولی تا وقتی که شخص به دزدی اقدام نکند، قانون با او سروکار ندارد. به‌محض ارتکاب فعل غیرقانونی و کشف فعل توسط شخص، قانون برای مجازات مجرم آغاز به فعالیت می‌نماید. ولی مخاطب اخلاق، فرد قبل از اقدام، هنگام اقدام و پس از اقدام به فعل است. به‌واسطه آن که اخلاق مربوط به عقل و وجدان درونی انسانی است، حتی در مرحله تصدیق و قبل از اراده فعل در ذهن فاعل، حکم اخلاقی قبح و حسن فعل بر اراده انسان تأثیر می‌گذارد. این مورد حتی در جریان انجام فعل نیز موضوعیت پیدا می‌کند. یعنی حتی وقتی شخص تصور می‌کند که چنین رفتار غیراخلاقی را انجام دهد، در همان مرحله تصور و تصدیق ذهنی و قبل از اراده، اخلاق وارد عمل می‌شود و حکم به زستی فعل می‌دهد و نسبت به انجام فعل نهی می‌کند. این تفاوت موجب تأثیرگذاری بیشتر اخلاق شده و پیش‌گیری به‌مراتب بهتری از رفتار ناپهناجر-قانونی یا اخلاقی- نسبت به قانون در جامعه می‌نماید.

ج- جنبه بیرونی بودن قانون موجب می‌شود که قانون نتواند در همه‌جا حضور داشته باشد. چراکه اجرای قانون منوط به کشف- و اثبات- رفتار غیرقانونی است، لذا همواره امکان فرار قانون برای افراد وجود دارد. درحالی‌که اخلاق با توجه به جنبه درونی بودن همه‌جا وجود دارد و امکان فرار از امرورنهی اخلاقی میسر نیست. این تفاوت موجب می‌شود حتی درجایی که قانون وجود ندارد- مثلاً قانون نسبت به رفتاری خاص ساکت باشد- یا امکان کشف و اثبات رفتاری وجود نداشته باشد، افراد با آرامش خاطر مرتکب فعل غیرقانونی شوند، درحالی‌که اگر آن فعل غیراخلاقی باشد و شخص به آن معرفت و انگیزش اخلاقی داشته باشد، حتی در نبود قانون او از انجام فعل خودداری می‌کند.

این تفاوت‌ها و تفاوت‌های دیگر موجب می‌شود که اخلاق بتواند در کنار قانون موجب عمل به وظایف، توجه به حقوق و مسئولیت‌ها و نیل به مصالح اجتماعی و فردی گردد. بدون شک افراد و جامعه اخلاقی در مقایسه با افراد و جامعه غیراخلاقی نه‌تنها بیشترین پیروی از قوانین موضوعه را خواهند داشت؛ بلکه حتی در حوزه رفتارهایی که به دلایلی همچون نقص ذاتی قانون و یا نقایص موجود در قوانین موجود در جامعه، مورد امرورنهی قانون قرار نگرفته است، با استدلال و تشخیص رفتار اخلاقی، اقدام به انجام آن می‌نمایند.

⊗ حرفه و اخلاق

حرفه‌ها، نوع خاصی از اشتغالات و پیشه‌ها هستند. دهخدا در تعریف حرفه می‌گوید «صناعت که روزی بدان به دست آید». تمایز صناعت از صرف کار در سه عنصر دانش، مهارت و توانایی است. چادوک

مجموعه قوانین دیگر که در حوزه مهندسی مطرح می‌شود، وضع نشده جز برای آن که وصول به این نتایج خوب را ضمانت کرده و از صدمات جانی و مالی افراد متأثر از خدمات مهندسی جلوگیری کند. در این صورت، آیا باوجود قانونی کامل و جامع برای حرفه، نیازی به اخلاق وجود دارد؟ آیا نمی‌توان گفت اخلاق چیزی نیست جز تبعیت از قانون؟ فیلسوفان اخلاق از چند منظر تفاوت‌هایی بین قانون و اخلاق برشمرده‌اند که از جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد.

اول. منبع قانون، نهاد قانون‌گذاری است. قانون‌گذار به خاطر مصالح اجتماعی، محدودیت‌هایی را اعمال می‌کند تا مخاطبان آن قانون، الزاماً آن را تبعیت کنند. بر این اساس منبع قانون، برای فاعل- انجام دهنده رفتار مربوط- یک منبع بیرونی به حساب می‌آید. درحالی‌که منبع اخلاق معمولاً، وجدان یا عقل انسان است. فاعل اخلاقی، به‌سوی رفتار اخلاقی سوق داده می‌شود، اگر عقل-عقل عملی- یا وجدان او حکم به آن رفتار بدهد. بنابراین منبع اخلاق، یک امر درونی خواهد بود.

دوم. قانون مبتنی بر قرارداد وضع است. درحالی‌که اخلاق مبتنی بر واقعیت‌های اخلاقی است. یعنی به‌عنوان مثال حتی اگر هیچ منبعی- حتی ادیان- حکم به الزام صداقت در رفتار ندهد، بنا بر وجود واقعیت صداقت به‌عنوان فضیلت- یا ارزش رفتاری- و کشف حسن آن توسط عقل، انسان‌ها معرفت به‌خوبی صداقت خواهند داشت. این‌گونه تفاوت‌ها در ماهیت قانون و اخلاق می‌تواند موجب تفاوت در امور ذیل شود:

الف- قانون ضمانت اجرایی دارد. یعنی چنانچه قانون مراعات نشود، قانون به تنبیه و مجازات فاعل می‌پردازد. ولی اخلاق، ضمانت اجرایی بدان شکل ندارد. می‌توان حداکثر چنین گفت که فرد خطاکار اخلاقی مورد خطاب وجدان درونی خود قرار می‌گیرد.

ب- قانون توجه قانون به بعد از ارتکاب فعل است.

⊗ اخلاق مهندسی مشتمل بر مسئولیت‌ها و حقوقی است که باید توسط افراد درگیر در کارهای

مهندسی و با در نظر گرفتن ایدئال‌های مطلوب و تعهدات شخصی در مهندسی صحه گذاشته شود

مسئولیت‌ها و یا استانداردهای اخلاقی تأکید دارند. مارتین در کتاب اخلاق در مهندسی می‌گوید: «اخلاق مهندسی مشتمل بر مسئولیت‌ها و حقوقی است که باید توسط افراد درگیر در کارهای مهندسی و با در نظر گرفتن ایدئال‌های مطلوب و تعهدات شخصی در مهندسی صحه گذاشته شود». هم او در جای دیگری از کتاب اخلاق مهندسی را رفتارهایی می‌داند که از لحاظ اخلاقی در مهندسی الزامی یا قابل قبول بوده و همچنین سیاست‌ها و قوانینی است که از نظر اخلاقی مطلوب هستند. چارلز هریس در کتاب خود می‌نویسد: «اخلاق مهندسی تعدادی از استانداردهای اخلاقی است که توسط مهندسان انتخاب و مورد قبول واقع شده و در حرفه مهندسی بکار می‌رود».

⊗ هدف اخلاق مهندسی:

مهندسان صاحبان حرفه‌ای هستند که محصولات و فرآیندهایی خلق می‌کنند که تولید غذا، سرپناه، انرژی، پوشاک، ارتباطات، بهداشت و حفاظت در برابر بلایای طبیعی را بهبود می‌بخشد و بر سلامتی، ایمنی- امنیت- و رفاه و زیبایی زندگی ما می‌افزایند. با این تعریف از مهندسی، اخلاق مهندسی به دنبال آن است که با تعریف وظایف اخلاقی، مسئولیت‌های اخلاقی و یا استانداردهای اخلاقی موردنیاز در حرفه مهندسی موجب افزایش سلامتی، ایمنی و رفاه زندگی انسان‌ها شود. این رسالت به‌طور خاص با پی‌گیری سه دسته از مسائل اخلاقی انجام می‌گیرد:

۱- شناسایی هنجارها و قوانین اخلاقی و تشخیص وظایف اخلاقی در موقعیت‌ها و شرایط خاص و جزئی برای افراد، گروه‌ها و سازمان‌های درگیر در مهندسی با به‌کارگیری استدلال
۲- ارزیابی عملکرد منش‌ها، سیاست‌ها و قوانین با مطابقت دادن با نظر به‌ها و اصول اخلاقی
۳- حل مشکلات اخلاقی با تحلیل نظریه‌ها، اصول و به‌کارگیری استدلال

در حوزه آموزش، هدف آموزش اخلاق مهندسی در حوزه مهارت‌های شناختی عبارت است از مهارت در شناسایی مسائل اخلاقی، آشنایی با مبانی و اصول اخلاقی در تصمیم‌گیری اخلاقی و مهارت در استدلال اخلاقی. در حوزه مهارت‌های عاطفی، اخلاق مهندسی به‌طور عمده به دنبال آن است که موجب انگیزش و حساسیت اخلاقی برای انجام مسئولیت‌های اخلاقی در مهندسان- افراد، گروه‌ها و سازمان‌ها- شود.

⊗ قانون و اخلاق

همان‌طور که ذکر شد اخلاق مهندسی را در یک تعریف می‌توان به استانداردهایی تعبیر کرد که موجب افزایش کیفیت خدمات مهندسی و در نتیجه سلامت، ایمنی و رفاه عمومی می‌شود. سؤال آن است که قوانین نیز چنین رسالتی دارند. محدودیت‌های قانونی موجود در حرفه مثل مقررات ملی ساختمان ایران و

پنج مؤلفه برای حرفه برمی شمارد. اشتغال، روزی به دست آوردن از طریق اشتغال، اختیار در کار و اشتغال، خدمت محوری و برخورداری از دانش، مهارت و صنعت. ایرکسینون فرد حرفه‌ای را عضو گروهی اختصاصی از افراد می‌داند که از خدمات مفید و ارزش محور برخوردار و نسبت به حوزه کاری خود صاحب دانش‌اند.

هریس در کتاب اخلاق مهندسی خود در تحلیلی جامعه‌شناختی حرفه را حائز شرایط ذیل می‌داند.

۱- آموزش گسترده: ورود به حرفه نیازمند دوره‌های رسمی گسترده آموزشی است که مبتنی بر نظریات علمی است. بنابراین صاحبان حرفه این دوره‌ها را لاجرم باید در دانشگاه‌ها بگذرانند. بسیاری از حرفه‌ها نیازمند کارآموزی نیز هستند. یعنی علاوه بر آموزش‌های نظری باید مهارت‌های عملی نیز بدانند.

۲- علوم و مهارت‌های ضروری: آگاهی‌ها و مهارت‌های صاحبان حرفه (تخصص حرفه‌ها)، برای یک بهروزی یک جامعه ضروری است. جامعه پیشرفته در حوزه علم و فن‌آوری به‌طور ویژه وابسته به نخبه‌های حرفه‌ای خود است. به‌عنوان مثال ما برای مراقبت از سلامتی خود و محافظت از بیماری‌ها به دانش پزشکان تکیه می‌کنیم. وقتی مورد اتهام حقوقی قرار می‌گیریم، و کلا علم و مهارت-تخصص- موردنیاز برای کمک به ما را دارا می‌باشند.

۳- کنترل خدمات: حرفه‌ها نقشی انحصاری یا حداقل ویژه در کنترل خدمات حرفه‌ای منطقه خود ایفا می‌کنند. کنترل بازار خدمات از دو طریق صورت می‌گیرد. راه اول آن است که آن‌ها جامعه را متقاعد می‌کنند که فقط کسانی که مثل آن‌ها دانش‌ها و مهارت‌های موردنیاز را از دانشگاه‌ها و مراکز آموزش حرفه‌ای فراگرفته‌اند، می‌توانند از آن عنوان و جایگاه شغلی برخوردار باشند. در کنار آن، آن‌ها سعی می‌کنند کنترل این مراکز آموزشی را نیز در اختیار داشته باشند. راه دوم آن است که حرفه‌ها بتوانند جامعه را متقاعد کنند که ضروری است برای افراد خواهان فعالیت در این حرفه، سیستم ارائه مجوز-پروانه صلاحیت اشتغال به حرفه- تعبیه شود.

۴- استقلال در محل کار: حرفه‌ها اغلب به‌گونه‌ای فوق‌العاده در محل کار خود استقلال دارند. این درجه از استقلال برای تحقق مسئولیت‌های حرفه‌ای حتی برای صاحبان حرفه‌ای که در سازمان‌های بزرگ فعالیت می‌کنند صادق است. پزشکان باید خود مناسب‌ترین درمان را برای بیمارانشان تجویز کنند. وکلا، خود باید راجع به بهترین روش برای دفاع از موکلانشان تصمیم بگیرند. توجیه این میزان از استقلال کاری برای حرفه‌ها آن است که فقط این صاحبان حرفه هستند که دانش مناسب برای تشخیص خدمات حرفه‌ای مناسب در موقعیت‌های خاص را دارا هستند.

۵- ادعای نظارت اخلاقی: حرفه‌ها به دنبال آن هستند

شده است که همواره حرفه پزشکی همراه با توجه جدی به اخلاق باشد. از اوایل دهه ۱۳۶۰ هجری شمسی با همت برخی اساتید دانشگاهی در رشته پزشکی و عالمان حوزوی مطالعه و پژوهش در حوزه اخلاق پزشکی در شکلی جدید آغاز گشت. هم‌اکنون مراکز تحقیقات اخلاق پزشکی در ایران فعال بوده و حتی دوره‌های تخصصی این رشته را تا درجه دکتری ارائه می‌کنند. همه دانشجویان رشته پزشکی موظف به گذراندن اخلاق پزشکی هستند. بیمارستان‌ها در حال تجهیز به کمیته‌های تخصصی اخلاق پزشکی می‌باشند. دوره‌های آموزشی این رشته در نظام پزشکی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

Ⓚ اخلاق و حرفه مهندسی ساختمان

سازمان نظام‌مهندسی ساختمان به‌عنوان بزرگ‌ترین سازمان حرفه‌ای کشور متولی اصلی در حوزه تخصصی صنعت ساختمان است. پس از سال‌ها، جامعه ایرانی در حوزه قانون شاهد اجرای مناسب قانون نظام‌مهندسی و کنترل ساختمان و آیین‌نامه اجرایی آن و رشد و بالندگی مقررات ملی ساختمان هستند. در استان‌های کشور، هزاران مهندس جوان به‌طور سالیانه وارد این سازمان عظیم شده و دوشادوش مهندسان باتجربه ساختمان شروع به فعالیت می‌نمایند. حال سؤال آن است که حرفه مهندسی ساختمان برای رسیدن به خدمت‌رسانی مطلوب به مردم و کنترل خدمات اجتماعی اعضای خود به‌گونه‌ای که موجبات سلامتی، ایمنی و رفاه عمومی را فراهم سازد، یا این‌گونه تعبیر کنیم که به وظایف حرفه‌ای خود عمل کند و حقوق عامه مردم را به‌گونه‌ای رضایت‌بخش و قابل دفاع رعایت کند، چه ابزاری در اختیار دارد و چه ابزاری می‌تواند در اختیار بگیرد؟ هم‌اکنون سازمان نظام‌مهندسی با سلسله فعالیت‌های همچون آموزش برای اعضای خود، نظارت و کنترل بر خدمات آن‌ها و حتی در موارد تخلف، با مجازات اعضای متخلف، طبق قانون تلاش دارد که بر کیفیت خدمت‌رسانی خود کنترل و نظارت داشته باشد. سخن آن است که طبق سنن گذشته اسلامی- ملی ما در اخلاق‌مداری حرفه‌ها و تجربیات دیگر کشورها در حوزه اخلاق مهندسی و همچنین وجود تجربه ذی‌قیمت اخلاق پزشکی، با نزدیک شدن به شروع دهه سوم حیات سازمان نظام‌مهندسی ساختمان، ضروری است که علاوه بر قانون‌گرایی، توجه به اخلاق مهندسی در فرهنگ سازمان شکل و رونق بگیرد. چنین رویکردی با ایجاد آگاهی اخلاقی برای افراد، گروه‌ها و سازمان‌های مهندسی ساختمان و همچنین ایجاد انگیزش و حساسیت اخلاقی، بدون شک علاوه بر کاهش تخلفات مهندسی و بهینه‌سازی در خدمات مهندسی، موجب رشد فضایل و زدایش رذایل اخلاقی در جامعه مهندسی شده و افراد و جامعه را به سمت کمال و سعادت سوق دهد.

که با استانداردهای اخلاقی که به شکل کدها ظهور پیدا می‌کنند خود را کنترل نمایند. اختیارات و قدرتی را که جامعه برای خوب زندگی کردن عموم به حرفه‌ها داده است، مثل تحت انحصار و کنترل قرار دادن خدمات اجتماعی خود- که دربندهای قبلی به‌عنوان یکی از ویژگی‌های حرفه‌ها از آن سخن به میان آمد- زمینه وسوسه‌انگیزی را برای سوءاستفاده از این قدرت در حرفه‌ها ایجاد می‌کند. بنابراین بیشتر حرفه‌ها در مقام آن برمی‌آیند که با نظارت بر خود امکان بروز این سوءاستفاده‌ها را کاهش دهند تا بتوانند برای مردم سودمندتر باشند. این کدهای اخلاقی معمولاً توسط خود حرفه‌ها اعلام و منتشر می‌شود. در ایالات متحده امریکا این کار توسط انجمن‌های ایالتی که مأموریت سامان‌دهی به حرفه‌ها را دارند صورت می‌گیرد. گاهی جوامع مهندسی خود اقدام به مجازات افرادی می‌کنند که این کدها را نادیده می‌گیرند. اما قدرت آن‌ها برای اخراج اعضای خطاکار از حرفه محدود است. این انجمن‌های ایالتی هستند که قدرت قانونی به‌مراتب بیشتری را دارا هستند. آن‌ها می‌توانند پروانه و مجوز کسب افراد را لغو کرده و حتی اقدام به پیگرد جزایی کنند. البته این ادارات دولتی توسط خود حرفه‌ها اداره می‌شود. همین امر گاهی موجب می‌شود که ادعای نظارت اخلاقی واقعی در حرفه‌ها شک‌برانگیز باشد. برخی ادعای خودکنترلی حرفه‌ها را به این مسئله ربط می‌دهند که به مردم یادآوری کنند که هر دستمزدی را که از آن‌ها مطالبه می‌شود پرداخت نمایند و به حرفه‌ها اجازه بدهند که استقلال و اختیار قابل‌توجهی در کارشان داشته باشند.

یکی از حرفه‌های اصیل و پیشرفته، حرفه مقدس پزشکی است. اخلاق حرفه پزشکی در ایران بسیار دیرینه است. اهمیت سلامت جسمی انسان‌ها و در نتیجه اهمیت حرفه پزشکی و ضرورت وجود فضایل و نبود رذایل اخلاقی برای پزشکان موجب

ورود به حرفه‌ها نیازمند دوره‌های

رسمی گسترده آموزشی است

که مبتنی بر نظریات علمی است.

بنابراین صاحبان حرفه این دوره‌ها

را لاجرم باید در دانشگاه‌ها

بگذرانند. بسیاری از حرفه‌ها

نیازمند کارآموزی نیز هستند.

یعنی علاوه بر آموزش‌های نظری

باید مهارت‌های عملی نیز بدانند.

پیش و پاسخ

⌚ از آغاز سازمان نظام مهندسی ساختمان تا کنون

از آغاز سازمان نظام مهندسی ساختمان تا کنون

بحث و بررسی در خصوص آنچه تا به امروز و با گذشت قریب به دو دهه از فعالیت سازمان نظام مهندسی ساختمان، بر این مجموعه گذشته و فراز و نشیب‌هایی که با آن روبرو بوده است می‌تواند در ترسیم دورنمایی که در پیش روی این سازمان قرار دارد نقش مهمی داشته باشد. اما آنچه امروز بر جای مانده است را باید به دقت مورد تحلیل منطقی و کارشناسانه قرار داد. از این رو با اعضای شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان به گفتگو نشستیم که در ذیل به آنها خواهیم پرداخت:

با گذشت ۲۰ سال از تصویب قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان کدام بخش از قانون، اجرایی شده و کدام بخش‌ها نادیده گرفته شده است؟ چرا؟

در این بخش از قانون نیز مشهود است. زیرا تجربه‌ی هفده ساله‌ی اخیر به خوبی نشان می‌دهد؛ که اگر چه، وجود سازمان نظام مهندسی برای مشارکت هر چه بیش تر مهندسان در انتظام امور حرفه‌ای خود لازم است اما کافی نیست. ناکامی این سازمان‌ها در بسیاری از حوزه‌ها و شدت گرفتن بسیاری از تنش‌ها در مجامع و بدنه‌ی آن‌ها، نتیجه‌ی فقدان تشکلهایی است که می‌توانند مشارکت هر چه بیش تر مهندسان و حتی سایر کنش‌گران این صنعت را در انتظام امور حرفه‌ای خود سازماندهی و پر رنگ تر کنند

دکتر سلیمان شیرزادی

← شکل‌گیری انجمن‌های صنفی و کانون‌های حرفه‌ای در همه‌ی رشته‌های هفتگانه (سازه، معماری، شهرسازی، ترافیک، نقشه‌برداری، تأسیسات مکانیکو تأسیسات برقی) و حتی حوزه‌های تخصصی ارائه‌ی خدمات مهندسی (طراحی، نظارت، اجرا، طرح و ساخت، کارشناسی، کنترل و بازرسی) با حفظ استقلال نسبی آنان و ایجاد انسجام و هماهنگی این تشکلهای حول محور سازمان نظام مهندسی در متن قانون است. این پیشنهاد یکی از راهکارهایی است که می‌تواند پشتوانه‌ی اجرایی و نظارتی بسیاری از مواد این قانون از جمله مواد ۹ و ۱۸ و پاسخ‌گویی به معضل کمیت چند ده هزار نفری اعضا و عدم امکان حضور فیزیکی آن‌ها در یک مکان واحد باشد

← افزایش حیطة نظارت و امکان تعامل کنش‌گران غیر دولتی بر عملکرد سازمان‌هایی همچون سازمان نظام مهندسی ساختمان، سازمان نظام قراردانی ساختمان، مراجع صدور پروانه‌ی احداث ساختمان و کمیسیون‌های با اهمیتیتی همچون کمیسیون ماده ۵ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری و کمیسیون ماده ۱۰۰ قانون شهرداری‌ها چاره‌ای اندیشیده شود

← در شرایط فعلی تبصره ۷ ماده ۱۰۰ مغایر فعالیت سازمان نظام مهندسی ساختمان است و متأسفانه

شهری از مهندس گرفته تا دستگاه‌هایی مثل نظام مهندسی، شهرداری و اداره کل راه و شهرسازی باخبر باشند، به تدریج این حقوق را مطالبه خواهند کرد و آن موقع بدیهی است که صاحبان حرفه خود به دنبال ارتقای دانش فنی خواهند رفت (بند ۶). کیفیت خدمات مهندسی بالا خواهد رفت (بند ۵) و... از سوی دیگر ایشان وظایف خود را نیز خواهند دانست و خرد خرد آن را در مقابل مهندسان و دیگران ادا خواهند کرد. بدون آگاهی و مطالبه‌گری بهره‌برداران، در هیچ کجای دنیا، ساخت و ساز اصولی پا نگرفته است.

← **دکتر سلیمان شیرزادی:** در واقع باید بسترهای مناسب برای اجرای هر قانونی در جامعه فراهم شود که متأسفانه دلیل اجرا نشدن برخی از موارد قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان فقدان بسترهای اجرایی است بسترهای اجرای قانون باید بر اساس تمام مناطق استانی و کشوری پیش بینی و تعبیه شود

← بر اساس تبصره یک ماده چهار از قانون که مهلتی حداکثر ۱۰ ساله را در نظر گرفته بود، از اسفندماه ۱۳۸۴ دایره‌ی شمول این قانون به کل کشور تسری یافته است. اما در مقام عمل، دست کم صلاحیت اشتغال حرفه‌ای کارگران و استادکاران صنعت ساختمان، هنوز با موانع جدی رو به روست

← ماده سه این قانون، هدف از تشکیل سازمان نظام مهندسی ساختمان و سازمان‌های استان‌ها را مشارکت هر چه بیش تر مهندسان در انتظام امور حرفه‌ای خود بر شمرده است. قانون‌گذار با گنجانیدن این ماده در متن قانون، استقلال قابل توجهی را به سازمان‌های استان‌ها اعطا کرده است که در نوع خود متری محسوب می‌شود. اما حلقه‌ی مفقوده‌ی نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در انتظام امور حرفه‌ای خود،

← **مهندس عیسی شهامت:** در طول این مدت در بخش ساختاری نظام مهندسی پیشرفت‌های خوبی داشته است به نحوی که اسکلت مدیریتی آن شکل گرفته است و نظام مند شده است هر چند که در پاره‌ای موارد نیز کماکان دارای نواقصی نیز هست ولی موضوعی که سازمان‌های نظام مهندسی را آزار می‌دهد عدم ضمانت اجرایی برخی از موارد قانونی آن است و اینکه هنوز که هنوز است در برخی جاها که بایستی حرف نظام مهندسی خریدار داشته باشد متأسفانه حتی دعوت به اظهار نظر نمیشود و در جاهائیکه که حضور دارد بعضاً مورد بی توجهی در عمل قرار می‌گیرد و شاید یکی از دلایل آن این است که این سازمان از نظر عده و عده فربه شده است و این موضوع را برخی از دستگاهها بویژه شهرداریها بر نمی‌تابند و عدم برخورد با تخلفات شهرداریها متأسفانه آنها را در نادیده انگاشتن قانون نظام مهندسی جری تر کرده است.

← **مهندس بیات ماکو:** اهداف و خط مشی قانون در ماده ۲ قانون آمده است. مرور این ماده نشان می‌دهد که بندهای ۱، ۸ و ۱۰ کاملاً مغفول مانده است. یعنی در خصوص تقویت و توسعه فرهنگ و ارزشهای اسلامی در معماری و شهرسازی، تهیه و تنظیم مبانی قیمت‌گذاری خدمات مهندسی و جلب مشارکت حرفه‌ای مهندسان و صاحبان حرفه‌ها و صنوف ساختمانی در تهیه و اجرای طرح‌های توسعه و آبادانی کشور، کار چندانی نشده است.

در بقیه بندهای این ماده نیز اگر کاری صورت گرفته، آنقدری نیست که رضایت بخش باشد. برای این معضل می‌توان دلایل متعددی، از جمله عدم هماهنگی دستگاه‌های ذیربط، نبود عزم جدی برای این کار و مشابه آن را ذکر کرد. اما کلید و گشاینده قفل تمامی این مشکلات، آموزش حقوق و وظایف بهره‌برداران است. اگر بهره‌برداران به خوبی از حقوق خود نسبت به دست‌اندرکاران ساخت و ساز

مهندس عیسی شهامت

توجه واقع شد و علیرغم تدوین مباحث مربوطه ما اقدامات جدی در رابطه با ایمنی و بهداشت و حرفه اقتصادی و حمایت از حقوق شهروندی و افزایش بهره‌وری منابع و مواد و انرژی و بعنوان سرمایه ملی و همچنین جلب مشارکت حرفه‌ای مهندسان در رشد و اعتلای مهندسی در کشور و نظارت بر پروژه‌های عمرانی دولتی نداشته‌ایم.

مهندس‌های الماسی:

متأسفانه بخش‌های کمی قانون که دربرگیرنده مسائل اداری، تشکیلات، حق الزحمه، کسب درآمد و درنهایت ایجاد بنگاه اقتصادی برای قشری

از جامعه تخصصی کشور (نظام مهندسی) اجرایی شده‌است ولی بخش‌های تخصصی و حرفه‌گری قانون و آیین‌نامه اجرایی که جنبه کیفی دارد اجرایی نشده‌است و اصولاً کسی هم علاقه‌وی به اجرای این بخش قانون ندارد. ضمن اینکه در این رابطه قانون بشدت در این بخش دچار نقصان است و بعد از بیست سال اصولاً کار این لازم را در بخش تخصصی و حرفه‌گری ندارد و جامعه نمی‌تواند در مقابل حق الزحمه‌ای که به مهندسان میدهد از خدمات مطلوب و تخصصی آنها استفاده کند.

مهندس حمید شیرمحمدی

مهندس فرج زاده‌ها: درصد کمی از قانون فعلی در این ۱۹ سال به مرحله اجرا درآمده است و در این زمان دیگر نمی‌توان از قانون فعلی بیشتر از

این بهره‌برداری کرد و نیاز به اصلاح قانون بسیار جدی‌تر از قبل می‌باشد و می‌بایست دولت ورود سریع داشته و لایحه اصلاحی به قوه مقننه ارائه شود.

مهندس شیرمحمدی: تمام بخش‌ها می‌بایستی اجرا شود.

مهندس علی نیا: در خصوص قانون نظام مهندسی اعتقاد من این است که بیشترین ضعف در طول

این ۲۰ سال عمل نکردن به بخش‌های عمده قانون بوده‌است و در حال حاضر همین قانون پاسخگوی بسیاری از نیازهای جامعه مهندسی می‌باشد و با کمی اصلاحات می‌توان نواقص آن را هم جبران نمود که این نگاه در تغییر قانون نظام مهندسی که در دستور کار مجلس در سال جاری قرار گرفت آمده بود. اما آنچه موجبات نگرانی جامعه مهندسی و جامعه بیرون از سازمان می‌باشد اهمیت ندادن به بسیاری از بندهای قانون می‌باشد. بعنوان مثال: در ماده ۲ قانون که شامل ده بند می‌باشد کمتر از ۳۰ درصد آن مورد

شهرداری همکاری لازم را با ناظران نظام مهندسی ندارد در حال حاضر بسیاری از موارد شهرداری مغایر با مبحث ۲ مقررات ملی است توجه داشته باشید دو قانون بطور همزمان در یک حوزه نمی‌توانند فعالیت داشته باشند

در هیچ جایی قانون تکلیفی برای ایجاد اشتغال لحاظ نشده‌است که از این نظر باید در افق چند ساله مورد بازبینی قرار گیرد و مواردی به قانون نظیر خود اشتغالی مهندسان اضافه شود.

مهندس عبدی پور: رعایت مقررات ملی ساختمان بطور جامع و کامل موضوع ماده ۳۴ و ترویج و آموزش این مقررات به منظور آشنایی سازندگان، بهره‌برداران و... از مفاد قانون موضوع ماده ۳۶ و نظارت بر طرح‌های عمرانی دراستانها موضوع ماده ۴۱ اجرا و رعایت گردد از طرفی بخشی از اهداف و خط مشی سازمان موضوع ماده ۲ در بندهای ۹ و ۱۰ و ۱۳ و ۱۶ و ماده ۲۶ با موضوع بررسی عملکرد سازمان استانها نادیده گرفته شده‌است و علت آن تا حدود زیادی عدم تعامل و همکاری بین دستگاهها، عدم توجه هیات مدیره استانها به موضوعات کلیدی و پرداختن به امور روزمرگی و عدم بکارگیری روش‌ها و شیوه‌نامه‌های وحدت رویه در انجام وظایف سازمان استانها می‌باشد.

در بازنگری قانون و آیین‌نامه اجرایی کدام بخش‌ها مستلزم تغییر می‌باشد؟

نکرده‌است که اگر وزارتخانه‌ها، براه و شهرسازی و تعاون، کار و رفاه اجتماعی وظایف خود را به درستی انجام ندهند، چه کسی یا کسانی مسئول و پاسخ‌گوی آن هستند؟ یا مرجعی که مهندسان مجری و صاحب کاران بتوانند از طریق آنان کارگران و استادکاران صلاحیت‌دار را شناسایی کنند، کدام است؟

آیا مهندسان قادر هستند از حضور افراد فاقد صلاحیت در حرفه جلوگیری کنند، بدون آن که به حذف خودشان از بازار رقابتی صنعت ساختمان منجر شود؟ پیشنهاد مشخص ما این است که در طرح اصلاح قانون، مرجع متمرکز یا غیر متمرکز برای معرفی اشخاص ذیصلاح در کلیه بخش‌های صنعت ساختمان مشخص و معین شود تا دست کم، با ایجاد بانک اطلاعاتی مناسب از سوی مرجع پیش بینی شده، کنشگران صنعت ساختمان، بالاخص؛ مهندسان مجری ذیصلاح بتوانند از نیروی کار متخصص صلاحیت دار بهره‌مند شوند.

وقتی مراجع قانونی کنترل و بازرسی که وظیفه‌ی جلوگیری از تولید، توزیع و واردات کالاهای غیراستاندارد یا نامناسب را به عهده دارند، علی‌رغم وجود قوانین و مقررات مکفی به وظایف خود به دقت عمل نمی‌کنند و عملاً بازار مصالح و فرآورده‌های ساختمانی از چنین مصالحی اشباع شده‌است و صاحبکاران نیز به راحتی و

مسئولیت سرمایه‌گذاران (صاحب کاران) و بهره‌برداران (مالکان) در صورت عدم رعایت قانون و مقررات نادیده گرفته شده یا کم اهمیت دیده شده‌است و متعاقباً جریمه‌های ناشی از مسئولیت مدنی یا مجازات ناشی از مسئولیت کیفری آنان به طور شفاف تعیین نشده‌است. بخش قابل توجهی از صاحب کاران عوامل تولید را به مهندسان تحمیل می‌کنند یا بهره‌برداران (مالکان)، به طور خودسرانه به تغییرات غیرمسئولانه در ساختمان در حال بهره‌برداری اقدام می‌کنند. بدون این که قانون‌گذار در این زمینه به طور شفاف چاره‌ای اندیشیده باشد. در عوض، عمده‌ی مسئولیت‌های عواقب چنین اموری را متوجه‌ی مهندسان کرده‌است

در صورت وقوع هرگونه حادثه یا سانحه یا خسارت در ساختمان، بلافاصله انگشت اتهام به سوی مهندسان آن پروژه نشانه می‌رود. بدون آن که قانون‌گذار اختیار لازم و ضمانت‌های اجرایی کافی برای مهندسان در نظر گرفته باشد

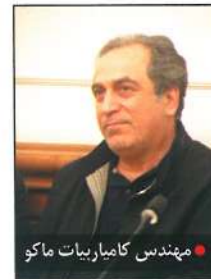
عملاً از ظرفیت‌های مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای کشور برای تحقق بخشیدن به این ماده ۴ از قانون به طور موثر و کارا استفاده نشده است قانون‌گذار پیش‌بینی

مهندس عیسی شهامت: نخست باید از عملکرد مجلس در خصوص عدم موافقت با بازنگری قانون نظام مهندسی گلایه کرد زیرا مواردی در قانون بایستی اصلاح شود که در این زمینه هم شورای مرکزی و هم کمیسیون عمران مجلس وقت بسیار زیادی جهت ارائه پیشنهاد صرف کردند ولی متأسفانه رای نیابرد ولی اگر روزی مقرر شد که بازنگری شود بر روی استقلال بیشتر سازمان و نیز ضمانت اجرایی بیشتر قانون نظام مهندسی و الزام بیشتر سازمان و اعضای آن به پاسخگویی در خصوص عملکردشان کار شود.

مهندس کامیاریات ماکو:

قانون و آیین‌نامه اجرایی آن در زمان خود و نسبت به وضعیت آن موقع، بی‌تردید گامی مترقی رو به جلو بوده‌است. ولی اکنون بسیار عقب مانده و خود به عاملی برای معضلات پیش گفته تبدیل شده‌است. قانون جدید باید کاملاً منسجم و بالاتر از آن، روزآمد باشد. بنابراین لازم است قانون و آیین‌نامه اجرایی آن سراسر بازنگری و بازنویسی شود.

دکتر سلیمان شیرزادی: در سرتاسر قانون و آیین‌نامه‌ی اجرایی و سایر دستورالعمل‌های آن، وظایف

مهندس کامیاریات ماکو

با خیال آسوده به چنین بازاری دسترسی دارند، چگونه است که قانون گذار انتظار دارد؛ مهندس مجری که از ابزار و امکانات لازم برای ارزیابی و تشخیص مناسب بودن محصول برخوردار نیست، این مهم را به تنهایی به سرانجام برساند؟

← در طرح‌های اصلاحی به تناقض‌های موجود مابین "نظام فنی و اجرایی" و "قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان" نیز پرداخته شود

← کاهش هر چه بیش تر نقش تصدی‌گری دولت و افزایش نقش مهندسان و صاحبان حرفه‌ها و صنوف ساختمانی در انتظام امور حرفه‌ای خود

← توسعه پایدار: صنعت ساخت از لحاظ مصرف منابع طبیعی و تولید گازهای گلخانه‌ای در رتبه نخست قرار دارد. نزدیک به ۵۰ درصد هزینه‌های انرژی در بخش ساخت‌وساز و فرآیندهای بهره‌برداری آن صرف می‌شود. در کشور ما، مسائل محیط‌زیستی، تعداد زیاد حوادث

(نیمی از حوادث کار ایران) و مصرف بالای انرژی سه چالش اساسی صنعت ساخت‌وساز هستند. حال سوال اینجاست که مسئولیت سازمان نظام مهندسی ساختمان در قبال این مشکلات چیست؟ در قانون جدید بایستی جایگاه سازمان، مهندسان و همه ذی‌نفعان در رفع این مسائل بیش از پیش مورد توجه

قرار گیرد.

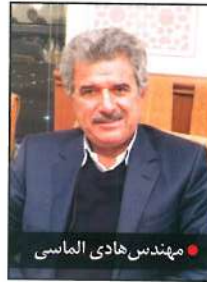
🔗 **مهندس عبدی پور:** مهمترین موادی که نیاز به تغییر و اصلاح دارد عبارتند از مواد آیین نامه ای شامل ماده ۸ در صورت پروانه اشتغال، ماده ۲۱ برگزاری آزمون، ماده ۷۵ نمایندگی نظام مهندسی استان، ماده ۸۱ چگونگی انتخاب بازرس، ماده ۸۳ تشکیل شورای انتظامی استان، تقاضای تجدیدنظر ماده ۹۷، ماده ۱۱۴ وظایف و اختیارات شورای مرکزی

🔗 **مهندس علی فرج زاده‌ها:**

تقریباً تمامی مواد و فصول آن نیاز به اصلاح و بازبینی دارد.

🔗 **مهندس سیف اله علی نیا:**

روش تشکیل مجامع عمومی نیازمند بررسی و تغییرات اساسی می باشد و همچنین در روش انتخاب هیات مدیره و اینکه یک تفاوتی بین افراد با پروانه و بدون پروانه لحاظ شود و همچنین آموزش حرفه ای اعضا در ارتقاء پایه باید مدنظر قرار گیرد و از تکرار مباحث تئوری باید پرهیز نمود و در رابطه با موضوع مجریان و سازندگان حقوقی و حقیقی نیازمند تهیه دستورالعمل جامعی می باشیم. و همچنین در خصوص توجه ویژه به نقش و جایگاه سازمان سطوح در تصمیم گیری ملی و استانی در رابطه با مسائل مرتبط با حوزه فعالیت مهندسان باید یک پیگیری

● مهندس هادی الماسی

جدی صورت گیرد.

🔗 **مهندس شیرمحمدی:** با توجه به بازنگری قانون و آیین نامه توسط شورای مرکزی جهت گرفتن مصوب شورا اینجانب همان تغییرات را مد نظر دارم.

🔗 **مهندس هادی الماسی:** قانون نظام مهندسی سال ۷۴ به تصویب مجلس محترم شورای اسلامی رسید و در آن سال چون نظارت مهندسی تشکیلات منسجم و قوی نداشتند لذا در تدوین لایحه قانونی دخیل نبودند و قانون مذکور فکر چند کارشناس وقت وزارت محترم مسکن و شهرسازی بود که اصولاً جنبه فراگیر برای آحاد مهندسان نبود و چون متولی تدوین و ارائه دهنده لایحه قانونی و اصلاحات آن وزارت محترم راه و شهرسازی می باشد تا امروز به دلایل نامعلوم رغبتی به اصلاح قانون نداشته است و در سال جاری هم که با زحمات بسیار فراوان طرح اصلاح قانون نظام مهندسی در صحن اصلی مجلس مطرح گردید با مخالفت پنهان و آشکار وزارت محترم راه و شهرسازی و عدم دفاع مناسب از طرف شورای مرکزی رد و از دستور کار مجلس خارج شد با این نوع فکر می کنید گوش شنوایی برای شنیدن مشکلات جامعه مهندسی وجود دارد؟

وقتی که اراده‌ای توسط مسئولین ذیربط در این رابطه وجود ندارد چرا بنده و امسال بنده وقت خودم را صرف بیهوده کنم و پیشنهاد و نظر بدهم گیرندگان نظر گوش شنوایی ندارند!

◀ به نظر شما آیا سازمان نظام مهندسی ساختمان توانسته است مروج حرفه گرایی باشد؟ ▶

گفتنی است که با اجرایی شدن برچسب انرژی بیش از پیش شاهد مصرف بهینه انرژی خواهیم بود

← وقوع حوادث متعدد حکایت از عدم کارایی نظام کنترل ساختمان در تهران و به طور کلی در ایران دارد. مشکل ما این است، به محض آنکه حادثی رخ می دهد افراد در پی شناسایی مقصران و معرفی آنان هستند و هر که از ظن خود و از سر دلسوزی راهکاری می دهد. عده ای به فکر بازنگری در دستورالعمل‌های گودبرداری و حتی اخیراً عده ای به فکر صدور صلاحیت گودبرداری مهندسان مجری برآمده اند. عده ای در پی مجازات مهندس ناظر هستند. گروه دیگری در پی شناسایی و مجازات مجریان ساختمان پیشین می باشند

● مهندس علی فرج زاده‌ها

🔗 **مهندس عبدی پور:** از اینکه با شروع فعالیت سازمان نظام مهندسی ساخت و ساز ساختمان در کشور بر مدار صحیح قرار گرفته است هیچگونه شک و تردیدی وجود ندارد و دستاوردهای زیادی در قبال فعالیت سازمان و اعضای آن در استانها در بخش ساختمان حاصل گردیده است لذا با وجود تغییرات و تحولاتی که در روند ساخت ساختمان در کشور ناشی از عملکرد و فعالیت چندین ساله حاصل

نگهداری و تعمیرات ساختمان و مصرف بهینه انرژی که نقش مهمی را در بستر هزینه خانوارها بازی می کند بیشتر رعایت می شود.

← تدوین برنامه زمانبندی اجرای میحث ۱۹ در ساختمان‌ها در راستای صرفه جویی در انرژی

← بررسی استاندارد مصالح ساختمانی در شرح خدمات سازمان نظام مهندسی ساختمان نیست و دستگاه‌های نظارتی از جمله اداره استاندارد، اداره بازرگانی و حتی اداره صنعت و معدن هر کدام فراخور تعهداتشان باید از تولید و ورود مصالح غیراستاندارد و بدون کیفیت به بازار جلوگیری نمایند. گفتنی است که مهندسان ناظر به هنگام نظارت در صورت اطلاع از فقدان کیفیت مصالح ساختمانی اقدامات لازم را صورت می‌دهند

← از دیگر مباحث مورد توجه موضوع ممیزی انرژی در ساختمان‌ها است که هر ساله ممیزی انرژی باید در ساختمان‌ها صورت بگیرد تا دست‌اندرکاران ساخت و ساز بدانند که آیا مصرف انرژی در ساختمان‌ها نسبت به سال قبل بهینه شده؛ امید است این مورد با تاسیس شرکت‌های ممیزی انرژی هرچه زودتر عملیاتی شود.

🔗 **مهندس عیسی شهبامت:** در این ۲۰ سال

سازمان بیشتر بر روی ساختار اداری بیشتر کار کرده است و به نسبت کمتر به آموزش اعضا و الزام به انجام وظایف محوله و پاسخگویی آنان به مالکین و نیز سازمان کار کرده است و در این زمینه وزارت راه و شهرسازی نیز بایستی با همکاری وزارت علوم تمهیداتی بیندیشد تا مهندسان آموزش‌های تئوری لازم را در زمان تحصیل فرا گیرند تا در بازار کار با مشکلی مواجه نشوند و نسبت پذیرش دانشجویان رشته‌های مختلف نیز نیاز به بازنگری جدی دارد و به طور خلاصه میتوان گفت سازمان استانها به نسبت حجیم شدن کمی نتوانستند از نظر کیفی فربه شوند.

🔗 **مهندس کامیار بیات ماکو:** تا حد کمی به این سمت رفته است. ولی پس از آن، متأسفانه همراه با تزلزل اخلاق حرفه‌ای و علمی که از ۱۰ سال پیش آغاز شد، حرفه گرایی نیز به شدت مهجور شده و مغفول مانده است. ما نیاز به یک رستاخیز اخلاق حرفه‌ای داریم.

🔗 **دکتر سلیمان شیرزادی:** هر چقدر کیفیت ساخت براساس مقررات ملی ساختمان اجرا شود، در اصل پروژه اقتصادی تر می شود چرا که اجرای مقررات باعث افزایش طول عمر مفید ساختمان می گردد و در ساختمان‌های قانونمند مباحثی همچون

گرایمی و خدمات خلاقانه مهندسان قرار دهد و هم سازمان و هم مهندسان اگر بخواهند در جامعه بعنوان یک مرجع قابل اعتماد معرفی شوند راهی ندارند جزء رقابت در مسیر نهادینه کردن حرفه گرایمی.

🔗 **مهندس هادی الماسی:** خیر، چرا اینکه قانون به شدت دچار اشکال است و این قانون و آیین نامه اجرایی آن بیشتر جنبه کسب درآمد و شغل برای مهندسان شده است و از اراده خدمات مطلوب تخصصی به جامعه غافل شده است و هر دو از نظارت مهندسان در این فکر هستند که چطور میتوانند با تدوین دستورالعملی و آیین نامه در فکر اخذ وجه بیشتر از مردم (سازندگان و کارفرمایان) باشند بدون اینکه خدمات تخصصی لازم را ارائه نمایند راحت عرض کنم نظامات مهندسی تبدیل به بنگاههای اقتصادی شده اند که بیشتر در فکر کسب درآمد برای خود هستند البته جالب است بدانید این کسب درآمد و بنگاه اقتصادی مشمول همه مهندسان نمی شود بلکه قشر محدودی از مهندسان از این خان نعت استفاده میکنند و خیلی از مهندسان اصولاً از این بخش درآمدی محروم هستند فقط از بوی کباب استفاده میکنند تا خود کباب.

مهندس سیف الله علی نیا

سازمان و هم مهندسان اگر بخواهند در جامعه بعنوان یک مرجع قابل اعتماد معرفی شوند راهی ندارند جزء رقابت در مسیر نهادینه کردن حرفه گرایمی.

🔗 **مهندس حمید شیرمحمدی:** به نظر اینجانب بیش از ۵۰ درصد موفق بوده است که به نظر می رسد خوب است

🔗 **مهندس سیف الله علی نیا:** سازمان نظام

مهندسی علیرغم اینکه بیست سال از زمان فعالیت آن می گذرد متأسفانه نتوانسته است به رسالت اصلی خودش که ارائه خدمات حرفه ای باشد نزدیک گردد. مردم و خدمات گیرندگان به دنبال نهادینه شدن نگاه حرفه ای از سوی مهندسان در سطح جامعه هستند و این در حالیست که رقابتها در بخش فعالیت مهندسان عموماً در اخذ سهمیه و ظرفیت بیشتر است و یا حتی حذف رقیب با روشهای غیراخلاقی ما این نگاه راه در رقابت پزشکی و یا حتی در رقابت صنفی بین دو شوقاژ کار شاهد نیستیم. مهندسان در برخورد با دستورالعملها و آیین نامه اجرایی بیشتر به دنبال منافع شخصی بوده اند تا منافع سازمانی یا منافع ملی و مطمئناً سازمان نظام مهندسی هم بخاطر ضعف در نظارت نتوانسته است فضای رقابت را در ترویج حرفه گرایمی و خدمات خلاقانه مهندسان قرار دهد و هم

گردیده است حرفه گرایمی و توجه به اصول حرفه ای مشهود می باشد از طرفی بدلیل نبود انسجام کافی در هدایت توانمندیهای فنی، علمی، پژوهشی و مالی ترویج حرفه گرایمی نیاز به پیوند چنین عناصر و دیگر اجزای مرتبط دارد ولی در هر صورت این پیوند برقرار گردیده و امروز تشکلهای نظام مهندسی ساختمان در استانها به عنوان یک گرایش حرفه ای بزرگ و قابل توجه به یک واقعیت تبدیل شده است.

🔗 **مهندس علی فرج زادهها:** سازمان نظام مهندسی علیرغم اینکه بیست سال از زمان فعالیت آن می گذرد متأسفانه نتوانسته است به رسالت اصلی خودش که ارائه خدمات حرفه ای باشد نزدیک گردد. مردم و خدمات گیرندگان به دنبال نهادینه شدن نگاه حرفه ای از سوی مهندسان در سطح جامعه هستند و این در حالیست که رقابتها در بخش فعالیت مهندسان عموماً در اخذ سهمیه و ظرفیت بیشتر است و یا حتی حذف رقیب با روشهای غیراخلاقی ما این نگاه راه در رقابت پزشکی و یا حتی در رقابت صنفی بین دو شوقاژ کار شاهد نیستیم. مهندسان در برخورد با دستورالعملها و آیین نامه اجرایی بیشتر به دنبال منافع شخصی بوده اند تا منافع سازمانی یا منافع ملی و مطمئناً سازمان نظام مهندسی هم بخاطر ضعف در نظارت نتوانسته است فضای رقابت را در ترویج حرفه گرایمی و خدمات خلاقانه مهندسان قرار دهد و هم

◀ نقاط قوت و ضعف سازمان نظام مهندسی ساختمان را چه می بینید؟

◀ وجود بیش از ۳۰۰ هزار نفر عضو: بسیاری متعقدند که تعداد زیاد اعضا، که سبب شده این سازمان بزرگترین سازمان مردم نهاد کشور باشد، نقطه قوت است. اما گروهی عنوان می کنند که اکنون با افزایش تعداد مهندسان، که از این تعداد تنها نیمی پروانه اشتغال به کار و صلاحیت حرفه ای دارند، ولی تمامشان به سبب پرداخت حق عضویت نسبت به سازمان حس مالکیت و نیز حق رای و... دارند، باید نظامنامه ای برای عضویت در سازمان تدوین شود.

◀ جایگاه سازمان از لحاظ اجتماعی و تخصصی در کل کشور: برخی از صاحب نظران اعتقاد دارند یکی از تهدیدها نداشتن از دست دادن جایگاه سازمان به عنوان یک نهاد فنی تخصصی است. درحالیکه بعضی جایگاه سازمان را مثبت و اثرگذار می دانند.

◀ عضویت و مدیریت در سازمان: عضویت اعضا بدون پروانه اشتغال در سازمان از سوی برخی خبرگان، یکی از مشکلات و ایرادات قانونی شمرده می شود درحالیکه دیگران آن را نقطه قوت سازمان می دانند. همچنین گروهی از صاحب نظران عدم اشتغال و موظف نبودن اعضای هیأت مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استانها در پستهای مختلف سازمان را یکی از نقاط قوت سازمان می دانند. در عین حال، حذف اعضای هیأت مدیره از عضویت در پستهای سازمان و از جمله کمیته آموزش استان را برخی ضعف و بعضی قوت میدانند.

وزارتخانه، استقلال سازمان را مورد تهدید قرار داده است. سازمان بازرسی قبلاً تنها برنحوه مصرف وجوه دریاقتی از وزارتخانه نظارت می کرد ولی ظاهراً اکنون قرار است بر همه امور نظارت شود که با مردم نهاد بودن این سازمان در تناقض است. ایجاد واحدهای حراستی توسط وزارت راه و شهرسازی در نظام استانها نیز همین گونه است. از سوی دیگر، برخی پیشنهاد دارند که سازمان هر چه بیشتر به مراجع قدرت سیاسی نزدیک شود و عدم حضور تعیین کننده و تشکلی سازمان در انتخابات مجلس و ریاست جمهوری و... را یکی از مشکلات سازمان می دانند. البته این مسئله می تواند به نوبه خود اثر متقابل آنان را نیز بر سازمان بیشتر کند و مهندس اسماعیلی نیز از دست رفتن استقلال را یک تهدید دانستند. اما عده دیگری بر این اعتقادند که ریاست جمهوری ماموریتهای حاکمیتی بر دوش این سازمان نهاده و همچون دانشگاههای غیرانتفاعی که برای اداره خود مستقل هستند. ولی برون داد آنها و شیوه خدمات رسانی شان باید مورد تأیید وزارتخانه باشد، در اینجا نیز نظارت وزارت راه و شهرسازی لازم بوده و سازمان باید در راستای اهداف تشکیل خود به نمایندگی مردم یعنی دولت، پاسخگو باشد.

🔗 **مهندس عیسی شهامت:** نقاط قوت را میتوان قوانین و دستور العملها و آیین نامه های فنی و اجرایی که همگان ملزم به رعایت آن هستند و نیز اعضای تحصیل کرده آن که به نوعی نخبگان جامعه هستند میتوان دید و در خصوص نقاط ضعف آن میتوان به موازی کاری قوانین برخی دستگاهها با قانون نظام مهندسی و وجود نواقص این قانون و همچنین عدم اهتمام برخی دستگاهها به اجرای قانون نظام مهندسی و نیز کوتاهی برخی از مهندسین در ارائه خدمات به شهروندان و ایجاد نارضایتی عمومی اشاره کرد

مهندس علی حیدر عبدی پور

🔗 **مهندس کامیار بیات ماکو:** قوتها و ضعفهای سازمان را با همفکری تعدادی از دست اندرکاران

و صاحب نظران، با حداقل ویرایش و بدون هرگونه تغییر محل، در این جدول آورده ام. البته وزن و سمت گیری عبارات با هم متفاوت است، ولی می تواند تا حدی نشان دهد که خبرگان و کسانی که سازمان را از درون می شناسند، چه مواردی را قوت یا ضعف سازمان/سازمانهای استانها می دانند. البته در برخی موارد هم تبایناتی هست. از جمله:

◀ استقلال سازمان: همه بر ضرورت وجود آن تأکید دارند اما برخی اعتقاد دارند که نگاه نظارتی

شرح قوت / ضعف	خلاصه سازمان
<p>برخورداری از پشتوانه یک شبکه اجتماعی گسترده در سراسر کشور (بیش از ۳۰۰ هزار نفر عضو از ۷ رشته و ۴۴۰ نمایندگی) که در صورت اتخاذ سیاست‌های درست می‌تواند فعالیت‌های مهندسی در حوزه فعالیت خود را در سراسر کشور بهبود دهد - وجود سازمان و تشکیلات تثبیت شده و ارتباط تعریف شده بین سازمان مرکزی و استان‌ها</p> <p>تجارب و دانش مدیریتی و حرفه‌ای مدیران حاضر در سازمان از تنوع خوبی برخوردار است</p> <p>بخش بزرگی از مهندسان کشور، و رای انگیزه‌های مالی، به جهت علاقمندی حرفه‌ای و وجهه سازمان نظام مهندسی ساختمان مشتاقند در آن به فعالیت بپردازند</p> <p>جلساتی که با حضور نمایندگان از استان‌های مختلف تشکیل می‌شود زمینه بسیار خوبی را برای انتقال تجربیات بین استان‌ها فراهم کرده است</p> <p>بنیه مالی خوب سازمان</p> <p>گسترده‌گی زمینه آموزش به مهندسان</p> <p>الزام حضور سازمان نظام مهندسی ساختمان استانها در کلیه ساخت و سازها (مطابق تبصره یک ماده ۴ قانون)</p> <p>امکان پیش نهاد تغییر در مقررات ملی ساختمان مطابق ماده ۳۳ قانون متناسب با شرایط ویژه استان</p> <p>تشکیل مجامع عمومی سازمان با حضور اعضای دارای پروانه و بدون پروانه</p> <p>عدم اشتغال و موظف نبودن اعضاء هیات مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استانها در پست‌های مختلف سازمان</p> <p>«واریز» و جوه حق الزحمه ناظرین به حساب سازمان و پرداخت بر اساس مصوبات هیات مدیره (اعمال بند ۳۱۶-۳)</p> <p>مشاوران سازمان نظام مهندسی ساختمان</p> <p>توانمندی‌های کارشناسان گروه‌ها و کمیسیون‌های سازمان</p> <p>شورای انتظامی برای انتظام بخشیدن به نظام مهندسی ساختمان بایشگیری از تخلفات</p> <p>دانش به روز و توانایی علمی برخی اعضای سازمان ارائه خدمات آموزشی مهندسی به کشورهای منطقه را ممکن می‌سازد</p> <p>وجود مهندسان (حقیقی و حقوقی) که در کشورهای خارجی فعالیت کرده‌اند</p> <p>امکان استفاده از صندوق مشترک سازمان در زمینه حمایت از صادرات خدمات مهندسی</p> <p>سازمان جامعه‌ای متشکل از فرهیختگان است که همه حداقل تحصیلات دانشگاهی داشته و نتیجتاً خود به خود قابلیت مرجع بودن در محل زندگی، خانواده، کار و... را دارند.</p> <p>توانایی ایجاد یک زمینه/قاعده برای دیده شدن (مطرح شدن) مهندسی در حوزه حرفه مهندسی</p> <p>مرجعیت رسمی سازمان به عنوان تشکل یگانه رسمی که دارای قانون خاص خود می‌باشد و عمومیت سایر تشکل‌ها را ندارد</p> <p>سرو کار داشتن سازمان با یکی از اساسی‌ترین اقلام مورد نیاز خانوارها و یکی از زیرساخت‌های توسعه - به بیان دیگر توسعه و زیرساخت‌های توسعه به دست اعضاء این سازمان ایجاد می‌شود.</p> <p>اعضایی که از اقشار هوشمند و فعال اجتماع هستند.</p>	<p>صحت قوت</p>
<p>عدم وجود بانک اطلاعاتی جامعی که پایگاهی برای تجمیع یافته‌ها و بهاشتراک گذاری دانش حاضر در سازمان نظام استان‌ها باشد.</p> <p>متوقف ماندن بسیاری از برنامه‌ها در مرحله بررسی و تأیید؛</p> <p>دانش فنی حداقلی برخی مهندسان که تهدیدی برای حیثیت حرفه‌ای جامعه مهندسی تلقی می‌شود و عواقب سوئی برای من و رفاه جامعه و بهره‌وری دارد</p> <p>مشکلات مشارکت مهندسان رشته‌های مختلف در کارهای گروهی</p> <p>عدم تناسب بین پتانسیل کاری مهندسان کشور (تعداد مهندسان نیازمند شغل) و فرصت‌های کاری موجود</p> <p>عدم استفاده از حربه تشویق و بر خورد با مهندسان بی تعهد که سبب بی‌انگیزگی مهندسان توانمند و متعهد می‌شود</p> <p>عدم نظارت (حداقل به شکل نمونه‌گیری) بر عملکرد مهندسان و چگونگی ارائه خدمات</p> <p>نداشتن آئین نامه‌ها و دستورالعمل‌های استخدامی متناسب با جمعیت سازمان‌های نظام استان‌ها - نداشتن وحدت رویه در نحوه اداره سازمان‌ها</p> <p>عدم حضور ناظر مقیم در ساختمان‌ها که وجهه سازمان را تهدید می‌کند</p> <p>مشخص نبودن حقوق و مزایای روسای نظام مهندس استانها</p> <p>روشن نبودن نحوه نگهداری و جوه دریافتی بابت امور نظارت</p>	<p>شرح ضعف</p>

شرح قوت / ضعف	خصلت سازمان
عدم ثبات مدیریتی «در نظام استان‌ها»	<p style="writing-mode: vertical-rl; text-orientation: mixed;">توضیحات</p>
عدم تناسب مأموریت‌ها با ذات NGO بودن سازمان	
عدم تناسب اختیارات مجامع عمومی با وظایف اجرایی محول شده به سازمان‌ها	
تصدی کنترل خدمات مهندسی توسط سازمانها	
تصدی ارجاع خدمات مهندسی به اعضا توسط سازمانها	
وارد شدن سازمان‌ها به فعالیت‌های مالی غیر از اهداف قانون	
ضعف در تعریف فرآیندانتخاب هیئت رئیسه استانها از طریق رای اعضای هیئت مدیره، که زمینه طرح خواسته‌های نامتعارف از هیئت رئیسه را ایجاد می‌کند	
هیئت رئیسه باید از همان کسانی رای بگیرند و منصوب شوند که بایستی پس از انتخاب شدن، بر عملکردشان نظارت و رسیدگی کند	
عدم وجود دفاتر پیگیری مصوبات کشوری و استانی تا حصول نتیجه	
تغییر رویکردها با جابجائی مدیران سازمانی	
اجرای سلیقه‌ای قوانین و مقررات سازمانی و دولتی مرتبط با سازمان در استان‌های مختلف	
کندی روش‌های اجرا و زمان بر بودن اجرای مصوبات درون سازمانی	
عدم وجود نهاد و کمیسیونی مانند کمیسیون تلفیق به معنای واقعی به جهت جلوگیری از موازی کاری	
عدم وجود راهکارهای مناسب جهت یکپارچه نمودن قوانین نظام مهندسی ساختمان با قوانین نظام فنی اجرائی	
عدم استفاده از نظرات اعضاعلاقمند ومسکوت ماندن نظام پیشنهادات درسازمان‌ها	
نبود حس مشارکت اعضا سازمان برای حل مشکلات و ارائه ایده	
کاهش ارتباط سازمان نظام استان‌ها، خصوصا ارتباطات منطقه‌ای در استان‌های هم‌جوار	
عدم وجود دستورالعمل منطقی و کارا برای شرکت‌های حقوقی	
عدم تعریف مدت مسئولیت مهندسان ناظر در قانون و آیین نامه	
حذف اعضای هیأت مدیره از عضویت در پست‌های سازمان و از جمله کمیته آموزش استان	
عدم تدریس مقررات ملی ساختمان در دانشگاه‌ها	
عدم سوگند نامه واقعی در مراسم نظامات مهندسی کشور	
نداشتن نماینده از همه استان‌ها در شورای مرکزی	
عدم وجود گردش کارمناسب برای کارا شدن گروه‌های تخصصی و کمیسیون‌ها در شورای مرکزی	
عدم برنامه‌ریزی مناسب برای بهره‌گیری از حضورمشاوران	
عدم وجود برنامه هدایتی و حمایتی برای ایجاد حرکت‌های مناسب و متناسب با شورای مرکزی	
عدم وجود سیستم نظارتی برای کنترل و مراقبت از سازمان‌های استانی در راستای حرفه‌مند کردن اعضا	
تبدیل شدن شورای انتظامی به دادگاه	
محدودیت‌های نقدینگی ارزیاعضاء سازمان	
نداشتن اعضا حقوقی به تعداد کافی که دارای رتبه‌بندی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی باشند	
نبود کنسرسیونمهایی از شرکت‌های توانمند در زمینه صادرات خدمات مهندسی	
آشنائی کم اعضا با قوانین بین‌المللی و زبان خارجی	
عدم شرکت در نمایشگاه‌های خارجی و برنامه‌های اعزام هیئت‌های تجاری - مهندسی به بازارهای هدف	
نداشتن برنامه استراتژیک توسعه صادرات خدمات مهندسی	
عدم پذیرش اعضا حقیقی و حقوقی نظام مهندسی توسط کمیته ماده ۱۹ جهت صدور مجوز صادرات (تنها به دارندگان رتبه‌بندی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی مجوز داده می‌شود)	
ضعف پایگاه داده‌های سازمان از اعضا (درحالی‌که یکی از وظایف اصلی ما به روزرسانی دانش فنی و مهارت اعضا است، حتی تراژنامه روشنی از نیروی انسانی دانش آموخته‌مان نداریم که بدانیم برای پیشرفت به چه تعداد نیروی انسانی ماهر نیاز داریم، هم اکنون چه تعداد با چه تخصصی و در چه نقاطی نیرو داریم و نتیجه بگیریم که در چه تخصصی دچار کمبود هستیم، برای آموزش همان برنامه‌ریزی کنیم.)	

خلاصت سازمان
شرح قوت / ضعف
نقدها

فعالیت سازمان باید در قالب یک منظومه مهندسی باشد که از قبل ورود به دانشگاه آغاز شود و (تا ایجاد فرصت برای اخذ تجربه و..... ادامه یابد.
برداشتهای اشتباه از ماموریت‌های قانونی «معمولا گمان می‌شود سازمان مسئول کنترل شهرسازی و ساختمان است، در حالیکه به عنوان سازمان حرفه‌ای خود مشمول کنترل (داخلی و خارجی) می‌باشد»
عدم پایبندی عده‌ای از مهندسان به اخلاق حرفه‌ای - ضعف شدید حرفه‌گرایی «حرفه‌ای عمل نکردن مهندسان و نظام استان‌ها»
چند رشته‌ای بودن سازمان، در حالیکه مشترکات ۷ رشته در امور غیر تخصصی است (رابطه با کارفرما، ارائه خدمات و پروژه گرفتن، و...) این مسئله مانعی برای هر چه تخصصی‌تر شدن سازمان ماست و بیشتر به آن چهره‌ای صنفی داده است تا مرجعیت فنی و علمی.

📌 **دکتر سلیمان شیرزادی:** در سازوکارهای کنونی نظام مهندسی ساختمان، جایگاه نوآوری، خلاقیت مهندسی، پژوهش کاربردی و پاداش به نوآوری مدبرانه در ساخت‌وسازهای شهری کجاست؟ ساختار کنونی خدمات مهندسی به‌گونه‌ای است که ارائه خدمات نوآورانه بسیار مشکل و گاه ناممکن است. در حالی که بسیاری از چالش‌های امروز ما مستلزم ارائه خدمات نوآورانه و مبتنی بر قضاوت مهندسی است. فرآیند ساخت مسکن در کشور ما بسیار گران، زمان‌بر، حادثه‌زا و ناکارآمد است. از نظر فناوری ساخت، روش تولید مسکن در ایران سنتی بوده و تکنولوژی‌های جدید کمترین جایگاه ممکن را دارند. قانون آینده باید از هرگونه نوآوری جامعه مهندسی برای کاهش هزینه، زمان ساخت و اثرات زیست‌محیطی حمایت کند.

← جامعه بزرگ مهندسان: با توجه به جمعیت روزافزون مهندسان، ایجاد بستری برای اثرگذاری بیشتر جامعه مهندسی، اشتغال مهندسان (فراتر از خدمات طراحی، نظارت و اجرا)، فراهم شدن حمایت‌های تامین اجتماعی، توجه به معیشت مهندسان، توجه به صدور خدمات فنی مهندسی، جایگاه اخلاق حرفه‌ای، تقویت فرهنگ کار تیمی، حل مشکل برگزاری مجامع عمومی در سازمان‌ها، اصلاح نحوه برگزاری انتخابات هیات‌مدیره، تغییر شیوه ارتقای پایه مهندسان و... بایستی بیش از پیش مورد توجه قانون‌گذاران قرار گیرد.

← مشخص کردن حدود وظایف و مسوولیت‌های مهندسان از جمله مواردی است که در قانون نظام مهندسی می‌بایست بیشتر مد نظر قرار گیرد
← رابطه مقررات ملی ساختمان و نظام فنی اجرایی کشور: وجود دو نظام فنی اجرایی و نظام مهندسی ساختمان و بعضاً دو استاندارد در یک زمینه هزینه‌هایی را برای کشور دارد که در قانون جدید با پیوند بیش از پیش نظام مهندسی و نظام فنی اجرایی باید مورد توجه باشد.

← یک سازمان مردم‌نهاد یا یک سازمان دولتی: در مدت ۱۹ سال اجرای قانون کنونی تنوع و عدم یکپارچگی در ساختارهای سازمانی و کارکردهای آن در استان‌های مختلف مشاهده می‌شود. در حال حاضر، مسائل زیادی در عملکرد مردمی، صنفی و دولتی

سازمان دیده می‌شود که در قانون بیشتر باید مورد ملاحظه بیشتری قرار گیرد. به‌صورت اخص وضعیت ارتباطی بین سازمان نظام مهندسی با شهرداری‌ها، وزارت راه و شهرسازی، مهندسان و مردم باید مورد تجدید نظر و اصلاحات اساسی قرار گیرد.

← بزرگترین مشکل عدم داشتن ساختاری واحد در همه سازمان‌های استانها است. که راهکار آن اصلاح ساختار سازمان و ورود نخبگان اجرایی و علمی به عرصه مدیریت سازمان، برگزاری انتخابات صنفی و تشکیل نهادها و انجمن‌های صنفی جهت جلب مشارکت کلیه اعضا است ظاهرا ساختارهای تعریف شده در استانها هنوز دیدگاه‌های سلیقه‌ای بیشتر حاکم است تا دیدگاه‌های علمی پویایی، علمی بودن، کارا بودن بر اساس برنامه‌های از پیش تعیین شده و داشتن برنامه کلان و مسیر حرکت به سوی آینده از ویژگی‌های یک سازمان کارآمد می‌باشد

← نقطه قوت، اهمیت وجود مدیریتها و کمیسیونهای تخصصی که از افکار عمومی متخصصین جهت بهبود مستمر سازمان بهره برداری می‌کنند. وجود کمیسیون‌ها و سعی در نگرش علمی به مشکلات، ارجاع هوشمند کارها، مطالبه حقوق فراموش شده، سعی در نظارت بر کار دفاتر در استان و شهرستان‌ها بعنوان یکی از پایه‌های اصلی مشکلات و از نقاط قوت سازمان هستند

← نقد من به سازمان نظام مهندسی آن است که این سازمان از ماموریت بنیادین خود چشم‌پوشی کرده است و خود را به مرکز کاربایی برای مهندسان تبدیل کرده است. حال آنکه وظایف سازمانهای نظام مهندسی توسعه‌ی مهندسی در سطح ملی است و منافع مهندسان نیز باید از رهگذر توسعه مهندسی و بزرگ شدن کیک مهندسی حاصل گردد نه از اجبار خرید خدمات بی کیفیت مهندسی توسط مالکان

📌 **مهندس عبدی پور:** از جمله مواردی که می‌توان به عنوان نقطه قوت سازمان به آن اشاره نمود عبارتند از:

← پتانسیل بالای فنی و مهندسی در یک اجتماع بیش از ۳۰۰ هزار نفر در کلیه رشته‌های مرتبط با ساختمان در کشور با بزرگترین اجتماع فنی مهندسی در ساختمان

← تبدیل روشهای سنتی ساخت و ساز به روش‌های

نوین و قرار گرفتن صنعت ساخت از مسیر سنتی به صنعتی سازی

← ارائه خدمات مهندسی در بخش‌های مختلف و تنوع آن متناسب با روند توسعه در کشور
← رشد صدور خدمات مهندسی به خارج از کشور
← تقبل بخش مهم و کلیدی مسوولیت‌های ساخت و ساز در بخش ساختمان و همکاری و تعامل با وزارت راه و شهرسازی در راستای نیل به اهداف قانون و... در نقطه مقابل از جمله مواردی که به عنوان نقاط ضعف سازمان نظام مهندسی ساختمان می‌توان اشاره نمود عبارتند از:

← عدم دستیابی به روشهای هماهنگ و یکسان در اجرای قانون به منظور ایجاد وحدت رویه در انجام وظایف سازمان استانها

← خارج شدن برخی از سازمانهای نظام مهندسی از اهداف و خط مشی مندرج در قانون و بخصوص عدم رعایت ماده ۲ قانون

← نگرش سازمان استانها به موضوع درآمدزایی و اشتغال و کم رنگ شدن مسوولیت اصلی سازمان نظام مهندسی کشور در تلاش به منظور تامین اهداف قانون

← نداشتن اختیارات کامل به عنوان یک سازمان و صنف حرفه‌ای از جمله صدور پروانه‌های اشتغال بکار و اعمال تعرفه حق الزحمه خدمات مهندسی در استانها و...

← عدم بکارگیری توانمندیهای مالی در کنار توانمندیهای فنی و مهندسی و عدم فعالیت گسترده در بخش تولید و اجرای ساختمان

← عدم بهره‌گیری از دستاورد کشورهای موفق در بخش ساختمان و توسعه دانش ساخت در این بخش

مهندس علی فرج زاده‌ها: نقاط ضعف سازمان و چالش‌های آن این پنج مورد می‌باشد:

۱. داشتن یک قانون با نواقص بسیار زیاد
۲. عدم اجرای وظایف راه و شهرسازی حتی وفق قانون موجود
۳. عدم تکامل با دستگاه‌ها و نهادهای مرتبط با ساخت و ساز
۴. عدم حضور موثر سازمان در کمیسیون‌ها و کارگروه‌های مهم دولت در خصوص شهرسازی و

و رابع همه از ضعف‌های جدی سازمان می باشد که در آن حداکثر سه درصد جمعیت مهندسان تصمیم صد در صد را در همه مسائل می گیرند، و نبود سیاست‌های لازم در خصوص استفاده از نیروهای کارآمد در قالب صادرات خدمات مهندسی هم از دیگر نقاط ضعف سازمان می باشد.

Ⓚ **مهندس حمید شیرمحمدی:** با توجه به گستردگی سازمان‌های نظام مهندسی در استان‌ها و دفاتر نمایندگی شهرها و همچنین عضویت بیش از ۳۰۰۰ نفر از مهندسين از نقاط قوت این سازمان می باشد. از نقطه منفی می تواند نیاز به حمایت بیشتر از طرف دولت و مردم جهت بارور کردن سازمان و مخصوصاً سازمان فرهنگی می بایستی تقویت گردد.

Ⓚ **مهندس هادی الماسی:** بنده بعد از حداقل بیست سال کار و ارتباط مستقیم و غیرمستقیم نقاط مثبتی از اجرای قانون نظام مهندسی ندیدم بیشتر ضعف می بینم که آنهم در پاسخ سؤال سوم بصورت کلی و به اصطلاح سر بسته گفتم.

تحقیقاتی و فنی و اجرائی می باشد و همچنین وجود دفاتر نمایندگی در همه شهرستان‌ها جهت تسریع امور هم از نقاط قوت سازمان می باشد و نقاط ضعف سازمان درآمد پائین خدمات مهندسی و عدم حضور مهندسان در کمیسیونهای فنی مرتبط در استان مانند کمیسیون ماده پنج و ماده صد و همچنین مغایرت در نقشه طراحی اولیه با نقشه‌های اجرائی و عدم اقدامات مناسب در اجرائی کردن بندهای مربوط به ماده ۲ قانون اعم از افزایش بهره وری و صرفه اقتصادی و رعایت ضوابط طرح تفصیلی و جامع و بهینه سازی مصرف انرژی و حفظ منابع ملی و ایمنی بهداشت می باشد و از جمله نقاط ضعف سازمان مواجه بودن با سازندگان غیرحرفه ای و وجود قوانین و دستورالعمل‌های موازی است. و نکته دیگر اینکه سازمان در تهیه شیوه نامه‌های اجرائی در خصوص بسیاری از مباحث مانند مبحث بیست و دوم و مبحث نوزدهم و سوم و پانزدهم خوب عمل نکرده است. و همچنین تشکیل مجامع عمومی با روش‌های معمول

صنعت ساختمان و مسائل مرتبط با آن
۵. عدم حمایت عمومی و حرفه‌ای مسئولین ارشد دولت‌ها از سازمان حتی با حضور رئیس منتخب ریاست جمهوری‌ها (تقریباً در تمام شش دوره).
Ⓚ **مهندس سیف اله علی نیا:** وجود حدود سیصد هزار مهندس بعنوان نیروی انسانی نخبه کارآمد که می توانند منشأ تحول در سازمان باشند بعنوان مهم ترین نقطه قوت باشد. امروزه اقتصاددانان در بررسی میزان ثروت کشورها به بخش نیروی انسانی بالاترین امتیاز را داده اند. پس نیروی انسانی در سازمان می تواند به تولید ثروت و حفظ منافع و منابع ملی در سطح کشور کمک شایانی نماید و از طرفی وجود یک تشکیلات منظم و با هیات مدیره‌هایی که برآمده از اراده مهندسان می باشند هم یکی دیگر از نقاط قوت سازمان می باشد. از جمله نقاط قوت دیگر عدم وابستگی مالی به دولت می باشد و یکی دیگر از نقاط قوت سازمان انجام کارهای پژوهشی و حضور موثر در همایش‌های علمی و

◀ مهندسان ما به چه میزان، اعتماد عمومی را حاصل نموده‌اند؟

دلیل مغایرت در نقشه طراحی اولیه و نقشه اجرائی و فرار مالکان از مهندسان متعهد نتیجه این می شود که یک ارتباط حرفه ای و کاری بین بسیاری از مهندسان و مالکان وجود ندارد و لذا در جامعه یک حس بدبینی نسبت به مهندسان شکل گرفته است و متأسفانه این نگاه به مسئولین محترم جامعه و حتی مجلس هم منتقل شده است. بطوریکه ما در بحث تغییر قانون در نطق منتخبان ملت هم شاهد چنین موضع گیری‌هایی بوده ایم. البته ریشه این بی اعتمادی فقط به مهندسان بر نمیگردد و سازندگان ما هم بدلیل اینکه حرفه ای نیستند نقش موثری در تضعیف جایگاه مهندسان و ایجاد جوی ناآرام ایفاء می کنند.
Ⓚ **مهندس حمید شیرمحمدی:** به طور نسبی

بیش از ۵۰ درصد از انتظارات عملی گردیده است.
Ⓚ **مهندس هادی الماسی:** متأسفانه در این بخش مهندسان نه اینکه باعث جلب اعتماد عمومی و مردم نشده‌اند بلکه باعث بی اعتمادی عمومی مردم به قشر مهندسين شده‌اند. عموم مردم همه هم اکنون مهندسان را افرادی میدانند که بدون ارایه خدمات از مردم حق الزحمه می گیرند درست است که جامعه پزشکی پول و دستمزد زیادی می گیرند ولی حداقل درمان و عمل جراحی بیمار را می کند ولی مهندسان خیر. بدون وجدان ساختمان حق الزحمه نظارت، اجرا و... را می گیرند البته قشری از مهندسان در این بخش واقعاً دلسوز و منصف و وظیفه شناس هستند واقعاً در مقابل ارائه خدمت حق الزحمه می گیرند که تعداد آنها متأسفانه محدود است لذا حساب این مهندسان جدا است و مشمول انتقاد و بحث و نظر این قسمت بنده نمی شوند.

ساخت و ساز شهری که عوامل متعددی چون مالک مهندس، شهرداری و دولت با عوالم و منافع مختلف و متفاوت در آن درگیرند مشکل را در وضع فعلی کمتر باید در سطح قانون بی گرفت بلکه بیشتر باید به نحوه تدوین و اجرای مجموعه مقررات اجرائی قوانین توجه کرد

نیاز به یک رویکرد سیستمی است حال آنکه مجموعه مقررات موجود فاقد این خصیصه است

اما به طور کلی میزان اعتماد عمومی به مدیریت مهندسان در سطح خوبی است. نتایج همچنین نشان داد که پاسخگو بودن، وحدت هنجاری و وجود شفافیت سازمانیاز مهم ترین عوامل تغییر مثبت و ارتقای سطح اعتماد شهروندان به مدیریت مهندسان است

Ⓚ **مهندس عدی پور:** علی رغم همه تلاش‌هایی که از بدو اجرائی شدن قانون نظام مهندسی ساختمان توسط مهندسين عضو در ارائه خدمات مهندسی به جامعه باهدف اجرای مقررات ملی ساختمان صورت گرفته است بدلیل عدم مدیریت مناسب توسط سازمان استانها در موضوع نظارت و کنترل بر عملکرد مهندسين در برخی از موارد بی توجهی به انجام وظیفه صحیح و به موقع در اجرای ضوابط در بخش‌های مختلف طراحی، نظارت، اجرا و... در مواردی ناراضیاتی راسب گردیده است که تاحدودی موجب عدم اعتماد عمومی گردیده است.

Ⓚ **مهندس علی فرج زاده‌ها:** کمتر از پنجاه درصد

Ⓚ **مهندس سیف اله علی نیا:** واقعیت این است که بخش عمده ای از جامعه نگاهشان به مهندسان نگاه کاسب کارانه است و به دلیلی اینکه بسیاری از مهندسان حضور موثری در پروژه ندارند و یا به

Ⓚ **مهندس عیسی شهامت:** در استانها مختلف متفاوت عمل شده است. در خصوص تعرفه در سراسر کشور هم مهندسين و هم شهروندان معترض هستند. شهروندان وقتی عملکرد برخی مهندسين وظیفه شناس را با پولی که پرداخت میکنند معترضند و مهندسين وظیفه شناس وقتی خدمات خود را با حق الزحمه ای که دریافت میکنند معترضند بنابراین هر وقت تعادلی بین خدمات ارائه شده با حق الزحمه خدمات مهندسی برقرار شد این اعتماد جلب خواهد شد
Ⓚ **مهندس کامیار بیات ماکو:** اعتماد به مهندسان نتوانسته به یک سرمایه اجتماعی تبدیل شود و آن گونه که مردم به معلمان و دبیران و یا تا حدودی به پزشکان اعتماد دارند، هنوز نتوانسته ایم اعتماد مردم را جلب کنیم. ولی در برخی استانها و شهرها، موفق تر از بقیه بوده ایم. تا زمانی که جامعه مهندسی به حرفه خود فخر نکند و سربلندی آن را از خود نشمارد و به عبارت دیگر تا زمانی که همیت صنفی در میان ایشان پدید نیاید، قادر به جلب اعتماد عمومی و کسب سرمایه اجتماعی آن نخواهیم بود.

Ⓚ **دکتر سلیمان شیرزادی:** آیین نامه اجرائی ماده ۳۳ قانون نظام مهندسی و شیوه نامه‌های آن جامع ترین مجموعه ای است که ناظر بر بخش مقررات کنترلی ساختمان در تمام شهرها و روستاهای ایران است، این آیین نامه وظایف مهندسان، مالک و دستگاه کنترل کننده شامل شهرداری‌ها و دولت را مشخص می کند و به میزان زیادی با ماموریت شهرداری‌ها و دولت و سایر قوانین مدنی در اصطکاک قرار دارد

قاعدتا در طراحی مسأله بسیار پیچیده ای چون کنترل

انتظار شما از هیأت مدیره‌های دوره هفتم چیست؟

⊙ **عیسی شهامت:** اختلافات درون مجموعه ای و رشته ای و شخصی را کنار گذاشته و همگان در جهت اعتلای تفکر مهندسی در جامعه گام بردارند و این را بدانند که تازمانی که در سازمانها اخلاق مهندسی رعایت نشود تفکر مهندسی در جامعه حاکم نخواهد شد.

⊙ **بیات ماکو:** انتظارات من از ایشان محدود، ساده، ولی جدی و شدنی است:

← آسیب‌های همه سازمان‌ها در حال حاضر، مشخص و معلوم است. نسبت به شناسایی درمان این آسیب‌ها اقدام و با برنامه‌ریزی آنها را رفع کنند.

← از روزمرگی دوری کنند. با برنامه کار کردن، آنقدر هم که به نظر می‌رسد، سخت نیست.

← تلاش خود را بر خدمت بیشتر متمرکز کنند. نام بلند نه از طریق سود بردن از تمامی امکانات پست و مقام، بلکه بیشتر اوقات از طریق گذشتن از امکانات و پرداختن به خدمت صادقانه به دست می‌آید. نگاهی به نام‌های مطرح نظام مهندسی به خوبی این مدعا را ثابت می‌کند.

← هر سه ماه یک بار در حضور اعضای سازمان کار خود را در معرض انتقاد بگذارند. زخم‌ها در گذر زمان عفونت می‌کند و پنهان کردن زخم موجب درمان‌ناپذیری می‌شود. نقد همکاران، نیشتری است که زخم‌ها را هدف می‌گیرد و ما را مجبور به درمان آن می‌کند.

← با احترام به همدیگر و حفظ حقوق خود، انسجام هیأت مدیره را حفظ کنند. اختلاف‌های انتخاباتی و دیدگاه‌های گروهی و رشته‌ای را بیرون در هیأت مدیره بگذارند و ۳ سال کاملاً به دست فراموشی سپارند.

⊙ **سلیمان شیرزادی:** دوره هفتم هیأت مدیره نظام مهندسی، تلاش در جهت اجرای کامل قانون نظام مهندسی و آئین نامه‌های مربوطه بیش از قبل باید صورت گیرد

← اجرایی شدن استفاده از برچسب انرژی، در ساختمان می‌تواند به ساختمان‌ها هویت بخشد، با وجود برچسب انرژی در ساختمان‌ها، اطمینان مصرف‌کننده از بابت کیفیت مسکن جلب می‌شود و با آگاهی از میزان هزینه‌هایی که در دوره بهره‌برداری باید پرداخت کند،

← پیگیری اینکه: باتوجه به ورود مباحث جدید و پیشرفت علم و تکنولوژی نیازمند تعریف صلاحیتهایی فراتر از سه صلاحیت حرفه ای طراح، اجرا و نظارت می‌باشیم پروانه ساخت باید به نام مجری بعنوان فرمانده ساخت پروژه صادر گردد تا امکان هرگونه اقدام فنی نظیر اجرا، اصلاح یا تغییر در پروانه، نقشه‌ها و سایر اصول فنی تخریب و ساخت از ابتدا تا انتها به دستور مجری و اخذ مشاوره با طراح و ناظر انجام پذیرد و نقش مالک بعنوان یک فرد فاقد صلاحیت مهندسی صرفاً در قالب بهره بردار یا سرمایه گذار پروژه محدود گردد،

← هیچ قانونی بدون تأمین زیرساختهای اولیه به خودی خود تحقق نمی‌یابد و به استناد بندهای ۲ و ۸ از ماده ۱۵ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان، وظیفه اعضای

هیأت مدیره استانهاست که نسبت به برنامه ریزی جهت رشد و اعتلای حرفه‌های مهندسی ساختمان و مشاغل مرتبط با آن اقدام نموده و ضمن تنظیم روابط بین صاحبان حرفه‌های مهندسی ساختمان و کارفرمایان و کمک به مراجع مسئول در بخش ساختمان و شهرسازی در زمینه ارجاع مناسب کارها به صاحبان صلاحیت، زمینه‌جوگیری از مداخله اشخاص فاقد صلاحیت در امور فنی را فراهم و اجرای صحیح قانون را نهدینه نمایند. اینکه شهرداری یا هر بخش دیگری به وظایف قانونی خود عمل نمی‌نماید، خطاست ولی این سوال مطرح است که اعضای هیأت مدیره برای خلاءهای موجود نظیر تأمین ظرفیت اعضای دارای صلاحیت اجرا متناسب با میزان ساخت و سازها، آموزشهای کاربردی و متناسب با مسئولیت مجریان، کنترل کیفیت خدمات مهندسی مجریان حقیقی و حقوقی بعنوان اصلی ترین موانع تحقق این امر تاکنون چه کرده اند؟ آیا این شایسته ایران اسلامی و یک کشور پرآوازه در تجارب ارزشمند مهندسی است که بیش از ۹۰ درصد ساختمانهایش، بدون مجری و بالتبع آن فاقد شناسنامه فنی و ملکی باشد و نهایتاً سرمایه و منابع آن صرف هزینه‌های گزاف برای ابنیه‌های فاقد عملکرد مطلوب برای بهره برداران و با عمر حداکثر ۳۰ ساله گردد درحالیکه مشاهده میشود که کشورهای غیراسلامی عمر ساختمانهای خود را به بیش از ۱۰۰ سال افزایش داده اند!

← هیأت مدیره دوره هفتم با داشتن یک برنامه کارآمد و مصوب و اجرایی و تکمیل کننده این مهم یعنی تعیین عوامل ارزیابی و نظارتی مناسب بر چگونگی اجرای برنامه‌های تدوین شده

← برنامه مشخص سازمانهای نظام مهندسی ساختمان برای تهیه و تنظیم مبانی قیمت گذاری مناسب خدمات مهندسی

← برنامه مشخص سازمانهای نظام مهندسی ساختمان برای تمرکز زدایی سازمانهای مرکزی استانها و افزایش کمی و کیفی دفاتر نمایندگی و خدمات آنها

← برنامه مشخص سازمانهای نظام مهندسی ساختمان برای تحقق بیشتر سازنده دیصلاح و جلوگیری از مداخله اشخاص فاقد صلاحیت در امور فنی

← برنامه مشخص سازمانهای نظام مهندسی ساختمان برای ایجاد نظام ارزشیابی مناسب و نظارت بر حسن انجام خدمات مهندسی

← تعهد مادام‌العمر مهندسان در قبال ارائه خدمات، چه واقعی و چه غیر واقعی را از دیگر نقاط ضعف قانون موجود است. طبق قانون نظام مهندسی و مقررات ملی ساختمان دوره تعهد مهندسان در قبال ارائه خدمات فنی مهندسی باز و زمان مشخصی برای آن تعریف نشده است، که این مورد از جمله نقاط ضعف قانون، آیین‌نامه و مقررات ملی ساختمان است و باید وزارت راه و شهرسازی و دولت ورود پیدا کرده و این موضوع را برطرف نمایند

← ضرورت راه اندازی دبیرخانه دائمی پاسخگویی به سوالات مهندسان ساختمان

عیدی پور: مهمترین انتظارات موارد مبتنی بر قانون و بشرح زیر است

← انجام وظیفه در حدود اختیارات مندرج در ماده ۲۳ آیین نامه قانون

← رعایت کلیه نظام نامه‌ها و شیوه نامه‌های ارسالی از شورای مرکزی

← تعامل، همکاری و ارتباط با سازمان نظام استانها به منظور ایجاد وحدت رویه در اجرای موارد قانون

← هدفمند نمودن سازمان استان با تهیه خط مشی و برنامه کوتاه مدت و بلند مدت در دوره هیأت مدیره

← پاسخگو نمودن سازمان استان با بهره گیری از توانمندیهای اعضا، سیستم‌های نرم افزاری، ارتباط و تعامل با نهادها، موسسات و ادارات فنی و عمرانی استان و ...

← رعایت حقوق بهره برداران با ارائه خدمات مهندسی مناسب و متناسب با خواسته‌های جامعه

← اجرایی نمودن موادی از قانون که در آن استان اجرا نگردیده است.

⊙ **فرج زاده‌ها:** اتخاذ سیاست‌های درست در راستای وظایفشان وفق ماده (۱۵) قانون و جلوگیری از ایجاد رانت و سوءاستفاده از موقعیت‌هاشان.

⊙ **شیر محمدی:** فرهنگ سازی دو تعامل بیشتر با دولت و مردم

⊙ **علی نیا:** بالاترین انتظار از عزیزان هیأت مدیره دوره بعدی اصرار بر انجام و اجرایی کردن قانون نظام مهندسی است همانطوریکه اشاره کردم بخش عمده ای از مواد قانون و دستورالعمل‌ها و مباحث تهیه شده حالت اجرایی به خودش نگرفته است و چنانچه ما بتوانیم با کمک مسئولین ذیربط به این مهم دست پیدا کنیم هم

در حوزه اشتغال و هم در حوزه حفظ سرمایه ملی می‌توانیم شاهد یک تحول باشیم و از طرفی سازمان و دوستان هیأت مدیره باید اهتمام جدی نسبت به حفظ سطح سواد تخصصی و علمی مهندسان داشته باشند

و اجازه این همه گسترش بی رویه در بخش پذیرش دانشجوی مهندسی با هر سطح علمی را ندهند. و نکته آخر اینکه نگاه هیأت مدیره نگاه کار و حل مشکل جامعه مهندسی باشد و از پرداختن به هرگونه حاشیه‌جوگیری

نمایند و حفظ منافع جمع بر منافع فردی را در دستور کار قرار دهند.

⊙ **المانسی:** هیأت مدیره دور هفتم هنوز انتخاب نشده‌اند در نتیجه افراد مشخص نشده‌اند اول باید ببینیم در این انتخابات نظر آحا مهندسان چیست چگونه افرادی را انتخاب میکنند بعد که افراد مشخص شدند آن موقع میشود به تناسب افراد انتظار را اعلام کرد یعنی برای افرادی که اصولاً فعلاً وجود خارجی دارند نمی‌شود

انتظاری تعریف کرد چون باید ظرفیت طرف مقابل را ببینید بعد انتظارات و خواسته‌های خود را اعلام کنید.

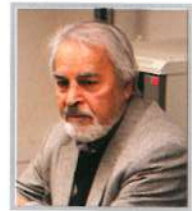
مالیات و حقوق

④ سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان کشور و مباحث فلسفه مالیات

④ مرور زمان در مسؤلیت مهندسان

④ آشنایی با برنامه STA4 CAD در عرصه تحلیل و طراحی مهندسی

■ علی اصغر تصدیقی
مشاور امور مالیاتی شورای مرکزی
نظام مهندسی ساختمان

مالیاتی
و حقوقی

قسمت اول

سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان کشور و مباحث فلسفه مالیات

Ⓒ مفاهیم مالیات و اهمیت آن

در گذشته‌های دور مالیات تنها در جهت تأمین هزینه پادشاهان و لشگرکشی آنها وضع و وصول می‌گردید. اما با گسترش جوامع از یک سو و تحولات فکری و فنی از سوی دیگر ساختار، نوع، تشکیلات و وظایف دولت‌ها نیز متحول شده است. اگر قبلاً دولت‌ها محدود به حفظ مرزهای کشور و نظم داخلی بود، امروزه علاوه بر آنها، وظایف گوناگون اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی نیز در قلمرو مسئولیت‌های آن، قرار گرفته است.

رسیدن به اهداف متعدد و گاه متناقض مستلزم وجود ابزاری مناسب و کارآمد می‌باشد. در این راستا «مالیات» با کارکردی متنوع به عنوان مهم‌ترین ابزار در دست دولت‌ها قرار دارد. بنابراین اینک دولت‌ها از طریق «مالیات» علاوه بر جمع آوری منابع مالی، صحبت تأمین هزینه اداره تشکیلات اداری و دفاعی خود، اهداف اجتماعی و اقتصادی و زیست محیطی را نیز از طریق تغییر در رفتار مردم دنبال می‌کنند. اینکه «مالیات» چگونه بر رفتار مردم اثر می‌گذارد و سازوکار آن چگونه است، بحث دیگری است که باید به نوبه خود به آن پرداخت، اما اثربخشی مالیات‌ها نیازمند ترسیم خط مشی مناسب، تدوین مقررات منطبق با آنها، اجرای صحیح مقررات توسط مأمورین و تمکین مؤدیان در برابر قوانین مربوطه می‌باشد. هرچند هر یک از مراحل فوق در بخش خاصی مستقل از سایر بخش‌ها و بر اساس مهارت‌های ویژه‌ای صورت می‌گیرد، اما این فرآیند بر اساس اصول و مبانی صورت می‌گیرد که آگاهی از آنها موجب هماهنگی این بخش با یکدیگر خواهد شد. به عبارت دیگر آگاهی از اصول و مبانی مالیات از یک طرف باعث می‌شود که مقررات بر اساس خط مشی‌های ارائه شده و در جهت رسیدن به اهداف مقرر تدوین شوند و از طرف دیگر اجرای این قوانین با اعمال سلیقه مأمورین مالیاتی و یا مقاومت مؤدیان مواجه شود. بدیهی است در چنین وضعیتی اثرات وضوع و وصول هر مالیاتی و میزان انطباق آنها با اهداف و سیاست‌ها به سرعت و به روشنی آشکار می‌گردد و راه را برای هرگونه جرم و تعدیل ضروری هموار می‌سازد.

Ⓒ موقعیت مالیات در میان سایر علوم

علم مالیات عمومی تعیین «هزینه‌های عمومی» و «روش تأمین» آنها به وسیله درآمد‌های عمومی از جمله مالیات است. بنابراین مالیات همواره تحت عنوان «مالیه عمومی» مطرح بوده و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

انسان همواره به حفظ و بقای خود علاقمند است، بنابراین بشر در پرتو این انگیزه و به دنبال نعمت‌گران بهای امنیت و با هدف محافظت خویش از خطرات مختلفی مانند حمله سایر هم‌نوعان خود یا حیوانات وحشی و یا شکار حیوانات برای تأمین غذا و معیشت خویش زندگی اجتماعی را برگزید. از همان دوران ابتدایی امر جمع شدن آدمیان گرد یکدیگر با هدف مشترک، ضرورت‌هایی از قبیل هماهنگی فعالیت‌ها جهت رسیدن به اهداف مورد نظر و تنظیم روابط میان اعضاء گروه نمایان شد. ابتدا این مهم بر محور قدرت فردی اعضاء استوار بود، بدین ترتیب که قوی‌ترین عضو گروه علاوه بر اداره عملیات، با اتکا به قدرت فردی مسئولیت برقراری نظم و جلوگیری از برخورد افراد گروه با یکدیگر را بر عهده داشت. با گسترش جوامع، رفته رفته هدایت جامعه از عهده افراد خارج و به خانواده‌ها یا گروه‌های قدرتمند «عضو» منتقل گردید و به تدریج از ادغام این گروه‌ها با یکدیگر ملت‌ها و سپس دولت‌های نوین امروزی شکل گرفت و اجرای وظایف متنوع و گسترده اداری، رفاهی و قضایی جامعه به همراه مسئولیت‌های جدید که تازه رخ نموده بود، به تشکیلات و سازمان‌های اداری محول گردید. انجام وظیفه سازمان‌ها و تشکیلات دولت مستلزم هزینه‌هایی است که به آنها «هزینه‌های عمومی» می‌گویند. این هزینه‌ها می‌بایست از محل درآمد‌هایی که از مردم وصول می‌گردد و به آنها «درآمد عمومی» می‌گویند، تأمین گردد. به عبارت دیگر هزینه‌های عمومی باید به طور صحیح و «عادلانه» بین اعضاء جامعه تسهیم و تقسیم شود. چگونگی برآورد هزینه‌های عمومی و روش تأمین آنها به وسیله «درآمد‌های عمومی» موضوع علم «مالیه عمومی» است. این علم به بررسی و تحلیل برآورد و انجام هزینه‌ها و درآمد‌های دولت می‌پردازد. یکی از مهم‌ترین اقلام درآمد‌های عمومی «مالیات» است که موضوع بحث را با سازمان‌های نظام مهندسی کشور می‌باشد.

⊗ ارتباط مالیات با علم اقتصاد:

موضوع علم اقتصاد تأمین نیازهای مادی جامعه است. درآمد کلی جامعه «درآمد ملی» نامیده می‌شود و چگونگی توزیع و مصرف این درآمد در این علم مورد بررسی قرار می‌گیرد. به عبارت روشن‌تر موضوع علم اقتصاد، بررسی درآمدها و هزینه‌های جامعه به طور کلی می‌باشد و بررسی درآمدها و هزینه‌های دستگاه دولت که جزء عمده‌ای از اجتماع می‌باشد، موضوع علم «مالیه عمومی» است. بنابراین «مالیه عمومی» جزئی از اقتصاد کلی جامعه است. بدین جهت «اقتدار علم مالیه» عمومی به عنوان شاخه‌ای از علم اقتصاد به شمار می‌رود و در منابع اولیه علم اقتصاد از جمله کتاب «ثروت ملل» آدام اسمیت و دیگر منابع نظیر اقتصاد سیاسی و مالیه دیوید ریکاردو، فصل‌هایی به آن اختصاص یافته است. اما بعدها به دلیل اینکه «مالیه عمومی» توسعه و اهمیت فراوانی در زندگی اجتماعی و اقتصادی کشورها پیدا نمود، مورد بررسی خاص واقع شد.

⊗ رابطه «مالیات» با علم سیاست:

از آنجا که علم سیاست، سازمان دولت و حکومت و اقتدار و اختیارات دستگاه اداری را مورد مطالعه قرار می‌دهد و مالیه عمومی در اختیار و توانایی

وضع و وصول مالیات‌ها نیز یکی از مهم‌ترین ارکان حکومت می‌باشد، رابطه علم مالیه عمومی و مالیات با علم سیاست آشکار می‌گردد. در این راستا هر چند سیاست فروپاشی پاره‌ای از حکومت‌ها و روی کار آمدن پاره‌ای دیگر از نظام‌های سیاسی شده است، از جمله (جنگ‌های استقلال آمریکا که در اثر وضع مالیات برای سکنه آمریکا در کشور انگلستان صورت گرفت). اما هیچ نظام سیاسی بی نیاز و فارغ از وضع و وصول مالیات نمی‌باشد.

⊗ رابطه مالیات با علم حقوق

از جمله قوانین تغییر ناپذیر پروردگار که در وجود بشر به ودیعه نهاده شده، عقل، زندگی اجتماعی و حب ذات است. بنابراین انسان به حکم قانون طبیعت به همکاری و یاری هم‌نوعان خود نیازمند است. به همین دلیل، وجود مشکلات، موانع و محدودیت‌های زندگی اجتماعی، به دلیل فزونی منافع مشترک نظامی و اقتصادی، جوامع به هم نزدیک‌تر می‌شوند و حفظ و بقای آنها ضرورت بیشتری می‌یابد. در این راستا، از آنجایی که انگیزه قوانین و سرچشمه تمام حقوق و تکالیف بشر نیاز است، حفظ و دوام جوامع بدون قانون امکان‌پذیر نخواهد بود. از طرف دیگر بقای جامعه در گرو تأمین نیازهای اداره آن است و هزینه تأمین این نیازها باید

عادلانه و به درستی بین افراد جامعه تقسیم شود و به صورت مالیات از آنها وصول گردد. این امر مستلزم وجود قواعدی است که بر چهار اصل حق، وظیفه، زیان و جبران زیان استوارند و این اصول همان عناصر اصلی قانون هستند. بدین ترتیب می‌توان گفت (مالیات یک موضوع حقوقی است و باید منطبق با حقوق عمومی وضع شود). مالیات در گذشته تنها نشانه‌ای جهت نمایش قدرت شاه یا امپراتور بود که بر اساس حقوق سلطنت بنا شده بود. به همین دلیل از دیدگاه پرداخت کنندگان یک قانون ظالمانه محسوب می‌گردید. اما از قرن شانزدهم به بعد با فلسفه سیاسی قرن هجدهم مالیات از قدرت شاه، بر اساس حقوق افراد تغییر ماهیت داد.

نظر به اینکه آگاهی به قوانین را «علم حقوق» می‌خوانند و در بخش خاص از حقوق که روش، قوانین و اصول ویژه خود را داشته باشد، مستقل می‌دانند، مطالعه و تحقیق در زمینه «قوانین مالیاتی» موجب ایجاد یک شاخه در علم حقوق به نام «حقوق مالیاتی» شده است. این شاخه از علم حقوق در عین استقلال با شاخه‌های دیگر این علم نظیر حقوق اداری، مدنی و ثبت ارتباط دارد.

⊗ جایگاه «حقوق مالیاتی» در علم حقوق:

صورتی که مؤدی نسبت به پرداخت مالیات متعلق تمکین ننماید.

در این راستا جواب سوال «نخست» در حیطه علم اقتصاد است. از قواعد و اصول آن پیروی می‌کند، در حالی که پاسخگویی به سوال دوم در قلمرو علم حقوق قرار دارد. هر چند سوال دوم موضوع اصلی بحث است، اما درک بهتر و پاسخگویی کامل‌تر به آن نیازمند آگاهی از چگونگی پاسخ سوال اول است. از این رو این بحث در دو بخش جداگانه تحت عناوین «مفهوم مبانی اقتصادی» و «مفهوم مبانی حقوق مالیات» تنظیم شده است.

در بخش مربوط به مبانی اقتصادی مالیات، مختصری از تاریخ عقاید اقتصادی، اصول مربوط به مالیات‌ها و ویژگی‌های مالیات از دیدگاه اقتصاد دانان کلاسیک و اقتصاد دانان جدید، انتقال مالیات، اثرات مالیات و طبقه‌بندی مالیات‌ها مطرح خواهد شد.

در بخش دیگر اصول کلی حقوقی مربوط به مالیات‌ها نظیر اصل قانونی بودن مالیات‌ها قلمرو زمانی و مکانی قوانین و همچنین قواعد مربوط به تنظیم روابط میان دستگاه‌های مالیاتی و مؤدیان از قبیل اقتدار و اختیار دستگاه مالیاتی، جلب همکاری مؤدیان و در نهایت حل اختلاف و دادرسی مالیاتی مطرح می‌شود.

طرف دیگر حقوق و اختیارات دستگاه مالیاتی جهت «تشخیص» و «وصول مالیات‌ها» را معین می‌کند.

🔍 **تلخیص مطالب و مباحث**

اگر به صورت کلی «حقوق مالیاتی» به عنوان مجموعه قوانین و مقررات مربوط به وضع و وصول مالیات تعریف شود، در رابطه با این تعریف دو سوال زیر مطرح می‌شود:

(۱) چه چیزهایی و با چه نرخ‌هایی باید مشمول مالیات شوند؟

(۲) این مالیات چگونه باید محاسبه، مطالبه و وصل گردد؟

بنابراین می‌توان دریافت فرآیند وضع و وصول مالیات‌ها شامل سه مرحله اصلی به شرح ذیل می‌باشد که همواره در تمام طول بحث مورد استفاده و استناد قرار خواهد گرفت:

(الف) تعیین مبنا یا پایه مالیات و نرخ مالیاتی (یعنی تعیین چیزهایی که می‌توان، یا باید برای آنها «مالیات» تعیین نمود و تعیین مقدار نرخ هر یک از آنها.

(ب) اعمال نرخ در پایه مالیات یا تشخیص مالیات (یعنی چگونگی دسترسی به مال مشمول مالیات و تعیین مالیات متعلقه.

(ج) وصول مالیات (یعنی اقتدار و اختیار دستگاه مالیاتی برای وصول مالیات‌های مشخصه در

در علم حقوق نیز مانند سایر علوم، طبقه بندی‌های مختلفی بر اساس نیازهای مختلف و بر مبنای متفاوت وجود دارد. بر اساس یکی از این طبقه بندی‌ها مجموعه قوانین و مقررات بر مبنای قلمرو جغرافیایی به دو بخش «حقوق داخلی» و «حقوق بین‌الملل» تقسیم می‌شود. هر یک از این بخش‌ها نیز به دو جزء «حقوق عمومی» و «حقوق خصوصی» تفکیک می‌گردند.

حقوق بین‌الملل خصوصی به روابط میان افراد دو ملت حاکمیت دارد.

حقوق خصوصی داخلی، روابط میان افراد یک جامعه را با یکدیگر تنظیم می‌نماید. مانند حقوق مدنی یا حقوق تجارت.

حقوق عمومی داخلی به تشکیلات سیاسی، اداری جامعه و روابط متقابل آنها با یکدیگر و هم چنین حقوق و تکالیف متقابل آحاد ملت با دستگاه سیاسی ارتباط دارد مثل قانون اساسی.

در طبقه بندی فوق «حقوق مالیاتی» جزء طبقه «حقوق عمومی داخلی» و در ذیل حقوق مالی قرار می‌گیرد. به همین دلیل از اصول و ضوابط حاکم بر حقوق عمومی محسوب می‌شود. از این رو حقوق مالیاتی از یک طرف وظایف و تکالیف مردم را در جهت تأمین هزینه‌های مربوط به اداره و انجام وظیفه دستگاه‌های عمومی مشخص می‌سازد و از

مفاهیم و اصطلاحات به کار رفته:

• مالیات:

در لغت نامه دهخدا «مالیات» به معنای مختلف از جمله به معنی «باج و خراج» و مالیه عمومی معرفی شده است. عبارت «مالیه» نیز به عنوان مؤنث «مالی» به معنی «پول و وجه نقد» دولت و ثروت آمده است، در ادامه مشاهده می شود که «مالیه» معرب کلمه یونانی «مالی» به معنی «عسل» و همچنین باغبان به گویش اهالی دکن تعریف گردیده است. فرهنگ توصیفی اصطلاحات بین المللی مالیات نیز مالیات را (پرداختی الزامی و بلاعوض عنوان نموده که ممکن است به شخص، موسسه، دارایی و غیره تعلق گیرد.

• مؤدی:

شخصی است که بدهی مالیاتی بابت هر گونه فعالیت‌ها یا معاملات انجام شده و یا حالت پدید آمده متوجه اوست.

• اظهارنامه:

فرم خاصی است که از طرف مراجع مالیاتی برای اعلام درآمد، فروش و سایر تفصیلات در اختیار مؤدی قرار می گیرد.

• پایه مالیات (مأخذ مشمول مالیات):

آنچه نرخ مالیات بر آن اعمال می شود، پایه مالیات است. مانند درآمد شرکت‌ها، درآمد اشخاص حقیقی، ارزش املاک. پایه مالیات یک رقم نهایی است که از آن همه کسور ممکن، زیان‌ها و تخفیف‌ها کسر شده است.

• ظرفیت مالیاتی:

ظرفیت مالیاتی مبنای سنجش توان مؤدی به پرداخت مالیات است (که با توجه به میزان درآمد، مصرف و عوامل دیگر تعیین می شود.

• درآمد مشمول مالیات:

مبلغی است که عملاً مالیات به آن تعلق می گیرد. به عبارت دیگر مبلغی که نرخ مالیاتی در آن اعمال می شود.

• تشخیص:

این اصطلاح به عمل محاسبه بدهی مالیاتی مؤدی و همچنین مدرک و برگه‌ای است که شرح این محاسبه در آن درج شده است. عنوان مذکور در مواردی به برآورد بدهی مالیاتی مؤدی در صورت فقدان اظهارنامه و صورتهای مالی نیز اطلاق می گردد.

• مبنای تشخیص:

عبارت است از مبنای محاسبه مالیات متعلق. به طور مثال در مورد مالیات بر درآمد، مالیات سال تقویمی با سال مالی ممکن است بر پایه درآمد سال قبل، سال جاری و یا سال حسابداری خاص مؤدی محاسبه شود.

• تشخیص برآوردی:

از جهت مالیات بر درآمد هرگاه سوابق نگهداری شده

به ویژه در مورد کسبه جزء برای محاسبه دقیق مالیات کافی نباشد، ممکن است لازم شود که درآمد مؤد مشمول مالیات بر اساس برآورد تشخیص داده شود. **• تشخیص بر اساس بهترین قضاوت ممکن، تشخیص علی الراس:** قوانین برخی کشورها به مراجع مالیاتی، اجازه می دهد که در موارد معین درآمد مؤدی را بر اساس بهترین قضاوت ممکن تشخیص دهند، شرایط و حالاتی که این تشخیص را مجاز می دارد معمولاً در زمینه‌های زیر است:

- (۱) قصور مؤدی در تسلیم اظهارنامه
- (۲) قصور مؤدی در ارائه حساب‌ها، مدارک، اطلاعات، یا صورت‌داری یا بدهی؟؟؟
- (۳) هر گاه مؤدی پس از تسلیم اظهارنامه از حضور در اداره مالیات به منظور ارائه دلیل خودداری کند.
- (۴) در صورتی که مؤدی دستور مراجع مالیاتی مبنی بر حسابرسی حساب‌های خود را اجرا نکند.

• تشخیص علی الراس:

این اصطلاح در ارتباط با حق مقامات مالیاتی جهت تشخیص مالیات (بنا به مقام و وظیفه ایشان) به کار می رود و آن زمانی است که تشخیص به عمل آمده از سوی مؤدی نادرست به نظر برسد یا مالیات در موعد مقرر پرداخت نشده و یا اظهارنامه مؤدی به موقع تسلیم نگردیده باشد.

• نرخ تصاعدی:

در این سیستم بخش‌هایی از درآمد مشمول مالیات که از سقف معینی تجاوز می کنند، تابع نرخ‌های بالاتر قرار می گیرد.

• نرخ ثابت یا واحد:

بر حسب مالیات به نرخ واحد و صرف نظر از مبلغ کل درآمد اعمال می گردد.

• مالیات مستقیم:

تعریف عام و قابل قبولی که تفاوت مالیات مستقیم از مالیات غیرمستقیم را روشن سازد وجود ندارد. «جان استوارت میل» این دو نوع مالیات را چنین بیان داشته است:

مالیات مستقیم آن است که عیناً از شخصی گرفته می شود که نظر و تمایل اصلی بر تعلق مالیات به وی بوده است و مالیات غیرمستقیم آنهایی هستند که از شخصی گرفته می شود که تمایل و انتظار بر این است که وی پرداختی خود را به حساب شخص دیگر جبران کند، با این تعریف مالیات‌های مستقیم عموماً بر اشخاص وضع می شوند و از درآمد، فروش دارایی سرمایه‌ای و ارزش ویژه دارایی اخذ می گردد، مالیات بر هدایا، مالیات بر ارث و وصیت و مالیات بر دارایی نیز مالیات‌های مستقیم به شمار می روند.

• مالیات غیرمستقیم:

مالیات وضع شده بر پارهای معاملات، کالاها و امور را گویند.

نمونه‌های آن عبارتند از مالیات بر ارزش افزوده،

مالیات بر فروش، مرسومات حق تبر، مالیات بر خدمات، مالیات ثبت و مالیات معاملات.

• حقوق:

حقوق جمع «حق» از جمله واژه‌هایی است که دارای معانی مختلفی است. در زبان عرفان، حق به معنی وجود مطلق (خداوند) است. همچنین حق به معنای «راست و درست» نیز به کار می رود مانند «حق زندگی» علاوه بر این‌ها حق به معنی مختومه و حتمی شدن مانند مرگ حق است و به عنوان نامی از نام‌های خداوند هم مورد استفاده قرار می گیرد.

در اصطلاح حق عبارت است از توانایی شخص بر چیزی و یا کسی، حق بر چیزی مانند حق مسکن و حق بر کسی مثل حق طلبکار بر بدهکار.

به تبع کلمه «حق» لفظ «حقوق» نیز در عرف و زبان محاوره‌ای دارای معنای مختلف و متفاوتی می باشد:

(۱) حقوق به معنی «حق السعی» یا «حق الزحمه» که به صورت ماهیانه به کارگران و کارمندان پرداخت می شود.

(۲) حقوق به معنی جمع «حق» و معنی که از آن حاصل می شود همان مجموعه توانایی‌های شخص بر چیزی یا کسی است.

(۳) حقوق به معنای مجموعه قوانین و مقرراتی است که برای یک ملت (دارای یک تابعیت) لازم‌الاجرا می باشد.

در این زمینه عنوان می شود، که حقوق «علم» است یا «فن»؟ در این باره می توان گفت آگاهی به قوانین و مقررات «علم» است و آنچه نزد متخصصان این علم از قبیل قضات، وکلاء، سردفتران اسناد رسمی معمول می شود «فن» است. بنابراین حقوق هم «علم» است و هم «فن».

• باج و خراج:

در لغت نامه دهخدا آمده است (هر آنچه را که پادشاهان، حکام از رعایا گیرند، گفته‌اند که «خراج» آن چیزی است که در حاصل مزروعات گیرند و «باج» چیزی است که جهت «حق صیانت و حفاظت» از مددگیران گیرند.

• عدل:

مفهوم عدل مخالف ظلم و از نامهای خداوند و از اصول اولیه دین اسلام است. در علم حقوق، عدل اصطلاحی است کلی برای بیان هدفی که از روابط قانونی افراد با یکدیگر و یا با حکومت‌های متبوعه خود و همچنین روابط قانونی دولت‌هایی مستقل حاصل می شود.

• انصاف:

هر چند انصاف معادل کلمه جدل به کار می رود «اجمالاً» فوق میان «عدل» و «انصاف» را اهل تحقیق در آن دانسته‌اند که عدل احقاق حق طبق قانون و موازین حرف قضایی است، حال آنکه در انصاف سخت گیری و شدت کمتر است.

■ مانه عرفانی
کارشناس حقوقی

مرور زمان در مسؤلیت مهندسان

مسؤولیت عبارت است از رابطه‌ی حقوقی ناشی از فعل یا ترک فعل زیان آور. این رابطه با ایفای تعهد مسؤؤل و یا مجازات او زایل می‌گردد. مفهوم مسؤؤلیت از مبانی نظام حقوقی ماست که با حذف آن تمام ساختار حقوقی فرو می‌ریزد. در حقوق ایران، هر کس زبانی به دیگری وارد آورد، طبق قاعده عقلی و فقهی لا ضرر و لا ضرار، باید آن را جبران کند. مهندسان به دلیل اهمیت و کاربردی بودن حرفه‌ی خود با سه نوع مسؤؤلیت مدنی، کیفری و حرفه‌ای (بدلیل وابستگی به سازمان نظام مهندسی) روبرو می‌باشند و تصمیمات آنان باید از هرگونه عیب و ایرادی خالی باشد. بر اساس قوانین و رویه‌ی قضایی ایران در قراردادهای بین کارفرما و مهندسان شرط عدم مسؤؤلیت موجه نیست و مهندس ساختمان با توجه به معیارهای قانونی و استانداردهای حرفه‌ای مسؤؤل نتیجه‌ی اقدامات خود می‌باشد. طبق قانون ساخت و ساز مسکن فرانسه، متخلف که می‌تواند استفاده کننده‌ی زمین، شخص ذینفع در فعالیت‌های ساختمانی، مهندس معمار، کارفرما یا هر شخص مسؤؤل در حوزه‌ی عملیات ساختمانی را شامل شود، در صورت تخلف از مقررات، به جریمه‌ی چهل و پنج هزار یورویی محکوم خواهد شد. تکرار جرم، مجازات نقدی هفتاد و پنج هزار یورویی و حبس به مدت ۶ ماه را می‌تواند در پی داشته باشد. اما در این خصوص سؤؤالاتی به اذهان متبادر می‌شود. آیا این مسؤؤلیت دایمی است و حتی پس از فوت مهندس ساختمان برای بازماندگان وی برجا می‌ماند؟ یا این مسؤؤلیت باید محدود به دوران مشخصی باشد؟ در صورتی که عمر مفید ساختمان برای مثال ۱۰

اسلامی مرور زمان به دلیل مخالفت با شرع از نظام جزایی حذف گردید. لکن به تدریج با توجه به مشکلات اجرائی و قضائی در برخی از موارد مورد تأیید قرار گرفت که نمونه‌ی بارز آن در قانون مجازات اسلامی سال ۹۲ یافت می‌شود.

با توجه به تعریف ارائه شده، مرور زمان کیفری در دعای مسؤؤلیت علیه مهندسان به سه نوع تقسیم می‌شود:

– مرور زمان تعقیب: مرور زمان تعقیب به مرحله‌ی قبل از شکایت و رسیدگی مربوط می‌شود. یعنی از تاریخ وقوع جرم تا انقضای مهلت قانونی که مرور زمان حاصل می‌شود، تقییبی صورت نگیرد. مطابق ماده ۱۰۵ قانون مجازات اسلامی مرور زمان در صورتی تعقیب جرایم موجب تعزیر را موقوف می‌کند که از تاریخ وقوع جرم تا انقضای مواعد ذکر شده در این ماده تعقیب آغاز نشده باشد. طبق بندالف

تا ۱۵ سال است، چطور می‌توان مهندس ناظر را تا ۲۵ سال پس از پایان عمر مفید ساختمان مسؤؤل دانست؟ چگونه می‌توان مهندس ناظر گاز را بصورت مادام العمر مسؤؤل تلقی کرد، در حالی که مالکان بعد از اتمام لوله کشی گاز ساختمان و تأیید آن توسط مهندس ناظر، مسیرهای لوله‌کشی گاز و جانمایی لوازم گازسوز را تغییر داده‌اند؟ تعهدات مهندسان در زمینه‌ی طراحی، نظارت و یا اجرا در ساختمانها تا چه زمانی و تحت چه شرایطی معتبر است و آنان تا چه میزان باید پاسخگو و مسؤؤل باشند. اهمیت پاسخ این سؤؤالات هنگامی بیشتر می‌شود که بدانیم در اجرای یک ساختمان عناصر و عوامل نسبتاً زیادی مؤثر هستند که کنترل بسیاری از آنها از عهده‌ی مهندسان خارج است. همچنین مهندسان بعد از اتمام ساختمان بر نحوه‌ی استفاده و یا بهره برداری از حاصل کار خود هیچ نظارتی

ندارند و در تغییرات و یا تعمیرات احتمالی بعدی ساختمان نیز نقشی ندارند و نمی‌توانند بر صحت و یا سقم روند آن کنترلی را اعمال نمایند. به همین منظور در تمامی سیستم‌های حقوقی دنیا در زمینه‌ی مسؤؤلیت مهندسان، مرور زمان به نحوی در قوانین و یا رویه‌ی قضایی پیش بینی شده است. اگر بخواهیم تعریفی ساده از مرور زمان ارائه دهیم، باید بگوییم مرور زمان عبارت است از این که پس از گذشت مدتی از وقوع جرم، تعقیب کیفری یا صدور حکم مجازات و یا اجرای آن صورت نخواهد گرفت. در ایران تا سال ۱۳۵۷ به استناد مواد ۴۹ تا ۵۳ قانون مجازات عمومی مرور زمان در کلیه‌ی جرایم اعمال می‌شد؛ اما پس از پیروزی انقلاب

ماده مذکور اگر پانزده سال از وقوع یک جرم تعزیری درجه یک بگذرد و تقییبی نسبت به آن صورت نگیرد، ب دیگر قابل تعقیب نیست و نمی‌توان متهم را تعقیب کرد یا برای او تشکیل پرونده داد.

مورد جدیدی که در قانون مجازات به آن پرداخته شده است، در خصوص مرور زمان جرایم تعزیری قابل گذشت است. مطابق ماده‌ی ۱۰۶ قانون مجازات اسلامی، چنانچه از تاریخ اطلاع شاکی از وقوع جرم یکسال بگذرد و شاکی طرح شکایت نکند، مشمول مرور زمان شکایت شده و حق شکایت کیفری او ساقط خواهد شد. مگر اینکه تحت سلطه متهم باشد یا به دللیی خارج از اختیار خود، قادر به شکایت

ندارند و در تغییرات و یا تعمیرات احتمالی بعدی ساختمان نیز نقشی ندارند و نمی‌توانند بر صحت و یا سقم روند آن کنترلی را اعمال نمایند. به همین منظور در تمامی سیستم‌های حقوقی دنیا در زمینه‌ی مسؤؤلیت مهندسان، مرور زمان به نحوی در قوانین و یا رویه‌ی قضایی پیش بینی شده است. اگر بخواهیم تعریفی ساده از مرور زمان ارائه دهیم، باید بگوییم مرور زمان عبارت است از این که پس از گذشت مدتی از وقوع جرم، تعقیب کیفری یا صدور حکم مجازات و یا اجرای آن صورت نخواهد گرفت. در ایران تا سال ۱۳۵۷ به استناد مواد ۴۹ تا ۵۳ قانون مجازات عمومی مرور زمان در کلیه‌ی جرایم اعمال می‌شد؛ اما پس از پیروزی انقلاب

۲۰ سال نیز برسد.

در کشورهای دارای حقوق نوشته، قوانین مربوط به محدود کردن دوران مسؤولیت قراردادی در قانون مدنی یافت می‌شود. عموماً این مدت بسته به میزان خسارتی است که توسط قصور مهندسین ایجاد شده است.

در بلژیک مواد ۱۷۹۲ و ۲۲۷۰ قانونی مدنی مقرر می‌دارد که برای عیوب جدی و سنگین یک دوران مسؤولیت ۱۰ ساله وجود خواهد داشت. برای ضررهای کمتر، ادعا باید ظرف مدت زمان معقولی پس از اینکه عیب ظاهر گردید، مطرح شود (با مدت حداکثر ۱۰ سال پس از قبولی). اگر در قبول ساختمان بین مرحله موقت و قطعی فاصله بیفتد، سال یا سالهای بین این دو مرحله به عنوان دوران تضمین محسوب خواهد شد که در طی این دوران مهندس باید عیوبی را که ظاهر می‌گردد جبران نماید.

اقامه دعوی برای وصول خسارت برابر این قانون به یک دوره سه ساله محدود می‌گردد. آن هم از زمانی که خواهان آگاه شده باشد یا می‌بایستی بطور معقول از خسارت، عیب و هویت (تولید کننده عیب) آگاهی داشته باشد.

در فرانسه این مدت برای عیوب جدی ۱۰ سال پس از اتمام است. (مواد ۱-۱۷۹۲ و ۲-۱۷۹۲-۱۷۹۲ قانون مدنی). همچنین یک مهلت دو ساله مسؤولیت برای عیوب جدایی ناپذیر تجهیزات کار وجود دارد (ماده ۳-۱۷۹۲). برای تکمیل نیز دوران تضمین وجود دارد که در طی یک سال پس از قبول، مهندس مسؤول تلقی می‌شود. (مسؤولیت تعمیر و جبران تمام خسارات که توسط مالک ساختمان نشان داده می‌شود. ماده ۶-۱۷۹۲)

در ماده ۱۳ فرمان ریاست جمهوری مورخ ۲۴ مه ۱۹۸۸ ایتالیا مقرر گردیده است که دعوی جبران خسارت را تا سه سال پس از روزی که شخص صدمه دیده از خسارت، عیب و هویت شخص مسؤول آگاه شده یا می‌بایستی آگاه می‌شود، می‌توان اقامه کرد. در صورت تشدید خسارت مرور زمان از روزی شروع خواهد شد که شخص صدمه دیده از صدمه ای که به اندازه کافی شدید باشد که اقامه دعوا را را توجیه کند، آگاه شده یا می‌بایستی آگاه می‌شود.

طبق قانون آلمان طرح دعوی نباید پس از انقضاء مهلت سه سال از تاریخی که خواهان از ورود خسارت آگاهی یافته یا می‌بایست آگاهی یافته باشد، پذیرفته شود. این مرور زمان سه ساله در صورت در جریان بودن مذاکرات سازش در مورد دریافت و یا پرداخت خسارت بین شخص مقصر و طرف مقابل جاری نمی‌باشد، مگر اینکه مذاکرات خاتمه یافته باشد.

اتحادیه اروپا:

مدت دوره مسؤولیت مهندسان در قراردادهای مهندسی در اروپا بسته به کشور و وضعیت، مختلف می‌باشد. این دوره عبارت است از یک تا دو سال در برخی از کشورها برای عیوب خاص (اسپانیا و فرانسه)، دو سال (فنلاند)، سه سال یا سی سال به هنگامی که خسارت یا تولید کننده خسارت نامعلوم باشد یا بوسیله عمل کیفی وقوع یافته باشد (اتریش)، ۵ سال (آلمان، دانمارک و نروژ) شش سال (ایرلند و انگلیس)، ۵ سال (ترکیه) و در صورت قصور سنگین ۲۰ سال و در امور عمومی ۱۵ سال، ۵ تا ۲۵ سال (مجارستان).

قوانین و مقررات مربوط به محدودیت دوران مسؤولیت:

اکثر کشورهای مانند بلژیک، بلغارستان، فرانسه، یونان، مجارستان، ایتالیا، لیتوانی، لوکزامبورگ، هلند، اسلونی و اسپانیا، دوران مسؤولیت ۱۰ ساله را که از تاریخ قبول یا تحویل آغاز می‌شود، به خصوص در مورد عیوبی که بر قسمت‌های اساسی و یا ثبات ساختاری کار تاثیر می‌گذارد، اعمال می‌کنند: در پرتغال دوران چنین مسؤولیتی در حال حاضر ۵ سال و افزایش این دوران در حال بررسی است. در مالت مسؤولیت عیوب ثابت برای ۱۵ سال به طول می‌انجامد. در رومانی این مسؤولیت به اندازه عمر مفید ساختمان است.

در برخی کشورهای مانند بلغارستان، فرانسه، یونان، لوکزامبورگ و هلند، محدوده بیشتری از ده سال مسؤولیت، فراتر از نقص ثابت است و ممکن است تمام جنبه‌های تناسب برای هدف، قابلیت سکونت بنا را شامل شود اما در اسپانیا این مسؤولیت به سه سال تقلیل داده شده است.

به علاوه در بسیاری از کشورهای عضو اتحادیه اروپا دوران حداقلی تضمین عیوب به شکل قانونی یا قراردادی وجود دارد که عیوب جزئی تر یا غیر مطابق با قرارداد را پوشش می‌دهد. اتریش، چک، استونی، فنلاند، فرانسه، آلمان، مجارستان، ایتالیا، لتونی، لوکزامبورگ، هلند، لهستان، اسلواکی، اسپانیا و سوئد از آن جمله اند. این امر بسیار رایج است که مهندسان عیوبی را که در این دوران ظاهر می‌شود، برطرف سازند. دوره «تضمین عیب» از سه ماه تا ۵ سال متفاوت است. در بسیاری از کشورها مسؤولیت سازنده در طی این دوران محکم و مؤکد (مخض) است و صرف نظر از خطا و قصور اعمال می‌گردد.

برخی از کشورها «دوران مسؤولیت اضافی» را برای خساراتی که ناشی از قصور سنگین، خسارات عمدی، نقض عمدی قرارداد و عیوبی که عمداً پنهان شده اند مقرر می‌دارند؛ جمهوری چک، فنلاند، آلمان و لهستان از آن جمله اند. این مدت ۱۰ سال در بسیاری از موارد و حتی ممکن است به

نباشد که در این صورت مهلت یک‌ساله از تاریخ رفع مانع خواهد بود.

مرور زمان صدور حکم: اگر از تاریخ نخستین اقدام تعقیبی، تا انقضاء مهلت زمانی که برای مرور زمان لازم است، درباره موضوع، حکمی صادر نشود، پس از انقضای مهلت قانونی موضوع مشمول مرور زمان خواهد شد. ماده ۱۰۵ قانون مجازات اسلامی مرور زمان را از تاریخ آخرین اقدام تعقیبی یا تحقیقی تا انقضای مواعد مذکور در این ماده در صورتی که به صدور حکم قطعی منتهی نگردیده باشد، مرعی می‌داند.

مرور زمان اجرای حکم: در صورتی که از تاریخ قطعی شدن حکم تا انقضای مهلت مقرر قانونی که برای مرور زمان لازم است، حکم اجرا نشده باشد، اجرای حکم متوقف می‌شود. بر اساس قاعده مرور زمان، تمام احکام کیفری از نوع مجازات‌های بازدارنده که مدت قانونی از قطعی شدن آنها گذشته و به هر دلیلی حکم اجرا نشده باشد، دیگر قابل اجرا نیست. ماده ۱۰۷ قانون مجازات اسلامی نیز درباره مرور زمان اجرای حکم مقرر می‌دارد: مرور زمان، اجرای احکام قطعی تعزیری را موقوف می‌کند.

نکته آخری که باید در خصوص مرور زمان به آن اشاره کرد، حق شاکی خصوصی است. مستند به ماده ۱۱۳ قانون مجازات اسلامی جدید، موقوف شدن تعقیب، صدور حکم یا اجرای مجازات، مانع از استیفای حقوق مدعی خصوصی نیست و متضرر از جرم می‌تواند دعوای خصوصی را در مرجع صالح اقامه کند.

اما در قوانین مدنی، محدودیت زمانی برای مسؤولیت‌های ناشی از خدمات مهندسی پیش بینی نشده است. در واقع سیستم حقوقی از یک خلاً قانونی در این زمینه رنج می‌برد. مرور زمان در مسؤولیت مدنی مهندسان بدین معناست که مهندس پس از اتمام کار و تحویل آن تا زمان معینی مسؤول برطرف کردن عیوب ساختمان و جبران خسارات می‌باشد و پس از آن دعوی علیه مهندس قابلیت استماع ندارد. در قوانین و مقررات بیمه کشورمان، در خصوص مسؤولیت حرفه ای مهندسین ناظر، طراح و محاسب ساختمان، شروع تعهدات بیمه گر از تاریخ شروع عملیات ساختمانی توسط مالک طی مهلت قانونی مندرج در پروانه ساختمانی و حداکثر ۶ سال از تاریخ صدور پروانه ساختمانی می‌باشد. در صورتی که عملیات ساختمانی طی مدت ۲ سال از تاریخ صدور پروانه ساختمانی شروع نگردد، تعهد بیمه گر پس از تمدید اعتبار پروانه و از تاریخ شروع عملیات ساختمانی به مدت ۶ سال برقرار می‌گردد. عموماً مدت مسؤولیت باید متناسبی با مدت زمان بیمه، عمر مفید مصالح و یا مدت توافق شده در قرارداد داشته باشد. در این نوشتار کوشیده‌ام با بررسی تطبیقی حقوق کشورهای مختلف از جمله کشورهای اتحادیه اروپا، انگلستان، آمریکا، استرالیا و حتی کشورهای همسایه به معیاری برای لزوم تعریف چنین بازه زمانی در نظام حقوقی ایران دست یابم.

انگلیس:

بر اساس قوانین انگلیس، پس از تحویل پروژه، موادی از قانون که بر پیمانکاران فرعی و مشاوران حکومت می‌کند، عمدتاً در قانون محدودیت ۱۹۸۰ یافت می‌شوند.

البته هیچ قانونی در زمینه‌ی دوران مسؤلیت عیوب که مهندس مسؤلیتی در خصوص جبران عیوب داشته باشد، وجود ندارد و عرف بر روابط طرفین در دوران مسؤلیت عیوب که بین ۱۲ تا ۲۴ ماه برای ساخت و سازهای معمولی در قرارداد است، حکومت می‌کند. در صورت نبود دوران توافق شده‌ی مسؤلیت عیوب و یا امتناع مهندسان از اصلاح عیوب علی‌رغم وجود قرارداد، طرف خسارت دیده می‌تواند پروسه‌ی حقوقی را برای جبران هر ضرر یا خسارتی که پس از تحویل اطاق افتاده است، آغاز نماید. البته تضمینی برای این که فرد زیان دیده پیروز شود، وجود ندارد؛ زیرا باید قصور طرف مقابل و در نتیجه خسارت و زیان را اثبات کند. زمان شروع دعوی از جانب زیان دیده توسط قانون محدود شده است و اگر این زمان منقضی شود زیان دیده از طرح ادعای خود منع می‌شود. محدوده‌ی زمانی مرتبط به طرح‌های ساخت و ساز عبارت است از:

(۱) دعوی قراردادی: ۶ سال پس از روزی که حادثه به وقوع پیوسته و نقض قرارداد مورد شکایت صورت گرفته است. در قراردادهای ساخت و ساز، مهندس، مسؤول اتمام کار تحت کل قرارداد است و عموماً محدودیت دوران کار ناقص از روز اتمام آغاز می‌شود.

(۲) شبه جرم یا مسؤولیت مدنی: ۶ سال پس از روز حادثه، که ۶ سال پس از روزی است که خسارت فیزیکی اتفاق افتاده است.

(۳) دعاوی راجع به اسناد رسمی: ۱۲ سال پس از وقوع حادثه و آن روزی است که نقض تعهدات مندرج در سند به وقوع پیوسته است.

شایان ذکر است که طرفین ممکن است دوران محدودیت را در قراردادهایشان کاهش یا افزایش دهند. عموماً دادگاهها در توافقات قراردادی طرفین مداخله نمی‌کنند. خصوصاً اگر طرفین، هویت اقتصادی مجرب و با قدرت‌های چانه زنی برابر باشند. با این حال دوران تغییر یافته‌ی محدودیت می‌تواند وفق قانون «شروط قراردادی نا عادلانه»، غیر منصفانه تلقی گردد و آن در صورتی است که در یک قرارداد با قدرت‌های ناهمگن، طرف غالب، اصرار بر دوران غیر معقول نماید.

در ارتباط با خانه‌های مسکونی، «قانون محل‌های معیوب» ۱۹۷۲ مقرر می‌دارد که مهندس یا مقاطعه کاری که امور مربوط به ساخت را انجام می‌دهد، تکلیف مراقبت را در قبال هر شخصی که امتیازی برای سکونت داشته باشد، بر عهده دارد. این تکلیف به جهت تضمین کار انجام شده به شکل حرفه‌ای و ماهرانه با مصالح مرغوب برای ساخت است به نحوی که برای ساکنین مناسب باشد. مدعی ۶ سال پس از اتمام ساخت زمان دارد تا دعوی نقض تعهد را مطرح سازد.

چگونگی مدیریت عیوب پنهان و بعدی:

شخص ممکن است دعوی شبه جرم یا قصور را در ارتباط با عیوب بعدی را پس از: (۱) ۶ سال بعد از عمل صورت گرفته که روزی است که خسارت یا ضرر تحمیل گردیده است،

(۲) ۳ سال پس از روزی که شخص عیب را متوجه شده یا باید متوجه می‌شده است، مطرح نماید. در این صورت باید حقایق موضوعی را راجع به خسارتی که واقع شده ارائه نماید و ضرر باید قابل استناد به فعل یا ترک فعلی باشد که ادعا می‌شود قصور را تشکیل می‌دهد. امریکا

دوران مسؤولیت عیوب:

برهه‌ای از زمان، پس از اتمام کار است و آن دورانی است که از آن زمان پیمانکار باید عیوب ظاهر شده را اصلاح نماید. شروع این دوره از روزی است که طراح، کار را تایید می‌کند.

دوران مسؤولیت مساله‌ای برای طرفین قرارداد است که معمولاً دوران شش ماهه در کارهای عادی و سه ماهه برای کارهای کوچک تر است. معمول است که برای امور مهندسی دوران ۱۲ ماهه برای این که عیوب اجازه تظاهر یابند، وجود داشته باشد. اما باید توجه داشت که اکثر فرم‌های استاندارد مقرره‌ای در خصوص زمانهای مختلف دوران مسؤولیت عیوب برای اجزای مختلف در یک قرارداد ندارد.

قانون محدودیت: این قانون مقرر می‌دارد که شخص زیان دیده در ظرف مهلت مشخصی پس از اینکه حادثه روی داده است، باید دعوا را مطرح کند. علی‌رغم اینکه مهلت قانونی برای مسؤولیت مدنی و دعاوی قراردادی از ایالتی به ایالت دیگر متفاوت است، محدودیت شبه جرم یا مسؤولیت مدنی از دوان محدودیت دعاوی قراردادی کوتاه تر است. در اکثر ایالات محدودیت زمانی طرح دعاوی قراردادی ۶ سال و در دعوی مسؤولیت مدنی سه یا چهار سال است. با این وجود محدوده‌ی زمانی دعاوی قراردادی در پروژه‌های ساختمانی معمولاً پس از اتمام اساسی آغاز می‌شود؛ در حالیکه محدوده‌ی زمانی مسؤولیت مدنی از هنگام آسیب یا حصول خسارت شروع می‌گردد.

استرالیا:

در استرالیا شروع دوران مسؤولیت در بسیاری از قراردادهای صدور مدرک اتمام کار می‌باشد. این دوران بسته به ماهیت قرارداد از ۱۲ ماه در ساختمانهای ساده تا ۲۴ تا ۳۶ ماه در پروژه‌های پیچیده‌ی ساختمانی متغیر است. شرط مسؤولیت عیوب ممکن است برای اتمام جزیی باشد که برای مثال در یک قرارداد اینگونه آمده است: «دوران مسؤولیت عیوب ۱۲ ماه از شروع اتمام عملی است. اگر کار بصورت جزیی از کارفرما تحویل گرفته شود، دوران مسؤولیت عیوب برای این بخش باید از شروع اتمام عملی آن بخش آغاز گردد.»

از آنجا که مهندسی در طول دوران کار مسؤولیت نظارت بر سایت و عدم پذیرش امور خلاف قرارداد را دارند، این موضوع، بحث مسؤولیت مهندسان و معماران را به هنگام عدم کشف کارهای خلاف (غیر مطابق) پیش می‌آورد. رای دادگاه در مورد مسؤولیت مهندس و معمار در این زمینه به نقش آنها در قرارداد بستگی تام دارد؛ صرف نظر از این که آنها به تامین نظارت عمومی یا تامین بازرسی مداوم تمام وقت به عنوان نماینده پروژه ملزم شده یا نشده باشند. اگرچه نظارت عمومی تکالیف کمتری از نماینده سایت ایجاد می‌نماید، دادگاهها در تفاسیر خود از مسؤولیت‌های مهندسان و معماران در نظارت عمومی رویه‌ی واحدی ندارند. دادگاهها گاهی به مسؤولیت مهندسان برای ساخت و ساز معیوب حتی در زمانی که در توافق مقرر شده باشد که آنها مسؤولیت پیمانکار را ندارند، رای داده‌اند. به علاوه دادگاهها معمولاً معمار و مهندسان را به هنگامی که آنها واقعا عیب را بدانند یا باید می‌دانستند یا در اطلاع به مالک در زمان اقدام مناسب کوتاهی کرده باشند، مسؤول تلقی می‌کنند.

📍 سنگاپور:

دوران مسؤولیت عیوب با اتمام کار و همچنین صدور گواهی اتمام آغاز می‌شود. به مانند سیستم انگلیس این دوران مانع اقدام افراد خارج از قرارداد در زمینه‌ی شبه جرم و یا کسانی که در مورد آنها وظیفه‌ی مراقبت در صورت قصور وجود دارد، نمی‌شود. همچنین این امر مانع از استیفای حقوق قانونی برای جبران خسارات توسط موکل نمی‌باشد. به مانند انگلیس بخش ۶ الف قانون محدودیت سنگاپور مقرر می‌دارد که در دعوی علیه پیمانکار (مهندس) یا دعوی مسؤولیت مدنی نباید بعد از انقضای شش سال از روزی که حادثه پیش آمده مطرح گردد.

📍 امارت متحده عربی:

ماده‌ی ۸۰ قانون مدنی امارات متحده‌ی عربی مقرر می‌دارد: مهندسان و مقاطعه کاران مشترکاً و منفرداً در دروان ده ساله پس از خرابی جزئی و یا کامل بنا مسؤولیت دارند. محدوده این مسؤولیت شامل خرابی کامل بنا، خرابی جزئی بنا و هر عیبی که ثبات یا امنیت کار را تهدید نماید، می‌شود.

همانگونه که در بررسی تطبیقی نشان داده شد از کشورهای اتحادیه‌ی اروپا تا انگلیس و آمریکا و حتی در کشورهای آسیایی و خاورمیانه قراردادان دوران مسؤولیت در قانون و یا قرارداد جزئی از نظام حقوقی کشورها به شمار می‌آید. راه حلی که باید در قوانین و مقررات ما به صورت تعریف محدوده‌ی زمانی برای مسؤولیت مهندسان (ناظر یا طراح) بسته به عمر مفید مصالح، عمر ساختمان و یا بازه‌ی زمانی به مدت سه تا پنج سال و یا مدت طولانی‌تر برای عیوب و خسارات جدی‌تر پس از اتمام کار پیش‌بینی گردد.

راه حل دیگر تفکیک میان مسؤولیت مهندس ناظر و مهندس مقیم و قراردادن مسؤولیت به میزان سهم مهندسان در ساخت و ساز و میزان نظارت آنها در طول پروژه است. از آنجایی که مهندس ناظر در تمام دوران ساخت نمی‌تواند در سایت حضور داشته باشد، قانون می‌تواند تکلیف بیشتری بر دوش مهندس مقیم که همواره باید در پروژه حضور داشته باشد، بگذارد.

📍 بک کانادا:

اشکال مسؤولیت قابل اعمال بر مهندسان بستگی به این دارد که وی ساختمان را برای شخص ثالث یا برای خود با قصد فروش بسازد. در حالت اول سازنده مشمول سه حالت مسؤولیت می‌شود:

۱) تضمین قانونی ۵ ساله که مقررهی دستور عمومی است. (قانون مدنی، ماده ۱۶۸۸)
 ۲) مسؤولیت قرارداد عادی که ممکن است توسط قرارداد محدود یا گسترش یابد یا استثنا شود.
 ۳) مسؤولیت مدنی هنگامی که قصور خارج از چهارچوب اتفاق می‌افتد. (قانون مدنی ماد ۱۰۵۳)

ماده ۱۶۸۸: بر اساس مواد ۱۶۸۸ و ۲۲۵۹ خواهان دریافت خسارت باید ادعای خود را پنج سال پس از اتمام کار مطرح کند. اگر عیب کم کم پیدا شود، فرض بر این است که عیب در پایان پنج سال روی داده و بنابراین خواهان ده سال پس از اتمام کار می‌تواند شکایت کند.

📍 ژاپن:

دوران مسؤولیت و خاتمه آن:

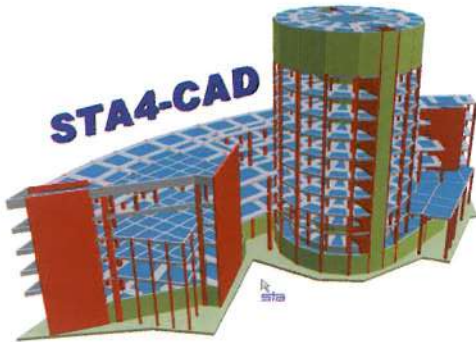
۱) توسط قانون و در قرارداد می‌تواند تعریف شود.
 Shikai Rengo Yakkan. ۲) ده سال (یا بیشتر برای کارهای ضد آب) بر اساس قانون

۳) قراردادهای: نیازی نیست که طرفین ماده‌ی ۶۳۹ قانون مدنی را رعایت کنند. طرفین ممکن است این دوران را بر اساس توافق دو جانبه که منجر به قرارداد مشخص شود، طولانی کنند.

در ژاپن عرف است که پس از انقضای دوران مسؤولیت محدود برای قراردادهای بین تولید کننده و موکل در ارتباط با تعهدات خاص، مسؤولیت تعمیر یا پرداخت خسارت وجود داشته باشد. محتوای این تعهدات ممکن است از قراردادی به قرارداد دیگر متفاوت باشد.

مالیاتی
و حقوقی

گردآوری و تنظیم:
مهندس سید محمد حسن نژاد

STructural Analysis For Computer Aided Design

آشنایی با برنامه STA4 CAD در عرصه تحلیل و طراحی مهندسی

DESIGN FOR ACI 318-99 Design code
and UBC 97 Seismic code and updated
Iranian 2800 design Code

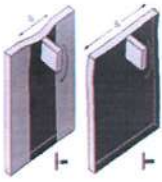
توسعه علوم کامپیوتر، از دستاوردهای دانش نوین بشری است که علاوه بر کاهش خطاهای انسانی، امر تحلیل و طراحی مهندسی را آسان تر و دقت هرچه بیشتر را میسر نموده است، لذا استفاده از برنامه‌های کامپیوتری در تحلیل و مدل سازی سازه‌ها در جوامع پیشرفته بسیار رایج بوده و روز به روز گسترش بیشتری می‌یابد. نرم افزار STA4-CAD برای تحلیل و طراحی سازه‌های بتن آرمه و فولادی برنامه ای بسیار قدرتمند است که با در نظر گرفتن آیین نامه‌های معتبر جهان از جمله ACI-BS-UBC-SNP-EUROCODE-TS5000 برای تحلیل و طراحی سازه‌ها را تحلیل و طراحی می‌کند. قابلیت درخور توجه این نرم افزار این است که در صورتی که این آیین نامه‌ها عوض شوند یا تغییری در آنها ایجاد شود می‌توان به صورت دستی (Manual) تمام پارمترها را تنظیم و به اصطلاح آپدیت نمود. همچنین می‌توان در کتابخانه آیین نامه‌ها، پارمترها را بر اساس آیین نامه ی ایران تنظیم و ذخیره نموده و سازه‌ها را بر اساس آن تحلیل و طراحی کرد. قابلیت بروزرسانی‌های مرتب از طریق اینترنت از دیگر ویژگی‌های منحصر به فرد این نرم افزار می باشد.

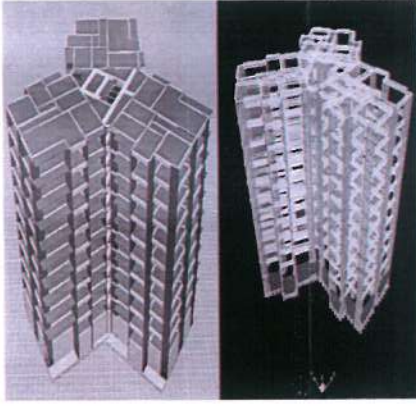
از مهمترین خصوصیات مهم برنامه STAFCAD می توان به موارد زیر اشاره نمود:

STA4-CAD HANDBOOK

ADDITIONAL NOTES
The direction optimization of Shear Walls. STAFCAD applies a correction matrix for beams connected to the direction of shear walls. Since this feature does not supported by ETABS, it is ignored in export process. This feature can be disabled (Rigid connection) to coverage ETABS-Sap results. To change this option, open the project from "STA4 Building Input Data" section, click the options button (Book-Shaped), go to the "Analysis options". The following example explains this effect on a non-orthogonal model that includes polynomial columns (File name: Omek33.s4)

Corrected connection Rigid connection

	Corrected connection		ETABS
	STAFCAD	SAP4CAD	
1 Period	0.8768	0.8379	0.86434
2 Period	0.8229	0.7928	0.77174
3 Period	0.8170	0.8200	0.78277
4 Period	0.2278	0.2219	0.22423
5 Period	0.2174	0.2226	0.23195
6 Period	0.3828	0.3780	0.38686
7 Period	0.1027	0.1017	0.10581
8 Period	0.8981	0.8980	0.88984
9 Period	0.0011	0.0011	0.00111

If the first and second periods checked (x and y periods), it can be seen that rigid connection results are closer to ETABS.

۱. رابط کاربری بسیار آسان
۲. تحلیل و طراحی انواع سازه‌های بتن آرمه و ساختمان‌های غیر مسلح
۳. تحلیل و طراحی انواع سازه‌های فولادی.
۴. تحلیل و طراحی انواع شمع کوبی بتنی و ترسیم نقشه‌ها اجرایی آنها به صورت خودکار.
۵. مقاوم سازی سازه‌ها و ترسیم نقشه‌های اجرایی آنها به صورت خودکار.
۶. تحلیل و طراحی انواع فنداسیون‌ها و ترسیم نقشه‌های اجرایی آنها به صورت خودکار.
۷. تحلیل و طراحی ستون‌های مورب.
۸. تحلیل و طراحی دیوارهای حائل بتنی و ترسیم نقشه‌های اجرایی آنها
۹. تحلیل و طراحی دیوارهای میانقابی (آجری) در برابر نیروهای زلزله و نشان دادن مقاومت آنها به صورت گرافیکی.
۱۰. دریافت نقشه‌های معماری و مدل سازی خودکار آنها. (دریافت فایل DWG)
۱۱. انتقال و دریافت پروژه‌ها از نرم افزارهای دیگر مانند SAP - ETABS - STAAD/Pro
۱۲. متره و برآورد سازه‌ها.
۱۳. در نظر گرفتن برون محوری بارها.
۱۴. تحلیل و طراحی انواع راه پله‌ها و ترسیم دتایل راه پله‌ها به صورت خودکار.
۱۵. تحلیل و طراحی انواع استخرها و نشان دادن نتایج آنالیز به صورت گرافیکی.
۱۶. تحلیل و طراحی انواع پی‌ها و ترسیم دتایل آنها به صورت خودکار.
۱۷. تحلیل و طراحی انواع مقاطع.
۱۸. آنالیز سازه‌ها با آیین نامه‌های معتبر جهان.
۱۹. داشتن کتابخانه آیین نامه‌ها و امکان تغییر تمام پارمترهای آیین نامه‌ها.
۲۰. داشتن کتابخانه شبکه‌های جوش شده از مقتول‌های WWF.
۲۱. داشتن کتابخانه بارهای مرده (دائمی) و امکان تغییر تمام پارمترهای آنها.
۲۲. نصب برنامه به دو زبان. (انگلیسی و ترکی استانبولی)
۲۳. محاسبه ی یک سازه چند طبقه در مدت زمان کوتاه.
۲۴. نمایش مرکز جرم و مرکز سختی طبقات به صورت خودکار.
۲۵. نیاز به انجام محاسبه دستی اولیه بارهای مرده و زنده، زلزله، باد، مرکز جرم، مرکز سختی و قرار دادن آنها روی تک تک قاب‌ها، در جهت X, Y نیست. برنامه به صورت خودکار این اعمال را انجام می‌دهد.
۲۶. نشان دادن مقاومت خاک به صورت گرافیکی و سه بعدی تحت اثر بارهای وارده از سازه. شکل مقابل مقایسه ای بین دو نرم افزار STAFCAD و ETABS را از نظر گرافیکی و برخی محاسبات انجام گرفته توسط هر کدام ارائه می دهد.

مهمترین عملکردهای موجود در Stafcad که در سایر نرم افزارهای مهندسی موجود نمی باشند و یا در صورت وجود در سطح پایینتری نسبت به StafCAD عمل می کنند:

۱. ایجاد تیرهای قوسی
۲. شیبدار کردن تیرها و سقف
۳. مدل سازی سقف‌های گنبدی و مخروطی
۴. مدل سازی فونداسیون و شمع کوبی بتنی
۵. تحلیل و طراحی راه پله
۶. تحلیل و طراحی استخر
۷. مدل سازی پلان استاتیکی سازه به کمک نقشه‌های معماری
۸. علاوه بر تحلیل، دارا بودن قابلیت طراحی دیوارهای حایل بتنی، وزنی، سنگی
۹. مقاوم سازی سازه با ساخت دیوارهای دوباره
۱۰. ترسیم نقشه‌های اجرایی مقاوم سازی و متره و برآورد سازه

نگاهی بر قابلیت‌های وسیع نرم افزار STACAD

برای توضیح و درک بصری بهتر، روی تمامی گزینه‌های نرم افزار شماره گذاری شده است. در ابتدا، کارهایی که می‌توان با برنامه STACAD-CAD انجام داد به صورت مختصر با شماره‌های موجود روی آنها در ادامه آورده شده است.

۱. BUILDING INPUT DATA STACAD: از این قسمت، در تحلیل و طراحی سازه‌های بتن آرمه، مقاوم سازی سازه‌ها، شمع کوبی بتنی و همچنین تحلیل و طراحی ساختمان‌های غیر مسلح استفاده خواهیم کرد.

۲. BUILDING ANALYSIS RESULTS: بررسی نتایج خروجی‌های آنالیز

۳. FOUNDATION DESIGN: تحلیل و طراحی انواع پی‌ها غیر از پی‌های گسترده.

۴. PRINTER OUTPUT: مشاهده ی نتایج تحلیل سازه به صورت گرافیکی در صفحه نمایش و چاپ آنها.

۵. FEAS ANALYSIS-FOR SLABS AND STAIRS: تحلیل و طراحی انواع راه پله‌ها، برج‌ها، سیلندرها و سازه‌های گنبدی و ترسیم نقشه‌های اجرایی آنها.

۶. MAT FDN- ANALYSIS- DESIGN BY FEAS: تحلیل و طراحی انواع پی‌های گسترده و ترسیم خودکار دتایل پی‌های گسترده همراه با تعداد میلگردهای مصرفی و محاسبه ی آنها و جایگذاری در جدول مخصوص و ارائه ی جدول لیستوفر

۷. STORY LAY- OUT DRAWING: ترسیم خودکار پلان سازه همراه با تعداد میلگردهای سقف‌ها و محاسبه و جایگذاری در جدول مخصوص و ارائه ی جدول لیستوفر.

۸. COLUMN LAY- OUT DRAWING: ترسیم خودکار دتایل ستون‌ها همراه با تعداد میلگردهای مصرفی و محاسبه ی آنها و جایگذاری مخصوص و ارائه ی جدول لیستوفر.

۹. FOUNDATION LAY- OUT DETAIL DRAWING: ترسیم خودکار پلان فنداسیون همراه با دتایل فنداسیون‌ها و تعداد میلگردهای مصرفی و محاسبه ی آنها و جایگذاری در جدول مخصوص و ارائه ی جدول لیستوفر.

۱۰. PLOTTER AND DRAWING: پلات کردن نقشه‌ها و خروجی‌ها.

۱۱. LANGUAGE TRANSFER: پلات کردن

۲۱. RETAIN WALL PROGRAM: تحلیل و طراحی انواع دیوارهای حائل بتنی و ترسیم خودکار دتایل آنها با تعداد میلگردهای مصرفی و جایگذاری در جدول مخصوص

۲۲. ANALYSIS AND DRAWING OPTIONS: کتابخانه آیین نامه‌ها.

۲۳. ARRANGEN LOAD LIBRARY: کتابخانه وزن بارهای مرده (دائمی).

۲۴. PROJECT TRANSFER STACAD: از این قسمت جهت انتقال و یا دریافت برنامه STACAD-ETAPS به نرم افزارهای SAPY۰۰۰ (import) STAAD/PRO استفاده خواهیم کرد (export)

۲۵. VERSION ARRANGEMENT: به روز رسانی کردن نرم افزار (Up To Date).

۲۶. HANDBOOK STACAD: دفترچه راهنمای برنامه.

۲۷. SOFTWARE EXIT STACAD: خروج از برنامه.

۲۸. Training STACAD: آموزش تصویری برنامه.

۲۹. TOOLS STACAD: جعبه ابزار برنامه.

۳۰. ASSISTANT STACAD: دستیار برنامه.

۳۱. ACTIVE PROJECT: مشخص کردن پروژه فعال.

۱۱. BEAM DETAIL DRAWING: ترسیم خودکار دتایل تیرها همراه با تعداد میلگردهای مصرفی و محاسبه ی آنها و جایگذاری در جدول مخصوص و ارائه ی جدول لیستوفر.

۱۲. RIBBED DETAIL DRAWING: ترسیم دتایل سقف‌های مجوف و تیرچه بلوک همراه با تعداد میلگردهای مصرفی و محاسبه ی آنها و جایگذاری در جدول مخصوص و ارائه ی جدول لیستوفر.

۱۳. STADRAW۲ - STADRAW۱: برنامه ای شبیه به اتوکد با دو ویرایش جدید.

۱۴. DRAWING EDITOR: ویرایش نقشه‌ها و دتایل‌ها به صورت دستی.

۱۵. TURKISH /ENGLISH: تغییر زبان برنامه. با انتخاب این گزینه می‌توان برنامه STACAD - CAD را از زبان ترکی استانبولی به انگلیسی و برعکس تغییر داد.

۱۶. STACAD: طراحی و آنالیز سازه‌های فولادی.

۱۷. PRINTER EDITOR: ویرایش نتایج تحلیل سازه به صورت انتخابی (دستی) و در صورت نیاز ارسال نتایج به نرم افزار Microsoft Word.

۱۸. Frame program: تحلیل و طراحی انواع سوله‌ها و خراباها.

۱۹. INTERACTIVE CONCRETE DESIGN: تحلیل و طراحی انواع مقاطع.

۲۰. POOL DESIGN: تحلیل و طراحی انواع استخرها.

مباحث هفت رشته ساختمان

نگاهی آسیب‌شناسانه به فعالیت‌های سازمان نظام مهندسی ساختمان

نقش معماری ایرانی، اسلامی بر آموزش ارزش‌های فرهنگی

غیبت شهرسازی توسعه نامتعادل شهرهای مازندران

توسعه پایدار و آینده‌نگری مهندسی عمران

چرا در بهینه‌سازی مصرف انرژی موفق نبوده‌ایم؟

ابزاری مؤثر در پایداری شهرها

محمد رضا راهما
کارشناس ارشد عمران

نگاهی آسیب‌شناسانه به فعالیت‌های سازمان نظام مهندسی ساختمان

پیش‌نویس‌ها و تاریخچه شکل‌های مهندسی

در اوایل دهه پنجاه، این‌جانب در یک شرکت مهندس مشاور در تهران مشغول به کار بودم. در آن زمان اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی وابسته به وزارت صنایع در حال تهیه پاره‌ای استاندارد بود. برای این کار از مهندسان فعال در بخش دولتی و خصوصی و استادان دانشگاه دعوت می‌گردید و در نشست‌هایی موضوع استاندارد مطرح و از آن‌ها خواسته می‌شد به ترجمه استانداردهای معتبر دنیا پرداخته و پس از بررسی و بومی کردن آن‌ها، این استانداردها قطعی و ابلاغ می‌شد. یادم می‌آید حق‌الزحمه ترجمه صفحه‌ای حدود ۵ تومان و حق جلسه، ساعتی حدود ۵۰ تومان بود. من از طرف مدیرعامل شرکت مزبور که استاد دانشگاه بود در تهیه چند استاندارد مشارکت داشتم. در آن زمان شکل‌هایی مانند سازمان نظام مهندسی وجود نداشت و مهندسان علاقه‌مند به روشمند کردن خدمات مهندسی به صورت خودجوش و اغلب به شیوه نام‌برده در بالا به این امور می‌پرداختند که نمونه دیگر آن، فعالیت انجمن مهندسان محاسب بود که آیین‌نامه ۵۱۹ را تهیه و ملاک مهندسان محاسب کشور قرار دادند. بعد از پیروزی انقلاب و پس از یک دوره نابسامانی در ساخت‌وساز، به تدریج شکل‌هایی مانند جامعه مشاوران ایران، سندیکای پیمانکاران ساختمانی، تأسیساتی و تجهیزاتی و اتحادیه‌های صنفی تشکیل گردید که عمدتاً هدفشان سروسامان دادن به فعالیت‌های شغلی‌شان بود.

در این میان اما، سه «حرفه» مشخص وجود داشت که فعالیت اعضای آن‌ها به‌جز کسب درآمد و تأمین معاش، ارتقای سطح زندگی مردم و افزایش کیفیت محیط‌زیست بود. این سه حرفه عبارت بودند از کانون وکلای دادگستری، سازمان نظام پزشکی و سازمان نظام مهندسی که فعالیت‌های آن‌ها را نباید صرفاً «صنفی» پنداشت. البته اعضای این تشکلهای هم می‌توانستند در قالب انجمن‌های صنفی کارفرمایی در اداره کار و امور اجتماعی، به احقاق حقوق صنفی خود بپردازند.

صاحبان این حرفه‌ها در پاره‌ای مواقع مانند هنگام رویدادهای طبیعی، جنگ، مشورت با مسئولان دولتی و... بدون توجه به منافع صنفی خدمت‌رسانی می‌نمایند. با قانونی شدن سازمان نظام مهندسی و کنترل ساختمان و تشکیل آن‌ها در استان‌های کشور، علی‌رغم آنکه قانون، نسبتاً مترقی و خوب بود، لیکن عملاً به دلیل ضعف بعضی از دستگاه‌های اجرایی و عمدتاً شهرداری‌ها، به تدریج وظیفه اصلی سازمان نظام مهندسی به فراموشی سپرده شد و عملاً تشکیلاتی شد که باید وظیفه ادارات مسکن و شهرسازی و شهرداری‌ها را انجام دهد؛ یعنی به امور اجرایی بپردازد یا با تصور پاره‌ای اعضا به احقاق حقوق صنفی اعضا مشغول شود.

در آغاز کار تعداد مهندسان به قدری کم بود که در بعضی استان‌ها امکان تشکیل سازمان وجود نداشت و در قالب دفتر نمایندگی استان‌های مجاور به فعالیت مشغول شدند.

۱۰. شوربختانه، بحث افراط و تفریط در همه امور جاری است؛ حتی در اصل تفکیک قوا که هر قوه انکار خود را مملکت جداگانه می‌بیند و بدون توجه به مسائل قوای دیگر عمل می‌نماید. اصل «رای به برات است؛ مگر آنکه خلافش ثابت شود» گاه وارونه عمل می‌شود.

۱۱. این جانب در نیمه دوم دهه هشتاد که عضو شورای مرکزی بودم درخواست کردم در صورت جلسه بنویسند که کنترل ساخت‌وسازهای شهری به‌عهده شهرداری‌هاست و وظیفه سازمان نظام مهندسی، تنها کنترل خدمات مهندسان و ارتقای دانش آن‌ها و تهیه پیشنهاد ضوابط و شیوه‌نامه‌ها و در صورت لزوم رسیدگی به تخلفات احتمالی آن‌هاست و سازمان باید از دخالت در امور اجرایی و فعالیت‌های اقتصادی دوری کند و هر گاه بخواهد ساختمانی بسازد باید تمام مقررات ملی ساختمان را رعایت کند تا برای دیگران الگو شود؛ ولی کار به جایی رسید که وظیفه تهیه دفترچه شناسنامه ملکی و فنی ساختمان‌ها را (که کار خوبی است) به‌جای شهرداری به نظام مهندسی محول کردند و مردم را وادار کردند که مبالغی را بابت این کار به سازمان‌ها بپردازند که شد سرمایه‌های زیادی برای سازمان‌ها و شروع به فساد اداری.

است.

۶. دستگاه‌های اجرایی بصورت جزیره‌ای و بخشی عمل می‌کنند و توجه به اقدامات دیگر دستگاه‌ها نمی‌نمایند و مدیریت واحد چه در کل دولت و چه در امور شهرها وجود ندارد؛ یعنی غالباً کشور دچار بحران مدیریت است.

۷. تعویض مدیران به‌گونه‌ای صورت می‌گیرد که هر مدیر جدید توجهی به اقدامات مدیران پیشین نداشته و خود می‌خواهد همه کارها را از نو آغاز کند.

۸. دولت و مسئولان به‌جای سیاست‌گذاری و کنترل و نظارت بر امور اجرایی می‌خواهند همه کارها را خود انجام دهند؛ در نتیجه نه تنها بخش خصوصی یعنی مشاوران و بیمانکاران، تضعیف شده و به تعطیلی کشانده شده‌اند، بلکه روزبه‌روز حجم بدنه دولت بزرگ‌تر و کیفیت پایین‌تر آمده است.

۹. سازمان‌های مردم‌نهاد که در کشورهای پیشرفته در واقع تصمیم‌سازان برای حکومتگران هستند به بازی گرفته نمی‌شوند و در نتیجه تصمیم‌گیران بدون توجه به پیامدهای هر تصمیم سیاست خود را دنبال می‌کنند و همین موضوع شاید دلیل بسیاری نابسامانی‌ها مانند پایین افتادن سطح آب‌های زیرزمینی، خشک شدن تالاب‌ها، هجوم ریزگردها و... شده است.

وضع کنونی سازمان

در سی سال اخیر تحولات زیادی (چه مثبت و چه منفی) صورت گرفته است از جمله:

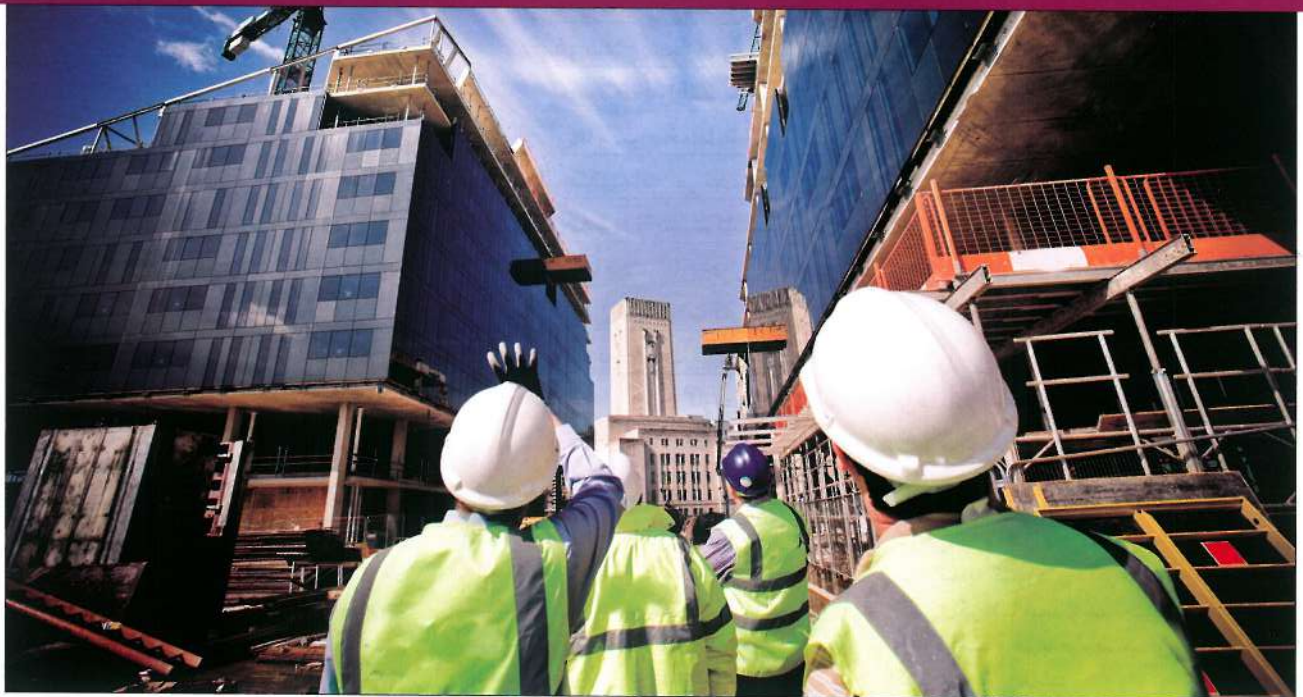
۱. نسبت جمعیت شهرنشین عمدتاً خدماتی به روستاییان مولد، از ۳۰ به ۷۰ وارونه شده و اینک بیش از ۷۰ درصد جمعیت کشور در شهرها زندگی می‌کنند و چون شوربختانه صنعت قابل توجهی نیز نداشته و نداریم عمدتاً به فعالیت خدماتی متمایل هستند.

۲. دانشگاه‌های خصوصی زیادی بنیان‌گذاری شد و تعداد مهندسان با سرعت زیادی فزونی یافته است که همه مایل به ارائه خدمات در شهرها هستند.

۳. شهرداری‌ها خودکفا شدند و لذا برای تأمین درآمد و اجرای وظایف خود به تراکم‌فروشی و صدور مجوزهای غیرقانونی و لاپوشانی خلاف‌ها پرداختند.

۴. ساخت‌وساز بیش از اندازه‌ای در بخش تجاری و اداری و مسکونی انجام گرفت که به گفته مسئولان کشور تعداد زیادی از آنها بی‌استفاده مانده‌اند.

۵. پاره‌ای بی‌تدبیری‌ها توسط تصمیم‌گیران کشور صورت پذیرفت که درآمدهای ملی و بین‌المللی ما را کاهش داد و در نتیجه اعتبار لازم و کافی برای راه‌اندازی صنایع و امور زیربنایی و فعالیت‌های آینده‌نگرانه کشور و بهبود محیط‌زیست تأمین نشده

چه باید کرد؟

به‌نظر این جانب ما ملت با فرهنگی هستیم. این بدان معنی نیست که در کشور ما بی‌فرهنگ و خلاف کار مطلقاً وجود ندارد؛ زیرا در هر کشوری بالاخره عده‌ای متمایل به بی‌قانونی دارند. هر چقدر

میزان نادانی و ناداری بیشتر باشد بی‌فرهنگی بیشتر و هر قدر فقر و جهل کمتر باشد فرهنگ بالاتر است.

این نکته هم لازم است یادآور شود که هر وقت صفتی را برای یک ملت قائل می‌شویم منظور

صددرصد نیست و معمولاً اگر بیش از ۶۰ درصد مردم دارای آن صفت باشند، می‌توان در مورد آن صفت حکم کرد و لذا به‌نظر من ما بیش از ۶۰ درصد بافرهنگ داریم.

دلیل آن را با دو مثال می‌توان ذکر کرد: یکم آنکه در

بهمن ماه ۱۳۵۷ در کشور ما برای مدتی نیروی نظامی و انتظامی واقعی وجود نداشت و خود مردم شبها به نگهداری خانه‌ها و تأسیسات شهری می‌پرداختند و هر زمان که بیمارستان‌ها برای مداوای مجروحان به وسایلی نیاز داشتند مردم برای کمک‌رسانی صف می‌کشیدند. دوم آنکه در اواخر دهه ۷۰ دولت اعلام کرد که برای وصول مالیات، مردم فرم خوداظهاری ارائه نمایند و دولت علی‌الرأس اقدام نکند. به اظهار مسئولان وقت دولتی، در آن سال‌ها میزان وصول مالیات از سال‌هایی که علی‌الرأس گرفته می‌شد بیشتر بود و طبعاً خلاف کاری و رشوه کمتر.

این نکته را از آن رو گفتیم که چنانچه تصمیمات مسئولان کارشناسانه و با نظرخواهی از صاحبان خرد جامعه و سازمان‌های مردم‌نهاد و همه‌سویگرانه گرفته شود، عمده مردم (و البته نه همه) به آن تصمیمات گردن می‌نهند.

و اما کارهایی که برای رفع دشواری‌های گفته‌شده باید انجام داد به‌طور خلاصه و اجمال می‌توان به شرح زیر مطرح کرد که البته به‌صورت پیشنهاد است و صاحب‌نظران می‌توانند مواردی از آن را اصلاح، تغییر یا اضافه نمایند:

۱۰. مواردی از قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن باید اصلاح شوند؛ از جمله آنکه هر کس از دانشگاه مدرک می‌گیرد نتواند در انتخابات هیئت‌مدیره سازمان‌ها رأی دهد؛ زیرا هنوز به‌درستی به وظایف مهندس، شهرداری، سازمان نظام مهندسی و زیر و بم کارها آگاهی ندارد و لاقبل باید پروانه اشتغال مهندسی را اخذ کرده باشد.

۲. مجموعه مباحث مقررات ملی ساختمان همان‌طور که در قانون هم آمده، هر سه سال تجدیدنظر شود تا ناهماهنگی‌های بین آن‌ها برطرف شده و روزآمد شوند. البته خوشبختانه این کار شروع شده و بعضی از مباحث به ویرایش‌های سوم و چهارم رسیده‌اند.

۳. مباحث جدیدی از جمله مبحث رعایت ضوابط زیست‌محیطی در طرح‌های عمرانی و ساخت‌وسازها تهیه و ابلاغ و اجرایی شود که این کار در سازمان فارس با همکاری دانشکده مهندسی و انجمن دانش‌آموختگان دانشگاه شیراز در دست تهیه است.

۴. به استقلال سازمان‌ها بیشتر توجه شود و دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط به‌جای دخالت در کار آن‌ها، نظرهای سازنده کارشناسان و خبرگان آن‌ها را به‌کار برند.

۵. وزارت آموزش عالی در افزایش کیفیت آموزش در دانشگاه‌ها همت گمارد و باتوجه‌به نیاز جامعه به تخصص‌های گوناگون مجوز ثبت‌نام در رشته‌های مختلف را صادر نماید.

در حال حاضر، رشته‌های عمران و معماری در کشور زیاد است؛ در عوض برای رشته‌هایی مانند ایمنی، بهداشت و محیط‌زیست جامع (QHSE) کمتر

متخصص داریم. وظیفه این کار را ناظران رشته‌های دیگر به‌عهده دارند و باتوجه‌به آتش‌سوزی زیاد جنگل‌ها و مراتع کشورمان کارشناسان آتش‌نشانی کمی داریم.

۶۰. دستگاه‌های اجرایی و دولتی به‌جای آنکه برای طراحی و نظارت و اجرای ساختمان‌هایشان، خود اقدام نمایند که مستلزم استخدام مهندسان تازه‌کار است، کارها را به مهندسان مشاور و پیمانکاران ذی‌صلاح بسپارند و کارشناسان خبره خود را فقط به کنترل کار آن‌ها و شرح خدماتشان وادارند. چنانچه این امر تحقق یابد، اولاً از حجم بدنه دولت کاسته می‌شد و ثانیاً مهندسان جوان و

دستگاه‌های اجرایی و دولتی

به‌جای آنکه برای طراحی و نظارت

و اجرای ساختمان‌هایشان، خود

اقدام نمایند که مستلزم استخدام

مهندسان تازه‌کار است، کارها را

به مهندسان مشاور و پیمانکاران

ذی صلاح بسپارند و کارشناسان

خبره خود را فقط به کنترل کار

آن‌ها و شرح خدماتشان وادارند.

چنانچه این امر تحقق یابد، اولاً

از حجم بدنه دولت کاسته می‌شد

و ثانیاً مهندسان جوان و تازه‌کار

در این تشکیلات فنی می‌توانند

زیر نظر مهندسان باتجربه‌تر

کارآموزی نمایند.

تازه‌کار در این تشکیلات فنی می‌توانند زیر نظر مهندسان باتجربه‌تر کارآموزی نمایند.

۷۰. مشکل دیگر کارهای فنی ما نداشتن مستندات کافی است و اصولاً ما مستندسازی را با بوروکراسی اشتباه می‌کنیم. به‌همین دلیل، هر وقت اقدام به تغییراتی در خدمات شهری می‌شود مسیر لوله‌کشی‌ها و برق‌رسانی‌ها و... نامشخص است و وقت زیادی از پروژه‌ها صرف جابه‌جایی‌های بی‌مورد آن‌ها می‌شود. رفع این مشکل البته هزینه‌بر است؛ لیکن می‌تواند اشتغال مفید ایجاد نموده و در درازمدت مقرون‌به‌صرفه باشد.

۸۰. بحث صرفه‌جویی در مصرف انرژی و آب

در پروژه‌ها اعم از دولتی و خصوصی جدی‌تر گرفته شود و آیین‌نامه تهیه گزارش توجیه زیست‌محیطی که سال‌هاست توسط سازمان برنامه و بودجه پیشین تهیه شده و در بایگانی ادارات است به‌کار گرفته شود.

۹۰. پس از اعلام موافقت با کشورهای ۱+۵ و رفع تحریم‌ها، پروژه‌های زیست‌محیطی مانند احداث تصفیه‌خانه‌های فاضلاب برای بازیافت آب و فاضلاب، بازسازی تالاب‌ها، تخریب سدهای زیان‌رسان، استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، پیشگیری از نفوذ ریزگردها و مانند آن‌ها در اولویت فعالیت‌های عمرانی قرار گیرند تا هم مشکل زیست‌محیطی فعلی تا حدودی حل شود و هم به اشتغال مهندسان کمک رسانند.

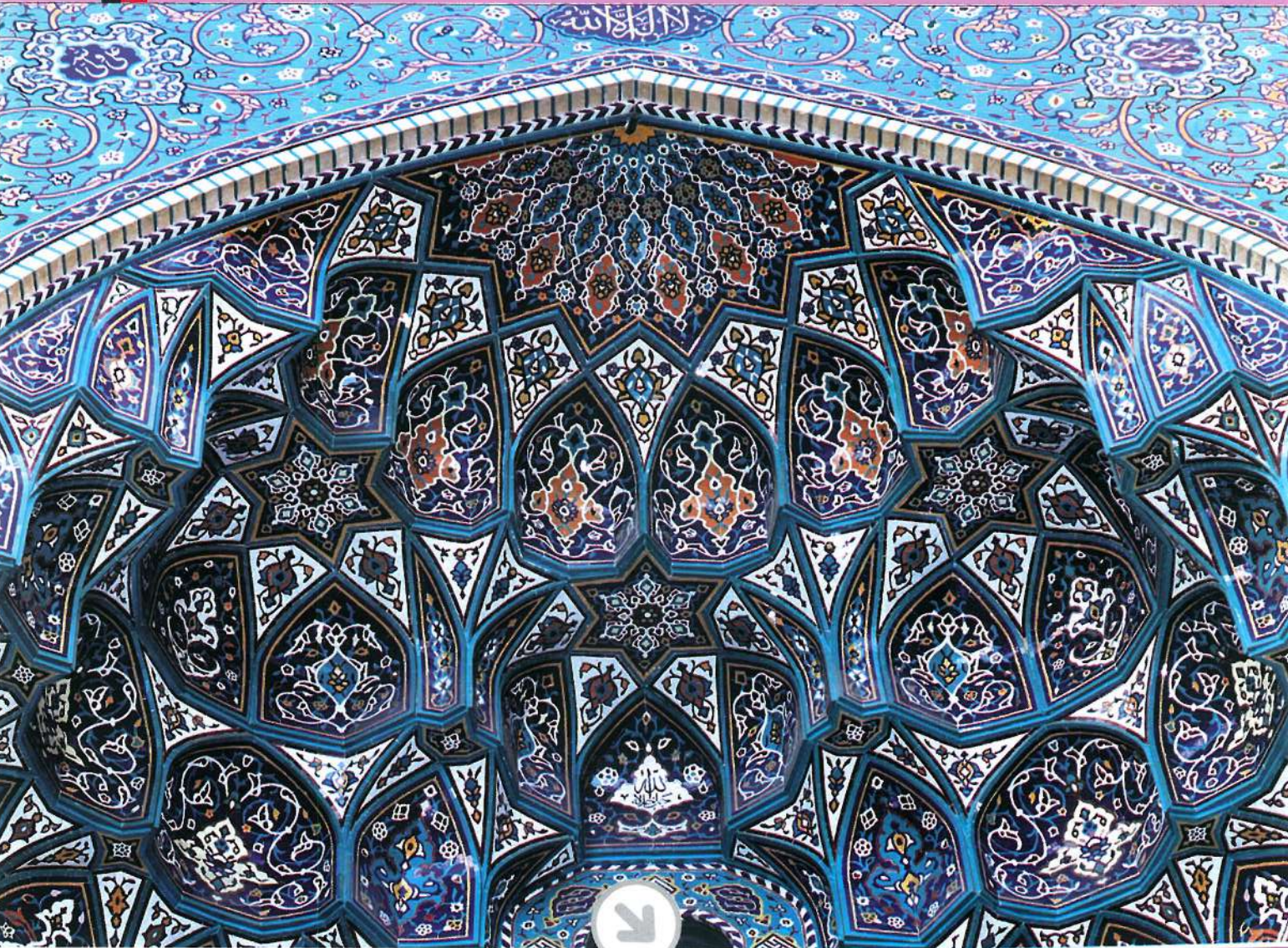
۱۰۰. سرمایه‌گذاران بخش خصوصی نیز وادار شوند که پروژه‌های خود را از طریق مهندسان مشاور ذی‌صلاح و پیمانکاران واجد شرایط اجرا نمایند. شهرداری‌ها و دستگاه‌های صدور پروانه ساختمان به این مهم اهتمام ورزند تا خدمات مهندسی از شغل دوم بودن برای کارکنان شهرداری‌ها و دیگر ادارات و دستگاه‌های اجرایی خارج شود.

۱۱۰. طرح آمایش سرزمین برای مکان‌یابی درست پروژه‌ها و تأسیسات زیربنایی و اولویت‌بندی آن‌ها تهیه و به اجرا درآید تا نمایندگان مجلس که وظیفه اصلی‌شان قانون‌گذاری و رفع مشکلات اقتصادی و اجتماعی است به کار اصلی خود بپردازند و از توصیه و سفارش برای پروژه‌هایی که در اولویت نیست پرهیز نمایند.

۱۲۰. برای شهرداری‌ها باتوجه‌به کاهش پروانه ساختمان در شهرها، برای کسب درآمد جهت اجرای وظایف قانونی خود باید چاره‌ای مناسب اندیشیده شود که در این ارتباط هم، کارشناسان سازمان نظام مهندسی ساختمان می‌توانند هم‌اندیشی نمایند.

و اما برای مهندسان عضو سازمان که با وضعیت فعلی به گفته مسئولان کشوری برای ۱۰ درصد آن‌ها کار وجود دارد باید تدابیری جدید اتخاذ گردد که یکی از آن‌ها در بندهای ۶ و ۷ بالا عنوان گردید و موضوع مهم دیگر، جدی‌گرفتن صدور خدمات مهندسی است که چنانچه تحقق یابد، مهندسان و کاردان‌ها و اکیپ‌های اجرایی دارای کارت مهارت می‌توانند به کشورهای دیگر فرستاده شوند تا هم با زبانی دیگر آشنا شوند و هم تجربیات دیگر کشورها را فراگیرند و هم با مراجعت‌های دوره‌ای خود به کشور، ارز وارد نمایند.

امید است دولت محترم تدبیر و امید به این امور و امور دیگری که قطعاً کارشناسان برجسته کشورمان ارائه می‌دهند بپردازند تا کشوری که صاحب این همه امکانات گردشگری، معدنی و جاذبه‌یافته و بسیاری از مردم به جایگاه واقعی خود دست یافته و بسیاری از مردم را از زیر خط فقر به بالای آن برساند.

نقش معماری ایرانی، اسلامی بر آموزش ارزش‌های فرهنگی

■ مهندس رضا منصوری
پژوهشگر دکتری معماری دانشگاه تربیت مدرس

محیط مصنوعی، در عین حالی که بیانگر جهانی‌بینی و فرهنگی است که بانی شکل گرفتن آن شده‌اند، اصول و ارزش‌های آن‌ها را نیز به انسان القا نموده و به نوعی در تحولات فرهنگی و رفتارهای آحاد جامعه‌ی استفاده‌کننده، ایفای نقش می‌نماید. با توجه به اهمیت موضوع، و همچنین گسستگی که در فرهنگ و ارتباط آن با معماری در عصر حاضر بوجود آمده است، ما را بر آن داشت که به ارتباط محیط مصنوعی و نقش آن در اشاعه فرهنگ جامعه، که می‌توان آن را نقش آموزش دهنده‌گی معماری ایرانی نامید پرداخت و از آن در معماری معاصر کشورمان بهره برد. روش تحقیق استفاده شده در پژوهش توصیفی - تحلیلی است. که با ارائه مدل مفهومی سعی در نشان دادن نقش معماری ایرانی در بروز ارزش‌های فرهنگی در بین مردم بوده است. نتیجه حاصل شده نشان می‌دهد که معماری ایران با متغیرهای چون: اصل مفید بودن و پرهیز از بیهودگی، هدف‌مندی، نمادپردازی و خوانایی، اولویت‌بندی و سلسله‌مراتب و کمال‌گرایی، که از روش استدلال منطقی به دست آمده است، توانسته برخی اصول و ارزش‌های فرهنگی جامعه همچون توحید، داشتن هدف و سعادت، همبستگی اجتماعی، هویت فردی، احترام و ارزشمندی، پرهیز از اسراف و بیهودگی و تذکر معانی ارزشمند را به افراد استفاده‌کننده از فضا تجویز کند.

هر فرهنگ بازتاب سیستم ارزشی یک نظام اجتماعی است. در مفهوم جامع کلام می توان گفت که دانش و هنر مظاهر این بازنمایی هستند. در حالی که دانش در جهت شدیداً عقلانی گام بر می دارد و تنها با شعور انسان سروکار دارد، هنر چیزی است ادراکی که با احساس سروکار دارد. هر بنایی به عنوان جزئی از فرهنگ معماری این وظیفه را دارد که یک اندیشه ذهنی را از طریق فرم ظاهری خود عینیت ببخشد و به این ترتیب نمودی برای سنجش این فرهنگ خواهد بود (گروتز، ۱۳۸۳: ۵۴-۵۳)

ادراک محیط بر اساس دانش و اطلاعاتی که انسان به اشکال و فضاها و عملکرد و معنای ظاهری و باطنی آنها دارد، یکی از اولین نتایج مترتب بر تماس انسان و محیط است. این ادراک سبب می شود تا انسان مراتب مختلف ارتباط اعم از احساس هویت، احساس سرور و خوشی، احساس تعلق، احساس زیبایی، احساس ترس، احساس سرور و خوشی، و بسیاری احساسات و ارتباطات روانی را با محیط برقرار نماید که هر کدام از این احساسات ثمره ی رابطه ای است که اصول و ارزش های فرهنگی انسان با ارزش های نهفته یا متجلی در محیط که در واقع همان ارزش های منبعث از جهان بینی سازنده ی محیط می باشند، برقرار می سازد. معنادار بودن محیط و تأثیری که محیط از طریق حواس بر ذهن انسان می نهد، و در نهایت معنایی که از تماس با محیط یا قرار گرفتن انسان در فضایی به او القاء می شود و نهایتاً تحولات فرهنگی و رفتاری ناشی از تأثیرات محیط، موضوعاتی هستند که نه تنها از طریق استدلال منطقی، بلکه با روشهای تجربی نیز به تأیید رسیده اند (نقی زاده، ۱۳۸۷: ۷۶)

در مورد تأثیر محیط بر رفتار (که در این مقوله فرهنگ مورد نظر است)، محیطها بیش از مکانی منحصر برای سکونت، تسهیلات و یا حتی محرکها، هستند. آنها نه تنها موجب یادآوری می شوند، بلکه پیش بینی کننده و تجویز کننده هستند. در واقع جوابها را هدایت می کنند، یعنی، احتمال جوابهای معینی را توسط محدود و منحصر کردن دامنه ی پاسخهای ممکن و بدون اینکه تعریف شوند را بیشتر می کند. محیطها رفتار مناسب را منتقل می کنند. زمانی که مردم به محیطی وارد می شوند، محیط اشاراتی برایشان فراهم می کند که آنها را می فهمند، و می دانند زمینه و شرایط به چه صورت است، و نیز قواعد و رفتارهای مناسب چه چیزهایی هستند. این به طور طبیعی و متناوباً در طی سیستم فعالیت مداوم ما اتفاق می افتد و آن را بدیهی می دانیم (راپاپورت، ۱۳۸۶: ۸۲-۹۱)

انسان بر اساس یاورها و جهان بینی و فرهنگ خویش، برای زندگی و برپایی آیینها و مراسم و انجام فعالیت های خود محیطی را می سازد که

فرهنگ

در فرهنگ لغت "فر"، به معنای شوکت و شکوه، نشانه والائتگری و گام نهادن در مسیر پیشرفت است، و آینده نگری و کمال را به مفهوم زمانی و مکانی در بر دارد. "هنگ"، ارتقاء، لیاقت، فهم و معرفت، هوش و هوشیاری است که از طریق تلاش و کوشش و آموزش و پرورش حاصل می شود. واژه فرهنگ را در ادبیات انگلیسی معادل کلمه (culture) می دانند. این واژه از نظر لغوی با معانی کشت و زرع، پرورش حیوانات و همچنین با مفهوم عبادات دینی ارتباط داشته است (روح الامینی، ۱۳۷۷: ۱۵) (اسمیت، ۱۳۸۷: ۱۳)

آنچه از این ارتباطات لغوی درک می شود اشاره لغت (culture) به پرورش و تربیت انسانی با هدفی خاص است. در طی زمان های مختلف دو گونه تقسیم بندی از فرهنگ انجام گرفته است که آن را به صورت سنتی و مدرن تعریف می کنند. تعاریف سنتی بیشتر به توصیف خصوصیات فرهنگ از قبیل پویایی، سازمان یافتگی، فرهنگ آموزشی، جامع، عام و وابسته بودن فرهنگ به نمادها می پردازند و تعاریف مدرن بیشتر به زندگی روزمره و شیوه و مرام زندگی اشاره دارند (مظفر و دیگران، ۱۳۹۱: ۳۱).

فرهنگ به مفهوم عام، روش زیستن و اندیشیدن است استنتاج ملتی در طی قرون متمادی از زندگی است. مجموعه باورها، دانش ها، معارف و آداب و

بتواند ضمن آن که آیینی اصول و ارزشهای باشد، او را در جهت وصول به آنها یاری نماید. در گذشته، معماری و کالبد شهر، معنویت را به انسان القا می نمود، اما امروزه القا کننده ی بی نظمی، فشار روانی و از همه بدتر سیطره ی مادیت و کمیت بر زندگی انسان است که هیچ گونه تناسخی با فرهنگ اسلامی ما ندارد. و مسلماً در طول زمان ما را از فرهنگ اسلامی بیگانه تر می کند. بسیاری از ممالک و جوامع مسلمان نشین از جمله ایران، که دارای پیشینه ی تاریخی و تمدنی باستانی بوده اند، پس از ظهور و پذیرش اسلام، اغلب در ایجاد محیط زندگی با بهره گیری از ویژگی های گذشته ی فرهنگی خویش (تا جایی که ضدیت و تباینی با اصول دین تازشان بروز نکند) اقدام کردند. آنان با وارد کردن اصول منبعث از تعالیم اسلامی در فرهنگ و زندگی خود، و هماهنگ کردن آن با شرایط محیطی، تاریخی و اقتصادی، هویتی ایرانی - اسلامی را پدید آوردند که در طول زمان تکامل یافته و با رسوخ در تمام زمینه های زندگی مسلمانان، در معماری و شهرسازی نیز خود را نمایان ساخت. و این چیزی است که معماری معاصر ما به آن نیاز دارد. موضوعی که از گذشته مطرح بوده و امروزه به صورت جدی تر و با تمرکز و توجه به جزئیات بیشتری مورد توجه متفکرین قرار گرفته، موضوع تأثیر محیط بر انسان و از جمله بر فرهنگ و رفتارهای بر گرفته از ایدئولوژی او می باشد.

محیط، همانند فرهنگ، به طور سنتی در شناساندن هنجارهای مناسب رفتاری در گروه نقش داشته است. بدون چنین مساعدتی رفتار صحیح سخت و طاقت فرسا می شود. درک بهتر این روند ما را در استفاده ی بیشتر از نقش معماری توانتر می کند (راپاپورت، ۱۳۸۶: ۶۲-۶۷)

پارکینسن به عنوان طراح شهری، محیط را حاصل برقراری تعامل میان افراد و مکان کالبدی می داند و می گوید: محیط ساخته شده چیزی بیش از ساختمانها را در بر می گیرد. این امر نتیجه تعامل بسیار پیچیده میان مردم و مکان است (پارکینسن، ۱۳۸۰: ۷۷). گبفورد نیز به این تاثیر متقابل اعتقاد دارد. وی روان شناسی محیط را بررسی متقابل بین فرد و قرارگاه فیزیکی وی تعریف می کند. به عقیده وی در چنین تاثیر متقابلی، فرد محیط را دگرگون می کند و هم زمان، رفتار و تجارب وی به وسیله ی محیط دگرگون می شود (مرتضوی، ۱۳۸۰: ۴۶). به گفته ی ژان استوتزل میدان بیش از اینکه فضایی فیزیکی باشد، فضایی فرهنگی است و به عبارت دیگر برای مردمی که با فرهنگهای مختلف زندگی می کنند، فضا، فضای اقلیدسی نیست چون آنچه در جامعه وحشتناک یا محترم است، در جامعه ی دیگر لزوماً چنین نیست (استوتزل، ۱۳۷۳: ۷۷).

📌 معماری به عنوان ابزار آموزش دهنده

دیدگاههای متفاوت به انسان و محیط و تعامل این دو در ساخت محصول نهایی که همان فضا است موثر بوده است. از این رو شناخت، تجزیه و تحلیل و طراحی یا شکل دهی به فضاهای شهری نیازمند شناخت انسانی انگیزه‌های او و توجه به چگونگی ارضا این نیازها در تعامل با محیط کالبدی است (راپاپورت، ۱۳۸۶: ۸۲-۹۱). آگاهی از قابلیت‌های محیط (۱) کالبدی (شکلی، معنایی، زیست محیطی، فرهنگی و عملکردی) و چگونگی تعامل انسان با آن قابلیت‌ها ما را به شناخت فرآیند آفرینش و طراحی فضاهای مکان‌های شهری هدایت می نماید. محیط بستری برای شکل گیری بسیاری از ویژگی‌های رفتاری است. به بیان دیگر بسیاری از عواطف، عادات، سلاقی و حتی طرز نگرش و نشست و برخاست‌ها به گونه‌های شگرف از محیط تاثیر می پذیرد. به همین خاطر است که بسیاری از صاحب نظران، محیط را دانشگاهی نامیدند که هر فرد با توجه به زمینه‌ها و استعداد‌های خویش می تواند از آن بیاموزد و در معرض تأثیرات آن قرار گیرد، دانشگاهی که هیچ گاه فرد از آن فارغ التحصیل نمی شود. بنابراین توجه به محیط و تلاش برای شناخت آن، می تواند زمینه ساز فهم ریشه ای بسیاری از رفتارها و هنجارهایی باشد که در جامعه شکل می گیرد. قابلیت یا توانش کالبد معماری در شکل دهی به رفتار، به عنوان یکی دیگر از مباحث

طبیعی و شرایط محیط ساخته شده را به طور توأم در روند زندگی بشر و تحولات فرهنگی و اخلاقی و رفتاری و بالتبجه باورها و عقیده ی وی موثر می داند. او مردمان ساکن اقلیم‌های معتدل را کامل تر و هنرمندانه تر از بقیه دانسته و آنان را از کجروی و انحراف دور می داند. وی همچنین تاثیر محیط در اخلاق بشر را توصیف نموده و خصوصیتی چون عاقبت اندیشی ساکنین کوهستان را نتیجه ی تاثیر محیط می داند (ابن خلدون، ۱۳۵۹: ۱۵۰).

فرهنگ بر محیط تاثیر گذارده و به آن شکل می دهد. به سخن دیگر فرهنگ مجموعه قواعدی را می آفریند که فرم ساخته شده بازتابی از آن است. مردم به یاری فرهنگ، یعنی مجموعه ارزش‌ها، باورها، جهان بینی و نظام‌های نهادی مشترک، به محیط خود معنی می دهند و فضای بی معنی را به مکان تبدیل می کنند. بر این پایه، فرم یا ظاهر محیط، نوشته ایست که معنای آن باید تفسیر شود. فرهنگ به طور غیر مستقیم یکی از پایه‌های اصلی زندگی روانی انسان‌هاست و با مطالعه ی فرهنگ می توان به ادراک انسان از محیطی که گرداگرد خود ساخته است پی برد. راپاپورت فرهنگ را عاملی مهم در شکل دهی به سامانه‌های فعالیتی آدم‌ها و در پی آن سکونتگاه‌ها می داند. به باور او فرهنگ یک جامعه توان آن را دارد که مردم را به گزینه‌های نظام مند و پایدار رهنمود کند. از طریق چنین گزینش‌هایی است که عادات، خلق و خوی، نقش‌ها و رفتارها و همچنین محیط شکل می گیرد (پاکزاد، ۱۳۹۰: ۳۷۹)

اشارات ثابت و معانی نهفته در محیط هر فرهنگ خاصی به ثابت شدن رفتار کمک می کند. نقش ساختار محیط در محدود کردن واکنش‌ها، در تعریف موقیت و متعاقباً در نشان دادن نحوه ی رفتار صحیح به مردم است که بسیار مهم شده است.

در فرهنگ دینی حقایق باطنی

وحی الهی وجه مشترک همه

عناصر تشکیل دهنده یک

فرهنگ است و عامل وحدت،

انسجام و هماهنگی اجزای آن

به شمار می رود و در همه ابعاد

معنوی آن فرهنگ، از ادبیات

گرفته تا حکمت و عرفان و شعر و

معماری تجلی و ظهور دارد

رسوم و ارزش‌هایی که جامعه ای بر مبنای اعتقادات خود آن را تکامل بخشیده و بر اساس آن زندگی می کند (نقی زاده، ۱۳۸۵: ۱۰۲) (نقی زاده و دیگران، ۱۳۸۹: ۶۴). در متون اسلامی فرهنگ اینگونه تعریف شده است: فرهنگ اسلامی حیات هدفداری را دنبال می کند که ابعاد زیبایی جویی، علم گرایی و منطق طلبی و آرمان خواهی انسان را به شدت به فعلیت رسانده و تمام ابعاد حیاتی انسان را شامل می شود. که شامل ادب، خصال، علم، اخلاق به مفهوم عمومی آن و محاسن امور می گردد (جعفری، ۱۳۷۹: ۱۷۰). لذا از آنجا که جهان بینی فضای تفکر، فرهنگ فضای عمل و معماری، شهرسازی، علوم تمدن حاصل از آن است. ضرورت دارد تا همانند هر مکتب فلسفی، معرفت شناسی و هستی شناسی اسلام، برای تحقق فرهنگ اسلامی مورد ارزیابی قرار گیرد (نقره کار، ۱۳۸۷: ۹۸-۱۳۳). فرهنگ برآیند سه عامل اعتقاد یا همان جهان بینی (رابطه انسان با خدا)، شیوه زندگی یا همان قوانین زندگی (انسان و جامعه) و در نهایت تاریخ یا دستاوردهای یک ملت (ارتباط با طبیعت، تاریخ و هویت) است. لذا فرهنگ یک تمدن در آثار هنری آن زمانی تحقق می یابد که نخست از اعتقاد دینی آن سرچشمه گرفته باشد، دوم اینکه شیوه زندگی اجتماعی را بازتاب کند و سوم آنکه با احترام به تاریخ و دستاوردهای بومی به بیان خود بپردازد. در این صورت می تواند این سه عامل را در جامعه گسترش دهد (نقی زاده و دیگران، ۱۳۸۹: ۶۵). در فرهنگ دینی حقایق باطنی وحی الهی وجه مشترک همه عناصر تشکیل دهنده یک فرهنگ است و عامل وحدت، انسجام و هماهنگی اجزای آن به شمار می رود و در همه ابعاد معنوی آن فرهنگ، از ادبیات گرفته تا حکمت و عرفان و شعر و معماری تجلی و ظهور دارد (اعوانی، ۱۳۷۴: ۴۷). فرهنگ و تمدن هر سرزمین، عمیقاً از مذهب و اندیشه‌های معنوی آن، متأثر بوده و این تفکر همواره عینیت کالبدی خود را در معماری تجلی بخشیده است.

📌 ارتباط فرهنگ و محیط

با عنایت به تاثیر متقابل محیط و فرهنگ بر یکدیگر، شناخت ویژگی‌ها و فرآیند تاثیر محیط (به طور عام بر انسان) و بر شکل گیری شخصیت و رفتارهای او از گذشته‌های دور و از منظر بسیاری از متفکران مورد توجه بوده است و در عصر حاضر نیز متفکران رشته‌های مختلف علوم (از جمله دانشمندان رشته‌های روان شناسی و زیباشناسی و جامعه شناسی به همراه هنرمندان و فلاسفه) را به خود جلب نموده است (نقی زاده، ۱۳۸۷: ۵۹-۶۰). صاحب نظران رشته‌های مختلف علمی و معرفتی نیز به تاثیر محیط بر انسان (و بالتبجه بر فرهنگ (او اشاره کرده اند. از جمله ابن خلدون، شرایط محیط

مرتبط با موضوع، توسط جیمز گیسون مطرح شده است. داشته‌ها یا توانش‌هایی که مورد نظر او بوده اند شامل پیکره بندی کالبدی یک شیء یا یک مکان رفتاری است که آن را برای فعالیت‌های خاصی قابل استفاده می‌سازد. قابلیت‌های محیط به دو دسته مستقیم و غیر مستقیم، قابل تقسیم هستند. قابلیت مستقیم، تأمین فعالیت‌ها توسط فضای معماری است، در حالی که قابلیت غیر مستقیم شامل چیزهایی چون معانی نمادین می‌باشد که به همبستگی الگوهای رفتاری با یک مرجع و سودمندی یک الگو بستگی دارد (گلرغ، ۱۳۹۱: ۷۷) (لنگ، ۱۳۸۸: ۷۲-۹۰). در مورد تأثیر محیط بر رفتار، محیط‌ها بیش از مکانی منحصرأ را برای سکونت، تسهیلات و یا حتی محرک‌ها، هستند. آنها نه تنها موجب یادآوری می‌شوند، بلکه پیش بینی کننده و تجویز کننده هستند. در واقع جواب‌ها را هدایت می‌کنند، یعنی، احتمال جواب‌های معینی را توسط محدود و منحصر کردن دامنه ی پاسخ‌های ممکن و بدون اینکه تعریف شوند را بیشتر می‌کند. محیط‌ها رفتار مناسب را منتقل می‌کنند. زمانی که مردم به محیطی وارد می‌شوند، محیط اشاراتی برایشان فراهم می‌کند که آنها را می‌فهمند، و می‌دانند زمینه و شرایط به چه صورت است، و نیز قواعد و رفتارهای مناسب چه چیزهایی هستند. این به طور طبیعی و متناوباً در طی سیستم فعالیت مداوم ما اتفاق می‌افتد و آن را بدیهی می‌دانیم (رایپورت، ۱۳۸۶: ۸۲-۹۱). طرح واره‌های ذهنی امکان یادگیری و رفتار کردن را فراهم می‌آورند. طرح واره‌های ذهنی به اعمال انسان شکل می‌دهند. طرح واره‌ها گسترده، طرح واره‌های جزءتتری را در خود دارند. این ترکیب، چگونگی عملکرد همزمان انسان، برنامه ریزی برای حرکت به مکان‌های مختلف و انجام کارها و چگونگی احساس محیط اطراف انسان را روشن می‌سازد (مطلبی، ۱۳۸۰: ۵۴). محیط در عام ترین شکل آن می‌تواند به عنوان وسیله ای آموزشی در نظر گرفته شود که وقتی فرا گرفته شود به شیوه ای ذهنی برای یادآوری رفتار صحیح (که همان فرهنگ جامعه است) تبدیل می‌شود. رفتار بشر، مشتمل بر تعامل‌ها و ارتباطات، تأثیر پذیرفته از قوانین، زمینه و موقعیت‌هایی است که مداوماً در ارتباط با اشارات سازنده ی محیط هستند (رایپورت، ۱۳۸۶: ۷۰). یادگیری ارتباط بین این مضامین بخشی از فرهنگ سازی یا فرهنگ پذیری است. واقعیت این است که همه ی ما با تکیه بر چنین اشاراتی رفتار درست را در پیش می‌گیریم، هر چند برخی مردم تأثیرپذیرتر از دیگران هستند.

Ⓒ عوامل شکل دهنده در آموزش دهنده معماری ایرانی

هر جامعه ای با هر سیستمی که اداره شود و هر

نوع ایدئولوژی که بر آن حاکم باشد دارای اهداف و آرمان‌های خاص خود می‌باشد. وظیفه اصلی فرهنگ نمایش این ایده‌های ذهنی به وسیله نمود اشکال عینی است، در فرآیند این استحاله معماری نقشی اساسی به عهده دارد. ذکر معماری گذشته، بازخوانی ارزش‌هایی است که در طول زمان، استوار به حیات خود ادامه داده و به کمال رسیده است. مهندسی ارزش، بر مبنای فرهنگ و معماری گذشته می‌تواند به ترسیم معیارهایی بیانجامد که به ترویج ارزش‌های فرهنگی جامعه کمک کند. معماری گذشته ما، اصول و مبانی را در خود دارا می‌باشد، که ارزش‌های جامعه را برای ما تداعی می‌کنند، در این پژوهش ما این اصول را در که بوسیله استدلال منطقی به دست آمده است را در اصل مفید بودن و پرهیز از بیهودگی، هدف مندی، نادرپردازی و خوانایی، اولویت بندی و سلسله مراتب و کمال گرایی تفکیک نموده ایم که بر اساس آن ارزش‌های بر گرفته از آنها را استخراج نماییم.

Ⓒ اصل مفید بودن و پرهیز از بیهودگی

معماری ایرانی همچون بدن یک موجود زنده که اسکلت و گوشت و پوست آن با هم ترکیب شده و جدایی ناپذیرند، اسکلت و تزئینات بنای اسلامی ایرانی نیز در هم ادغام شده و تجزیه ناپذیرند بزرگمهری در کتاب هندسه در معماری می‌گوید: «در معماری ایرانی زیبایی چیزی نیست جز توازن و تعادل اعضای متناسب بنا و به کارگرفتن تزئین‌هایی که از تن بنا مایه می‌گیرد و به شکلی منطقی عرضه می‌شود. به عبارتی، بنایی در خور تحسین است که ارتفاعاتش خوشایند دید شود و خطوط اصلی و لازم‌ش تزئینی در خور دارا باشد. مثلاً در جاهایی که دیوار نباید حجم سنگینی داشته باشد، طاقچه‌ها در تناسباتی اصولی بهترین زیبایی و تزئین به شمار می‌رفتند... بنابراین معمار آن را نشان می‌دهد... پوشش از لحاظ ارتفاع باید روی پیمون یا مدول باشد. در ساختمان‌های عمومی و وسیع، که ارتفاع به اجبار بالا می‌رود، فضا از داخل زیبا نیست چون مقیاسی انسانی و مردم وار ندارد. پس باید از داخل، سقف متناسب دیگری هماهنگ با ارتفاع دیوار اجرا کرد که کاربندی منطقی ترین راه حل است. بنابراین، به تناسب کاربرد و خصوصیات بنا، کاربندی را با مصالح مختلف اجرا می‌کنند که هماهنگی لازم را با سایر قسمت‌ها داشته باشد و تزئین و زیبایی مورد قبول ایرانی را ارائه دهد.» (بزرگمهری: ۱۳۷۱، ۸ و ۹) در گذشته معماری، توازن و تعادل و مقیاسی انسانی و از همه مهمتر معنوتی را به انسان القا می‌نمود. کالبد در گذشته دارای فرمی نجیب و آرام و متین و متوازن و هماهنگ بود که در جوار و سایه عمارت معنوی هویت مذهبی را به مردم القا می‌نمود. اگر چه کالبد با مصالح معدود و محدودی بنا شده بود،

اما تنوع اشکال و تناسبات و احجام سبب می‌شد تا کالبد حاصل عاری از یکنواختی و خسته کنندگی باشد (نقی زاده، ۱۳۸۷: ۹۰). با این وجود استفاده کنندگان از فضا به صورت ناخودآگاه این عوامل را به صورت تصاویر ذهنی ضبط کرده و به صورت عادات فرهنگی در آنها نهادینه می‌شود.

Ⓒ هدف مندی

همچون همه مخلوقات جهان مادی، که هر یک برای هدفی خاص خلق شده اند و تمام اقدام‌هایشان به صورت منظومه ای هدفمند و با ساختاری تعریف شده حول انجام کنترل کننده، یعنی سر، هسته یا مرکز اصلی - قرار گرفته است، معماری اسلامی ایران نیز هدفمند است و این هدفمندی در قالب جایگیری و توجه همه فضاها حول یک مرکز یا محور خود نمایی می‌کند. یک محور اصلی مثل راسته بازار یا راسته محله کانون توجه قرار گرفته و همه فضاها رو به سوی او دارند. در این محورها، نقاطی وجود دارد که بر توجه به یک هدف و مرکز تاکید می‌کند، مثل سراها یا تیمچه‌ها در بازارها و حسینیه‌ها در راسته‌های شهری، این مراکز و محورها همچون نخ تسبیحی فضاها متعدد را گرد خود جمع کرده و به آنها نظم می‌دهند و مانع تفرق و پراکندگی آنها می‌شوند (سلطان زاده: ۱۳۷۸، ۱۱۰ تا ۱۱۴). مسیر تحول عناصر پراکنده (کترت‌ها) به وحدت مرکزی در اغلب فضاها معماری دنیای اسلام به چشم می‌خورد. حیاط خانه‌ها، مساجد، مدرسه‌ها و کاروانسراها هسته‌های تشکیل دهنده این تفکر و رساندن عناصر عملکردی یا جزئیات میانه و دور به مرکز جمع کننده تنوع‌ها و گونه گونی‌ها می‌باشند. این فضای درونی مرکزی که گاه می‌تواند چیزی غیر از حیاط مرکزی باشد تنظیم کننده تمام فعالیت‌ها بوده و اصل و مرکز فضا را در قسمتی قائل است که نقطه عطف و عروجی استثنایی در آن رخ می‌دهد. در این نقاط مسلمانان جمع می‌شدند و به فعالیت‌های مذهبی و تعاملات اجتماعی می‌پرداختند.

Ⓒ اولویت بندی و سلسله مراتب

در معماری اسلامی ایران به تقلید از طبیعت و موجودات زنده، ترجیح و مرجحات در نظر گرفته می‌شود. یعنی همیشه در مواقع اضطراری اجزاء کم اهمیت به نفع اجزاء اصلی فدا می‌شوند. مثلاً هندسه کامل برای فضاهای اصلی مثل حیاط تالار، گنبد خانه و غیره یک اصل بوده و ناقصی‌های زمین به هیچ قیمتی نباید به هندسه این فضاها لطمه وارد کند. آنچه در این میان، به دلیل شرایط موجود، ممکن است صدمه ببیند فضاهای فرعی یا ضخامت دیوارها هستند. به عبارت دیگر در جایی که به دلیل ناقصی زمین یا چرخش محوری، به ناچار قسمتی از

سردرهای آجری خانه‌ها، نشانه‌ها را در مقیاس‌های مختلف نشان داده‌اند. نظام تقسیم‌بندی محله‌ها و کارکردها نیز معنای مشخصی به محدوده‌ها داده‌اند که می‌توان از آن‌ها به عنوان نشانه‌های ذهنی یاد کرد. این نشانه‌ها جهت یابی آسان، تصویر خوانا، آسایش شهروندان و حرکت آسان را در شهر به دنبال خواهد داشت (۳) (پورجعفر و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۸). در منظر شهرهای اسلامی، عناصر مسجد همانند یک نشانه‌ی قابل فهم و تحقق شهر خدا محور با ذکر همانا با یاد خدا دلها آرامش می‌گیرد، به امنیت خاطر انسان می‌انجامد.

نتیجه‌گیری شهر و معماری به جهت اصولی که در طراحی و ساختمان موثر هستند، خود نیز نماد و نمایشگر همان اصول می‌باشند و بالتبع نه تنها آنها را در زندگی صاحبان و سازندگان خویش تسری می‌دهند، که فراتر از آن بر زندگی سایر آحاد جامعه نیز موثر خواهد بود. به بیان دیگر، با توجه به آنچه که دستگاه‌های تبلیغاتی، ترویج، تبلیغ و معرفی می‌نمایند، و با تأیید ذهنی (مستقیم یا غیر مستقیم) آنچه که ساخته می‌شود، و همچنین با تعریف و تمجیدهای غیر متخصصانه از آنها، به همراه ایرادگیریها و تخطئه‌ی آنچه که می‌تواند به گونه‌ای بار فرهنگی ایرانی - اسلامی را به منصفه‌ی ظهور رساند، ارزشها و بالتجربه روش زیستی را که منبعث از جهانبینی مبنای این معماری است ترویج و تبلیغ می‌کنند. تأثیر این روش زیست و مبنای فلسفی آن و معماری و فضایی که ظرف آن است بر ارزش‌های فرهنگی که اساس دگرگونی در فرهنگ اصیل و معنوی جامعه است امری محرز و غیر قابل انکار می‌باشد. با توجه رابطه‌ی رفتار انسان و فرهنگ، محیط مصنوع به عنوان بستری برای فعالیت و رفتار می‌تواند، بر آن و به عبارتی بر فرهنگ استفاده‌کنندگان تأثیر بگذارد و آن را هدایت کند. به عبارتی می‌توان گفت، محیط مصنوع و معماری با عوامل کالبدی و عملکردی خود می‌تواند ابزاری برای آموزش دهنده‌ی فرهنگ مناسب به استفاده‌کنندگان از فضا باشد. دوری جستن از ارزش‌ها باعث از دست دادن معماری متصل با زندگی مردم می‌شود. مهمترین تهدید آن بی‌توجهی به آداب و رسوم در شکل دهی به معماری است. به اعتقاد نگارندگان هر چه بیشتر به فرایند شکل‌گیری معماری ایرانی - اسلامی توجه شود نتیجه‌ی بهتری از نگرش و تقلید صرفاً شکلی از معماری گذشته برای دستیابی به معماری هویت مند عصر خود به دست می‌آوریم. نمودار ۹ که به نوان جمع‌بندی حاصل از مطالعات ارائه می‌شود، مبین راهکارهایی است که با رعایت آنها، محیطی خلق خواهد شد که القاکننده و هدایت‌کننده‌ی ارزش‌های فرهنگی جامعه‌ی اسلامی ما را در بر خواهد داشت.

این کمال تلاش کرده است. وی کمال بنای هشت بهشت را شباهت هر چه بیشتر به باغ بهشت، کمال یک اتاق را در رسیدن به طرح کامل چهار طاقی و کمال حیاط را در نزدیک شدن به طرح حیاط مرکزی چهار ایوانی می‌داند.

📌 نمادپردازی و خوانایی

برخی فرم‌ها، اشکال، اعداد، عناصر طبیعی، عملکردها، فضاها و مصالح در فرهنگ ایرانی و اسلامی واجد معانی معنوی و فرهنگی اجتماعی هستند و به عنوان متذکر و یادآور و آموزش دهنده‌ی ایفای نقش می‌کنند (نقی زاده، ۱۳۸۷: ۴۳۱). نگرش نمادین به هستی و پدیده‌های آن از گذشته‌های بسیار دور و در فرهنگ‌ها و هستی‌شناسی‌های کهن مطرح بوده است. عالم ظاهر، تجلی عالم باطن تلقی می‌شود. بنابراین نگاه نمادین به هستی، اصلی‌ترین رویکرد دین‌های الهی و مشرب‌های عرفانی در هستی‌شناسی است و بعد از تنزیه‌ی در معبود شناسی آنها سرچشمه می‌گیرد (نقره‌کار، ۱۳۸۷: ۴۲۸). نگاه نمادین به عالم و به عبارت دیگر هستی‌شناسی نمادین و رمزی به اندازه‌ی تفکر انسان قدمت دارد. شاید بتوان گفت نمادین دیدن یا ظاهری دیدن هستی از نخستین افتراقات در عرصه‌ی اندیشه انسان است. مایه‌ی اصلی پیام انبیاء و سخن مشترک آنها، به تعبیری دعوت انسان‌ها به دیدن باطن نهفته در پس ظواهر عالم است (الوانی، ۱۳۸۲: ۴۳). احتیاج به شناساندن و سامان دادن به محیط جوامع انسانی چندان است و ریشه‌هایی چنان استوار از گذشته دارد که یافتن چنین تصویری هم از نظر احساس و هم برای مقاصد عملی اهمیت فراوان دارد (لینچ، ۱۳۹۰: ۱۵). محیطی که در ذهن واضح و مشخص باشد نه تنها احساس امنیت را وجود می‌آورد بلکه عمق و شدت تجارب انسانی را افزون می‌کند. نشانه‌ها عوامل نمادینی هستند که در شهر قدیم در مقیاس‌های مختلف کلان و خرد و با کارکردهای مختلف فعال و غیرفعال شکل گرفته‌اند. از مناره امامزاده‌ها و مساجد گرفته تا

برخی فرم‌ها، اشکال، اعداد،

عناصر طبیعی، عملکردها، فضاها

و مصالح در فرهنگ ایرانی و

اسلامی واجد معانی معنوی و

فرهنگی اجتماعی هستند و به

عنوان متذکر و یادآور و آموزش

دهنده ایفای نقش می‌کنند

فضا ناقص خواهد شد، این ناقصی در ضخامت دیوار یا فضاهایی مثل انبار و پستو حل می‌شود و این فضاها پیشمرگ فضاهای اصلی بنا می‌گردند. به همین دلیل است که با وجود زمین‌های کج و معوج ناشی از بافت طبیعی و غیره شطرنجی شهرهای سنتی، هرگز حیاط، تالار یا ایوانی، هندسه ناقص نداشته و در اوج نظم هندسی طراحی شده است. به این ترتیب، هر یک از این فضاها در پناه حفظ هندسه خالص، شخصیت و هویت خود را حفظ و به بیننده القا می‌کنند (طاهباز: ۱۳۸۳، ۱۰۶). شکل کالبد مجتمع زیستی و اصول شکل دهنده و تعریف کننده‌ی آن یکی از موضوعات مهمی است که از آن به عنوان نشانه‌ی وحدت یا ضمیمه ساز تفرق جامعه یاد کرد. برای نمونه کالبد همگن، هماهنگ و متعادل یک شهر که عاری از تسلط عناصر مادی و یا اظهار تشخص و تمایز انسان‌ها توسط عمارت باشد، تأثیر بسزایی در احساس وحدت و همراهی و همدلی و تجانس اهل شهر خواهد داشت (نقی زاده، ۱۳۸۷: ۷۷).

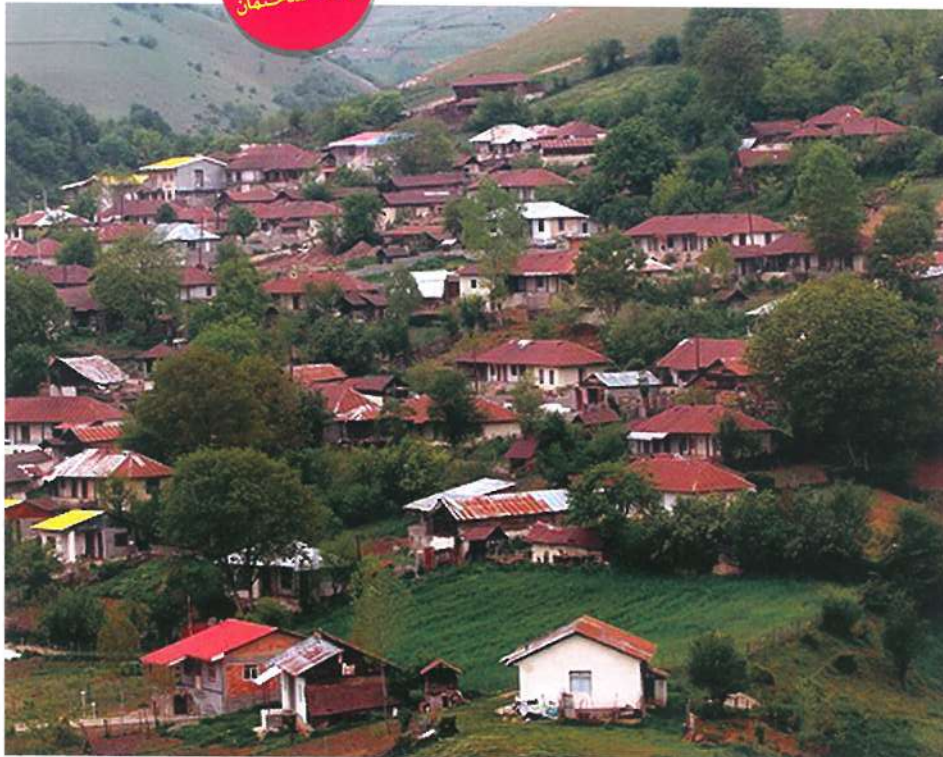
📌 کمال گرایی

با شبیه‌سازی از خلقت و طبیعت کمال‌گرا، معماری اسلامی ایران نیز کمال‌گراست و سعی دارد به هر یک از اجزا، چه اصلی یا فرعی، کلی یا جزئی، در حد کمال آن توجه کند، درست همان گونه که همه اندام‌های بدن یک موجود در حد کمال است و متناسب با نیاز و وظیفه آن به دقت طراحی شده است. این امر سبب شده که همه قسمت‌های یک بنا، اعم از تالار و حیاط تا گوشه سقف و حاشیه دیوار مورد توجه و دقت خاص قرار گیرد و کمال در خور به آن داده شود. به طور مثال، تالار اصلی یک خانه، یا ایوان و شبستان اصلی یک مسجد دارای بیشترین تزئینات و رسیدگی است. در عین حال، فضای زیر یک گنبد یا گوشواره‌های اطراف آن نیز از رسیدگی محروم نیست و به دقت کاربردی یا مقرنس کاری شده‌اند. هیچ سطحی، بدون توجه، به حال خود رها نشده است و دیوارهای صاف یا سطوح پنجره یا سطح بیرونی گنبد، با طاق نما، مشبک و کاشیکاری لطیف شده‌اند. هنرهایی چون گره‌سازی، کاربردی، مقرنس، کاشیکاری و امثال آن نتیجه این توجه خاص به سطوح، گوشه‌ها و حاشیه‌ها هستند (۲). صارمی و رادمرد در کتاب ارزش‌های پایدار در معماری ایران، در مورد این کمال‌گرایی به دونکته اشاره می‌کنند. یکی اینکه تزئینات به کار رفته صرفاً برای زیبارسازی نبوده و معانی شکل‌ها و نقش‌ها به نوعی به سمبل‌های تاریخی و رمز و راز معماری این سرزمین اشاره دارد (صارمی، ۱۳۷۶: ۸۰). دوم اینکه استاد هنرمند برای خلق هر اثر، کمالی متعالی را مد نظر داشته و با توجه به امکانات موجود در نزدیک شدن هر چه بیشتر به

غیبت شهرسازی توسعه نامتعادل شهرهای مازندران

در سال‌های اخیر از چالش‌های جدی در حوزه صنعت ساختمان بوده بطوری که به عقیده برخی از صاحب‌نظران و کارشناسان در حوزه معماری و شهرسازی، ساخت و سازهای مازندران در مسیر تهرانیزه شدن قرار دارد و تداوم آن منجر به وقوع بحران‌هایی در ساخت و سازهای شهری و شهرسازی‌های استان خواهد شد لذا با توجه به این مهم گفت و گویی داشتیم با مهندس شسیرزاد یزدانی عضو هیأت مدیره و رئیس گروه تخصصی شهرسازی سازمان نظام مهندسی ساختمان مازندران و رئیس گروه تخصصی شهرسازی شورای مرکزی نظام مهندسی ساختمان کشور در خصوص اقدامات و عملکرد این سازمان در جهت رفع این معضل که به شرح ذیل به حضور تقدیم شد.

مباحث هفت
رشته ساختمان

■ مهندس شسیرزاد یزدانی
عضو شورای مرکزی و رئیس گروه تخصصی شهرسازی

◀◀ **جناب آقای مهندس یا توجه به اینکه تعداد اعضای سازمان به ۲۷۰۰۰ نفر رسیده و به طور میانگین روزانه ۱۰ نفر به تعداد اعضای سازمان افزوده می‌شود، هیأت مدیره سازمان در راستای اشتغال مهندسان چه تدابیری اتخاذ کرده است؟**

یکی از راهکاری ایجاد اشتغال مهندسیین تعریف صلاحیت‌های کاری جدید برای مهندسیین رشته‌های هفتگانه می باشد. راهکار دیگر می تواند استفاده از ظرفیت‌های موجود قانونی نظام مهندسی باشد که از جمله می توان به ماده ۲۷ قانون و آئین نامه اجرایی در زمینه استفاده از مهندسان در امور کارشناسی اشاره نمود. همچنین الزامی نمودن نظارت مقیم در کارگاه‌های متوسط به بالا نیز می تواند از جمله راهکارهای مناسب برای اشتغال مهندسیین باشد همچنین بکارگیری مهندسیین در رشته‌های مرتبط در کلیه کارهای ساختمانی تولید قطعات مصالح و فرآورده‌های ساختمانی از جمله موضوعات است که قابل پیگیری می باشد.

گرفت که اهم آن پذیرش نقشه‌های ذریبط در جهت اجرایی شدن این مصوبات انجام گرفت که اهم آن پذیرش نقشه‌های تفکیک اراضی شهری و روستایی توسط مراجع مربوطه با تأیید مهندسان شهرساز دارای پروانه اشتغال می باشد همچنین در اواخر سال ۱۳۹۲ هیأت چهارنفره استان با توجه به اهمیت و ضرورت حضور رشته‌های هفتگانه در امر ساختمان سازی چارچوب طراحی ساختمان را در قالب طرح انطباق شهری ساختمان در ساختمان‌های گروه ج و د را با توجه به شرح خدمات و چک لیست ارسالی از سوی شورای

◀◀ **با توجه به مصوبه هیأت ۴ نفره استان در خصوص بکارگیری مهندسان هفت رشته ساختمان از جمله رشته شهرسازی در ساخت و سازها این مصوبه به چه میزان اجرایی شده با چه موانع و محدودیت‌هایی در این راستا وجود دارد؟**

استان مازندران جزء اولین استان‌هایی کشور می باشد که با همکاری هیأت مدیره سازمان دارای مصوبه هیأت چهارنفره در خصوص خدمات مهندسان شهرساز از سال ۱۳۸۶ می باشد و از آن زمان تا کنون تلاش‌های زیادی از سوی ادارات و سازمان‌های ذریبط در جهت اجرایی شدن این مصوبات انجام

اثر غفلت دستگاههای نظارتی از انجام وظیفه‌ی خطیر نظارت بر عملکرد ارگان‌ها و نهادهای مجری طرح‌های توسعه شهری و غفلت عدم استفاده از صاحبان حرفه‌ی شهرسازی برای امر مهم نظارت بر فعالیت‌های شهرسازی موجب آسیب جدی به عملکرد و سیمای شهرها شده است و امیدواریم که با اجرایی شدن فعالیت‌های شهرسازی از طریق مهندسان شهرساز بتوانیم گام موثری در اجرای طرح‌های توسعه شهری و صیانت از حقوق شهروندان و کاهش میزان تخلفات شهرسازی برداریم.

گیرد همچنین لازم است آموزشهای لازم در جهت هر چه بهتر اجرایی شدن مصوبات هیأت مدیره و هیأت چهارنفره استان برگزار گردد نواقص موجود در دستورالعمل اجرایی و چک لیست‌ها شناسایی و مورد بازنگری قرار گیرد. به نظر می‌رسد با توجه به وضعیت موجود ساخت و ساز در شهرها و عدم رعایت ضوابط و مقررات شهرسازی حضور شهرسازان در نظارت و کنترل ساختمان می‌تواند کمک موثری در اجرای ضوابط و رعایت حقوق شهروندی باشد. تا کنون کم توجهی آشکار به مقوله اجرای ضوابط و مقررات شهرسازی در

مرکزی کشور و مباحث مرتبط در مبحث دوم مقررات ملی ساختمان را مصوب و از مردادماه سال جاری اجرایی گردید. بر اساس این مصوبه با توجه به ضرورت رعایت ضوابط و مقررات شهرسازی و مفاد طرح‌های جامع و تفصیلی کنترل‌های لازم توسط مهندسان شهرساز در انطباق دستور تهیه نقشه صادر و نیز نقشه‌های طراحی شده با ضوابط و مقررات شهرسازی صورت می‌گیرد. برای اجرایی شدن این مصوبه لازم است و با توجه به جدید بودن نوع فعالیت در استان همکاری بیشتری از سوی مراجع صدور پروانه ساختمانی صورت

« با توجه به توسعه نامتعادل و رشد افقی شهرها و از بین رفتن مرغوب ترین اراضی روستایی و غیبت شهرسازی در استان، گروه تخصصی شهرسازی چه اقداماتی در جهت رفع این معضل نموده است؟ »

درخصوص مباحث شهرسازی و مسائل و مشکلاتی که در زمینه توسعه شهری در استان مازندران طی سالهای اخیر اتفاق افتاده حاکی از ساخت و ساز بی رویه و بی حساب و کتاب در تمام بهینه‌ها اعم از شهر و روستا، محدوده و حریم و خارج از حریم شهرها بوده ایم که از علل عمده آن می توان به نداشتن طرح و برنامه جامع و کلان برای توسعه استان اشاره نمود.

تعدد مراجع بررسی و تصویب طرح‌ها و روشهای متفاوت برخوردار کمیسیونها و کارگروه با طرح‌های توسعه شهری مراجع متعدد صدور پروانه در بهینه‌های مختلف و مهمتر از همه عدم کنترل و نظارت دقیق دستگاههای نظارتی بر فعالیت آنها وجود مقررات ناقص و پراکنده و... به شدت ساخت و سازهای بی رویه کمک نموده است در نتیجه اینکه با شهرها و روستاهایی مواجه هستیم با توده ای از ساختمان‌ها با چهره ای زشت و سیمای نامناسب که همه از آن رنج می بریم. به نظر می رسد یکی از مشکلات شهرسازی در استان و کشور در ارتباط با مراجع تصمیم گیری در مباحث شهرسازی می باشد چرا که در مراجع تخصصی شهرسازی و کمیسیونها و کارگروهها تصمیمات بعضاً توسط کسانی که تخصص و دانش کافی در زمینه شهرسازی ندارند اتخاذ می گردد. به عنوان مثال کسانی که با اسناد طرح‌های جامع، تفصیلی وهدای و کاربرد اسناد آنها در زمینه ساخت و ساز و توسعه شهری آشنایی کافی ندارند باعث اتخاذ تصمیمات غیرکارشناسی و غیر فنی در اینگونه کمیسیونها و کارگروهها می گردد و لذا با توجه به دارا بودن این همه قانون و انواع طرح‌های توسعه شهری و مدیریت شهری و شهرداری و ادارات و سازمانهای ذیربط وضعیت شهرسازی استان به این صورت می باشد تا جایی که نمی توان به دلیل شدت ساخت و سازهای غیر مجاز تفاوتی بین محدوده و حریم و شهر و روستا و... قائل شد که بیانگر عدم حساسیت به موضوع شهرسازی و اجرای طرح‌های شهری و عدم برخورد سازمان‌های مسئول با این مقوله می باشد از سوی دیگر دستگاههای مجری طرح‌های توسعه شهری در اجرای اسناد طرح‌های جامع وهدای از جمله کاربری اراضی شبکه پیشنهادی و ضوابط و مقررات ساختمانی در زمینه تغییر کاربری اراضی خدماتی و فروش تراکم جهت کسب درآمد بیشتر به رقابت با یکدیگر پرداختند و در نتیجه در بسیاری از شهرهای استان شاهد همزمان افزایش تراکم ساختمانی و افزایش محدوده شهرها و به عبارتی توسعه بی رویه در خارج از محدوده شهرها که به معنی از بین رفتن باغات و اراضی زراعی مرغوب و اتصال و الحاق روستاها به محدوده شهرها هستیم. در این میان گروه تخصصی شهرسازی از طریق بیان دیدگاهها و نقطه نظرات در هیأت مدیره سازمان و جلسات عمومی با شهرداران و مدیران شهری در همایش‌ها و نیز از طریق چراید و نیز شرکت در کمیته‌های فنی و کارشناسی سعی در بیان دیدگاهها و نقطه نظرات شهرسازی و بیان عواقب و معضلات اینگونه توسعه بی رویه شهری نموده است.

« اهم عملکرد گروه تخصصی شهرسازی و دستاوردهای آن را تشریح فرمائید؟ »

- ۱- اجرایی شدن حدود صلاحیت مهندسان شهرساز در چارچوب شهرسازی طراحی ساختمان « چک لیست » از تیرماه ۹۳
- ۲- تشکیل جلسات متعدد با اعضای گروه‌های تخصصی شهرسازی دفاتر نمایندگی شهرستان
- ۳- مشارکت در تشکیل کارگاه آموزشی دهیاران و ناظرین فنی روستایی در سازمان نظام مهندسی استان در شهرهای مختلف (فریدونکنار، نور، چالوس، تنکابن و ساری)
- ۴- مشارکت در جلسات مربوط به بررسی ساخت و ساز در مناطق مختلف استان مازندران (همکاری سه جانبه استانداری، راه و شهرسازی و سازمان نظام مهندسی)
- ۵- همکاری و مشارکت در تشکیل کارگروه کارگاه ساخت و ساز شهری برای شهرسازی در دو جلسه
- ۶- معرفی مهندسان شهرساز جهت شرکت در جلسات کارگروه زیربنایی و شهرسازی و کمیته فنی کمیسیون ماده ۵ به هیأت مدیره جهت ابلاغ به دفاتر نمایندگی شهرستان
- ۷- مکاتبه با دستگاههای ذیربط در زمینه اجرایی شدن حدود صلاحیت‌های مهندسان شهرساز
- ۸- تدوین برنامه سالانه گروه تخصصی در محورهای مختلف
- ۹- برگزاری جلسات مشترک با مدیران سازمانها و دانشگاهها
- ۱۰- پیگیری صلاحیت کارشناسان رسمی دادگستری در رشته شهرسازی (برنامه ریزی شهری)
- ۱۱- فعال نمودن دبیرخانه کشوری خط مشی تقویت و توسعه فرهنگ و ارزش‌های اسلامی در شهرسازی
- ۱۲- بررسی پیش نویس اصلاحیه قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان
- ۱۳- تهیه دستورالعمل و چک لیست چارچوب شهرسازی طراحی ساختمان
- ۱۴- برگزاری همایش روز جهانی شهرسازی همراه با انتخاب شهرساز پیشکسوت و شهروند نمونه و دستگاه مدیریت شهری برتر
- ۱۵- پیگیری بکارگیری مهندسان شهرساز در پست‌های سازمانی تخصصی سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی

◀◀ با توجه به مسئولیت‌های سازمان در ۴ بعد حفاظتی و نظارتی، دانشی و فنی، نهادی و صنفی در دوره هیأت مدیره ششم در راستای این مسئولیت‌ها چه اقداماتی در هر بخش صورت گرفته؟

در ماده ۲ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان اهداف و خط‌مشی‌های این قانون مشخص گردیده است که از عمده‌ترین آنها می‌توان به تنسيق امور مربوط به مشاغل و حرفه‌های فنی و مهندسی در بخش ساختمان و شهرسازی، ترویج اصول معماری و شهرسازی و دستگاه‌های عمومی نسبت به آن و مقررات ملی ساختمان بالا بردن کیفیت خدمات مهندسی و نظارت بر حسن اجرای خدمات، ارتقاء دانش فنی صاحبان حرفه‌ها و اشخاص حقیقی و حقوقی و... اشاره نمود همچنین در ماده ۱۵ قانون اهم وظایف و اختیارات هیأت مدیره تعیین شده است و در این راستا هیأت مدیره سازمان در دوره ششم با تدوین برنامه‌های پیشنهادی برای هر سال و تخصیص بودجه لازم جهت اجرایی شدن برنامه اقدام نموده است به عنوان مثال در بعد حفاظتی و نظارتی ضمن تصویب نظام نامه‌های مختلف در زمینه کنترل و نظارت بر اجرای صحیح ساخت و سازها به دنبال ارتقا کیفیت ساخت و ساز در سطح استان می‌باشد و لذا با تشکیل گروه‌های کنترل و

نظارت در سطوح مختلف و همکاری با اداره کل راه و شهرسازی در زمینه نظارت عالی اقدامات موثری انجام داد. همچنین در زمینه دانشی و فنی از طریق اختصاص بودجه لازم برای برگزاری دوره‌های آموزشی همایش‌های تخصصی و انجام پژوهش‌های کاربردی و انتشار فصل‌نامه و خبرنامه به دنبال ارتقای دانش فنی مهندسان و از طریق فعالیت‌های تبلیغاتی از طریق جراید و رسانه‌ها و نصب بیلبرد و نیز برنامه‌های تلویزیونی در جهت ارتقا فرهنگ عمومی در بین مهندسين و بهره برداران و آحاد جامعه بوده است.

در زمینه نهادی و صنفی تلاش هیأت مدیره در جهت اجرای نمودن و بکارگیری از خدمات رشته‌های هفتگانه ساختمان و تصویب دستورالعمل‌ها و گردش کارهای مرتبط با سهمیه و ظرفیت و صلاحیت مهندسين، دسته‌بندی شهرها در زمینه ارائه خدمات مهندسی گسترش حضور سازمان در کلیه شهرهای دارای شهرداری از طریق ایجاد دفاتر رابط، پیگیری مباحث رفاهی و درمانی اعضای سازمان از طریق پرداخت تسهیلات و انعقاد قرارداد با مراکز درمانی و بیمه‌ها تعامل با مراجع صدور پروانه و سازمان‌های ذیربط در زمینه گسترش و ارائه خدمات مهندسی در تمام پهنه‌ها

(محدودده شهر و روستا- حریم و خارج از حریم شهرها) تلاش در جهت جلوگیری از ساخت و سازهای غیرمجاز با همکاری سازمانها و نهادهای مسئول شرکت و حضور فعال نمایندگان سازمان در کمیسیونها و کارگروه‌های تخصصی و دفاع از حقوق مهندسان عضو اشاره نمود. لازم به ذکر است در زمینه‌هایی نیز می‌بایست فعالیت موثرتری صورت می‌گرفت که علی‌رغم تلاش‌های صورت گرفته نتیجه‌ای حاصل نشد که از جمله آن می‌توان به موضوع نقشه‌های دوگانه (صدور پروانه - اجرایی) و یا نحوه ارائه خدمات مهندسی در پروژه‌های خاص و ویژه از جمله مجتمع‌های بزرگ با متراژ بیش از یکصد هزار مترمربع و... اشاره نمود. درخصوص تعیین امتیاز برای هر بخش بر اثر فعالیت‌های صورت گرفته به نظام نیاز به تعیین شاخص و معیار برای هر بخش می‌باشد لیکن با توجه به مطالب ذکر شده و با در نظر گرفتن وظایف پیش‌بینی شده برای هیأت مدیره و نظر به اینکه ابزار هیأت مدیره برای تحقق این امر برنامه و بودجه مصوب سازمان برای هر سال می‌باشد در کل جمع‌بندی و ارزیابی کلی اینجانب از فعالیت‌های و اقدامات سازمان در بخش‌های مذکور مثبت و به آن امتیاز بالای ۶۰ می‌دهم.

مهندس محمد رضا رئیسی
رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان خراسان رضوی

مباحث هفت
رشته ساختمان

توسعه پایدار و آینده‌نگری مهندسی عمران

توسعه پایدار را توسعه ای می‌دانند که در آن، توسعه یک بخش عامل عقب افتادن بخش دیگری نشود و در عین حال حرکت موزون، متعادل و منطقی نیز اتفاق افتد؛ در توسعه پایدار همانگونه که نمی‌توان آلودگی زیست محیطی را افزایش داد نمی‌توان ساختمانی را تولید کرد که ۳۰ سال پس از آن ناگزیر به تخریب آن شویم. در کشور ما تحقق چنین توسعه ای در گرو اجرایی شدن و عملی شدن سند چشم انداز است و هرگونه توسعه که منطبق بر برنامه ریزی استراتژی سند چشم انداز ۲۰ ساله کشورمان نباشد قطعاً پایدار نخواهد بود. در شرایطی که بیش از نیمی از سرمایه و بودجه کشور صرف ساخت و ساز می‌شود، بر اساس سند چشم انداز توسعه که در سال ۱۴۰۴ از سوی رهبر معظم ابلاغ شده است ما باید بالاترین قدرت اقتصادی در منطقه آسیای جنوب غربی و در میان ۲۳ کشور باشیم. در این سند هیچگونه اشاره ای به شاخص کمی در رشد نشده

بلکه آنچه اهمیت و اعتبار یافته کسب قدرت نخست اقتصاد، علم و فناوری در منطقه است که باعث شده بستر رقابت با ارزشی تحقق یافته و از این رهگذر به عرصه رقابت با کشورهای منطقه وارد شویم. در چنین مجالی آیا زمان آن نرسیده است که تصمیم بگیریم با کار بیشتر و مصرف کمتر خود را در مسیر توسعه پایدار قرار دهیم. سند چشم انداز افق‌هاو جهت‌گیری‌های اصلی را روشن می‌کند تا نقاط اساسی در اقتصاد - فرهنگ - توسعه سیاسی - توسعه اجتماعی - روابط بین الملل و موقعیت کشورمان در افق ۱۴۰۴ مشخص نماید. رسیدن به چشم انداز ۲۰ ساله میسر نمی‌شود جز با نگاه استراتژیک به توسعه پایدار. به منظور حرکت به سوی توسعه پایدار نمی‌توان و نباید از دقت در ساخت و ساز کاست و همچنین نمی‌توان بدون توجه به مقررات ملی ساختمان و همچنین استفاده از فن‌آوری‌های نوین در صنعت ساختمان نسبت به ساخت ساختمانها اقدام نمود. علاوه بر آنچه اشاره شد

ذکر این نکته نیز حایز اهمیت است که با توجه به آنکه کشور ما پرمصرف ترین جامعه در مصرف انرژی است و با چنین مصرفی نمی‌توان به توسعه پایدار رسید و بهینه سازی مصرف انرژی را نادیده گرفت باید در پی راهی برای کاستن از تبعات آن بود. در این میان جامعه مهندسی و بویژه مهندس عمران بعنوان قافله سالار و هدایت کننده می‌بایست پیشتاز اجرایی نمودن مقررات ملی در کشور باشد. او نمی‌تواند اجازه دهد مصالح غیر استاندارد در ساختمان استفاده شود و در نتیجه استفاده از فن‌آوری‌های نوین در صنعت ساختمان اجازه ورود نیروی غیر ماهر به عرصه ساخت و ساز را نخواهد داد. که اگر چنین شود حاشیه نشینی در کنار کلانشهرها به عنوان یک معضل بزرگ کاهش یافته و کشاورز به کشاورزی خود خواهد پرداخت. در آن هنگام دیگر نیازی نیست کشاورز داس را زمین بگذارد و بعنوان کارگر ساختمانی و حاشیه نشینی در شهرهای بزرگ وارد عرصه شود.

■ رسول باقرزاده

عضو شورای مرکزی نظام مهندسی ساختمان

مباحث هفت
رشته ساختمان

چرا در بهینه سازی مصرف انرژی موفق نبوده ایم؟

و محصولات انرژی بر (لوازم برقی، لوازم گازسوز، خودرو و...)، شاهد تولید محصولات پرمصرف و با رده پایین برچسب انرژی و یا فاقد برچسب انرژی با وجود الزامی بودن آن هستیم.

با تاکید بر بخش ساختمان با حدود ۴۰ درصد سهم (بالاترین سهم) از کل مصرف انرژی کشور، برای پاسخ به چرایی عدم موفقیت در بهینه سازی مصرف انرژی - با وجود تلاش بیش از ده ساله و خرج بودجه‌های عظیم - و درک واقعیت‌ها و اولویت‌های فراموش شده، پرسش و پاسخ‌های زیر راهنماست که چرا در بهینه سازی مصرف انرژی در بخش ساختمان کمترین موفقیت را داشته ایم:

← استراتژی‌ها یا راهبردهای اصلی رسیدن به این میزان صرفه جویی چیست؟
← چرا با وجود بیش از ۱۰ سال سابقه اجرا، مبحث

توصیه‌هایی مانند "لامپ اضافه خاموش"، "عدرصد صرفه جویی در مصرف گاز با یک درجه کمتر کردن دمای هوای خانه" و... آشناییم، چند سالی است از طرح و تدوین استاندارد برچسب انرژی ساختمان می‌گذرد هرچند زمان اجرای آن مشخص نیست، سال ۸۸ سال اصلاح الگوی مصرف نامگذاری شد، فاز اول هدفمندی یارانه‌ها از اواخر آذر ۸۹ با چند برابر شدن بهای حامل‌های انرژی و مرحله دوم آن از اردیبهشت سال جاری عملیاتی شد...
اما چرا شاخص‌های مصرف انرژی بهبود نمی‌یابد و خیلی آب از آب تکان نمی‌خورد؟

بنظر می‌رسد هنوز در عمل - و نه گفتار - اراده جدی برای بهینه سازی مصرف انرژی وجود ندارد و فقط حرف آن را می‌زنیم و هنوز عمق بحران انرژی را باور نکرده ایم، بعنوان مثال، در همه گروه‌های کالاها

بیش از ده سال از تدوین مبحث ۱۹ مقررات ملی ساختمان - که بر بهینه سازی انرژی در ساختمان تاکید دارد - می‌گذرد، بیش از ده سال است که برچسب انرژی برای بیشتر محصولات انرژی بر تدوین و الزامی شده و عمر برچسب انرژی روی برخی از محصولات به بیش از ده سال می‌رسد هرچند در مورد برخی از محصولات با وجود الزامی بودن اجرای استاندارد برچسب انرژی و الصاق آن روی محصول، این الزام قانونی رعایت نمی‌شود و برخی از شرکتها از این الزام قانونی سر باز می‌زنند.

چندین سال است که در رسانه‌ها از اهمیت صرفه جویی انرژی می‌شنویم، تقریباً "همگان تبلیغات گسترده وزارت نیرو و شرکت ملی گاز ایران را در رسانه‌های مختلف دیده یا شنیده ایم و با پیام‌ها و

۱۹ مقررات ملی ساختمان که ناظر بر بهینه سازی مصرف انرژی در ساخت و ساز جدید است به درستی و کامل اجرایی شود و مبحث ۱۹ در عمل، محدود به اجرای پنجره دوجداره شده است؟

← وقتی بر اساس یافته‌های علمی منتشر شده، به علت عایق نبودن پوسته خارجی ساختمان، بطور میانگین و تقریبی، حدود ۳۵ درصد اتلاف انرژی از دیوارهای جانبی، ۲۵ درصد از سقف و ۱۰ درصد از کف ساختمانها است و ۲۰ تا ۲۵ درصد اتلاف انرژی از پنجره‌ها و درب‌هاست، چگونه اولویت عایق ساختمان فراموش شده است؟ چرا عایق ساختمان که نقش بیشتر و چند برابری در صرفه جویی انرژی دارد، مغفول مانده است.

← آیا نمی توان تجربه موفق در الزامی شدن تدریجی اجرای پنجره دوجداره "یو پی وی سی" در ساختمان‌ها را در عایق ساختمانها هم تکرار کرد؟
← لازم به تاکید است که با وجود اولویت عایق در صرفه جویی انرژی در ساختمان، با رعایت استانداردهای ایمنی و سلامت ساکنین ساختمانها از طریق پیش بینی درپچه استاندارد تامین هوای تازه و تعویض هوا، نصب پنجره دوجداره صحیح، منطقی در کاهش مصرف انرژی موثر است. حتی با اجرای عایق ساختمان، پنجره دوجداره "یو پی وی سی" استاندارد نیز نباید فراموش شود و اهمیت و جایگاه آن محفوظ است.

← ساختمان‌های ما دوستدار انرژی و محیط زیست نیستند. ساختمان‌های ما بگونه‌ای ساخته شده اند که سرما و گرمایی که با هزینه‌های گزاف تامین می شود را حفظ نمی کنند و بواسطه عایق نبودن پوسته خارجی (دیوارها، سقف و کف) و عایق نبودن تاسیسات سرمایشی و گرمایشی ساختمان، سرما و گرما را به سرعت از دست می دهند و در نتیجه وسایل حرارتی یا سرمایشی باید بیشتر و بیشتر و چند برابر استاندارد کار کنند و انرژی مصرف کنند تا محل سکونت را سرد یا گرم کنند.

← چرا ساختمانی نمی سازیم که کم مصرف، عایق و دوستدار انرژی و محیط زیست باشد؟ چرا ساختمانی می سازیم که باید سالهای بعد برای بهینه سازی انرژی در آن هزینه کنیم، آنهم با اثربخشی و کارایی کم؟ یا بعضاً "ناآگاهانه، مردم را به روشهای غیر ایمن (مانند درز بندی کامل)، برای کاهش مصرف تشویق کرده یاسوق دهیم. یا از مردم بخواهیم هر طور شده مصرف شان را کم کنند وگرنه جریمه می شوند در حالیکه آنها نقش زیادی در مصرف بالای انرژی ساختمان ندارند. اشکال در کیفیت ساختمان و سپس کیفیت و راندمان سیستم‌های انرژی بر گرمایشی و سرمایشی است.

← بدیهی است، بعد از عایق حرارتی ساختمان، توجه به راندمان وسایل انرژی بر و استفاده از محصولات، سیستم‌ها و فناوری‌های جدید کم مصرف، بسیار

تعیین کننده است. چرا بعد از ۱۰ سال از الزامی و اجرایی شدن استاندارد برچسب انرژی بخاری، هنوز عمده بخاری‌های تولیدی کشور، دارای رده‌های F یا G حتی فاقد برچسب انرژی هستند و نظارت و برخوردی هم نمی شود؟ چرا بعد از ۱۰ سال، هنوز آبرگرمکن مخزنی تولید می شود که با اجرایی شدن استاندارد برچسب انرژی- که چند نوبت اجرای آن به تاخیر افتاده و به تولیدکنندگان مهلت داده شده است- بالای ۹۰ درصد آنها مردود می شود؟ اجازه دادن به تولید و فروش کالا و محصول با راندمان پایین و پرمصرف یعنی گرفتار شدن مصرف کننده در سالهای استفاده از آن وسیله، که باید تاوان آن را

اگر عایق بندی ساختمان‌ها از ۱۰

سال گذشته اجرایی شده بود،

هم اکنون قریب به یک سوم

واحدهای مسکونی کشور (حدود

۷ تا ۸ میلیون از ۲۲ میلیون واحد

موجود) که در این دهه ساخته

شده اند عایق بودند و در نتیجه

آن، متوسط مصرف انرژی برای

تامین سرمایش و گرمایش این

ساختمان‌ها کمتر از نصف وضع

موجود بود.

بپردازد. مسئول این وضعیت کیست؟
← برآستی چرا در ۱۰ سال گذشته، اراده جدی، الزام قانونی و نظارت جدی برای عایق بندی پوسته خارجی ساختمان و عایق بندی تاسیسات ساختمانها -مشابه الزام پنجره‌های دوجداره- وجود نداشت و هنوز هم وجود ندارد؟ پروژه بزرگ مسکن مهر، بدون پنجره دوجداره ساخته نشده و نمی شود اما از عایق خبری نیست. بنظر می رسد بیشتر از هر چیز، غفلت، ناآگاهی و جهل دست اندرکاران صنعت ساختمان و مسئولان نقش دارد.

← با یک محاسبه ساده، اهمیت موضوع را در مقیاس ملی بررسی می کنیم. اگر عایق بندی ساختمان‌ها از ۱۰ سال گذشته اجرایی شده بود، هم اکنون قریب به یک سوم واحدهای مسکونی کشور (حدود ۷ تا ۸ میلیون از ۲۲ میلیون واحد موجود) که در این دهه ساخته شده اند عایق بودند و در نتیجه آن، متوسط مصرف انرژی برای تامین سرمایش و گرمایش این ساختمان‌ها کمتر از نصف وضع موجود بود. اثر این اقدام در مقیاس ملی، صرفه جویی سالیانه بیش از ۷ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی (در پیک مصرف گاز در روزهای سرد زمستان، روزانه بیش از ۸۰ میلیون متر مکعب) و صرفه جویی سالیانه حدود ۲ میلیون مگاوات ساعت برق (در پیک مصرف برق در روزهای گرم سال، روزانه بیش از ۱۰ هزار مگاوات ساعت) و در نتیجه کاهش مصرف سوخت مورد نیاز برای تولید برق و... جمعا" به ارزش بیش از ۳۰۰۰ میلیارد دلار است که متأسفانه این فرصت را بدلیل عدم اجرای عایق در ساختمان‌ها در ۱۰ سال گذشته از دست داده ایم. هر سال تاخیر در اجرای این مهم که اصل و اساس مبحث ۱۹ مقررات ملی ساختمان است، یعنی هزینه فرصت و هدر دادن و اتلاف انرژی به ارزش حداقل ۳۰۰ میلیون دلار در سال!

جمع بندی و پیشنهاد:

بهینه سازی در بخش‌های حمل و نقل، تولید و کشاورزی یک ضرورت اجتناب ناپذیر است اما واقعیت امر اینست که نیازمند سرمایه گذاری سنگین و بواسطه اثرات چند جانبه اقتصادی و اجتماعی آن (نرخ تورم، تولید و اشتغال و...)، پیچیدگی و دشواری خاص خود را دارد در عین حال با برنامه ریزی و هدفگذاری مشخص چند ساله می توانیم به آن برسیم. در کنار این موارد، حجم و سهم مصرف انرژی در بخش ساختمان بسیار بالاست (۴۰ درصد کل مصرف انرژی کشور) و اجرای پروژه‌های بهینه سازی در این بخش از نظر زمان و هزینه بسیار قابل توجیه و اهداف بهینه سازی در این بخش با هزینه کمتر و کمترین اثرات جانبی قابل تحقق است.

در همین راستا، امید می رود با نگاه و تمرکز ویژه مجلس و دولت در تکمیل و تقویت طرح پیشنهادی اینجانب برای "کارت اعتباری یارانه انرژی" - که هم اکنون در کمیسیون انرژی مجلس در دست مطالعه و بررسی است - با اراده ای قوی، قدم‌های بزرگتر، موثرتر و سریعتری را در بهینه سازی انرژی با اولویت بخش ساختمان با کمترین اثرات منفی جانبی برداریم.

لازم به اشاره است که اصلاح قیمت‌های حامل‌های انرژی برای توجیه پذیر بودن راهکارهای بهینه سازی انرژی ضروری است. با وجود چند برابر شدن قیمت حامل‌های انرژی در مرحله اول هدفمندی یارانه‌ها، بدلیل جهش قیمت ارز، همچنان سطح قیمت‌های موجود با قیمت‌های واقعی هدفگذاری شده در قانون هدفمندی یارانه‌ها فاصله زیادی دارد. این فاصله در مورد انرژی مصرفی غالب در بخش ساختمان (برق و گاز طبیعی)، حدود ۸ تا ۱۰ برابر سطح قیمت فعلی است در حالیکه این فاصله در مورد حامل‌های انرژی مصرفی در بخش خودروهای سبک (بنزین و CNG) کمتر است. این یعنی پرداخت سوبسید بیشتر به انرژی مصرفی در بخش ساختمان و اهمیت توجه به راهکارهای اصلی بهینه سازی و کاهش مصرف انرژی در این بخش پرمصرف و فاقد ارزش افزوده. بهینه سازی انرژی در بخش ساختمان را باید از کجا شروع کرد؟

ما نیازمند یک نهضت و انقلاب کیفی سازی در ساخت و ساز مسکن با کمک همه دست اندرکاران صنعت ساختمان و همه نهادها و دستگاه‌های قانون گذار، متولی، هدایت گر و ناظر هستیم. (مجلس، وزارت مسکن، سازمان ملی استاندارد، بهینه سازی سازندگان مسکن، تولیدکنندگان مصالح و تجهیزات ساختمانی، رسانه‌ها و...)

برای صرفه جویی در بخش ساختمان باید از گلوگاهها و شاهراه‌های اصلی ائتلاف یا هدررفت انرژی شروع کرد و اصطلاحاً "جلوی ائتلاف انرژی را باید از سرچشمه گرفت. پیشگیری بهتر از درمان است.

اگر این اقدام پیشگیرانه مهم در اصلاح الگوی

مصرف انرژی در ساختمان‌ها از یک زمان توافقی الزامی، قطعی و انجام نشود، سالهای آینده مجدداً باید برای درمان درد مصرف بالای انرژی در این ساختمانها یا تاسیسات آنها - مشابه آنچه امروز برای اصلاح و معاینه فنی بیش از یک میلیون موتورخانه از محل بند "ق" تبصره ۲ بودجه سال ۹۳ و آیین نامه اجرایی ماده ۱۴ قانون اصلاح الگوی مصرف، در اولویت برنامه‌های وزارت نفت و شرکت بهینه سازی مصرف سوخت قرار دارد - هزینه کنیم که کارایی و اثربخشی کیفی سازی در زمان ساخت را نخواهد داشت. (به اصطلاح ناچار می شویم "آفتابه خرج لجم کنیم!") دوباره تاکید و یادآوری می شود که پیشگیری بهتر، آسانتر و کم هزینه تر از درمان است.

بعد از برنامه ریزی برای اجرای پیشنهاد و راهکار اصلی فوق (عایق بندی استاندارد پوسته خارجی و تاسیسات در ساخت و ساز جدید)، راهکارهای ثانویه زیر نیز قابل برنامه ریزی و اجراست:

۱. استفاده از محصولات و سیستم‌های با فناوری روز، راندمان بالا، کم مصرف و البته ایمن.

۲. استفاده از پنجره‌های دوجداره "یو پی وی سی" استاندارد با رعایت الزامات ایمنی در بچه تامين هوا و

جریان هوای تازه.

۳. استفاده از انرژی‌های تجدید پذیر بویژه انرژی خورشیدی.

بدیهی است برای ساختمان‌های موجود شامل ۲۲ میلیون واحد مسکونی و بیش از یک میلیون ساختمان و یا واحد اداری، تجاری، عمومی و آموزشی فاقد کیفیت از نظر مصرف انرژی (عمدتاً بدلیل عایق نبودن)، با هدف کاهش حداقل ۵۰ درصد در مصرف انرژی، راهکارهایبایساده، موثر و بعضاً متفاوت از راهکارهای بهینه سازی در ساختمان‌های جدید را می توان - و باید - اجرا نمود (از جمله: جایگزینی سیستم‌های انرژی بر فرسوده و پرمصرف با محصولات، سیستم‌ها و فناوری‌های نوین کم مصرف، جایگزینی پنجره‌ها با پنجره دوجداره "یو پی وی سی" استاندارد، حتی الامکان اجرای لایه عایق روی نمای ساختمان یا دیوارهای باز جانبی یا داخل ساختمان‌های مسکونی و اداری و تجاری، ترویج پوشش رنگ‌های نانو عایق و...)

صرفه جویی در مصرف انرژی و حفظ محیط زیست، وظیفه ملی همه ماست!

■ غلامرضا شیران - دکتری مهندسی و برنامه‌ریزی حمل و نقل و ترافیک
استادیار - دانشکده حمل و نقل، دانشگاه اصفهان
و رئیس گروه تخصصی ترافیک شورای مرکزی مظام مهندسی کل کشور

ارزیابی زیست محیطی پروژه‌های حمل و نقل و ترافیکی:

مباحث هفت
رشته ساختمان

ابزاری مؤثر در پایداری شهرها

بخش قابل توجهی از بودجه‌های مدیریت شهرها صرف انجام پروژه‌های عمرانی، خاصه زیرساخت‌های حمل و نقل می‌گردد. در میان بسیاری از اهدافی که مطرح می‌شود، ارتقاء کیفیت عبور و مرور جایگاهی ویژه دارد. اگرچه در بسیاری از موارد توانمندی، اقتدار و هنر مهندسی و مدیریتی مدیران شهری نیز هم در زمره اهداف نهان و هم پنهان دیده می‌شود، اما با همه فواید و مواهب قابل انتظار مدیران و طراحان پروژه‌های شهری، فرآیند احداث و بهره‌برداری عواقبی پیش‌بینی نشده و نامطلوب را بر شهر، شهروندان و مخصوصاً کسانی که در مجاورت این گونه‌سازها و ساختمان‌ها زندگی و یا کار می‌کنند را تحمیل می‌کند. بل‌های روگذر و زیرگذر، تبادل‌ها و بسیاری از آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها و بزرگراه‌های هم سطح و غیرهمسطح در زمره این گونه پروژه‌ها هستند. ارزیابی زیست محیطی، دربرگیرنده تأثیرات حمل و نقلی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با قدمتی چهل ساله در جهان ابزاری است که با بهره‌گیری از موارد قانونی، اصول مهندسی وجدان مهندسی و تکنیک‌های جلب مشارکت فکری مردم، همچنین با استفاده از سایر علوم تأثیرات منفی و عارضه‌های ناخواسته ناشی از انجام هر پروژه را کشف و برای کاهش آنها راهکار ارائه می‌دهد. تصادفات ترافیکی، آلودگی هوا و صدا از شناخته‌ترین تأثیرات احداث و توسعه عجولانه و فاقد مطالعات ارزیابی زیست محیطی زیرساخت‌های حمل و نقلی هستند. در این مقاله تعاریف، مفاهیم، اصول و زیربنای تئوریک، شیوه‌ها و انواع موضوع ارائه می‌شود.

گزارشات EIA طرح‌های عمرانی - خدماتی تولیدی و شهری از جمله وظایف این دفتر بوده است. سازمان با استفاده از متخصصان، مراکز علمی، شرکت‌های تخصصی صلاحیت‌دار گزارشات EIA وارده را بررسی و در خصوص احداث، عدم احداث و یا احداث مشروط اعلان نظر می‌کند.

بر اساس مفاد پیوست صورت‌جلسه ۱۳۷۶/۱۰/۲ شورای عالی محیط زیست، آئین‌نامه ارزیابی زیست محیطی در ۷ محور که در آن میان آزادراه‌ها و فرودگاه‌ها نیز وجود دارند، تنظیم شده است. ارزیابی اثرات برای دو وضعیت در حال ساخت و در دوره بهره‌برداری تنظیم و در چهار بخش زیست محیطی فیزیکی، طبیعی، اجتماعی و فرهنگی موضوعات مهمی مثل تأثیر بر سلامت و بهداشت مردم، اشتغال، مسکن و آموزش، آلودگی هوا، ارتعاشات و آلودگی صدای ناشی از اقدامات را اشاراتی دارد. با این وجود اجرای پروژه‌های به ظاهر چشم‌گیر و جذاب در کلان شهرهای ایران که عمدتاً توسط شهرداری‌ها و از محل فروش تراکم (که خود عوارض دیگری را به شهر تحمیل می‌کند) و یا ارزش افزوده املاک و کاربری‌ها انجام می‌شود با صرف هزینه‌های اجرایی و تبلیغاتی قابل ناخواسته در کنار مواهب ظاهری آثاری خشن و دقیق دچار کاستی بوده و کمتر مسئولی در تب و تاب اجرا و شور و

مهم‌ترین دستاورد حرفه‌ای کنفرانس ۱۹۷۳ شیکاگو در ایالت ایلینوی مطرح شده که در برگیرنده عادات، رفتارها و تکنولوژی‌های وسیعی در یک تعامل بین بخشی بین مهندسی راه و ساختمان (عمران) و سایر علوم و فنون می‌باشد. شاید یکی از مهم‌ترین دستاوردهای حرفه‌ای کنفرانس مذکور تدوین مرحله‌بندی و تهیه سند تأثیرات زیست محیطی بوده است. aEIA شامل مراحل است که منافع و مضار اقدامات مهندسی را در نطقه یا بدو امر می‌سنجد. دونالد اپل یارد (Donald Appleyard, ۱۹۸۱) در یک تجزیه و تحلیل جامع در تأثیرات منفی ترافیک در آمریکا و انگلستان طی سال‌های ۱۹۸۰-۱۹۷۴ به تغییرات تدریجی اجتماعی که در اثر تحمیل شدن اثرات ناشی از ترافیک است را نشان داد.

(یک سطر نامفهوم) خیابانها در اثر آلودگی صوتی، لرزه، تصادفات و آلودگی هوا و بصری معاونت محیط زیست انسانی اقدام به تأمین دفتر ارزیابی زیست محیطی کرده است. بر این اساس ارزیابی پیامدهای ناشی از دخالت‌های انسانی در محیط زیست، پیش‌بینی اکوسیستم در صورت مداخله، تعیین مثبت یا منفی حاصل از ایجاد تغییر در محیط زیست، مطالعه سیاست‌های مدیریتی محیط زیست و تعیین ظرفیت‌های قابل تحمل و همچنین بررسی

ارزیابی محیطی و یا (Ennronmen Tel Imeact Assessment) و یا خلاصه تر آن EIA سالهاست که به عنوان ابزاری قوی به همراه دستورالعمل‌های ساده به تصمیم‌گیران و مدیران کمک می‌کند تا آنها قبل از انجام پروژه دریابند که آیا می‌توان با عواقب ناشی از انجام و یا اقدامات آنها زندگی کرد! و انجام پروژه تأثیراتی منفی از هر نوع اقتصادی، اجتماعی، حمل و نقلی و ترافیکی... را دارا باشد. شیوه‌های کاهش و مدیریت آنها را بیان می‌کند. نخستین بار انجام EIA برای پروژه‌های ماندگار عمرانی - شهری (و یا حتی برون شهری) در کشورهای توسعه یافته معرفی شد و به دو دلیل: ۱- جمعیت زیاد و ۲- واردات تکنولوژی و شیوه‌های فنی از کشورهای توسعه یافته، کشورهای آفریقایی، آمریکای جنوبی در انجام آن چندان موفق نبودند. رابرت باراس (Robert Barrass) و شبانا مازوان (Shabhana Madhavan) [۱۹۹۵] بودجه‌گذاری برای زیرساخت‌های حمل و نقلی در اروپا که توسط سازمان زیرساخت‌های حمل و نقل اروپا انجام می‌گیرد را برای آن دسته از پروژه‌هایی مطرح می‌کنند که دارای ضمانت ارزیابی و زیست محیطی یا (EIA) بوده و در راستای اهداف حمل و نقل پایدار (Sustainable Transport) باشد. در آمریکا، موضوع EIA به عنوان

خود به نقش تعیین اثرات زیست محیطی یک پروژه پیشنهادی به کل مجموعه محیط زیست، بهداشت عمومی و سلامت، اکوسیستم که حیات و تداوم زیست انسان‌ها به آن وابسته است به عنوان یک ابزار برنامه‌ریزی در دسترس مدیران و برنامه‌ریزان برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار اشاره کرده‌اند. این پژوهشگران تأکید کرده‌اند که نتیجه آن اثرسنجی (عارضه سنجی) قادر ساختن مدیران در حل مشکلات بالقوه زیست محیطی است که در اثر اجرای طرح‌های عمرانی و صنعتی از طریق گزینه‌های گوناگون کاهش اثرات و مدیریت مناسب آنها را به همراه داشته است. از پروژه‌های بزرگ شهری و عمومی که گذر کنیم و به پروژه‌های خصوصی در کاربری‌های متنوع برسیم، نکات قیومی و همکاران (۱۳۸۸) به خاطر سپردنی می‌شوند:

"پارادایم خود محوری و طبیعت گرایی، سود فرد و سود جامعه و رابطه آنها با سرمایه‌داری، اقتصاد آزاد و رقابت و... و رویکردهای اقتصادی سودگرایانه و کاسب کارانه که بیشتر به منفعت طلبی روی می‌آورد و اینکه سود و علائق خود دنبال می‌شود تا منافع جمع".
به منظور کوتاه کردن و مفید ساختن این نوشته از تعاریف و تأثیرات عواقب ناخواسته (یک سطر نامفهوم)

را با انجام اقداماتی معین برای کسب و انتقال اطلاعات به ذی‌نفعان و تصمیم‌گیران در مرحله‌ای که تصمیم‌گیری هنوز قطعی نشده تعیین و مشخص می‌شود. (Munn, ۱۹۷۹)

ایان مک‌هارگ (Ian Mc Harg) در "طراحی با طبیعت" و به دنبال تخریب سواحل نیوجرسی (در آمریکا) با دیدی تنگ نظرانه نسبت به مردم و طبیعت در اثر انجام پروژه‌های راه‌سازی، مهندسی عمران بدون در نظر گرفتن ارزش‌های منابع و ارزش‌های اجتماعی و زیبایی‌ها... را عامل "زخم‌های زمین و شهرها" مطرح می‌کند. مک‌هارگ به دنبال تخریب‌ات انجام گرفته در شهرهای بالتیمور و واشینگتن چنین (یک سطر نامفهوم)

هارت (۱۹۶۳) شهر نیویورک را دارای دو مسئولیت اساسی می‌داند: کنترل آلودگی هوا و مدیریت آلودگی صوتی. وی همچنین شرط توجیه‌پذیر بودن پروژه‌های حمل و نقلی را لحاظ کردن آن در مسئولیت می‌داند. Pointer & Nirbert (۱۹۷۳)، EIA را ارتباط با جهان خارج از طراحی می‌دانند و این ارتباط را از طریق طی کردن طریقی منطقی و مدون دانسته که متناسب با شرایط کاربران و مردم باشد.

از EIA به عنوان ابزاری در رسیدن به توسعه پایدار یاد شده است. پرویزی و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه

شوق افتتاحیه‌ها به عواقب ناخواسته آنها فکر می‌کند. عواقبی که عمدتاً به کاهش کیفیت زندگی در شهرها و تهدید آرامش و سلامت شهروندان منجر می‌شود. چرا EIA؟ تعاریف و مفاهیم:

افزایش نگرانی‌ها از کیفیت زندگی، محیط زیست به خصوص در شهرها و تأثیرات گوناگون و بعضاً منفی ناشی از پروژه‌های عمران شهری و این که انسان روز به روز به نیاز به "اطلاعات" و "هشیاری" در مقابله با عوامل زیست محیطی و روابط بین آنها آگاهی بیشتری یافته، از دلایل اولیه انجام EIA است.

در ایالات متحده و پس از ظهور ماده قانونی سال ۱۹۶۹ NEPA (NATIONAL ENVIRONMENT) ((POLICY Act ۱۹۶۹)) به پروژه‌های کاربری زمین یک بعد مالی نیز داده می‌شود. بر این اساس تصمیم بر فعالیت‌های ملی و استانی و شهری بر روی زمین به شرطی گرفته می‌شود که "دانش قبلی" و یا (Fore knowledge) از عواقب آنها وجود داشته باشد.

متعاقب این اتفاق در آمریکا، کشورهای کانادا، استرالیا، هلند و ژاپن نیز ماده واحدهای قانونی را به ترتیب در سال‌های ۱۹۷۳، ۱۹۷۴، ۱۹۸۱، ۱۹۸۴ و اتحادیه اروپا در سال ۱۹۸۵ اتخاذ کردند.

EIA به مرحله‌ای اطلاق می‌شود که عواقب احتمالی تأثیرگذار بر انسان و سلامتی و سعادت او و طبیعت

اقتصادی اجتماعی صرف قرار می‌گیرد. انسانی و زیست محیطی آن آثار و عواقب آگاهی دارد و یا این که جداگانه آنها را مورد مطالعه قرار می‌دهد. EIA شامل دیدگاه‌ها و مراحل است که نگاهی ویژه به سلامت و سعادت، طبیعت، محیط زیست جامعه و انسان‌ها دارد. ویژگی‌های ارزیابی زیست محیطی به قرار زیرند:

← حفاظت و ارتقاء کیفی محیط زیست و زندگی مردم
 ← دستورالعملی که به کشف و ارزیابی نتایج اقدامات انسان در زمین و یا پروژه‌ها منجر می‌شود.
 ← علمی خاص نیست بلکه از جمیع علوم برای رسیدن به اهداف استفاده می‌شود.
 ← یک ضمیمه جداگانه نیست بلکه بخشی درونی از یک برنامه جامع و کامل است.
 ← تصمیم‌گیری نمی‌کند بلکه به تصمیم‌گیری کمک می‌کند.

← یافته‌های آن بر موارد مهم و بحرانی تمرکز کرده، دلایل را تشریح می‌کند و برآوردی از احتمالات وقوع و تأثیرات را برای تصمیم‌گیران ارائه می‌دهد.
 در پی انجام ارزیابی زیست محیطی رسمی، Ramsay (۱۹۹۵) ارزیابی زیست محیطی غیررسمی را ارائه می‌دهد. (Enformol EIA) و در آن به مسئول اجرایی تأکید می‌کند که تأثیرات احتمالی اقدامات کوچک را بدون وارد شدن به مراحل رسمی، از طریق ارزیابی مراحل پروژه به عنوان بخشی از طراحی داخلی ارائه دهد.

Formby (۱۹۹۷) معتقد است که ارزیابی زیست محیطی در حالی که به ظاهر یک مجموعه فنی از مراحل فنی است اما در اصل لحاظ کردن مراحل سیاسی-اجتماعی به پروژه است.
 Caldwell (۱۹۸۹) بر این نکته تأکید می‌کند که EIA نه تنها وارد کننده دانش به مراحل تصمیم‌گیری است بلکه افشا کننده نواقص تصمیم‌گیری است. EIA فقط در صورتی که اقدام یا پروژه عواقب منفی داشته باشد

یک مزاحمت و سرعت‌کاه است، در غیر این صورت EIA نه مشکل (یک سطر نامفهوم) برای دولت‌های ملی و محلی برای فرار از انجام فراهم کرده است.

Sammaco (۱۹۹۰) معتقد است که بسیاری از پروژه‌های کوچک ممکن است نیازی به انجام EIA نداشته باشد اما مجموعه آنها تأثیری منفی یا مثبت را به دنبال داشته که قابل مطالعه است. دستاوردهای ناشی از انجام EIA:

از شناخته شده‌ترین دستاوردهای انجام ارزیابی زیست محیطی بخش مشارکت مردمی آن و یا Participation Public است.
 Sadar (۱۹۹۴) در ارتباط با منافع عموم و اولویت‌های جامعه برداشت‌های زیر را از مشارکت عموم دارد:
 ← مردم از موضوع پروژه آگاه می‌شوند.
 ← نقطه نظرات گوناگون مشخص می‌شود.
 ← نگرانی‌های اعلان شده شفاف می‌شود.
 ← نقاط و یا عوامل درگیری احتمالی مشخص

می‌شود.
 ← اعتماد و یا احترام در جنبه بین دستگاه مجری و مردم ساخته می‌شود.

← سطح آرامش تصمیم‌گیران برای انجام پروژه ارتقاء می‌یابد.
 Wenger (۱۹۷۶) مشارکت مردم در موضوع EIA را این گونه بیان می‌کند:

← ارتباط و
 ← رفع مشکلات
 ← نامفهوم
 ← پیمان

Clark (۱۹۸۱) اهداف انجام EIA و مشارکت مردمی را در دو جبهه سیاسی و عملکردی با لحاظ کردن به ترتیب اعتبار دادن به "دستگاه اجرایی و مسائل فنی" و مسئولیت مطرح می‌کند. در اینکه به هنگام انجام EIA و مشارکت مردم چه کسانی و چگونه درگیر شوند و مورد نظر سنجی قرار گیرند بسیاری نوشته‌اند: مثلاً Riodran (۱۹۷۶) معتقد است که برای نظرسنجی می‌بایستی:

← بدنه سیاست یعنی مردم، عموم مردم (Bady Politic) و
 ← نخبگان (Elites) شامل سیاستمداران، رهبران و نمایندگان گروه‌ها، مدیران و تکنوکرات‌ها مدنظر قرار گیرند.

در شیوه‌های اطلاع رسانی مطالب فراوانی وجود دارد که در آن میان می‌توان به ابتکارات زیر اشاره کرد:

← خط رادیویی (Hot line)
 ← کمیته مشورتی (Advisory Board)
 ← گردهم آیی در کتابخانه محل
 ← صندوق پستی
 ← روزنامه‌ها
 ← کارگاه‌های آموزشی
 ← کنفرانس‌هایی که مشاورین طرح برپا کنند و
 ← گروه‌های مطالعه (Study Group)

انواع EIA و یا انواع ارزیابی‌ها

- ← ارزیابی اقتصادی (Ec IA)
- ← ارزیابی انرژی (Energy Analysis)
- ← ارزیابی سلامت (Health IA)
- ← ارزیابی خطر (Risk Analysis)
- ← ارزیابی اجتماعی
- ← ارزیابی تجمعی (Cumulative IA) CIA
- ← ارزیابی فنی (Technick Assenment TA)

چک لیست (Cheklist)

- ← اشکال سیستمی (System diagram)
- ← ماتریس (Matrice)
- ← شبکه (Network)
- ← شیوه‌های کمی
- ← مدل‌های ریاضی (Mthametical Model)
- کلیات هر شیوه و شرایط استفاده از آنها به همراه مزایا و محدودیت‌های هر شیوه به طور جداگانه مطالعه شود.

شیوه‌های ارزیابی زیست محیطی (EIA)

- با توجه به اهمیت پروژه، مقیاس طرح و پروژه (ملی، منطقه‌ای و محلی) و نوع آن همچنین هزینه انجام پروژه و طول عمر احتمالی سرویس‌دهی پروژه شیوه‌ها و یا شیوه‌هایی از بین شیوه‌های زیر انتخاب می‌شود:
- ← ارزیابی کلی (Adhoc)
- ← هم‌پوشانی (Overlay)

جمع بندی:

در این مقاله ریشه‌های فنی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی موضوع ارزیابی زیست محیطی یا EIA، به همراه سوابق ملی بین‌المللی تعاریف، دلایل اجرا و فواید یا دستاوردها و به اختصار شیوه‌های اجرا و انواع آن ارائه شد. بکارگیری EIA در پروژه‌های شهری و بین شهری به نفع کلی جامعه، دربرگیرنده مدیران و تصمیم‌گیران و کاربران و در یک کلام "مردم" است.

نمایه نامه

دل‌نویسه

مهندس محمد تقی خسروی آمدیرا بر این مقاله معلق

فتوت نامه ها، میراث جوانمردان دیروز

مهندس امیرا بر این مقاله معلق
مهندس محمد تقی خسروی آمدیرا بر این مقاله معلق

برای اشاره
تکاملات در ارتقاء خشکی‌های رنگ شده و پیرایه های درشت و چیدمان
راه راه کمالی های هائو خورده روی دیوار شادمانی بود که
کارشان کارگزار و مده خایشان چهر نقشه بر طایفه است
شسته و حالات و بسته و خلاصه ریمان های رفته
رشته شده بسته از دستهای پر جوش و خروش شان
همه و همه گرد فتوت و چوهره های شان بود تا که این
این سینه به سینه در میوه های خوار روزگار رنگ نواز
و از میان آورد
فتوت نامه ها میراثی است ماندگار در دل تاریخ تا
چون پیرایه های غلظت را از این و هست مرمان
دیروز زودسخته های بی نیل و اسناد فخری
که از کتاب برداشتن از کربان و ستاران و شمشه
گران گرفته تا بنایان جباران و مصالان از
خود به بارگار گذاشته اند
و این همه شادمانی است بر تکیه بر ایمان
بر اطلاق خورشید می در ایران : بر لیکه
تسریط زود به هر صفت و پنده ای
ارستگی و ادب و لطیف باطن و تعالی
به اطلاق چوهره ای و پاک شدن از
هر گونه ریس پیاکی است
نگاهی به زوایای پیمدا و بهمان این
این که پیش روی تاریخ گداری است
در گذار تاریخ تا محکی بر راستی و
کجی شدن های اعتماد خوشی زینما

گفتار فتوت نامه بنایان

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمین، والصلوة والسلام علی خیر
خلقه محمد و آله اصحابه بعد از حمد خدا و درود بر
رسول او، بدان که این رساله است قدر ادب فتوت
بنایان که منسوب است به امام کمالی وحی ناطق
اسلام جعفر صادق علیه السلام که آن بزرگوار
چنین گفته و نوشته اند تا نقل این حرفه بمانند
و در یاد گیرند

بدان ای چوهره ز که فتوت صرف کردن
وجود است یا در اطاعت حق یا در راحت
خلق چنانکه پیر جوانمردان شیخ ما نجم
قدین ترکیب گفته است: گفته علی کلمه
تسامی لولها مخالفة له کلمه و تقالی
مخالفة منه رسول الله و تقالی
الصحیح مع لعل الله و تقالی
فتوت ترک مایسوی الله نیست

فتوت نامه ها، میراث جوانمردان دیروز

دل‌نویسه

مهندس محمد تقی خسروی | مدیر اجرایی ماهنامه طاق

فتوت نامه‌ها*، میراث جوانمردان دیروز

برای اشاره:

نگاهشان در ازدحام خشتهای ردیف شده و روی هم نشسته، در التماس شاقول‌های تردید و ترازهای اعتماد و پینه‌های چیده بر پیشانی زمان به آسمان و گرم آسمانی حضرت دوست بود و بس.

لوزی‌های گره خورده سرنند و پیرایه‌های درشت و چیدمان راه‌راه کاهگل‌های هاشور خورده روی دیوار شاهدهی بود که کار شان کارگل و وعده‌هایشان مهر نانوخته بر دلپاست. شمشه و ملات و تیشسه و خلاصه ریسمان‌های رشته رشته شده خسته از دستهای پر جوش و خروش شان همه و همه گواه فتوت و جوانمردی شان بود تا که این آیین سینه به سینه در هیاهوی غبار روزگار رنگ نیازد و از میان نرود.

فتوت نامه‌ها میراثی است ماندگار در دل تاریخ تا بتوان پیرایه‌های غفلت را از آیین و همت مردان دیروز زدود. نسخه‌های بی‌بدیل و اسناد فآخری که از کتاب فروشان، زرگران، عطاران و شیشه‌گران گرفته تا بنایان، حجاران و معماران از خود به یادگار گذاشته‌اند.

و اینهمه شاهدهی است بر تاکید پدرانمان بر اخلاق حرفه‌ای در ایران؛ بر اینکه شرط ورود به هر صنعت و پیشه‌ای آراستگی و ادب و اهلیت یافتن و تخلق به اخلاق جوانمردی و پاک شدن از هر گونه رجس و ناپاکی است. نگاهی به زوایای پیدا و پنهان این آیین که پیش روی دارید گذری است در گذار تاریخ تا محکی بر راستی و کجی ستون‌های اعتماد خویش زنییم:

"اندر فتوت نامه بنایان"

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين، و الصلوه و السلام على خير خلقه محمدا و آله اجمعين. بعد از حمد خدا و درود بر رسول او. بدان که این رساله ایست اندر آداب فتوت بنایان. که منسوب است به امام کامل و وحی ناطق امام جعفر صادق علیه السلام، که آن بزرگوار چنین گفته و نوشته‌اند تا اهل این حرفه بدانند و در یاد گیرند.

بدان ای جوانمرد که فتوت صرف کردن وجود است یا در اطاعت حق، یا در راحت خلق چنانکه پیر جوانمردان شیخ ما نجم الدین زرکوب گفته است: الفتوه علی ثلثه اقسام، اولها محافظه امرالله، و الثانی محافظه سنه رسول الله، و الثالث الصحب مع اهل الله، و حقیقت فتوت ترک ماسوی الله است.

مهندس مردانویزی | مدرس دانشگاه سر مشقی که فرزاندگی می آموزد این سرزمین، تاریخی هزار ساله و بیش تر دارد.

آنچه تا همین سال‌ها نیز در این زمینه ردپی آن دیده می‌شود، ساختار آموزشی، مبتنی بر انتقال تجربه استاد به شاگرد است، از در هر کدام به بی‌اندیشه‌تاشی است، از در این سرزمین به منبگان جست و جوگر این فن فرزاندگی آموخته می‌شد. و هر شاگرد در امتداد گام‌های استاد به شاگرد و سرزمینی گران تر دست می‌زدید. ایران زمین، نه تنها یک معماری کهن که هنری است به تسبیح جهان و آفریدگار و فرهیخته، بی‌گمان در می‌دیند. آموزش سینه به سینه آن نیز، در تمام عمری که بر آن گذشته است، گویی تنها طریقتی جاویدان، سلسله‌ای است خضر مقصد رهنمون می‌ساخته و استاد نه تنها به این قلم مکرر شد و همه می‌دانیم و می‌دانیم که بنیان آموزش معماری ایران شیوه‌های غربی در دومین دهه همین قرن اخیر و انتقال روحیات و ادراکات حسنی است. و با تاسف بسیار در این زمینه بوده در حوزه جنگ‌نگی‌ها و رمز و رموز این آموزش که شاگردانش از مسجد زمستان

معنی آنست که فتوت بر سه قسم است: اول نگاه داشتن فرموده خدای تعالی، دوم نگاه داشتن سنت مصطفی (ص) و سوم صحبت کردن با اهل خدا. و در حقیقت فتوت آنست که هر چه جز حق باشد ترک گوید.

بدان که اصل فتوت ایثار است و این طریق جز با ایثار راست نیاید. از «حدیفه عدوی» روایت است که مرا ابن عمی بود که روز حرب یرموک ویرا نیافتم. قدری آب برداشتم و به طلب او برخواستم. گفتم اگر اندک رمقی از وی باقی باشد آبی در حلق او ریزم و قدری بر وی زخم. چون بدو رسیدم هنوز رمقی از وی مانده بود. گفتم آبت دهم؟ به دست اشارت کرد بلی. در آنحال آواز شخصی بگوش او رسید که می گفت آه. اشارت کرد که اول بدو ده. نزد وی رفتم. هشام بن عاص بود. خواستم که آبش دهم او نیز آوازی دیگر شنید که می گفت آه. گفت اول او را ده. چون بدو رسیدم در گذشته بود. نزدیک هشام آمدم او نیز رفته بود. به نزدیک عم خویش آمدم او نیز روح تسلیم کرده که فتوت یعنی این.

و هشت خصلت است که بر فقیان ثابت است. چهار آن عام و چهار آن خاص این گروه باشد. چنانکه قطب دایره فتوت، امیرالمومنین علی - علیه السلام - بدان اشارت فرمود حیث قال: اصل الفتوة الوفا والصدق والامن والسخاء والتواضع والتصیحة و هدایه توبه و لا یستاهل الفتوة الا من یتعلم هذه الخصال. از آن چهار که این طایفه را باشد خاص نخستین تواضع است که خود اول مرتبه است از مراتب شجاعت. و شجاعت چنان باشد که نفس را مغلوب عقل گردانی، و این خصلت تمام نشود الا بقلت اعتنا نفس در حق خویش، و عدم التفات او به خطر و قهر خود، و از حلم لازم آید. قال الله تعالی: و الذین جاهدوا فینالهدینهم سیلتنا.

دوم صفت امن است. قال الله تعالی: اولئک لهم الامن و هم مهتدون. و دیگر فرماید لیطمئن القلوب. و این صفتی است که همگان را لازمست و اهل این حرفه را خاص. و هر که دل او به نور حق منور نشد، و از ظلمات شک و جهالت خلاص نیافت همواره مستوحش و ترسان و بددل و پریشان باشد چه ترس از خواص تاریکی و تیرگیست، و امن از خواص روشنی.

آوردند که حاتم اصم، رحمته الله علیه، روایت کرد که گفت: من با شقیق بلخی در بعضی از وقایع و حروب خراسان به غزا رفته بودم. در میان معرکه بر شقیق رسیدم. گفت دل خود را چگونه می یابی، گفتم: چنانکه در شب زفاف، هیچ فرقی نمی یابم. گفت: من با این حد ایمنم، و سیر بیفکند و سلاح باز کرد و سر بر سپر نهاد و بخواب باز رفت، چنانکه آواز عظیم او بشنیدند. و این است امن و طمأنینه قلب.

سیم صفت صدق است که آن مبنی و اساس حکمت است و اول درجات آن. و از این جهت امیرالمومنین علی علیه السلام فرموده است: لامروه لکنوب، یعنی در غزن را مردمی محالست. صدق در نیت استقامت قصدست در توجه به جناب او تعالی، بهر کار که در آن شروع کند. چنانکه فرمود: فاستقیموا لله، بر وجهی که هیچ غرضی از ماسوی الله بدان مشوب نباشد، و هر چه کند خالصا مخلصا خدای را کند بدون ریا. و هیچ چیز در طریق جوانمردی بتر از دروغ نیست تا گویند مردی راستی است. و دروغ را حیض الرجال خوانند و هیچ عیب و ناجوانمردی قبیح تر از آن نداشته اند. چهارم و از اشرف خصائص این طایفه وفاست. و صدق عهد و عهده که گفته اند: المره اذا وعد وفی. و از این جهت است که حق جل و علی ایشان را بدان مدح فرموده و انبیاء را بدان بستود. قال الله تعالی: «هن المومنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه» و در وصف اسمعیل علیه السلام گفت: انه کان صادق الوعد و امیرالمومنین علی علیه السلام در ذکر اصول فتوت وفا را بر همه مقدم داشته است.

و دیگر بدان که شرایط عام و استعداد فتوت نزد این طایفه هفت است. او لذکور بودن است چه فتوت صفت شرف و کمال است و انوثت مستلزم نقص و اذلال. قال الله تعالی: الرجال قومون علی السنه و قال النبی علیه السلام هن ناقصات عقل و دین. دوم بلوغ است، چه بلاغت مبدأ ظهور عقل و خروج قوت ملکی از قوه به فعل است سیم داشتن عقل است، چه آن وسیلت بنده است بحق و واسطه کسب کمال. قال بیغمبر علیه السلام عبدالناس اعقلهم،

و نحن معاشر الانبیاء امرنا ان نتخاطب الناس علی قال عقولهم. چهارم دین داشتن است، زیار که فتوت کمال دین است و کمال هر چیز متفرع از اصل خواهد بود و فرع بی اصل محال پنجم صحت باطن نداشته باشد چون مختث بودن یا جذام و برص. ششم مروت داشتن است و آن از لوازم صفات فطرت است، همچنانکه فتوت مینا و اساس ولایت است. هر که صاحب مروت نباشد فتوت نیابد، و هر که صاحب فتوت نباشد بولایت نرسد. قال علی علیه السلام من الفتوة المره رعایه آخرته، و من مروته صیابته وجهه. هفتم حیا و آن ناصیه کمال و دلیل تجابت جوهر نفس است. قال النبی علیه السلام: الحیاة من الایمان. از آن آلات و اسباب که به غیر از لوازم بنایان و اهل فتوت را لازم آید هفت چیز است. کارد و ناخن چین و سرتراش و شانه و مسواک و میل و منقاش. و اما کارد در همه حال بکار آید، در بریدن گوشت و خوردن خربوزه و تراشیدن خلال، و شانه که محاسن بدان بیاراند و این از واجبات است و شانه باید که درست و مستقیم باشد و درو شکستگی نباشد که آن مایه نقصان دارنده اش است. و داشتن سرتراش واجب است که اگر سرتراش نباشد بوقت نیاز محتاج دیگری باشد و این ترک ادب است. و دیگر ناخن چین واجب است که هم بدان موهای زائد چون موی سیلت و بینی اگر دراز باشد کوتاه نماید که آن ترک سنت است. منقاش و میل هر دو وسیلتی تمام است که به یکی چون خاری یا تیغی در انگشت خلد در آورند، و میل از بهر آنست تا آلودگی گوش بدان پاک نمایند که بزرگان گفته اند آلودگی گوش دلیل بر غفلت است و غفلت بر صاحب فتوت روا نباشد. و آخرین از این اسباب مسواک است و آن چوب پاره ایست که بدان دندانها بشویند و مسواک کردن سنت پیامبر و دیانت اسلام است و سنت جوانمردان، چه که گفته اند نماز یا مسواک یک در ده باشد، و بلکه یکی در هفتاد.

و از آن اسباب که بنایان را خاص لازم است نیز هفت اسباب است که: تیشنه است و ماله است و قالب است و ناوه است و ربسمان است و شاغول است و چوب زاویه است که هر یک را بکاری ساخته اند که از آن دیگری

تا میدان نقش جهان را می آفرینند، مدارک و مستندات چنداتی وجود ندارد و چنان ماه تابانی است که گردش پرشتاب روزگار ما، در هر لحظه پیش تر و پیش تر پشته ابرهای پنهان می سازد.

جناب آقای قزلباش، دوست نازنین نوشتاری بر این فرستاد خسروی، آیین نامه ای یا شاید هوش ریز، همان عنوانش بر سلوک این طریقت تأکید می کرد: "فتوت نامه" نامه ای که جوانمردی و فتوت را سر همستی که فرزادگی می آموزد و نوشتاری که فرزادگی می آموزد می خواند، بیخودی از هیت این آموزش فراتر می رفت و بیان تنها فتوت و فرزادگی.

جایی در میان متن وقتی می آید که بنیاد هر صبحگاهان، عمل دانش و طریقت و شریعت خوش اتهام تمام داشته باشند، گوی همه آن کید گمشده ای است که هر معماری باید در جستجوی آن باشد، همانا دست یافتن به ورطه های نادره دنیای آگاهی تمام و شرافت بتواند فضای زمینش و هستی تا و طرحی در افکند، به قاعده و به تسبیحی سازد، شایسته آفریدگار هستی.

شرح این آیین فرزادگی و فتوت به مقصدار ناچیز من نمی آید که هر را هزارها بار بخواند و ویژه آن جان در کشد، تنها سپاسگزار و به مذاق هستم به نسبت این سند گر نقش از تاریخ معماری این سرزمین و آرزو مند به یافتن اسنادی دیگر و دیگر، که اگر از این گنج برینا به بجای مانده است.

و در بیان مینوایم به آکنده شدن معماری روزگار خود از عطر این سلوک عشق ... !

برناید. و اما تیشه از برای شکستن سنگ و خشت باشد و ماله بجهت میزان کردن گل روی کار و قالب برای همسان کردن گل روی کار تا از جوانب آویخته نشود و ناره برای آوردن گل در پای کار و ریسمان به جهت طراز کردن صف خشتها و سنگها و شاغول از برای میزان کردن ارتفاع کار، بنای نیک آنست که اینهمه در راه رضای خداوند و خلق خداوند بکاربرد و از طریق صلاح منحرف نگردد.

بدان که بنایان را مراتبی است که ایشان را بدان مراتب شناسند. پایین ترین مرتبه مزدور باشد که کار گل از او برآید و ناره بر سر گیرد و در این طریق هنوز مبتدی است. دو دیگر صاحب است که حد واسط میان استاد و مزدور و او اندک مایه از بنائی حاصل کرده، ولی هنوز به مرتبه استادی نرسیده سه دیگر استاد بناست که دانه هر وسیله را چگونه بکار برد و خشت را چگونه بر سر خشت نهد و چگونه از عهده قوس و ستون و غیر آن برآید.

در فتوت نامه بنایان بطریق سؤال و جواب:

۱- اگر پرسند اول بنا که بود بگو که اول بنا ابراهیم خلیل بود علیه السلام که خانه کعبه بنا کرد. دیگر گفته اند اول بنا نوح پیامبر بود علیه السلام که چون طوفان بنهشت شهرها و روستاها دیگر بار بساخت و مردمان در آن شهرها و روستاها سکنی گزیدند و آبادانی زیاد شد. ۲- اگر پرسند بزرگتر بنایان که بود بگو که پیغامبر ما بود صلوات الله علیه که چون سیل بیامد و بنای کعبه بنهشت حضرتش با دیگر مومنان به تجدید بنای آن اقدام نمودند و حجرالاسود بدست خویش بر آن نهاد.

۳- اگر پرسند کریمترین بنایان که بود بگو علی بود، امیرالمومنین علیه السلام که در بنای مسجد مدینه پیامبر را معاضدت کرد. و او سر جوانمردان است و بزرگترین ایشان در مقام چنانکه حدیث در مقام اوست، لافتی الا علی، لا سیف الا ذوالفقار.

۴- اگر پرسند که چهار پیر شریعت تو کیست، جواب بگو چهار پیغمبر مرسل؛ اول آدم صفی دوم ابراهیم خلیل، سیم موسی کلیم، چهارم خاتم انبیاء محمد مصطفی صلوات الله علیه.

۵- اگر پرسند که چهار پیر طریقت تو کیست، بگو که اول ایشان حضرت جبرائیل بود، دویم حضرت میکائیل، سیم حضرت اسرافیل، چهارم حضرت عزرائیل. ۶- اگر پرسند که چهار پیر حقیقت تو کدامند، جواب ده اول پدر، دوم معلم، سیم استاد چهارم پدر عروس.

۷- اگر پرسند چهار پیر معرفت کدامند. جواب بگو که: اول شیخ عطار، دویم خواجه حافظه شیرازی، سیم شاه شمس تبریزی، چهارم ملای رومی.

۸- اگر پرسند که چند استاد بنا بوده اند و نخستین ایشان چه کسی است، بگو که دوازده تن بودند چنانکه امام بحق ناطق امام جعفر صادق علیه السلام فرموده است که دوازده تن استاد کامل بودند که پیر همه ایشان حضرت امیرالمومنین علی علیه السلام بود.

حسن بصری نخستین ایشان بود که بنای خانقاه بدست خویش بکرد، دویم استاد عباس حلبی بود. سیم استاد روئین بغدادی. چهارم بکران قریشی، پنجم استاد شکری الوسی، ششم استاد باب الله، هفتم استاد شاه میر سبزواری، هشتم استاد مقبل مکری، نهم استاد نجف بنازکی، دهم استاد رحمان علمداری، یازدهم استاد یوسف مصری، دوازدهم استاد نعمان مدائنی که کار بر ایشان ختم شد.

۹- اگر پرسند که چند اصل است بنائی را بگو که پنج اصل است. اول با طهارت بودن، دویم بر جاده راستی بودن، سیم با حیا بودن و نظر از غیر برداشتن، چهارم کم سخن گفتن، پنجم به ادب بودن نزد مشایخ و بزرگان.

۱۰- اگر پرسند که چند حکم باشد بنائی را، بگو که ده حکم است. اول آنکه هر صبح که برخیزد از علم شریعت و طریقت باخبر باشد تا استادی او را مسلم باشد. دویم، هر کس را در خور حوصله و توانائی کار فرماید. سیم، با سخاوت و خیر باشد، چهارم در کار خود استاد باشد و آنچه را که انجام دهد چنان باشد که از برای خود نماید. پنجم با همه کس به خلق نیکو پیش آید. ششم تنگ حوصله نباشد، هفتم فقیر دوست باشد، هشتم کاری گران و زیر دستان خود را به نان و جامه شفقت نماید. نهم پسران مردمان را عزیز دارد. دهم آنکه در کار خود جست و جالات باشد.

۱۱- اگر پرسند که کدام خصلت بنایان بیشتر بکار آید، بگو حیا، چرا که حیا و چشم پاک داشتن از خصلت های جوانمردان است و بخصوص بنایان را بکار آید که چون بر کار بالا روند چشم پاک دارند و در خانه دیگران ننگرند و چون ناخواسته عورت دیگران ببیند چشم بسته دارد و هرگز چون بر کار باشد به اطراف ننگرد و آنچه ببیند چشم پوشد.

۱۲- اگر پرسند که چون بر سر کار روی کدام آیه از کتاب خدا را قرائت کنی، بگو که این کلام خداوند را که فرماید: لیس للانسان الا ماسعی.

۱۳- اگر پرسند چون تیشه به دست گیری کدام آیه خوانی، بگو که: یوم یفرالمراء من اخیه و امه و ایته و صاحبته و بنیه.

۱۴- و اگر پرسند چون ماله بدست گیری چه گویی، بگو از قرآن خوانم: یا ایها الذین آمنوا توبواالی الله توبه نصوحا.

۱۵- و اگر پرسند چون قالب بدست گیری چه خوانی، بگو قوله تعالی: لا یصلیها الا الاشقی الذی کذب و تولى، ان جاءالاعمى.

۱۶- اگر پرسند چون ناره بر دست گیری چه گویی، بگو: و اما من ثقلت موازینه فهو فی عیشه راضیه.

۱۷- و اگر پرسند چون ریسمان بدست گیری چه گویی، بگو: افلا یعلم اذا بعثر ما فی القبور و حصل ما فی الصدور.

۱۸- اگر پرسند چون شاغول افکنی کدام آیه خوانی، بگو فمن یعمل مثقال ذره خیرا یره، و من یعمل مثقال ذره شرا یره.

۱۹- و چون پرسند اگر چوب زاویه بدست گیری چه گویی، بگو از قرآن می خوانم که: یقولون ربنا اتمم لنا نورنا و اغفر لنا انک علی کل شیء قدير.

۲۰- و اگر پرسند چون ماله بر گل کشی کدام آیه از قرآن خوانی، بگو: یا ایها الذین آمنوا توبواالی الله توبه نصوحا

۲۱- و چون پرسند که اگر طرح گنبد اندازی و طاقها راست کنی چه گویی، بگو: یقولون اتمم لنا نورنا و اغفر لنا انک علی کل شیء علیم.

۲۲- و اگر پرسند آنگاه که زاویهها در بندی چه خوانی، بگو: از قرآن که فرماید: الم یعلم بان الله بری.

۲۳- و اگر پرسند آن زمان که بر کار بالا روی و بر ارتفاع بایستی چه خوانی، بگو: عسی ربکم ان یغفر عنکم سیناتکم و ید خلکم جنات تجری من تحتها الانهار.

۲۴- و اگر پرسند چون یائین آبی و بر زمین قرارگیری چه گویی، بگو: و برزت الجحیم لمن یری فامامن طفی و اثر الحیوه الدنیا فان جحیم هی الماوی.

۲۵- و اگر پرسند چون دست در گل کنی چه گویی، بگو از قرآن خوانم که: الا الذین آمنوا و عملوا الصالحات و تواصوا بالحق و تواصوا بالصبر.

۲۶- و اگر پرسند چون خشت بر یکدیگر نهی کدام آیه خوانی، بگو اذا زلزلت الارض زلزالها.

۲۷- و اگر پرسند چون گل بر قالب نهی چه خوانی، بگو: یاویلنا من بعثنا من مرفدنا.

۲۸- و اگر پرسند که قالب از کجا آمده است بگو که چوب آن از بهشت است، و چون آن شمشاد است.

۲۹- و اگر پرسند چون خشت دو نیمه کنی چه خوانی، بگو: قنبارک الله احسن الخالقین و الحمدلله رب العالمین.

* فتوت نامه بطور عام مجموعه ای از سلوک درونی و قواعد اخلاقی برای تنظیم مرادلات اجتماعی و به طور خاص آئین نامه هایی برای تنظیم عمل پیشه وران و اصناف در کار بود. فتوت نامه مناسبات در کار را با معنوی پیوند می داد که در غیبت قانون و قراردادهای اجتماعی کار «نظارت بر مناسبات کار» - آن هم کار مشخص - را ممکن می داشت و نوعی نظم اخلاقی را بر کار حاکم می کرد و در فتوت نامه کاربه عنوان یک شیوه اعتدالی معنوی ارزیابی می شد.

اصناف هر شهری هر یک فتوت نامه ای خاص خود داشتند: به طور مثال فتوت نامه های آتشبازان - قصابان - شاطران - آهنگران - بنایان - کاشی کاران - - چیت سازان - مهمترین ویژگی فتوت در هر صنف «استادی» به معنای کاردانیوم با معنویت درونی بود.

⌚ برای خروج از رکود صنعت ساختمان باید به سمت خلق و تحریک تقاضا رفت

⌚ مهندس کسی است که در کار خود حرفه‌ای شده باشد

⌚ بازید رئیس و جمعی از اعضای سازمان نظام مهندسی ساختمان و از پژوهشگاه زلزله‌شناسی

⌚ توجه به حقوق بهره‌بردار و مردم محور اصلی خط مشی نظام مهندسی است

⌚ برگزاری مراسم سوگند کارشناسان ماده ۲۷

⌚ برگزاری سمینار تخصصی تاسیسات مکانیکی ساختمان‌های بلند

مهندس مجید ولدان
عضو هیئت رئیسه شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان

اخبار مربوط به گروه‌های تخصصی و کمیون‌های تخصصی شورای مرکزی

عمومی ارسال گردید. که انشاء اله در قطعنامه پایانی اجلاس انعکاس خواهد یافت. همچنین مقرر شد که بر اساس جمع بندی نظریات این گروه‌ها و کمیون‌ها برنامه‌های عملیاتی لازم تهیه تا با تصویب بودجه پیشنهادی در هیأت عمومی اجلاس هیجدهم، فعالیتهای یکسال آینده آنها برنامه ریزی و هدایت شود.

جلسه بعدی این گروه‌ها و کمیون‌ها در شهریور ماه در تهران برگزار میگردد تا بر اساس مصوبات هیأت عمومی کمیته‌های کاری هر گروه و یا کمیون تعیین و بودجه لازم در اختیار آنها قرار گیرد. ضمناً بر اساس پیشنهاد ریاست محترم شورای مرکزی منبعده فعالیتهای دبیرخانه‌های خط مشی در استانها و فعالیتهای گروه‌ها و کمیون‌ها تخصصی جمع بندی، و جهت تصویب به شورای مرکزی ارائه خواهد شد. ضمناً گزارش کامل فعالیتهای این گروه‌ها و کمیون‌ها ظرف یکسال گذشته در اجلاس هیجدهم در اختیار اعضای محترم هیأت عمومی قرار خواهد گرفت.

شورای مرکزی در اجرای وظایف و اختیارات خود بر اساس ماده ۱۴ آئین نامه اجرایی اقدام به تشکیل ۷ گروه تخصصی متناظر با رشته‌های موضوع قانون و ۵ کمیون تخصصی نموده. ابتدا بر اساس نظامنامه مصوب شورا تعداد اعضای گروه‌های تخصصی ۹ نفر و تعداد اعضای کمیون‌ها ۷ نفر تعیین گردید. سپس بعد از درخواست تعدادی از اعضای هیأت عمومی در اجلاس هفدهم و تصویب شورای مرکزی تعداد اعضای این گروه‌ها و کمیون‌ها به ۳۱ نفر افزایش یافت. گروه‌های تخصصی ۷ گانه دارای هیأت رئیسه ای ۹ نفره و کمیون‌ها دارای هیأت رئیسه ای ۷ نفره می باشند که در ماه حداقل یک جلسه داشته و مقرر شد جلسات با حضور کلیه اعضای گروه‌ها و کمیون‌ها نیز هر سه ماه یکبار برگزار گردد. اولین جلسه این گروه‌ها و کمیون‌ها با حضور نمایندگان استانها قبل از ماه مبارک رمضان در شهر تهران برگزار و مصوبات و پیشنهادات آنها به دبیرخانه هیأت

نظر به ماده ۱۶ قانون نظام مهندسی ساختمان که شرح وظیفه گروه‌های تخصصی را گسترش همکاری‌های حرفه ای و جلب مشارکت اعضاء و کارشناسی دقیقتر مسائل ویژه هریک از رشته‌های تخصصی موجود در سازمان می داند، در هنگام برگزاری هیئت عمومی به چهار بند اشاره شده در ماده ۱۹ قانون همزمان گروه‌های تخصصی ۷ گانه و کمیسیون‌های ۵ گانه برگزار می گردید که موجب غنای تصمیم گیری‌های اجلاس‌ها می باشد، در سال جاری البته با تصمیم اخذ شده جلسات فوق قبل از برگزاری هیئت و بصورت منظم در محل شورای مرکزی برگزار گردید که ماحصل مذاکرات و تصمیمات متخذه جهت درج در قطعنامه پایانی اجلاس هجدهم به دبیرخانه مربوط تسلیم شده است بدیهی است موارد اعلامی توسط گروه‌ها و کمیسیون‌ها در قطع نامه پایانی هیئت عمومی سالیانه به معنای خط مشی اصلی آن گروه، کمیسیون و سازمان‌ها طی یکسال بعد می باشد که اهمیت موضوع را می رساند. لازم به ذکر است تطبیق دستور کارهای گروه‌ها و کمیسیون‌ها با خط مشی مصوب اجلاس ۱۷ از عوامل مهمی است که می تواند باعث رعایت حرکت طولی گروه‌ها و کمیسیون‌ها گردد و از موازی کاری‌ها روزمرگی کاسته شود

■ مهندس علیرضا سنایی دشتی
مشاور امور هماهنگی گروه‌های تخصصی شورای مرکزی
سازمان نظام مهندسی ساختمان

بازیدر رئیس و جمعی از اعضای سازمان نظام مهندسی ساختمان از پژوهشگاه زلزله شناسی

رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان به همراه اعضای هیات رئیسه و برخی اعضای شورای مرکزی از سایت پژوهشگاه بین المللی زلزله و آزمایشگاه‌های آن بازدید کرده و بر اهمیت مقاوم سازی ساختمان‌ها در برابر زلزله و لزوم فرهنگ سازی در این زمینه تاکید کردند.

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل شورای مرکزی، اکبر ترکان به همراه اعضای هیات رئیسه از سایت پژوهشگاه بین المللی زلزله و آزمایشگاه‌های آن بازدید کردند. در ابتدای این بازدید جعفری رئیس پژوهشگاه زلزله گزارشی از اقدامات انجام شده در این پژوهشگاه و معرفی پژوهشکده‌های زیر مجموعه آن را ارائه داد. اکبر ترکان رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان، به اهمیت مقاوم سازی ساختمان‌ها در برابر زلزله تاکید کرد و گفت:

ما باید برای شناسایی هویت یک ساختمان به شناسنامه فنی ملکی آن مراجعه کنیم و در سازمان

نظام مهندسی ساختمان به دنبال این هدف هستیم. مثلاً در حال حاضر اگر کسی بخواهد خانه ای را خریداری کند اصولاً برای شناسایی آن ساختمان از نظر فنی به دنبال کسی از دوستان و بستگانش می‌گردد که از نظر اطلاعات فنی ساختمان آگاه باشد و به آن شخص در خرید ساختمان کمک و مشاوره بدهد، قانون ما از ۲۲ سال پیش می‌گوید که این وظیفه را باید شناسنامه فنی ملکی انجام دهد. در واقع شخصی که می‌خواهد ملکی را خریداری کند با ورق زدن این شناسنامه آگاه خواهد شد که ساختمان مورد نظر در چه وضعیتی قرار گرفته است و چه شرایط فنی دارد و این هدف نهایی ما است.

همچنین اکبر ترکان با تاکید بر ایجاد فرهنگ سازی در سطح جامعه و در میان مردم در خصوص بحث مقاوم سازی و ایمنی ساختمان‌ها افزود:

هر خانواده ای که می‌خواهد خانه ای خریداری کند به همراه اعضای خانواده خود برای بازدید خانه

می‌رود و اصولاً خانم‌های خانواده در اولین بازدید از خانه به سراغ آشپزخانه رفته و اگر آشپزخانه مورد پسند قرار نگیرد کلاً آن خانه برای خرید مشتری رد خواهد شد. حال ما باید به جایگاهی برسیم که خانم‌های خانواده در بازدید از خانه ای که می‌خواهند خریداری کنند اول به جای سوال در خصوص آشپزخانه این را سوال کنند که آیا این خانه در برابر زلزله مقاوم و ایمن است یا خیر؟ و اگر آن خانه مقاوم نبود بگویند که من بچه‌هایم را زیر این سقف نا امن نمی‌برم. اگر ما به این جایگاه و فرهنگسازی در جامعه رسیدیم بسیاری از مشکلات مان حل خواهد شد. من از شما می‌خواهم در این مرکز به ما کمک کنید تا چگونه ما بتوانیم به این جایگاه از فرهنگ در جامعه برسیم و چگونه می‌توانیم این دانش و پژوهش‌های علمی شما را در سازمان نظام مهندسی ساختمان و به کف کارگاه‌های ساختمان سازی برده و استفاده کنیم.

برگزاری مراسم سوگند کارشناسان ماده ۲۷

نظام مهندسی کمک نمایند. در ادامه کارشناسان به صورت دسته جمعی سوگند یاد نمودند و با صلواتی بر محمد و آل محمد و ختم متن سوگند نامه وارد عرصه فعالیت در حوزه کارشناسی گردیدند. در نهایت با امضا صورتجلسه توسط اعضا هیات تشخیص و ارسال مدارک به شورای مرکزی پس از ارسال پروانه کارشناسی از طریق واحد کارشناسان ماده ۲۷ سازمان ارجاع کارشناسی به ایشان انجام خواهد شد.

از مطالب و ارائه رهنمودهای لازم به کارشناسان، آنها را به ارائه نظریه دقیق، شفاف و راه گشا و حفظ ارزشها دعوت نموده و افزودند: در کنار این موضوع و با وجود تمامی موانع پیگیر حل مشکلات و موانع در جهت فعالیت کارشناسان ماده ۲۷ در تمامی حوزهها و در حد کارشناسان رسمی دادگستری هستیم. وی در ادامه گفت: از مسئولان محترم اداره کل راه و شهر سازی نیز انتظار داریم در این راه به مجموعه

مراسم سوگند کارشناسان ماده ۲۷ در محل سالن جلسات سازمان نظام مهندسی استان با حضور مهندس ایرج شهین باهر رئیس سازمان نظام مهندسی استان و تنی چند از کارآموزانی که دوره کارآموزی خود را طی نموده بودند برگزار گردید. به گزارش روابط عمومی سازمان این مراسم با تلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید آغاز و در ادامه رئیس سازمان ضمن خیر مقدم و تبریک به حضار جلسه با ایراد پاره ای

برگزاری سمینار تخصصی تاسیسات مکانیکی ساختمانهای بلند

سمینار تخصصی تاسیسات مکانیکی ساختمانهای بلند با سرفصلهایی چون مقدمه و تعاریف، وجوه تمایز ساختمانهای بلند با ساختمانهای معمولی و... توسط سازمان نظام مهندسی ساختمان استان و شرکت مینا با حضور مهندسان رشته مکانیک برگزار گردید. به گزارش روابط عمومی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان در این همایش مهندس ایرج شهین باهر رئیس سازمان گفت: با توجه به توسعه شهرها در دهه‌های اخیر جرت‌ها از شهرها به روستاها افزایش یافته، بطوریکه در سالهای گذشته درصد سکونت روستا و شهر جایشان را باهم دیگر عوض کرده اند. بر اساس این گزارش وی ادامه داد: یعنی در دهه پنجاه نزدیک شصت درصد جمعیت مان در روستاها ساکن بودند ولی در حال حاضر نزدیک شصت و پنج الی هفتاد درصد جمعیت کشور در شهرها ساکن هستند. رئیس سازمان نظام مهندسی افزود: از طرفی با توجه به افزایش خدمات و رفاه در شهرها و محدودیت زمین سبب افزایش قیمت زمین در شهرها شده است. این موضوع عاملی است برای اینکه ساخت و سازها بطرف بلند مرتبه سازی سوق پیدا بکند. البته دست آوردهای جدید مهندسی هم کمک می کند تا این اتفاق بیفتد و در شهر تبریز علیرغم اینکه این شهر در روی خط زلزله قرار دارد این اتفاق افتاده است.

وی در ادامه با اشاره به اهمیت جایگاه رشته مکانیک در رونق بخش بلند مرتبه سازی گفت: مشخصاً در بحث بلند مرتبه سازی می شود گفت که مهندسان مکانیک و تاسیسات یکی از اصلی ترین گروههایی هستند که اگر وجود آنها نبود امکان بلند مرتبه سازی نیز وجود نداشت. ایرج شهین باهر ادامه داد: چون اصلی ترین سیستمی که امکان بلند مرتبه سازی را برای ما میسر می کند موضوع ساخت آسانسور است، اگر آسانسور اختراع نمی شد به جرات می توان گفت که امکان بلند مرتبه سازی نیز وجود نداشت.

در ادامه مراسم دکتر نجفی شهردار کلانشهر تبریز نیز ضمن اشاره به جایگاه و اهمیت مهندسی در اداره شهرها اظهار داشت: در کشور ما به قدری افراد دانشمند، فنی، هوشمند و با تخصص و کاردان وجود دارد که اگر بتوانیم از تخصص و فن آنها استفاده

لازم به ذکر است که این سمینار تخصصی به مدت یک روز در محل تالار اندیشه سازمان پارکها و فضای سبز شهرداری کلانشهر تبریز در پارک اتل گلی تبریز با حضور مسئولان و اعضای هیات مدیره و نیز مدیران شهری و استانی برگزار گردید.

بکنیم می توانیم توسعه کشور را بیش از پیش جلو ببریم. وی ادامه داد: خدمات فنی و مهندسی یکی از مزیتها و افتخارات بزرگ و ارزشمند نظام جمهوری اسلامی است این موضوع بخاطر انسانهایی است که در این جهت تعهد و تخصص دارند.